

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΙ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 411
Παρασκευή
28 Ιουλίου
Δρχ. 150

Περισσότερο

Φώς

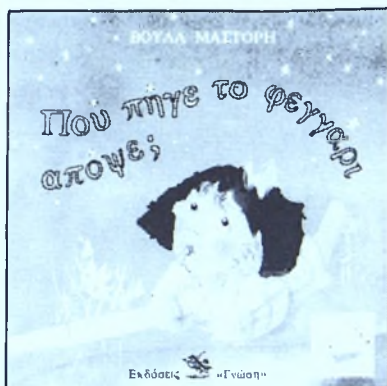

Τα βιβλία της «γνώσης»

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
βιβλία που ξεχωρίζουν

ΒΟΥΛΑ ΜΑΣΤΟΡΗ

πού πήγε το φεγγάρι απόψε;

«Το καραβάκι της γνώσης»
είναι η νέα σειρά
των εκδόσεων «γνώση»,
που απευθύνεται σε παιδιά
από επτά έως δέκα χρονών.
Η σειρά ξεκινά με το νέο
βιβλίο της Βούλας Μάστορη,
«που πήγε το φεγγάρι απόψε;»
με τις ιδιαίτερα ελκυστικές
ζωγραφιές της Σοφίας Φόρτωμα.

ο νάνος και ο γλάρος ένα βιβλίο - ντοκιμαντέρ

σενάριο, σκηνοθεσία, φωτογραφία
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΒΒΑΘΑΣ

Πρόκειται για την πραγματική
ιστορία ενός νάνου και ενός
γλάρου που γίνονται
αχώριστοι φίλοι.

Το βιβλίο αυτό είναι το πρώτο «επεισόδιο» της σειράς και ακολουθούν:
το γλαροπούλι από το νησί Περιέργεια, πανηγύρι στο Γλαρονήσι,
βλέπει καλύτερα ο γλάρος που πετάει ψηλότερα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΟΥΡΙΚΗ

σομ - σοκ

εικόνες: Λίζα Ηλιού

ΑΝ. ΑΦΑΝΑΣΙΕΦ

ρώσικα λαϊκά παραμύθια

πρώτος, δεύτερος και τρίτος τόμος

ΜΑΙΡΗ ΣΧΟΙΝΑ

**ζωγραφίστε με γραμμές
και χρώματα**

βιβλίο 1 και βιβλίο 2

17 ιστορίες που ξεχωρίζουν

Μια πρωτότυπη Ανθολογία
εικόνες: Σοφία Φόρτωμα

Β' ΕΚΔΟΣΗ

εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 106 80 Αθήνα,
τηλ.: 3620941 - 3621194

«ΘΕΛΕΙ ΑΡΕΤΗΝ» ΑΛΛΑ «ΚΑΙ ΤΟΛΜΗΝ»

ΜΕ ΑΠΟΡΙΑ και περιέργεια παρακολούθησε η κοινή γνώμη τη διεκκυστίνδα των συζητήσεων μεταξύ ΝΔ και Συνασπισμού για την παραπομπή ή όχι του Ανδρέα Παπανδρέου (και ενίων εκ των υπουργών του) για τα σκάνδαλα στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων. Το θέμα δεν έχει κλείσει τυπικά, τουλάχιστον μέχρι την ώρα που γράφονταν οι γραμμές αυτές. Όλες όμως οι πληροφορίες και η πληθώρα των δηλώσεων των αρμοδίων και μη του Συνασπισμού, προετοιμάζαν την κοινή γνώμη ότι η Αριστερά δεν «πρόκειται να υποπέσει στην παγίδα ανεξέλεγκτων στοιχείων». Σε απλοελληνικά αυτό σημαίνει ότι ο Συνασπισμός δεν πρόκειται να στηρίξει την παραπομπή του Ανδρέα για τα σκάνδαλα των προμηθειών. Και ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχουν οι «αποχρώσεις ενδείξεις» για την παραπομπή του τέως πρωθυπουργού και επί πολλά έτη υπουργού Άμυνας. Η Αριστερά δεν μπορεί να κατηγορηθεί τουλάχιστον για έλλειψη αρετής και μάλιστα αναφορικά με προμήθειες στις Ένοπλες Δυνάμεις. Όμως την κρίσιμη αυτή ώρα εγκαλείται για έλλειψη θάρρους.

ΔΕΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ εμάς τουλάχιστον η όποια πολιτική σκοπιμότητα κινεί το ενδιαφέρον της ΝΔ για την παραπομπή και τις ενδεχόμενες «απώλειες» της Αριστεράς από την εκμετάλλευση της σιωπηρής ανοχής της για τα παπανδρεϊκά ανομήματα. Αυτά ενδιαφέρουν τους πολιτικούς σχεδιασμούς των κομματικών γραφείων. Οφείλουμε όμως να επισημάνουμε την ατολμία, την προχειρότητα και την ασυνέπεια στους χειρισμούς ενός πολιτικού σχηματισμού που μόνον ευχάριστες εκπλήξεις μας επεφύλαξε τον τελευταίο καιρό.

ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ: Η Αριστερά από λόγους ιδεολογικούς αλλά και πολιτικούς αναμενόταν να έδειχνε ηυξημένη ευαισθησία —και συνέπεια προς τις προεκλογικές της επαγγελίες— στο θέμα των προμηθειών των Ενόπλων Δυνάμεων. Η καταπατάληψη του δημοσίου χρήματος —για την οποία ουδείς αμφιβάλλει— σε αντιπαραγωγικές επενδύσεις που γίνονται για συμμόρφωση μάλλον προς τα πολυδαίδαλα συμφέροντα των πολεμικών βιομηχανιών και λιγότερο προς τα συμφέροντα του ελληνικού λαού και την εθνική άμυνα, θα περίμενε κανείς ότι θα προβλημάτιζε σοβαρά το Συνασπισμό ο οποίος είχε και προεκλογικά διακηρύξει ότι θα αναζητήσει ευθύνες για τα σκάνδαλα στο υπουργείο Άμυνας.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΤΗΤΑ: Η προχειρότητα των ενεργειών του Συνασπισμού καταφάνηκε όταν παθητικά ανέμενε από τη ΝΔ να προσέλθει προσκομίζοντας τα στοιχεία της παραπομπής. Έχει λοιπόν αφήσει ο Συνασπισμός όλες τις πρωτοβουλίες στη ΝΔ και περιμένει τις δικές της πρωτοβουλίες και προτάσεις ενώ ο ίδιος ολιγόρησε να ερευνήσει και να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία και τις «αποχρώσεις ενδείξεις» που θα παρέπεμπαν τον πρώτο υπεύθυνο στη Δικαιοσύνη; Και αφήνεται στη διαδικασία της Εξεταστικής Επιτροπής για να προκύψει μεθαύριο η βεβαία αμνήστευση; Ο Συνασπισμός δεν είχε μέσα και τρόπους για να κωδικοποιήσει και να συγκεντρώσει την πληθώρα των στοιχείων που έχουν έρθει στο φως της δημοσιότητας τα τελευταία χρόνια; Δεν αρκούν για τους πολιτικούς συμβούλους του Συνασπισμού που χειρίζονται τα σχετικά θέματα οι κραυγαλέες περιπτώσεις των πυραύλων ΜΑΤΡΑ, οι υπερτιμολογήσεις των Μιράζ, το λαθρεμπόριο στον Περσικό Κόλπο με την παράνομη χρήση «πιστοποιητικών τελικού χρήστη» και τόσα άλλα που έχουν γίνει γνωστά; Δεν ήταν μήπως ο Ανδρέας Παπανδρέου υπουργός Άμυνας όταν συνέβησαν όλα αυτά;

ΑΤΟΛΜΙΑ: Ότι όμως χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά του Συνασπισμού είναι η ατολμία. Πιεσμένος από τον αυριανό φασισμό και το «κόμμα-μάρτυς υπεράσπισης του Ανδρέα», ο Συνασπισμός θεωρεί ότι ο καταλογισμός ευθυνών και για τις κομπίνες στις ένοπλες Δυνάμεις είναι πάρα πολλά για τον τέως ηγέτη πασών των δημοκρατικών δυνάμεων. Και βεβαίως είναι. Μόνο που δεν ευθύνεται γι' αυτό ο Συνασπισμός. Γιατί οι κομπίνες και οι λοβιτούρες ήταν έργο του κλειστού κυκλώματος «Καστρί-Εκάλη». Ο Συνασπισμός διστάζοντας να καταλογίσει τις ευθύνες στις οποίες μετέχει ο Ανδρέας Παπανδρέου στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων, επωμίζεται πάντως βαρύτερες πολιτικές ευθύνες:

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ του Συνασπισμού στην κυβέρνηση Τζαννετάκη έγινε κατ' αρχήν για την μη παραγραφή της ευθύνης των ενεχομένων σε διάφορα σκάνδαλα της οκταετίας και την παραπομπή τους στο Ειδικό Δικαστήριο. Οι άλλοι στόχοι (αποκομματικοποίηση του κράτους, ομαλή διεξαγωγή των εκλογών κλπ.) χωρίς να στερούνται σημασίας, ήταν σε επόμενη βαθμίδα ιεράρχησης. Και από τους στόχους της κάθαρσης, ο Συνασπισμός για λόγους πολιτικούς και ιδεολογικούς όφειλε να δώσει προτεραιότητα σε κείνο το σκέλος που αφορά τις προμήθειες στους στρατιωτικούς εξοπλισμούς. Η διαδικασία της Εξεταστικής Επιτροπής —αν τελικά επιλεγεί— σημαίνει αμνήστευση των ενόχων και μετατροπή της υπόθεσης σε φιλολογικό σεμινάριο. Αλλά και η ευθύνη της Αριστεράς θα είναι βαρεία γιατί θα παρακάμψει τον κύριο στόχο που όφειλε να υπηρετήσει συμμετέχοντας σε μια κυβέρνηση που βασικά πρέπει να υπηρετήσει την Κάθαρση. Η παράκαμψη του «αγκαθίου του αιώνα» αποτελεί καίρια επιλογή για το Συνασπισμό. Και η ευθύνη γι' αυτήν την επιλογή είναι μεγάλη αφού θα πρέπει στο μέλλον να την εξηγήσει. Δεν πέρασε ούτε ένας χρόνος από τις ημέρες εκείνες που οι αναλύσεις στα κομματικά γραφεία και τα άρθρα στον Ριζοσπάστη και την Αυγή, αναφερόταν στην «υπόθεση Κοσκωτά» ως να επρόκειτο απλώς για «διαμάχη εκδοτικών συγκροτημάτων». Σήμερα, στην πράξη, υπηρετείται περίπου η άποψη ότι η παραπομπή του Ανδρέα έχει «πολιτικά κίνητρα». Ακόμα και αν ο Ανδρέας δεν ήταν σήμερα απλώς το φάντασμα του πολιτικού που γνωρίσαμε, η αποκατάσταση της δημοκρατικής τάξης απαιτεί την παραπομπή του τέως υπουργού Άμυνας και πρωθυπουργού.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ. Αφήσαμε σε «υστερόγραφο» την πιθανολόγηση της πραγματικής ενοχής του Ανδρέα, όχι γιατί δεν είναι «η ταμπακίερα» ή γιατί πιστεύουμε και μεις ότι δεν στοιχειοθετούνται «οι αποχρώσεις ενδείξεις» αλλά γιατί πραγματικά μας άφησε έκπληκτους η συλλογιστική του Συνασπισμού: Στην ανακρίνωσή του της περασμένης Τρίτης, αφού διαπιστώνει ότι πράγματι «το ελληνικό δημόσιο ζημιώθηκε με τεράστια χρηματικά ποσά από την αγορά του αιώνα» και εξηγεί μάλιστα τα στοιχεία που οδηγούν στην εκτίμηση αυτή (υπερτιμολογήσεις, ανάμιξη Λούβαρη, «πανωτόκια» κλπ.) καταλήγει στη διαπίστωση ότι η «έλλειψη διαφάνειας και η συστηματική απόκρυψη στοιχείων» απαιτεί... «περαιτέρω διερεύνηση της υπόθεσης γι' αυτό και δεν υποστηρίζει την πρόταση για τη σύσταση ανακριτικής επιτροπής». Αλλά το έργο της ανακριτικής επιτροπής θα ήταν ακριβώς αυτό, η «περαιτέρω διερεύνηση» του σκανδάλου για να ριχθεί άπλετο φως πίσω από το πέπλο της αδιαφάνειας. Αντιφάσεις ή σχιζοφρένεια;

αντί

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 16ος
• Τεύχος 411
Παρασκευή 28 Ιουλίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΙΣΤΗΣ Και οι γυναίκες γεγόνασιν άνδρες	11
ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΟΥΝΤΑΣ Κυπριακό: οι τελευταίες εξελίξεις	12
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ Η κάθαρση δέσμια των συμφερόντων	15
ΡΕΠΟΡΤΕΡ Λαθρέμπορος όπλων η κρατική Πυρκάλα	18
Β. ΔΙΑΦΑΝΙΔΗΣ Διαφάνεια στις εξαγωγές όπλων ΤΡΙΑΤΑΤΙΚΟΣ	20
Και οι «ακροάσεις» στις προμήθειες	22
ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Οι αρετές μιας «ανιέρης συμμαχίας»	23
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ Το μεγάλο άλμα του Συνασπισμού	24
ΡΕΠΟΡΤΕΡ Το κόμμα «μάρτυς υπερασπίσεως» του προέδρου	26
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Το ΠΑΣΟΚ στη Βουλή, η Βουλή στην τηλεόραση	28
ΜΠΟΣΤ 'Απίστευτα καί όμως αληθινά	30
Χ.Γ.Π. Ο Ανδρέας και ο Κήλυ ευλόγησαν τον Κοσκωτά	32
Μια ιστορία παλιά	43
Συζήτηση στον 902 Αριστερά στα FM	
ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ	46
Δ.Ι. ΠΑΛΛΑΣ Εκκλησία και αρχαιολογική υπηρεσία	48

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Η κάθαρση προχωρεί και υποχωρεί...	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	17
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	36
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	38
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	54
ΒΙΒΛΙΟ	56
ΤΥΠΟΣ	58

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

πολιτικό 15ήμερο

Η κάθαρση προχωρεί και υποχωρεί...

ΠΟΛΛΑ δεινά επισώρευσε στο ΠΑΣΟΚ το δεκαπενθήμερο αυτό. Από την αποκάλυψη του νέου κέντρου υποκλοπών, στην υπηρεσία απορρήτων του ΟΤΕ και την πρόταση παραπομπής των Α. Παπανδρέου, Ι. Χαλαλάμπους, Γ. Πέτσου και Κ. Μπαντουβά μέχρι την απογραφή των τρομακτικών ελλειμμάτων των ΔΕΚΟ (μόνο στην Ολυμπιακή το έλλειμμα... υπερβαίνει τα 105 δισεκατομμύρια δραχμές...) ή τη δήλωση του Φώτη Κουβέλη ότι η κυβέρνηση θα εξαντλήσει όλες τις νομικές διαδικασίες για να αποκλεισθεί η παραγραφή των σκανδάλων. Η κάθαρση προχωρεί και οι πρώτες ανακρίσεις άρχισαν.

ΩΣΤΟΣΟ, αν κάτι κατατάραξε, πραγματικά, το ΠΑΣΟΚ ήταν η «ιστορική απόφαση» —όπως χαρακτηρίστηκε— της Βουλής να παραπέμψει τους «5» (Α. Παπανδρέου, Μ. Κουτσόγιωργα, Γ. Πέτσο, Π. Ρουμελιώτη και Δ. Τσοβόλα) στην ανακριτική επιτροπή, για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Το ατύχημα για το ΠΑΣΟΚ ήταν ότι η απόφαση αυτή πάρθηκε ύστερα από ένα διήμερο εξαντλητικών συζητήσεων στη Βουλή και ότι οι συζητήσεις αυτές —μετά την απομάκρυνση του «πολυφωνικού» Δημ. Μαρούδα από την ΕΡΤ— μεταδόθηκαν αυτούσιες, χωρίς «συντημήμες», ή περικοπές, από την τηλεόραση. Και «όποιος έχει μάτια», λέει ο λαός, «βλέπει»!

ΚΑΤΑ κοινή παραδοχή, η «γραμμή άμυνας» του ΠΑΣΟΚ ήταν ελάχιστη πειστική. Ο πρώτος εισηγητής, ο Χρ. Ροκόφυλος, προσπάθησε να αποδείξει ότι για το σκάνδαλο Κοσκωτά «φταίμε όλοι». («Nous sommes tous des assassins» —όπως θα έλεγε αν βρισκόταν ακόμα στο Παρίσι). Φταίει βέβαια το ΠΑΣΟΚ, αλλά φταίει και η Νέα Δημοκρατία, και η Αριστερά, και το Ελεγκτικό Συνέδριο και η Τράπεζα της Ελλάδας, και η δικαιοσύνη, αφού όλοι άργησαν να επιστήνουν το

ποιόν των δραστηριοτήτων του Γ. Κοσκωτά. Συνεπώς, «αφού όλοι φταίμε», δεν μπορούν να επιμερισθούν οι ευθύνες. Και προπαντός δεν είναι δυνατόν να ευθύνεται ο Α. Παπανδρέου επειδή διέταξε πρωθυπουργός, επειδή είναι «σύμβολο ενός κινήματος», επειδή είναι αγνός σαν το απάτητο χιόνι... Άλλο τόσο, ευθύνες δεν μπορεί να υπέχουν ούτε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Π. Ρουμελιώτης (για όσα «στραβά ψωμιά» έγιναν, ευθύνεται ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας Δ. Χαλικιάς...), ούτε ο υπουργός Οικονομικών Δ. Τσοβόλας. Όμως... όμως. Επειδή και το ΠΑΣΟΚ «θέλει την κάθαρση», γι' αυτό δέχεται να παραπεμφθούν στην ανακριτική επιτροπή τα δυο «καμένα» (ήδη) «χαρτιά» —ο άλλοτε αντιπρόεδρος και «δεξί χέρι» του πρωθυπουργού, Α. Κουτσόγιωργας, και ο πρώην υπουργός Γ. Πέτσος.

ΣΤΗΝ ίδια γραμμή κινήθηκαν και οι άλλοι εισηγητές ή ομιλητές του ΠΑΣΟΚ, σε μια απέλπιδα προσπάθεια να αποδείξουν ότι η όλη πρόταση παραπομπής υπαγορεύθηκε από λόγους «πολιτικής εκδικήσεως και μόνον» και ότι, για όλα όσα συμβαίνουν σήμερα, την κύρια ευθύνη υπέχει ο Συνασπισμός που, αντί να συμπέσει κυβέρνηση με τους αδελφούς Κουρή, τον Τόμπρα και τον Λούβαρη, που εκφράζουν τις «προοδευτικές και δημοκρατικές δυνάμεις» της χώρας, προτίμησαν την «συναλλαγή» με την επάρατη Δεξιά, έστω και αν αντιπροσωπεύει σήμερα το 45% του ελληνικού λαού. Κατά την εκτίμηση του ίδιου του Α. Παπανδρέου, χειρότερος, από όλους τους ομιλητές του ΠΑΣΟΚ, υπήρξε ο Γ. Γεννηματάς που, σε κατάσταση παραφοράς, θα έλεγε κανείς, επεκαλείτο, συνεχώς, την παράβαση του κανονισμού της Βουλής ή τον στραγγαλισμό του λόγου ή το βιασμό της δημοκρατίας, για να μην αρθρώσει, τελικά, ούτε ένα επιχείρημα!

ΩΣΤΟΣΟ, κανείς από τους παρόντες βουλευτές του ΠΑΣΟΚ δεν κατάφερε να δώσει, στο διήμερο αυτό, μια οποιαδήποτε απάντηση στα ερωτήματα που έθεσε ο Συνασπισμός («ποιος βρισκόταν πίσω από τον κουτσονόμο» - «Γιατί σταματάτε στον Κουτσόγιωργα;»). Ή στα ερωτήματα που του έθεσε ο δικός τους Γ. Πέτσος: «Γιατί ένοχος είμαι μόνον εγώ και όχι αυτός που έδωσε την εντολή στις 13 ΔΕΚΟ;».

Καλά ο αρχηγός, το ΠΑΣΟΚ τι λέει;

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω αυτά —κραυγαλέα επιβεβαίωση για το πώς το ΠΑΣΟΚ αντιλαμβάνεται την «κάθαρση»...— δεν εμπόδισαν, βέβαια, τον άλλοτε «χαρισματικό αρχηγό» να βγει στο μείντανι για να πει ότι οι πολιτικοί του αντίπαλοι «παραμένουν αμετανόητοι» και ότι, για τον λόγο αυτό, «θα τους συντρίψει»!

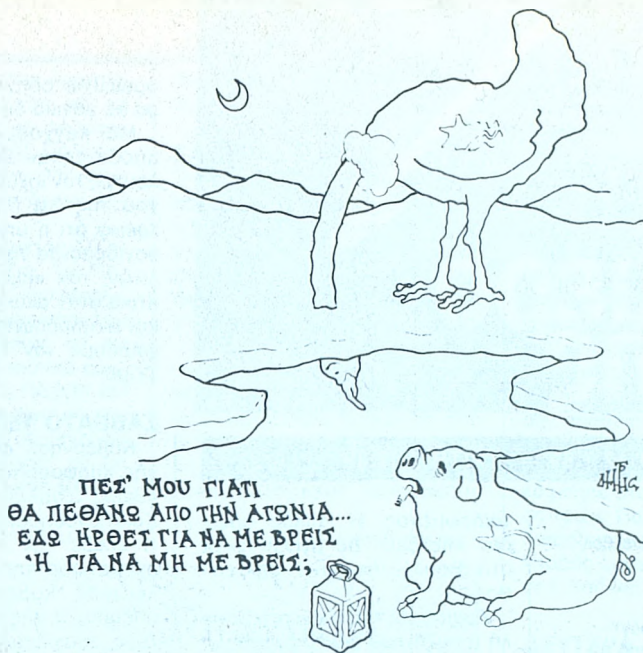
ΑΛΛΟ, όμως το τι λέει ο «μεγάλος αρχηγός», και άλλο τι σκέφτονται, τι λένε, τα

μεσαία και ανώτερα στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Φυσικά, «στο φωναχτό» κανείς δεν τολμά να πει ότι υπάρχει θέμα ηγεσίας του κόμματος. Και όταν ο Λεωνίδας Κύρκος, σε συνέντευξή του, δήλωσε ότι η αποχώρηση του Α. Παπανδρέου από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ είναι όρος «για την ανασύνταξη του προοδευτικού χώρου», το Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ, με μια οργίλη απάντησή του, αισθάνθηκε την ανάγκη να διατρανώσει ότι «ο Ανδρέας ήταν, είναι και θα είναι εδώ». Και «εδώ», βέβαια (έστω και στο Λαγονήσι) μπορεί να βρίσκεται ακόμη ο Α. Παπανδρέου. Όμως οι αμφισβητήσεις των κατά καιρούς επιλογών του —και ιδιαίτερα των τελευταίων επιλογών του— έχουν ήδη λάβει συγκεκριμένη διάσταση. Άλλοι έτσι μιλούν για «ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ», άλλοι για «επανίδρυση του ΠΑΣΟΚ», άλλοι για την ανάγκη «συλλογικής ηγεσίας» και άλλοι απλώς υπενθυμίζουν ότι ο αρχηγός «εξελέγη» (έστω «δια βοής») από το πρώτο —και μοναδικό— συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και, συνεπώς, μόνον ένα άλλο συνέδριο μπορεί να τον αλλάξει!

ΟΣΟ ΓΙΑ την απόφασή του να απορρίψει την πρόταση του Συνασπισμού για συμμετοχή σε «μία κυβέρνηση της ευρύτερης δυνατής αποδοχής», δεν είναι λίγα τα στελέχη εκείνα που διερωτώνται αν η απόφαση αυτή ήταν η ορθότερη: «Τώρα το παίζουμε μεγάλη αντιπολίτευση, στην πραγματικότητα, όμως χάσαμε τα αυγά και τα καλάθια» —είναι η εκτίμηση ορισμένων μελών της Κεντρικής Επιτροπής, αν όχι και μελών του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ.

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ λ.χ. ότι ο Απόστολος Κακλαμάνης είχε εισηγηθεί στον «Μεγάλο» τη σύμπραξη του ΠΑΣΟΚ σε μια κυβέρνηση «ευρύτερης αποδοχής», με τη συμμετοχή δηλαδή, και του Συνασπισμού, και της Νέας Δημοκρατίας. Αλλά ο «Μεγάλος», αφού τον άκουσε, σκέφθηκε πως έπρεπε να τον τιμωρήσει. Και τον έκοψε από κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο! Η σχετική πληροφορία δημοσιεύθηκε στο «Βήμα» και δεν διαψεύστηκε.

ΑΛΛΟ ΟΜΩΣ, το τι γίνεται στα ενδότερα του ΠΑΣΟΚ, και άλλο στο προσκήνιο. Έτσι ο ίδιος αυτός Απόστολος Κακλαμάνης —άνθρωπος, κατά κανόνα, ήρεμος, νηφάλιος και διαλλακτικός— αισθάνθηκε την ανάγκη, την περασμένη Τρίτη, μιλώντας στη Νέα Ιωνία, να διαβεβαιώσει το ακροατήριό του ότι το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο δεν βρίσκεται σε κάμψη, αλλά «είναι, σήμερα εκ των πραγμάτων ο μοναδικός έγκυρος και αξιόπιστος εκφραστής των προοδευτικών και αριστερών πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων»! (Για όσους δεν καταλαβαίνουν, το «εκ των πραγμάτων», σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ θα αξιοποιηθεί τώρα την «πικρία» και «βαθεία απογοήτευση» των ψηφοφόρων του Συνασπισμού, αλλά και την αγωνιστική διάθεση των «συντηρητικών πολιτών» που ζητούν την «αποκατάσταση της κοινοβου-

ΠΕΣ' ΜΟΥ ΓΙΑΤΙ
ΘΑ ΠΕΘΑΝΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΕΝΙΑ...
ΕΔΩ ΚΡΘΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΜΕ ΒΡΕΙΣ
Ή ΓΙΑ ΝΑ ΜΗ ΜΕ ΒΡΕΙΣ;

λευτικής τάξης και της πολιτικής ομαλότητας» κλπ. Το μόνο που δεν είπε ο Απ. Κακλαμάνης, είναι τι γίνεται, αυτή τη στιγμή μέσα στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ, γιατί δεν υπάρχει καμιά ανάλυση για την ήττα του ΠΑΣΟΚ στις τελευταίες εκλογές και γιατί κανένα μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ δεν έχει το πολιτικό θάρρος να πει στον Α. Παπανδρέου: «Ο κύκλος της συνεισφοράς σου έκλεισε, ευτύχει, αρχηγέ!».

ΝΔ - Συνασπισμός: Σκαμπανεβάσματα

ΜΕΣΑ ΣΤΟ δεκαπενθήμερο που επισκοπούμε, δεν έλειψαν τα σκαμπανεβάσματα («ups and downs» —τα λένε οι Αγγλοσάξωνες...) μεταξύ Συνασπισμού και Νέας Δημοκρατίας. Ο Συνασπισμός σε ορισμένες περιπτώσεις, υποχρεώθηκε να θυμίσει ότι η κυβέρνηση Τζαννετάκη είναι μια μεταβατική κυβέρνηση, με συγκεκριμένη αποστολή και όχι κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας... Από την πλευρά τους ορισμένοι υπουργοί (βλέπε και γράμμα του υπουργού Εμπορίου Α. Ανδριανόπουλου στην «Αυγή» της Τετάρτης 26 Ιουλίου) επισήμαναν ότι ναι μεν η κυβέρνηση Τζαννετάκη δεν είναι κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, αλλά, άλλο τόσο, δεν είναι και κυβέρνηση του Συνασπισμού! Πάντως, φαίνεται ότι πολλές από τις «παρεκκλίσεις» ή «παρανοήσεις» τακτοποιήθηκαν μετά τη σύσκεψη που έγινε την περασμένη Τρίτη, στο Πολιτικό Γραφείο του πρωθυπουργού στη Βουλή (το «Μέγαρο Μαξίμου» θεωρείται πια «Σπίτι των Φαντασμάτων...») με τη συμμετοχή του Τζ. Τζαννετάκη και των Κ. Μητσοτάκη, Χαρ. Φλωράκη και Λ. Κύρκου, κατά τα άλλα, αυτή η αναζήτηση κοινών σημείων μεταξύ κομμάτων με τελείως διαφορετική ιδεολογία και φιλοσοφία —η εμμονή, με άλλα λόγια, στην τήρηση των προγραμματικών δηλώσεων— χαρα-

κτηριζόταν, από ξένους αναλυτές, ως «μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εμπειρία».

ΩΣΤΟΣΟ, το θέμα που «διατάραξε ως ένα βαθμό» τις σχέσεις Συνασπισμού και Νέας Δημοκρατίας ήταν η απόφαση του Συνασπισμού να μην υποστηρίξει την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για την παραπομπή του Α. Παπανδρέου και τριών πρώην υπουργών σε ανακριτική επιτροπή (αλλά σε εξεταστική των πραγμάτων επιτροπή...) για το σκάνδαλο της «αγοράς του αιώνα». Για τη Νέα Δημοκρατία, η αγορά αυτή, μαζί με την αγορά των πυραύλων «Μάτζικ» συνιστά «το μεγαλύτερο σκάνδαλο του ΠΑΣΟΚ». Για τον Συνασπισμό, αντιθέτως, «η τεκμηρίωση ενδεχομένων ποινικών ευθυνών στελεχών της απελθούσης κυβέρνησης δεν είναι, σε αυτή τη φάση, επαρκής». Η στάση αυτή του Συνασπισμού αντιμετωπίστηκε με ήρεμους τόνους από πλευράς ηγεσίας της Νέας Δημοκρατίας, αλλά όχι και από τον φιλικό της τύπο, που βγήκε με τίτλους όπως: «Αθώνουν τον Ανδρέα - Έκανε πίσω ο Συνασπισμός» (Απογευματινή) — «Μιράζ τέλος - Τα γύρισε ο Συνασπισμός» (Ελεύθερος Τύπος), κ.ά.

Η ΚΑΘΑΡΣΗ, παρά ταύτα, προχωρεί. Ήδη, οι πρώτες καταθέσεις για το σκάνδαλο του καλαμποκιού είναι καταλυτικές για τον πρώην υπουργό Ν. Αθανασόπουλο, που κατηύθυνε προσωπικά τη διαδικασία παραπομπής των σχετικών στοιχείων. Και μετά το καλαμπόκι, έπονται οι ανακρίσεις για το σκάνδαλο Κοσκωτά και το σκάνδαλο των υποκλοπών, με ηθικό αυτουργό τον Α. Παπανδρέου, προϊστάμενο της «σοσιαλιστικής» ΚΥΠ που, χωρίς ντροπή, παρακολουθούσε τους πάντες, από αρχηγούς κομμάτων εν ενεργεία υπουργούς, τον αρχηγό της ΓΕΕΘΑ, μέχρι τον τελευταίο βουλευτή ή δημοσιογράφο. Αυτά ήταν τα «έργα» και οι ημέρες του ΠΑΣΟΚ.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ημερο δνηκτης

ΤΕΤΑΡΤΗ 12.7.89 — ΤΡΙΤΗ 25.7.89

Απόντος του φιλάτου ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗ — θα επανέλθει, πληροφορούμαι στο επόμενο τεύχος, δριμύτερος και αναβαπτισμένος εις την επαναστατικήν κολυμβήθραν — διετάχθην εσπευσμένως από τον εκδότη μου να δαγκάσω εγώ τα γεγονότα του 15νθήμερου, όπερ και ανέλαβα μετά μεγάλης απροθυμίας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 12.7.89

Εφόσον ο **Χ. Φλωράκης** δεν διορίσθη υπουργός των Εξωτερικών, όπως αναμενόταν, μετά την επιτυχή έκβαση των διαπραγματεύσεων για το σχηματισμό καθαρτήριας κυβέρνησης, απεφάσισε να συνεχίσει τη διπλωματική του δραστηριότητα μπας και συγκινήσει τους επαγγελματίες του ΥΠΕΞ. Προέβη λοιπόν σε αυστηρή «ρηματική διακοίνωση» προς τον πρόεδρο της Ν.Δ., αφού, ως καλός διπλωμάτης, δεν παρέλειψε προηγούμενως να ενημερώσει τον «καθ' ύλην αρμόδιο» πρωθυπουργό **κ. Τζαννετάκη** — για να του επισημάνει ορισμένες καταγγελίες για ενέργειες υπουργών που ήταν έξω από το πνεύμα των προγραμματικών δηλώσεων. Και το διάβηρα απέδωσε.

Δεν έγινε όμως γνωστό τί των υπουργών τ' αυτιά μεγάλωσαν απ' το τράβηγμα ώστε από τούδε και στο εξής ν' *ακούνε καλύτερα*. Εμείς πάντα το λέγαμε: η αναλογική θα σπάσει και τον κομματικό τσαμπουκά.

Άλλαξε ο βιολιτζής αλλά ο χαβάς μένει ο ίδιος. Έτσι ο νέος γενικός γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ **Γρ. Φωράκος** δήλωσε ότι η αλλαγή στην ηγεσία δεν σημαίνει και αλλαγή πολιτικής.

Ο **Σαρτζετάκης** ανανέωσε το ραντεβού του με τους δημοσιογράφους για οικογενειακή φωτογραφία στο προεδρικό μέγαρο στις 30 Μαρτίου. Αιτήσεις γίνονται από τώρα δεκτές.

Τρίτος κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ ορίστηκε ο **Γ. Γεννηματάς**. Τρίτος και κα-

ταϊδρωμένος. Η τριάδα όμως δεν «πετάει». Δε βγάζει γκολ στη Βουλή. Λείπει ο σέντερ-φορ.

Άρχισε και τέλειωσε στη Βουλή η συζήτηση για το σκάνδαλο του καλαμποκιού. Με 168 ψήφους υπέρ, 1 παρών και 1 άκυρο αποφασίζεται η σύσταση 12μελούς προανακριτικής επιτροπής. Και το ΠΑΣΟΚ απέχει. Μυστική η ψηφοφορία και δυνατότητα για έγχρωμα ψηφοδέλτια δεν υπήρχε. Κρίμα. Αφού όμως έφυγαν που έφυγαν απ' τη Βουλή δεν πήγαιναν τουλάχιστον στη συναυλία του Νιόνιου;

ΠΕΜΠΤΗ 13.7.89

Πολυπράγμων και ομιληκτότατος ο **κ. Ανδριανόπουλος**. Δεν προλαβαίνει να συμμαζεύει και να ξανασυμμαζεύει τις δηλώσεις του. Από δήμαρχος υπουργός, μετάβασις δύσκολος.

Ημέρα *απελευθέρωσης και αποκατάστασης*. Στην Παναγία Ελευθερώτρια απεκατεστάθη το κορίτσι υπό τας ιαχάς των θαυμαστών.

Χάπι-εντ με παπά και με κουμπάρα για τον τώως πρωθυπουργό.

Ο **κ. Παπανδρέου** έχει εμπλακεί πλέον σε λαβύρινθο. Έχει χάσει όλους τους δρόμους. Ούτε ο Ιωάννου δεν μπορεί πλέον να τον βοηθήσει.

Αν πάτε σύντομα διακοπές φροντίστε να γυρίσετε στις 10 Αυγούστου, θα σας περιμένουν τα εκκαθαριστικά της εφορίας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14.7.89

Επαναστατικό σόου στο Παρίσι. Πολλοί επέκριναν τη χλιδή και τα έξοδα στη 200η επέτειο της γαλλικής επανάστασης, πόσοι όμως δε θα 'θελαν να είναι εκεί;

Ομοφωνία στη Βουλή στην πρόταση του ΠΑΣΟΚ για σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής για τις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων απ' το 1974 μέχρι σήμερα. Με τέτοια αξιοζήλευτη

ομοψυχία οδηγούμαστε σίγουρα σε εθνικό διχασμό.

Με καγχασμούς και γέλια υποδέχτηκαν σοβιετικοί βουλευτές τον ισχυρισμό του αρχηγού της Κα Γκε Μπε Κριούτσκωφ ότι η υπηρεσία του δεν παγιδεύει τα τηλέφωνα των πολιτών, τον «έψησαν» κυριολεκτικά στην ανάκριση οι Σοβιετικοί αντιπρόσωποι. Εδώ πότε θα ψήσουμε τον Τόμπρα και τον Τζίμα;

ΣΑΒΒΑΤΟ 15.7.89

Κυβέρνηση άθλιας συναλλαγής κυοφορείται στην Ιταλία. Ο «θείος Τζούλιο», ο ανοξείδωτος Χριστιανοδημοκράτης Αντρεότι έλαβε την εντολή για τον σχηματισμό της 49ης μεταπολεμικής κυβέρνησης. Είναι υπέρμαχος της συνεργασίας με τους σοσιαλιστές του Κράξι, ο οποίος σημειωτέως μισεί τον «αριστερό» Χριστιανοδημοκράτη ηγέτη Ντε Μίτα την κυβέρνηση του οποίου έριξε μετά από 48 μόνο μέρες, γιατί λέει συμπαθεί τους κομμουνιστές. Αν γινότανε κι εδώ «της Ιταλίας» δε θα 'χαμε τους κομμουνιστές ρυθμιστές της καταστάσεως.

Ο Περονιστής Μενέμ, ανέλαβε την προεδρία της Αργεντινής όπου ο πληθωρισμός τρέχει με τον χαμηλό ετήσιο ρυθμό του 1.472%.

ΚΥΡΙΑΚΗ 16.7.89

Καιρό είχα να επικοινωνήσω με την «ιδέα Τσουίτσε» από τότε που εξαφανίστηκε απ' τις παιδαγωγικές στήλες της ΑΥΓΗΣ. Ένωθα φτωχότερος όλο αυτό το διάστημα που στερήθηκα τη «σκέψη» του «Μεγάλου Ηγέτη» (η φράση δεν είναι από ανακοίνωση του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ) Κιμ Ιλ Σουγκ της Β. Κορέας. Τέτοιες ωραίες αναμνήσεις μου έφεραν στο νου οι ανακοινώσεις επ' ευκαιρία του 13ου παγκόσμιου φεστιβάλ νεολαίας και φοιτητών στη Σεούλ, όπου η Διεθνής Αμνηστία χαρακτηρίζεται «εχθρική οργάνωση».

Πυρπολείται η Ελλάδα. Καίγεται το Ξυλόκαστρο, καίνε και τους δύο (Κουτσόγιωργα και Πέτσο) στο βωμό του Ανδρέα.

Εμπρησμοί στη Γλυφάδα. Βράζει η Αθήνα. Καμίνι. Έλεος. Λίγη δροσιά.

ΔΕΥΤΕΡΑ 17.7.89

Πρώτη μέρα της συζήτησης στη Βουλή για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Υπό κατηγορίαν οι **Παπανδρέου, Κουτσόγιωργας, Ρουμελιώτης, Τζοβόλας και Πέτσος**. Ο αγωγιάτης του ανδρεί-

κού συμφέροντος Τσοβόλας ομολογώ ότι μ' εντυπωσίασε με την αγόρευση του. Γνήσιο τέκνον του αυριανισμού. Έμαθα όμως πολλά πράγματα που δεν ήξερα. Όπως π.χ. για τα ντόπια και ξένα συμφέροντα, πετρελαιικά, και άλλα τα οποία εστέναξαν κάτω απ' το άγριο κυνηγητό του τώως υπουργού των Οικονομικών. Μ' εντυπωσίασε κυρίως το άγριο φορολογικό κυνηγητό που εξαπέλυσε επί των ημερών του εναντίον του εκδοτικού μονοπωλίου του Κοσκωτά. Κι έτσι κατάλαβα γιατί ο Κοσκωτάς «εγεννήθη επί Ν.Δ. αλλά επαχύνθη επί ΠΑΣΟΚ», όπως είπε και ο **κ. Κύρκος**.

Ο Μπανιάς αλληλέγγυος με τον Κάππο που δεν του επιτράπη η λογική (sic) να ψηφίσει στη Βουλή κατά συνείδηση. Ευτυχώς που ο Παπανδρέου το επέτρεψε για τους βουλευτές του. **Τζαννετάκης, Μητσοτάκης—Φλωράκης, Κύρκος** σε τετραμερή κορυφή. Η νέα «συμμορία των 4» σε δράση.

ΤΡΙΤΗ 18.7.89

«Καρφώθηκαν» όλοι μπροστά στις τηλεοράσεις τους για τη δεύτερη μέρα της συζήτησης στη Βουλή σχετικά με το σκάνδαλο Κοσκωτά. Ούτε τελικός ευρωπαϊκός κυπέλλου να 'τανε. Τη συζήτηση έκλεισε με θαυμάσια εμφάνιση ο **κ. Γεννηματάς**. Ήρεμη δύναμη. Το ΠΑΣΟΚ ήταν εκεί, χωρίς σοκ κι άλλα ψυχολογικά συμπτώματα που χαρακτηρίζουν τούς ατυχείς αντιπάλους του. Με πραγματική κατάνυξη άκουσε η πτέρυγα της Εκάλης την απολογία του Πέτσου. Και ως εκ τούτου ψήφισαν κατά συνείδησιν: 3 κατά του Ανδρέα, 9 υπέρ του Μένιου και 11 υπέρ του Πέτσου. Με τέτοιες συνειδησεις ήταν βέβαιο ότι ενδεχόμενη κυβερνητική σύμπραξη ΠΑΣΟΚ-Συνασπισμού θα δημιουργούσε μια αρραγή ενότητα για την κάθαρση «μακράς πνοής».

Βρέθηκε στον ΟΤΕ ο παρακρατικός «κοριός» του Τόμπρα και της ΚΥΠ. Βρέθηκαν μόνο 199 καρτέλες με τα ονόματα των «φακελωμένων συνδρομητών» δηλαδή αυτών που έπρεπε να προστατεύονται απ' την Υπηρεσία Προστασίας Απορρήτων. Ο υποκλέψας του υποκλέψαντος.

Φεύγουν, πέφτουν, ξηλώνονται οι βάσεις. Το μεγάλο λαϊκό κίνημα υπέρ της αμαθείας και του εκπαιδευτικού αφοπλισμού πανηγυρίζει στους δρόμους μετά τη διάλυση των βάσεων στις γενικές εξετάσεις.

ΤΕΤΑΡΤΗ 19.7.89

Αθώο κατά 40% ανακήρυξε τον εαυτό του ο Ανδρέας Παπανδρέου. Με τέτοια μυαλά αν παρουσιαστεί μπροστά στο Ειδικό Δικαστήριο δύσκολα θα τη γλυτώσει. Να μου το θυμηθείτε.

Αυτό το «εκτελεστικό» που μπαίνει μπροστά σαν επίθετο σε ανώτατα κομματικά όργανα, εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ, εκτελεστική Επιτροπή της ΕΔΑ δε μ' αρέσει καθόλου. Και με αφορά την εκλογή νέας ΕΕ της ΕΔΑ θυμήθηκα κάποια γριούλα που είχε ρωτήσει κάποτε στέλεχος της ΕΔΑ του '60: «Τι είναι αυτή η ΕΕ παιδάκι μου; Σφάζουν;» «Όχι, γιαγιά», της απάντησε αυτός. «Εκτελούν... αποφάσεις που παίρνονται αλλού».

Όσοι θέλουν να παραμείνουν στις θέσεις τους μπροστά στο δικομματικό κράτος που χτίζουν οι απεχθείς εταίροι της συναλλαγής καλό είναι να ακολουθήσουν τη συνταγή του κ. Κ. Πολιτόπουλου, διευθυντή του Εθνικού Θεάτρου, ο οποίος είπε ότι του ζήτησαν να παραμείνει στη θέση του και παρέμεινε... κι ως μην του ζήτησαν όπως δήλωσε ο υπουργός Πολιτισμού κ. Μυλωνάς. Με τέτοια στάση τουλάχιστον δεν κινδυνεύει κανείς να βρει την απόλυσή του και το γραφείο του στο διάδρομο όπως επί ΠΑΣΟΚ ο προκάτοχος του κ. Πολιτόπουλου, Αλέξης Σολωμός.

ΠΕΜΠΤΗ 20.7.89

Δεν έμαθα αν η συγκέντρωση στον Κορυδαλλό στην οποία μίλησε ο κ. Κακλαμάνης έγινε κοντά στις φυλακές ή όχι. Και μίλησε ο αθεόφοβος για «παλλαϊκή κινητοποίηση» για να αποκατασταθεί η ομαλότητα (sic) και να αποτραπεί ο νέος διχασμός! Μήπως θα 'πρεπε να είναι πιο συγκρατημένος ο Απόστολος ή προετοιμάζει το νέο σύνθημα του ΠΑΣΟΚ: «της φυλακής τα σίδερα είναι για τους λεβέντες».

Κάθε πράγμα στον καιρό του και η «αναγέννηση» του ΠΑΣΟΚ τον Αύγουστο. Ετοιμάζονται διαιγγέλματα, επανιδρύσεις, επανεγγραφές, ανασυγκροτήσεις, αναδομήσεις, πανστρατίες, νέες πορείες και τα παρόμοια. Πλήθος υλικών κατεδαφισμένης οικοδομής.

Αναπαλαίωση μου μυρίζουν όλα αυτά με τα ίδια υλικά και σχέδια που στερούνται αισθητικής προοπτικής. Όσο για τις πανστρατίες οι ακρογιαλιές ευτυχώς είναι γεμάτες. Άλλοι κολυμπούν στους γυαλούς, άλλοι

στο χρήμα, άλλοι στην αμαρτία, άλλοι στις παρανομίες και τα σκάνδαλα, όπως είπε προσφάτως και ο βουλευτής Πολύδωρας στη Βουλή. Ποιος είπε ότι οι Έλληνες δεν είναι δεινοί κολυμβητές;

Έχω μείνει κατάπληκτος. Ο κόσμος αναποδογυρίζει. Το ΠΑΣΟΚ υπό την ηγεσία του Μαργιστή-Λενιστή Ε. Γιαννόπουλου μετατρέπεται ραγδαίως σε ριζοσπαστικό κομμουνιστικό κόμμα, με την επωνυμία ΠΑΣΟΚ Μ-Λ, ενώ κατά τον θεωρητικό του ΚΚΕ Ν. Κοτζιά, ο Συνασπισμός μετατρέπεται σε ενιαίο κόμμα τύπου προδικτατορικής ΕΔΑ, η οποία ως γνωστόν ήταν κεντρώος πολιτικός σχηματισμός.

παράσταση». Τόσοι κακοί σκηνοθέτες και ηθοποιοί!

ΣΑΒΒΑΤΟ 22.7.89

Το ΠΑΣΟΚ προετοιμάζει αναπαλαίωση της διακήρυξης της «3ης Σεπτεμβρίου» αναζητώντας νέο πρόσωπο. Πληροφορούμαι ότι ο κ. Πάγκαλος, ταξιδεύει προσεχώς στο Πεκίνο για ν' αντλήσει ιδέες και νέα μέλη.

Ο κ. Γ. Πέτσος περιλαμβάνεται και στη νέα πρόταση της Ν.Δ. που αφορά τις υποκλοπές. Περιμένουμε νέα εμφάνισή του στη Βουλή. Μ' αυτή την πρακτική ίσως αναδειχθεί ο καλύτερος κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ.

Συζητείται η παροχή άδειας

Άλλες σαμπάνιες ανοίχτησαν στο Καστρί.

«πλυντήριο», όπως θα 'λεγε και ο κ. Ανδρουλάκης, των καθαρών αγνών και δημοκρατικών ιδεών του Κ. Κολιγιάννη, γενικού γραμματέα του ΚΚΕ εις το εξωτερικόν.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 21.7.89

Ο κ. Αλευράς φαίνεται ότι είναι ενθουσιασμένος απ' την κοινοβουλευτική εμφάνιση του ΠΑΣΟΚ ώστε ζήτησε να καθυστερήσει 1 1/2 ώρα περίπου η συζήτηση για την επερώτηση του κόμματός του σχετικά με τις αλλαγές στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας ώστε να έρθουν τα τηλεοπτικά συνεργεία της ΕΡΤ. Ύστερα λένε ότι η Βουλή είναι κυρίαρχη.

Απ' τις επιγραμματικές ρήσεις του Γιάννη Τσαρούχη, πριν αναχωρήσει για το τελευταίο του ταξίδι. «Η Ελλάδα είναι ωραία ως σκητικό, αλλά όχι ως

για δύο τουλάχιστον ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς πανελληνίας εμβέλειας, άδειες που δεν πρόλαβε να χορηγήσει το ΠΑΣΟΚ. Αναμένεται με τεράστιο ενδιαφέρον η σύνθεση των ομάδων των εκδοτών που προσδοκούν να πάρουν την άδεια. Για να δούμε, ίσως γελάσουμε πολύ από ορισμένες συμμαχίες εκδοτών.

ΚΥΡΙΑΚΗ 23.7.89

«Δραστικά πολιτικο-ιδεολογικά μέτρα» θα ληφθούν για την ΚΝΕ ώστε να συντονιστεί και να συνασπιστεί με το κόμμα και τον Συνασπισμό, δήλωσε ο γενικός γραμματέας του ΚΚΕ Γρ. Φαράκος. Στα κόμματα το αίτημα της πολιτικής ανανέωσης συνοδεύεται συνήθως και με την ηλικιακή ανανέωση της ηγεσίας. Στη νεολαία όμως; Απόντες στη με-

γάλη μάχη του Συνασπισμού οι Κνίτες καλούνται τώρα να συσστρατευθούν στην πολιτική γραμμή του κόμματος. Αλλά μήπως στην περίπτωση αυτή ισχύει η παροιμία «Ό,τι έσπειρες θερίζεις»...

Αδρανής αντιμετωπίζει η ελληνική κοινή γνώμη τα όσα συμβαίνουν στην Κύπρο με τη γενναία «διάρρηξη» της διαχωριστικής γραμμής του Αττίλα απ' τις μαχητικές γυναίκες της ελεύθερης περιοχής. Εθνική κούραση, απάθεια, αδιαφορία, καλοκαιρινός λήθαργος; Γεγονός είναι ότι από τότε που το Κυπριακό μπήκε στο «ράφι» και τη στάση του κ. Παπανδρέου στις διαδικασίες που εγκαινίασε το Νταβός άντε τώρα να το κατεβάσεις από κει.

ΔΕΥΤΕΡΑ 24.7.89

Στη φετινή δεξίωση του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη για την αποκατάσταση της δημοκρατίας απουσίασε ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ. Προτίμησε τα μπάνια στο Λαγονήσι. Το συνηθίζει αυτό ο κ. Παπανδρέου στις επετείους. Έτσι στην επέτειο των σεισμών της Καλαμάτας είχε και πάλι προτιμήσει ν' αρμενίζει σε κρουαζιέρες.

Άχαρο ρόλο έχει επωμισθεί ο κ. Απ. Κακλαμάνης στην προσπάθειά του να περάσει τη γραμμή του αρχηγού στους οπαδούς του κόμματος περί νέου διχασμού, ανίερης συμμαχίας κι άλλες κομψές εκφράσεις του φτωχού και περιορισμένου λεξιλογίου του ΠΑΣΟΚ. Δεν του ταιριάζει. Θυμήθηκε στη Μυτιλήνη, όπου μίλησε, τα έκτακτα στρατοδικεία του εμφυλίου που πρώτα καταδίκασαν κι ύστερα στις αποφάσεις τους «έβρισκαν» τις «αποδείξεις». Και φαντάστηκε κι εγώ Βασιλικό Επίτροπο τον Ν. Κωνσταντόπουλο, συναγωνιστή του στο 114 και το 15% στη νεολαία της Ένωσης Κέντρου ΕΔΗΚ με Πρόεδρο του Στρατοδικείου τον Φ. Κουβέλη. Γελοιοποιείται κανείς όταν χάνει την αίσθηση της αναλογίας Απόστολε.

Ο ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΗΣ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

Η ανταπόδοση ενός μαθήματος

Η ιδιότυπη πολιτική συγκυρία που προέκυψε με τη σύμπραξη Νέας Δημοκρατίας και Συνασπισμού, οδήγησε σε μια συμπεριφορά των κομμάτων η οποία φαινομενικά τουλάχιστον αντιφάσκει με την μακροπρόθεσμη στρατηγική τους.

Η Νέα Δημοκρατία θυσίασε, έστω και προσωρινά, το πρόγραμμα των νεοφιλελεύθερων οικονομικών συνταγών που είχε εξαγγείλει, ενώ παράλληλα φροντίζει να εξωραΐζει όσο το δυνατόν περισσότερο το ρεβανσιστικό προφίλ που είχε αναδειχθεί κατά τον προεκλογικό αγώνα.

Το ΠΑΣΟΚ ενώ θα 'πρεπε να εφαρμόσει μαζικές εκκαθαρίσεις αυριανιστών και κλεπταποδόχων προκειμένου να ξανακερδίσει την εικόνα του δημοκρατικού και εκσυγχρονιστικού σοσιαλιστικού κόμματος, φαίνεται να έχει υποκύψει στη «γοητεία» του όχλου και τα όποια διαφοροποιημένα στελέχη του είναι αμήχανα και άλαλα όσο ποτέ.

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς ενώ κατανόει πως ο μόνιμος και μακροχρόνιος σύμμαχός της θα είναι ένα μαζικό σοσιαλιστικό κόμμα, δεν έχει καταφέρει πάντα να ξεχωρίζει τη βάση από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, στη μεταξύ τους αντιπαράθεση.

Η τακτική αυτή βέβαια μπορεί να εξηγηθεί για μεν τον Συνασπισμό και τη Νέα Δημοκρατία με βάση τις συντελούμενες ανακατανομές των πολιτικών επιρροών και τη —νόμιμη— φιλοδοξία να προσποριστούν τη μεγαλύτερη δυνατή μερίδα εις βάρος των αντίστοιχων άκρων του ΠΑΣΟΚ.

Για το ΠΑΣΟΚ όμως η τακτική της αυριανικής συσπείρωσης είναι ολέθρια γιατί αποκόπτει κάθε γέφυρα μελλοντικής συνεργασίας με την Αριστερά και δημιουργεί μονιμότερες αντιπαλότητες που δύσκολα θα αρθούν στο άμεσο μέλλον.

Θεωρητικά, την πρωτοβουλία ανατροπής αυτής της ζοφερής προοπτικής θα μπορούσαν να την αναλάβουν οι λεγόμενες υγιείς δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ, ενεργώντας απλώς και μόνο από κίνητρα προσωπικής πολιτικής επιβίωσης. Φαίνεται όμως πως κάτι τέτοιο δεν είναι άμεσα ορατό, επειδή η αρχηγική καταπίεση του Παπανδρέου έχει δημιουργήσει τόσες πολιτικές αναπηρίες στα στελέχη του,

που απαιτούνται πολύ ισχυρότερα σοκ για να αφυπνισθούν.

Στην κατεύθυνση αυτή θα μπορούσε να βοηθήσει ίσως η Αριστερά, εμποδώνοντας έτσι και μια ιδεολογική ηγεμονία στον ευρύτερο σοσιαλιστικό χώρο με βάση όχι τα συνθήματα της Γ' Διεθνούς αλλά ένα σύγχρονο, και αποτελεσματικό εκσυγχρονιστικό λόγο. Μια τέτοια διαδικασία θα επιτάχυνε τη θεσμική ωρίμανση της ίδιας της Αριστεράς και θα διαμόρφωνε πολύ συντομότερα έναν πόλο εξουσίας που θα μπορούσε να αντιπαρτεθεί με αξιοπιστία στο συντηρητικό μπλοκ.

Αν το ΠΑΣΟΚ στη δεκαετία του 1980 ανάγκασε την Αριστερά να εγκαταλείψει τα λάβαρα της θρησκόληψιας και να λειτουργήσει πολιτικά, η Αριστερά στη δεκαετία του 1990 οφείλει να αναγκάσει το ΠΑΣΟΚ να παραμείνει στην τροχιά του σύγχρονου σοσιαλισμού και να μην το αφήσει να υποτροπιάσει σε επικίνδυνες μεταστάσεις.

Η αυθαιρεσία των καλών

Μετά την παραίτηση ή την εκδίωξη των διοικήσεων των Δημοσίων Οργανισμών που είχε διορίσει το ΠΑΣΟΚ, παρουσιάστηκε μια θαυμάσια ευκαιρία για να εδραιωθεί με θεσμικό τρόπο η αξιοκρατία επιλογής τους.

Αν η Αριστερά συμφωνεί πως οι Δημόσιοι Οργανισμοί δεν είναι προέκταση της κυβέρνησης αλλά ανήκουν σε όλη την κοινωνία θα έπρεπε να είχε προτείνει μια διαδικασία διαφανή και ανοικτή σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη που συγκεντρώνει τις εξής δυο προϋποθέσεις: Πρώτον,

εντιμότητα και ήθος και δεύτερον, τις εξειδικευμένες εκείνες γνώσεις του αντικειμένου σε συνδυασμό με αποδεδειγμένες ικανότητες διεύθυνσης. Οι υποψήφιοι θα κρίνονται από επιτροπές της Βουλής, αλλά και από ειδικούς έτσι ώστε να πιστοποιηθεί η επάρκεια των υψηλών επιστημονικών απαιτήσεων που έχει η εκάστοτε θέση.

Αντί για αυτήν την ισότιμη και αξιοκρατική διαδικασία, η Αριστερά επέλεξε την τακτική των διαπραγματεύσεων κομματικών στελεχών της, με αντίστοιχα κομματικά στελέχη της Νέας Δημοκρατίας αμφότεροι των οποίων φυσικά καμιά σχέση δεν έχουν με τα πραγματικά προβλήματα της παραγωγής και της οικονομίας αφού επέλεξαν ως επάγγελμα τη διαχείριση των κομματικών υποθέσεων.

Οι πρώτοι ξινοί καρποί δεν άργησαν να φανούν. Πολλοί διοικητές τοποθετούνται με βάση τις διασυνδέσεις τους με τους διαπραγματευτές, την σειρά στις κομματικές λίστες και προγενέστερες άλλες εκδουλεύσεις στις ηγεσίες των μηχανισμών.

Δεν θα μείνουμε τώρα στις επιμέρους επιλογές. Το όποιο κακό έγινε. Αλλά πρέπει ορισμένες αλήθειες να λέγονται.

Βέβαια θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι ο Τόμπρας να φύγει κι ας έρθει ο οποιοσδήποτε. Αυτό πιθανόν να είναι η πρακτική της Νέας Δημοκρατίας παρά τις περί του αντιθέτου εξαγγελίες της.

Γιατί θα πρέπει όμως η Αριστερά να δείξει τόσο γρήγορα ότι συμφωνεί με αυτές τις αδιαφανείς μεθοδεύσεις; Μόνον και μόνο για να γευτεί έστω και βιαστικά το μερίδιο εξουσίας και πολιτικών διακανονισμών; Δεν έχει μάθει ακόμα πως ο μόνος σίγουρος τρόπος προσφοράς στην κοινωνία είναι να εμπεδώνεις με θεσμούς ακόμη και τις καλύτερες των προθέσεων, αν θέλεις να έχει το έργο σου μια προοπτική;

Κι έξαφνα οι ελληνικές αμμουδιές κατακλύστηκαν από μεγάλες πινακίδες με κακόσχημα σχέδια, που με πρόσχημα ότι παρέχουν οδηγίες προς λυομένους, διαφημίζουν διάφορα προϊόντα. Στη φωτογραφία, ο Σχοινιάς Μαραθώνα, σπάνια σύνθεση άμμου, θαλάσσης και δάσους όπως έχει καταντήσει. Οι πινακίδες έχουν τοποθετηθεί καθέτως προς την παραλία, και σε όλο της το μήκος και δίπλα στη θάλασσα. Προκλητικές, βάνουσες, αντιαισθητικές, διασπούν την ενόχλητα του χώρου και των στοιχείων.

Η αποκατάστασή τους επαφίεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων.

ΕΓΩ ΠΑΝΤΟΣ ΛΕΩΝΙΔΑ
ΟΤΑΝ ΕΛΕΓΕΣ ΝΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ
ΤΗΝ ΚΑΡΕΡΛΑ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΑΛΛΟ ΕΙΧΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ

ΜΗ ΜΙΛΑΣ
ΧΑΡΙΛΑΕ...
ΤΟ ΑΓΡΙΕΥΕΙΣ

Τα δάση τελειώνουν...

Ο τελευταίος πνεύμονας της Αθήνας η Πάρνηθα παραδόθηκε στις φλόγες. Η πολιτεία βρέθηκε απροετοίμαστη για μια ακόμη φορά να αντιμετωπίσει την καταστροφή. Βέβαια ο άνεμος έδωσε μεγάλες διαστάσεις στην πυρκαγιά, αλλά αυτό δεν αποτελεί άλλοθι.

Εκείνο που μετράει είναι το αποτέλεσμα. Και τώρα όπως πάντα δεν λειτουργεί ο προληπτικός μηχανισμός. Και αυτό συμβαίνει σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Ταυτόχρονα η έλλειψη πολιτικής δασοπροστασίας (αναδάσωση, δέσμευση των εκτάσεων που καίγονται, απαγόρευση οικοδόμησης κλπ.) αφήνει ελεύθερο το πεδίο δράσης των κάθε λογής καταπατητών.

Η ανυπαρξία προληπτικών μέτρων και η «ραχάτ» πολιτική στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος έχει τα γνωστά αποτελέσματα. Χιλιάδες στρέμματα δάσους καίγονται κάθε χρόνο τα οποία δύσκολα ανανεώνονται.

Η Αττική μετατρέπεται σε «έρμη γη» προς δόξαν των κατά καιρούς εξαγγε-

λιών για περισσότερο πράσινο, ενώ ότι έχει απομείνει καταστρέφεται είτε από τις φωτιές, είτε από τους οικοπεδοφάγους, είτε από την αδιαφορία των αρμοδίων.

Αν δεν παρθούν δραστικά μέτρα, αν η πολιτεία συνεχίσει να αδιαφορεί, αν η πολιτική για το περιβάλλον θεωρείται «τσόντα», αν δεν φτιαχθούν μηχανισμοί πρόληψης των πυρκαγιών, αν αφεθούν όλα στην τύχη τους κινδυνεύουμε να μείνουμε χωρίς δάση.

Δεν είναι υπερβολή ή διαπίστωση ότι πρώτη προτεραιότητα για τη χώρα είναι το περιβάλλον. Γιατί η καταστροφή του αφαιρεί τη ζωή και εδώ που φθάσαμε δεν σηκώνει ούτε αναβολές, ούτε ημίμετρα. Και το κόστος, όποιο και να είναι, οφείλουμε να το πληρώσουμε τώρα γιατί στα επόμενα χρόνια στοιχειώδη μέτρα αν δεν είναι απαγορευτικά, ίσως και να μην είναι τότε καν αναγκαία.

Χρυσόσκονη...

Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε ομόφωνα την περασμένη εβδομάδα «την άμεση κατάθεση με τη διαδικασία του ε-

πείγοντος, του σχεδίου νόμου για τη σύσταση Οργανισμού Υποψηφιότητας Ολυμπιακών Αγώνων — Αθήνα '96.

Δεν έκανε τίποτα επιπλέον από το να συνεχίσει στο δρόμο που χάραξε η προηγούμενη κυβέρνηση η οποία είχε βάλει μάλιστα και την κ. Μελίνα Μερκούρη να προπαγανδίζει όπου βρισκόταν στο εξωτερικό την ανάγκη να ανατεθεί στην Ελλάδα η «Χρυσή Ολυμπιάδα».

Τότε τα κόμματα της Αριστεράς — και ορθώς — είχαν διατυπώσει επιφυλάξεις (ΚΚΕ) και εξέφρασαν την αντίθεσή τους σε μια τέτοια πολιτική (ΕΑΡ). Η «Χρυσή Ολυμπιάδα» σύμφωνα με την επιχειρηματολογία της Αριστεράς υποθήκευε το μέλλον της Ελλάδας μιας και το κόστος και οι παρεμβάσεις στην Αθήνα για να μπορέσει να ανταποκριθεί ήταν απαγορευτικές για ένα τέτοιο εγχείρημα. Εκτός αυτού όμως η αντίρρηση της Αριστεράς ήταν κυρίως θέμα πολιτικών επιλογών. Η οργάνωση της «Χρυσής Ολυμπιάδας» προϋποθέτει μια πολιτική ανάπτυξης η οποία είναι εκ διαμέτρου αντίθετη με τις προτεραιότητες που θέτει η Αριστερά.

Τα έργα υποδομής π.χ. στην Αττική για την Ολυμπιάδα υποβαθμίζουν το περιβάλλον, όλες οι εγκαταστάσεις που πρόκειται να γίνουν θα μείνουν στη συνέχεια μετέωρες, έργα πρώτης επιλογής για την καλύτερη ζωή των συνθηκών ζωής στην Αττική θα θυσιάσθούν, η οικονομία θα προσανατολισθεί σε μια κρίσιμη περίοδο στην προσφορά υπηρεσιών με ανυπολόγιστες συνέπειες για το μέλλον και προφανώς η Αριστερά δεν μπορεί να έχει ως όραμά της τη «χώρα γκαρσονιών» η την «Αθήνα πόλη-υπηρεσιών» κατά το πρότυπο της Βηρυτού.

Παρ' όλα αυτά οι εκπρόσωποι της Αριστεράς στο Υπουργικό Συμβούλιο εσιώπησαν. Η σιωπή μπορεί να είναι χρυσός σε κάποιες περιπτώσεις αλλά όμως όχι πάντα. Αν η ΝΔ υιοθετεί την πολιτική της «Χρυσής Ολυμπιάδας» όπως την είχε υιοθετήσει και το ΠΑΣΟΚ ας αναλάβει την ευθύνη να θέσει με ευθύτητα το θέμα στη Βουλή. Και εκεί η Αριστερά οφείλει να πάρει θέση χωρίς μισόλογα και σιωπές. Διαφορετικά η «χρυσόσκονη» της νέας «Μεγάλης ιδέας» την οποία με τόσο φαναρισμό προώθησε το ΠΑΣΟΚ με πλήρη υποστήριξη της ΝΔ θα καλύπτει και την Αριστερά.

Το κοινωνικό όραμα όμως της Αριστεράς για το '92 και το 2.000 όχι μόνον έχει σχέση με τη «χρυσόσκονη» της Ολυμπιάδας αλλά είναι εκ διαμέτρου αντίθετο. Και οφείλει να κάνει καθαρή έγκαιρα τη θέση της και να μιλήσει για την υκόννη των πραγματικών προβλημάτων που σκεπάζει την Αττική...

«Ατυχής»

Το θέμα της αποφυλάκισης των χουντικών είναι πολιτικό. Δεν χωρά καμία άλ-

λη θέση και ερμηνεία. Από αυτή την άποψη ήταν ατυχής η δήλωση Λεντάκης, αν και η ανθρωπιστική θέση που εξέφρασε για την οποία ο καθένας έχει τη γνώμη του, έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους γκαμπελίσκους του Ταύρου. Λέμε «ατυχής» πολιτικά, διότι ο Ανδρέας Λεντάκης δεν είναι τώρα ο βασανισθείς από τη δικτατορία πολιτικής Ανδρέας Λεντάκης, αλλά πολιτικός και αυτή η ιδιότητά του ήταν που έκανε τη θέση που εξέφρασε για τους χουντικούς, η οποία ισχύει άλλωστε για όλους τους ισοβίτες, να γίνει «πολιτικό» ζήτημα.

Το θέμα των χουντικών είναι όμως πολιτικό. Και η Δημοκρατία τον ανθρωπισμό της, αν τον εκφράσει δημοκρατικά, δεν μπορεί να τον εκφράσει σε βάρος της ισότητας. Τότε δεν θα πρόκειται για ανθρωπισμό αλλά για πολιτική. Και η Δημοκρατία μέχρι τώρα στο θέμα των εγκλειστών πραξικοπηματιών κάθε άλλο παρά σε βάρος της ισότητας και του ανθρωπισμού λειτουργήσε.

Οι εγκλειστοί στον Κορυδαλλό πραξικοπηματίες όμως δεν είναι οι τυχαίοι ισοβίτες. Είναι αυτοί που έστησαν τη Δημοκρατία στο απόσπασμα και έδωσαν την Ελλάδα για μια εφταετία. Και οι δηλώσεις των πολιτικών γι' αυτούς δεν μπορεί παρά να είναι προσεκτικές από κάθε άποψη.

Οι τιμές

Η απόφαση για το πάγωμα των τιμών στο νερό, το ρεύμα, το τηλέφωνο και τα εισιτήρια ήταν και ορθή και ενδεδειγμένη. Ο Συνασπισμός ορθά αντέδρασε στην πρόταση της ΝΔ για αύξηση των τιμολογίων των ΔΕΚΟ και επέβαλε την άποψη του όχι μόνο γιατί αυτή η κυβέρνηση δεν μπορεί να φορτώσει νέα βάρη στους εργαζόμενους, αλλά και γιατί η Αριστερά θα ήταν συνυπεύθυνη, αν συμφωνούσε στην εφαρμογή αυτής της πολιτικής στην οποία αντιτίθεται.

Βεβαίως το πρόβλημα των ελλειμμάτων υπάρχει. Και αυτό το γνωρίζει καλύτερα απ' όλους η Αριστερά, την οποία ορισμένοι κύκλοι μέμφονται για την απόφασή της, καταλογίζοντάς της κομματική σκοπιμότητα. Ότι δηλαδή προτίμησε να αφήσει να διαιωνίζεται ένα πρόβλημα από το φόβο του πολιτικού κόστους στις ερχόμενες εκλογές.

Πρώτα απ' όλα υπεύθυνο είναι το ΠΑΣΟΚ για την κατάντια των ΔΕΚΟ. Δεύτερο η ΝΔ θέλησε να περάσει τώρα τις αυξήσεις για να «ισοσκελίσουν» για κομματικούς λόγους το κόστος. Τρίτο η πολιτική που λέει ότι όταν υπάρχει ελλειμματική αύξηση του κόστους των πρώτων υλών αυξάνουμε και τις τιμές των προϊόντων κάθε άλλο παρά οδηγεί στη λύση των προβλημάτων των ΔΕΚΟ. Απλώς, το πρόβλημα διαιωνίζεται και μετά από λίγο καιρό αυτή η πολιτική ξαναεπαναλαμβάνεται.

Αν λοιπόν η κυβέρνηση που θα προκύψει από τις ερχόμενες εκλογές θέλει να ακολουθήσει την πεπατημένη πολιτική αύξησης των τιμών ας αναλάβει και την πολιτική ευθύνη. Γιατί πριν φθάσουμε εκεί χρειάζονται και άλλα. Για τα οποία αν

γινόταν τώρα οι αυξήσεις θα παραπέμπονταν πάλι στις καλές και κακές.

Και φυσικά το ΠΑΣΟΚ «οδυρόμενο» δήθεν για το καλό του λαού θα μιλούσε για «καυτές» αυξήσεις και άλλα παρόμοια.

Ας ανοίξουν λοιπόν όλοι τα «χαρτιά» τους και ας μιλήσουν με ευθύτητα για την πολιτική τους σχετικά με τα ελλείμματα των ΔΕΚΟ.

Τα υπόλοιπα είναι εκ του πονηρού και επαναλαμβάνουμε για κομματικούς λόγους πολύ πλέον χτυπητούς από αυτούς που κατηγορούν την Αριστερά.

Μάικλ «Σωτή-ρας»

Κάθε άλλο παρά «φιλελληνική» είναι η πρόταση του προέδρου Μπους να τοποθετηθεί νέος πρέσβης των ΗΠΑ στην Ελλάδα ο ελληνοαμερικανός επιχειρηματίας Μιχαήλ Σωτήρχος.

Ο κ. Σωτήρχος εκτός από ελληνοαμερικανός και επιχειρηματίας ήταν και υπέρμαχος της απριλιανής χούντας που δεν δίσταζε να κατηγορεί τον Καραμανλή το 1975 «ως υποκινητή του αντιαμερικανισμού».

Αυτός λοιπόν είναι ο «φιέλλην» διάδοχος του Κήλυ. Και επειδή οι φύλακες πρέπει να έχουν γνώση καλό είναι όχι μόνο να γνωρίζουμε από τώρα με τι «Σωτήρχες» έχουμε να κάνουμε αλλά και να αποσαφηνίσουμε έγκαιρα τη θέση μας.

Οδηγητές

Στη διπλανή στήλη αναδημοσιεύουμε όσα μας καταμαρτυρεί ο «Οδηγητής» της 22/6. Ευπρόσδεκτη η αντιπαράθεση, αλλά:

α. Το ΑΝΤΙ είναι αυτόκλητο και όχι ετερόκλητο —βεβαίως. Αλλά δεν είναι όψιμο αριστερό —αντίθετα επεδείξε συνεπέστερη σταθερότητα στις θέσεις του από πολλούς καθ'οδηγητές.

β. Στο σκάνδαλο Κοσκωτά —και στα σκάνδαλα των όπλων— πολύ πιο νωρίς από πολλούς καθ'οδηγητές είχε επικεντρώσει την προσοχή του και έκανε —σωστές νομίζουμε αναλύσεις και ρεπορτάζ.

γ. Με την αρθρογραφία του δεν επεδίωξε να «αυτοκαθαρθεί» γιατί δεν είχε μπλέξει με μη καθαρές υποθέσεις. Όσο για το ΠΑΣΟΚ, το ΑΝΤΙ ήταν πολύ πιο κριτικό και αρκετά πρώιμο: όταν άλλοι καλλιεργούσαν την «πράσινη ΕΑΔΕ» ή υπηρέτούσαν το «μορατόριουμ», το ΑΝΤΙ (αρχής γενομένης από το Νοέμβριο του 1981) είχε αποσαφηνίσει τη θέση του.

Ας παραβάλλουν λοιπόν οι καλοί καθ'οδηγητές κείμενα και πεπραγμένα.

δ. Μέσα στις δυνάμεις της Αριστεράς δεν υπάρχει μια άποψη. Αντίθετα υπάρχουν πολλές. Η αντιπαράθεση ιδεών και απόψεων είναι αυτή που δίνει και δύναμη και ζωντάνια στην Αριστερά για να μπορεί να ανανεώνεται.

Αυτόν το διάλογο και τη γόνιμη αντιπαράθεση το ΑΝΤΙ ποτέ δεν σταμάτησε να υπερασπίζεται, ούτε θα σταματήσει.

ΜΑΣ ΤΟ ' ΠΕ ΤΟ ΠΟΥΛΑΚΙ

Στους αυτοκλήτους «φίλους» της Αριστεράς που χρόνια στήριζαν την συντηρητική πολιτική του ΠΑΣΟΚ και «αυτοκαθαρίστηκαν» με το σκάνδαλο Κοσκωτά ήρθε να προστεθεί στο παρά 5 και το ΑΝΤΙ. Στο κύριο προεκλογικό του άρθρο συνιστά Συνασπισμό.

Η αποκαλυπτικότητα του άρθρου είναι τέτια που δεν αντέξαμε στον πειρασμό να δημοσιεύσουμε ένα μεγάλο κομμάτι του, όσο κι αν αντέξαμε στον πειρασμό να το σχολιάσουμε. Αλλωστε οι ανωνύμους του ΟΔΗΓΗΤΗ δεν είναι και τόσο... μπουφοί για να μην βγάλουν συμπεράσματα.

«Μπορεί ο Συνασπισμός να μην είναι η Αριστερά των ονείρων μας αλλά δεν πρέπει να χάσουμε την ευκαιρία. Μπορεί να μην συγκεντρώνει στους κόλπους του όλες τις δυνάμεις που θα έπρεπε, αλλά μετά τις εκλογές αυτό μπορεί να γίνει. Οι ατέλειες, οι δισταγμοί, οι αναχρονισμοί, τα ατοπήματα που διέπραξε είναι ορατά δια γυμνού οφθαλμού — εξ ίσου ορατές όμως είναι και οι δυνάμεις που θέλουν να ανατρέψουν τα όποια βήματα έγιναν και να οδηγήσουν την πλειοψηφία των αριστερών ξανά πίσω στην στρουγγα της «ορθοδοξίας». Ο Συνασπισμός αποτελεί ένα πρώτο βήμα για μια ελληνική Αριστερά σύγχρονη, δημοκρατική, ευρωπαϊκή — το ζήτημα είναι το βήμα αυτό να μην είναι και το τελευταίο.

Στις 18 Ιουνίου πρέπει να ηττηθούν οι δυνάμεις που μέσα στην Αριστερά, δεν συνειδητοποίησαν ότι ο εμφύλιος πόλεμος τελείωσε, ότι έχουμε μπρος μας το 1992, το 2000, ότι το 1917 είναι πολύ πίσω. Αυτές οι δυνάμεις περιμένουν το εκλογικό στραβοπάτημα του Συνασπισμού για να επιβάλουν ξανά όσα, ακόμα και στην Ανατολική Ευρώπη, θεωρούνται πια παρωχημένα.

Ας μην υποτιμούμε αυτό που διακυβεύεται και ας μην τρέφουμε την ψευδαίσθηση πως μέσα από τα συντρίμια της υπαρκτής Αριστεράς θα προκύψει η Αριστερά που οι δυνατότητες της εποχής και οι ανάγκες του τόπου επιβάλλουν».

ΑΝΤΙ 16 Ιουνή

ΚΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΓΕΓΟΝΑΣΙΝ ΑΝΔΡΕΣ

του Ανδρέα Μπίστη

Ελεύθερες, περήφανες και δικαιωμένες, πίσω στην ελεύθερη Κύπρο βρίσκονται από τα χαράματα της περασμένης Τρίτης, και οι 92 γυναίκες που είχε συλλάβει παράνομα (στην κυριολεξία απαγάγει), καταδικάσει και φυλακίσει για μια σχεδόν βδομάδα, το παράνομο καθεστώς του «Ατίλα» και του Ντενκτάς.

Η χαρά, ωστόσο, από τον τερματισμό της σκληρής δοκιμασίας των Κυπρίων γυναικών, των συγγενών τους και του πλήθους που είχε συγκεντρωθεί να τις υποδεχθεί, καθώς αυτές επέστρεφαν με το ηθικό ακμαίο και το τραγούδι στα χείλη σκιάζονταν από την σκέψη, ότι ακόμη βρίσκονταν αιχμάλωτοι στα μπουντρούμια του «Ατίλα» 10 ελληνοκύπριοι, ανάμεσά τους και ο Μητροπολίτης Κιτίου Χρυσόστομος.

Η ασάφεια των προθέσεων του κατοχικού καθεστώτος σχετικά με την τύχη των 10 αιχμαλώτων, μέχρι την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές, όχι μόνο δεν επέτρεπε την εκτόνωση του κλίματος έντασης που προκλήθηκε από τις νέες παρανομίες του «Ατίλα», αλλά έβαζε και σε σοβαρή δοκιμασία τη δυνατότητα ομαλής επανάλωσης του ενδοκυπριακού διαλόγου, καθώς η ήδη προγραμματισμένη συνάντηση Βασιλείου - Ντενκτάς στο σπίτι του κ. Καμιλλιόν για την επόμενη μέρα, Τετάρτη 26.7.89, θα ήταν αδιανόητο να πραγματοποιηθεί με τους 10 Ελληνοκυπρίους δεσμώτες στα χέρια του Ντενκτάς.

Όλες, εξάλλου, οι παρασκηνιακές παρεμβάσεις που έγιναν προς την κατεύθυνση της Άγκυρας και του Ντενκτάς, με αφορμή την έκτακτη σύγκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας, απέβλεπαν στο να πείσουν τον τοποτηρητή της Άγκυρας «να μην τραβήξει άλλο το σκοινί» και να απελευθερώσει τους απαχθέντες προκειμένου να μην διαταραχθεί η πορεία του ενδοκυπριακού διαλόγου. Ενός διαλόγου που ήδη συναντούσε πολύ σοβαρά εμπόδια στο δρόμο του από την σκληρή «ανατολίτικη» διαπραγματευτική τακτική του Ντενκτάς να προβάλλει, μέχρι την τελευταία ώρα, συνεχώς και νέες αξιώσεις, φέρνοντας τον πρόεδρο Βασιλείου σε πολύ δύσκολη θέση, καθιστώντας τον δέκτη ανοικτών ή συγκαλυμμένων επικρίσεων για άστοχες επιλογές και χειρισμούς πέραν των «ορίων ασφαλείας» από ένα ευρύτατο φάσμα δυνάμεων, στο εσωτερικό της Κύπρου. Ένα φάσμα που περιλαμβάνει το ΔΗΚΟ του

κ. Κυπριανού, την ΕΔΕΚ του κ. Λυσσαρίδη, την «Ένωση Κέντρου» του πρώην διαπραγματευτή Τάσου Παπαδόπουλου· φθάνει μέχρι την εθναρχία με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο, περιλαμβάνει ακόμη σημαντική μερίδα από το κόμμα του «Δημοκρατικού Συναγερμού» του κ. Κληρίδη που εκφράζεται από την πλατιά κυκλοφορία εφημερίδα «Σημερινή», και εκτείνεται μέχρι ενός ευρύτερου χώρου ανέντακτων που απαρτίζεται κυρίως από ανθρώπους του προσφυγικού κόσμου και νεολαία και που εκφράζεται μέσα από μορφωτικές κινήσεις, ομίλους, έντυπα και περιοδικά. Μέσα λοιπόν σε μία τέτοια σύνθετη πολιτικο-κοινωνική συγκυρία, σαν μια άτυπη βέβαια έκφρασή της αλλά οπωσδήποτε οργανική της συνιστώσα, ήρθε να εκδηλωθεί η θαρραλέα αντικατοχική πρωτοβουλία της κίνησης Κυπρίων γυναικών «Επιστροφή», για να αμφισβητήσει για μια ακόμη φορά με επιτυχία, ακριβώς στην επέτειο των 15 χρόνων από την εισβολή, τη «νομιμότητα» των δεσπομένων της εισβολής, τα «σύνορα» του Ατίλα και το ψευδοκράτος του Ντενκτάς και να διακηρύξει τον άβυσστο πόθο των Κυπρίων για απελευθέρωση και επιστροφή. Όπως κάθε παράνομο και εγκάθετο καθεστώς κουσίλιγκ, έτσι και το ντενκτασικό καθεστώς και οι «Ατίλες» υποστηρικτές του, δεν μπόρεσαν να αποφύγουν το σφάλμα της βίαιης και βάνυσης επίθεσης και καταστολής της ειρηνικής εκδήλωσης των όπλων γυναικών, που με την έστω συμβολική και πρόσκαιρη κατάλυση της «πράσινης γραμμής» έκφρασαν τη βαθιά επιθυμία όλων των Κυπρίων να ζήσουν ειρηνικά στην πατρίδα τους, χωρίς δι-

χοτομικές γραμμές, στρατεύματα κατοχής και εποίκους.

Με την αλαζονεία της ισχύος των όπλων του, ωστόσο, το κατοχικό καθεστώς διέπραξε ακόμη ένα σφάλμα, πέρα από τη βίαιη καταστολή. Θέλοντας να δώσει «ένα μάθημα» στις ανυπότακτες Κύπριες γυναίκες που επανειλημμένα έχουν τσαλακώσει το «νομιμοφανές» προσωπείο, με το οποίο μάταια πασχίζει να περιβληθεί το ψευδοκράτος διεθνώς, προχώρησε στην καταδίκη και την φυλάκιση των αιχμαλώτων για... «παραβίαση συνόρων»!

Το θράσος του κατακτητή σε όλη του τη μεγαλοπρέπεια. Οι δυνάστες της Κύπρου, που παραβίασαν τα σύνορά της με την στρατιωτική εισβολή του 74, να μιλούν για... «παραβίαση συνόρων» του ψευδοκράτους που εγκατέστησαν στα κατεχόμενα!!

Αλλά με την πράξη τους αυτή, ο «Ατίλας» και ο Ντενκτάς, αποκάλυψαν ακόμη κάτι σημαντικότερο. Πώς αντιλαμβάνονται την λεγόμενη «Ομοσπονδιακή» λύση, που αποτελεί κυρίαρχο αντικείμενο του τωρινού διαλόγου. Μια «Ομοσπονδία» μοναδική στον κόσμο, όπου οι κάτοικοι των δύο «ομόσπονδων» κρατιδίων θα χωρίζονται με «σύνορα» ανάμεσά τους, χωρίς το δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης, εγκατάστασης και κτήσης περιουσίας σε όλη την επικράτεια του λεγόμενου ομόσπονδου κράτους. Να γιατί η θαρραλέα πράξη των Κυπρίων γυναικών που κινήθηκε σε μίαν άλλη λογική, *αγωνιστικής, αντικατοχικής, αντίστασης*, συνάντησε την δυσπιστία τις αφανείς ή ανοιχτές υπονομιεύσεις και διαβολές όσων στην Κύπρο ή στην Ελλάδα κινούνται προς άλλες κατευθύνσεις. Νά γιατί τα ανακλαστικά των ίδιων κύκλων σε Κύπρο και Λευκωσία, υπήρξαν τόσο καθυστερημένα και υποτονικά όταν ο Ντενκτάς και οι ένοπλοι μπράβοι του προέβαιναν στις παράνομες συλλήψεις των γυναικών.

Αλλά και νά γιατί, η προσπάθεια των Κυπρίων γυναικών συγκλόνισε τόσο βαθιά και αγκαλιάστηκε τόσο πλατιά από τον κυπριακό λαό αλλά και την ελληνική κοινή γνώμη.

Παρά την μεγάλη νίκη των Κυπρίων γυναικών, ο δρόμος για την τελική δικαίωση είναι μακρύς ακόμη. Ωστόσο το μήνυμά της πράξης του, και το κοινωνικό υπόβαθρο που αυτή αντανάκλα, κανείς πια δεν μπορεί να το παραγνωρίσει εντός ή εκτός Κύπρου, εντός ή εκτός Ελλάδας.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ: ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

του Μιχάλη Δούντα

Στο άρθρο του «Πραγματικότητα και προοπτικές», που δημοσιεύτηκε στο «Αντί» στις 2 Ιουνίου, ο υπογράφων αποπειράθηκε συνολική θεώρηση του κυπριακού με ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτική του προέδρου Βασιλείου. Την ανάλυση εκείνη συμπληρώνει το σημερινό σχόλιο με αναφορά στις δύο σημαντικότερες έκτοτε εξελίξεις: την παρουσίαση από το γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών προς τον πρόεδρο Βασιλείου και τον κ. Ντενκτάς, κατά τη συνάντησή τους στις 28-29 Ιουνίου, «εναρκτήριας δήλωσης». Και τις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας Ελληνοκυπρίων γυναικών και ιερέων, που οδήγησαν στη γνωστή βάνουση κακοποίηση και αιχμαλωσία τους από «τουρκοκυπριακές δυνάμεις ασφαλείας».

Α Η «εναρκτήρια δήλωση (opening statement)», είναι το κείμενο που «υπαγόρευσε» ο κ. Ντε Κουεγιάρ στους κ. Βασιλείου και Ντενκτάς κατά την έναρξη των συνομιλιών τους στη Νέα Υόρκη. Σύμφωνα με δήλωση των αρμοδίων, το κείμενο δεν επιδόθηκε στους ενδιαφερόμενους. Απλώς τους το ανέγνωσε ο γενικός γραμματέας σε ρυθμό υπαγόρευσης. Τούτο προφανώς για να μειωθεί το τυπικό κύρος της δήλωσης και να τονισθεί η επίσης, από άποψη τύπου, μη δεσμευτικότητά της. Ωστόσο, στην ουσία, είναι κείμενο βαρυσήμαντο. Και, πάντως, αποτελεί τη βάση του νέου κύκλου συνομιλιών του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας και του κ. Ντενκτάς κατά το διάστημα μέχρι του προσεχούς Σεπτεμβρίου, οπότε οι δύο συνομιλητές προβλέπεται να συναντηθούν και πάλι με τον κ. Ντε Κουεγιάρ με στόχο να συμφωνηθεί ένα «περίγραμμα σχεδίου λύσης» του κυπριακού, που με τη σειρά του θα αποτελέσει την βάση τελικών, λεπτομερειακών συνομιλιών προς διατύπωση οριστικής συμφωνίας.

Στα κρίσιμα σημεία, που αφορούν κυρίως τα ελληνικά αιτήματα δηλαδή τα θέματα αποχώρησης του τουρκικού στρατού, της παλιννόστησης των προσφύγων και του δικαιώματος ελεύθερης εγκατάστασης και ιδιοκτησίας όλων των πολιτών σε όλη την επικράτεια το κείμενο είναι δελφικά διατυπωμένο. Τούτο είναι σκόπιμο. Συγκαλύπτει είτε μεϊζονες υποχωρήσεις της ελληνικής πλευράς, είτε εμμονή σε απαράδεκτες τουρκικές αξιώσεις.

Θα ξαναπάμε στα κατεχόμενα, αλλά όχι με λευκές σημαίες. Διαδηλώνουν οι γυναίκες της Κύπρου

Με άλλα λόγια, κρίθηκε ασύμφορο να αποκαλυφθούν ρητώς τα ανομολόγητα. Διότι θα προκαλούσαν αντίδραση της ελληνικής κοινής γνώμης, με αποτέλεσμα να δυσχερανθεί η πάγια προσπάθεια του κ. Βασιλείου, υποστηριζομένου από το ΑΚΕΛ και την ηγεσία του Συναγερμού, να παρασύρει τους ελληνοκυπρίους σε μεϊζονα συμβιβασμό. Διαπιστώνεται για μια ακόμη φορά ότι η γλώσσα του πονηρού είναι διβουλή και μαιανδρική. Της αλήθειας μονοσήμαντη και απλή.

Το «κείμενο» αυτό το απέρριψε ο κ. Ντενκτάς, ενώ, σύμφωνα με δήλωση του κ. Ντε Κουεγιάρ, ο κ. Βασιλείου το δέχθηκε ως βάση συζητήσεως. Σημειωτέον ότι το γεγονός της απόρριψης του κειμένου από τον κ. Ντενκτάς δεν θα έπρεπε να οδηγήσει σε συναγωγή συμπεράσματος ότι, κατ' αντίθεση, θα πρέπει να θεωρηθεί καλό για την ελληνική πλευρά. Γιατί ο κ. Ντενκτάς επιδιώκει το μέγιστο. Και όντας ο κατέχων και έχοντας ήδη εξασφαλίσει πολλά έχει την άνεση να αναμένει. Η ελληνική όμως πλευρά, που με αλόγιστες μέχρι σήμερα παραχωρήσεις, έχει υπερβεί κατά πολύ τα όρια ασφάλειας δεν έχει πλέον περιθώρια για περισσότερες, όπως αυτές που εμμέσως υποδεικνύει το κείμενο Ντε Κουεγιάρ.

Ως προς το περιεχόμενο, τις ρυθμίσεις που προβλέπει η «εναρκτήρια δήλωση», συνάγονται από την περίτεχνα και ηθελημένα γριφώδη διατύπωσή της τα εξής:

Διαφαίνεται αποδοχή της τουρκικής θέσης ότι και μετά τυχόν οριστική λύση του κυπριακού θα παραμείνει τουρκικός στρα-

τός στην Κύπρο και μάλιστα ως όργανο των εγγυήσεων. Ως προς τις τελευταίες θα εξακολουθήσουν να ισχύουν βασικές ρυθμίσεις των ζυριχικών συμφωνιών, που κατά την αβάσιμη τουρκική ερμηνεία προβλέπουν μονομερές υπέρ των Τούρκων δικαίωμα επέμβασης. Θα παραμείνουν βέβαια και ισάριθμα ελληνικά στρατεύματα. Το στοιχείο αυτό όμως δεν βελτιώνει υπέρ της ελληνικής πλευράς την κατάσταση. Αντιθέτως. Διότι σε περίπτωση οποιασδήποτε κρίσης το τουρκικό απόσπασμα (συζητείται να είναι της τάξης των 5.000 ανδρών) θα μπορεί να ενισχυθεί από την Τουρκία μέσα σε 30 περίπου λεπτά αεροπορικάς και σε 5 περίπου ώρες δια θαλάσσης. Έτσι το ελληνικό απόσπασμα, για το οποίο δε θα υπήρχε ανάλογη ευχέρια, θα μετεβάλλετο σε «όμηρο» καθιστώντας δυσχερέστατη την κατάσταση για την ελληνική πλευρά. Αλλά ούτε προληπτικώς θα μπορούσε να ισχυροποιηθεί το ελληνικό απόσπασμα. Για τό λόγο του νομικού καθεστώτος που προβλέπεται να ισχύσει θα ήταν εξαιρετικά δυσχερές, αν μη εντελώς αδύνατο, η έστω και λαθραία ενίσχυσή του.

• Διαφαίνεται επίσης από το κείμενο της δήλωσης ότι ούτε όλοι οι πρόσφυγες θα επιστρέψουν. Μόνο ένα μικρό ποσοστό, εκείνοι που θα απορροφήσουν τα τυχόν αποδοθησόμενα ελληνοκυπριακά εδάφη. Σύμφωνα με άλλες ενδείξεις τα εδάφη αυτά θα είναι της τάξης του 7% του εδάφους της Δημοκρατίας αφού οι Τούρκοι υπολογίζεται να διατηρήσουν στην καλύτερη για μας περι-

πτωση, το 29—30% της Κυπριακής επικράτειας. Οι πρόσφυγες που θα μπορούσαν να παλιννοστήσουν στον χώρο αυτό δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τις 40.000 και τούτο υπό την προϋπόθεση ότι θα αποδοθούν εδάφη που ήταν πυκνοκατοικημένα. Στην ουσία, όπως διαφαίνεται από το ηθελημένα ομιχλώδες κείμενο, το προσφυγικό θα λυθεί δια αποζημιώσεων.

- Το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης και ιδιοκτησίας που είναι ένα από τα βασικότερα αιτήματα της ελληνικής πλευράς αναγνωρίζεται μεν αλλά κατά τρόπο θεωρητικό, πλατωνικό. Γιατί η εφαρμογή του υπόκειται σε πολυετείς προθεσμίες και άλλους όρους, που στην πράξη ισοδυναμούν με εξουδετέρωση. Κατά συνέπεια, διατηρείται και πληθυσμιακά ο αυστηρός διζωνικός χαρακτήρας της ρύθμισης, δηλαδή η πλήρης εδαφική και διοικητική διχοτόμηση.

- Και ως προς το Σύνταγμα γίνεται δεκτή η πολιτική ισοτιμία των δύο κοινοτήτων, ως κοινοτήτων. Πρόκειται για εξίσωση από άποψη πολιτικής εξουσίας του 80% του πληθυσμού με τα 18% του πληθυσμού δηλαδή, ουσιαστικά καταργείται στις πλείστες εκφάνσεις της η δημοκρατική αρχή της πλειοψηφίας.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι οι ανωτέρω ρυθμίσεις, που συνιστούν το επίκεντρο της φιλοσοφίας του κειμένου Ντε Κουεγιάρ αντανακλούν πάγιες τουρκικές θέσεις τις οποίες και πρόσφατα ακόμα διεισώπησε ο κ. Ντενκτάς με ωμή σαφήνεια με τις προτάσεις του υπέβαλλε τον Ιανουάριο του 1989. Με άλλα λόγια ο κ. Ντενκτάς αρνείται οτιδήποτε θα αλλοίωνε έστω και κατ' ελάχιστο την καθαρή διχοτόμηση εδάφους, πληθυσμών και διοίκησης και οτιδήποτε θα περιόριζε την εγγύηση της Τουρκίας, το δικαίωμα επέμβασής της και τη συναρτομένη με αυτά παρουσία τουρκικού στρατού στην Κύπρο. Επισημαίνεται ότι στις προηγούμενες εκτιμήσεις συμπίπτει σύσσωμη η ελληνοκυπριακή αντιπολίτευση. Δηλαδή το Δημοκρατικό Κόμμα του κ. Κυπριανού, η ΕΔΕΚ του κ. Λυσσαρίδη και ένα μέρος της βάσης του Συναγερμού, που μαχητικά εκφράζει η έγκυρη εφημερίδα «Σημερινή». Επιπλέον είναι γνωστή η αντίθεση της εκκλησίας της Κύπρου που συνεχίζει την αγωνιστική, εθναρχική της παράδοση. Στις παρατηρήσεις αυτές θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη σημασία γιατί έχει καλλιεργηθεί η εσφαλμένη εντύπωση, ιδίως μεταξύ Ελλήνων πολιτών, ότι την πολιτική Βασιλείου στηρίζει η μεγάλη πλειοψηφία του Κυπριακού Ελληνισμού. Στην πραγματικότητα το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει.

Το κυριότερο πρόβλημα του κ. Βασιλείου ενόψει της δήλωσης Ντε Κουεγιάρ και των παγίων θέσεων του κ. Ντενκτάς φαίνεται να είναι η επίμονη άρνησή του να δεχθεί ρυθ-

μίσεις ευνοϊκότερες για τους Έλληνες ως προς την παλιννόστηση των προσφύγων και το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης και ιδιοκτησίας. Γιατί ορθώς εκτιμά ο πρόεδρος της Κύπρου ότι λύση που δεν θα εξασφάλιζε τα ανωτέρω θα προσέκρουε στην αποφασιστική αντίδραση του κυπριακού ελληνισμού. Με άλλα λόγια ο κυπριακός ελληνισμός, παρά τα κάποια συμπτώματα κόπωσης που την διαμόρφωσε ο εύλογος ευσεβής πόθος ή και η παραπλάνηση, δεν είναι δυνατόν να δεχθεί ένα καθεστώς που όχι μόνο τη διχοτόμηση θα νομιμοποιήσει, αλλά επιπλέον θα εισάγει και ένα σύστημα ισότιμης και εξαιρέτου συνιδιοκτησίας Τούρκων και Ελλήνων και μάλιστα υπό την στρατιωτική εγγύηση της Τουρκίας.

Αυτό το καθεστώς, στο οποίο οδηγούν σχέδια λύσης τύπου Ντε Κουεγιάρ, θα το απορρίψουν οι Έλληνες της Κύπρου. Γιατί συνεπάγεται εγκαθίδρυση τουρκικού προτεκτοράτου στη μεγαλόνησο. Γιατί είναι κατά πολύ χειρότερο της σημερινής αναμφιβόλως κακής κατάστασης.

Ενόψει της πραγματικότητας αυτής ο διακοινοτικός διάλογος θα έπρεπε να μην είχε αρχίσει. Και πάντως θα έπρεπε να είχε διακοπεί πριν παρουσιασθεί η εναρκτήρια δήλωση του γενικού γραμματέα. Γιατί το αποτέλεσμα της παράτασης του στείρου αυτού διαλόγου είναι η σταθερή περιαγωγή της ελληνικής πλευράς σε χειρότερη κάθε φορά διαπραγματευτική θέση. Φτάσαμε στο σημείο να συζητήσουμε ακόμη και την παρουσία τουρκικού στρατού, ακόμη και την μη παλιννόστηση όλων των προσφύγων. Και όλα αυτά χωρίς αντάλλαγμα. Ο κ. Ντενκτάς παραμένει αξιοθαύμαστα αμετακίνητος στις θέσεις του. Ουδόλως τον ενδιαφέρει αν θα τον πουν αδιάλλακτο. Γιατί και να το τολμήσουν ο χαρακτηρισμός θα είναι βραχύβιος. Γνωρίζει καλά ότι και πάλι θα πειστούν οι Έλληνες από τον ξένο παράγοντα να επανέλθουν στις συνομιλίες από πιο προωθημένες θέσεις υποχώρησης. Ο Ντενκτάς περιμένει. Και εμείς συνεχώς τον πλησιάζουμε. Έχει συνειδητοποιήσει ότι οι ξένοι, που αναμειγνύονται ενεργώς στο κυπριακό, έχουν εκτιμήσει ότι είναι πιο αποτελεσματικό να πιέζουν τον ασθενέστερο. Με την τακτική αυτή, εξάλλου, έχει αναβαθμισθεί πολιτικά και από άποψη εντυπώσεων το status των Τουρκοκυπρίων.

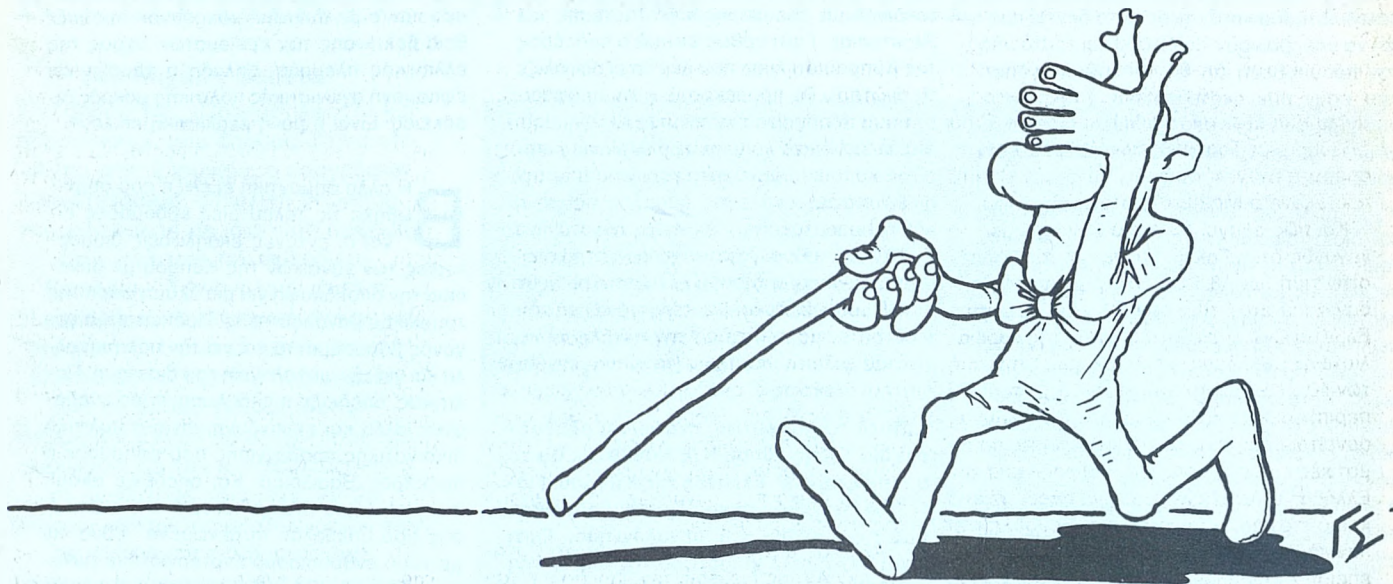
Η τελευταία αυτή φάση των διακοινοτικών διαπραγματεύσεων ανωτάτου επιπέδου ενίσχυσε τη σταθερή άποψη όσων πιστεύουν ότι, υπό τον ισχύοντα συσχετισμό δύναμης ελληνισμού και Τουρκίας, λύση του Κυπριακού, που να συνιστά βελτίωση σε σχέση με το status quo είναι ανέφικτη. Ως η ολιγότερον επικίνδυνη επιλογή παραμένει η αποφυγή οιασδήποτε συμφωνίας τύπου Ντε Κουεγιάρ, δηλαδή η αποτροπή επιδείνωσης

για τους Έλληνες της σημερινής κατάστασης. Και η θέση αυτή εννοείται σε συνδυασμό πάντα με σύντομη μακρόπνοη προσπάθεια βελτίωσης των ερεισμάτων ισχύος της ελληνικής πλευράς. Δηλαδή η χάραξη και εφαρμογή αγωνιστικής πολιτικής μακράς διάρκειας. Είναι η μόνη ρεαλιστική επιλογή.

Β Η άλλη σημαντική εξέλιξη που σημειώθηκε τις τελευταίες εβδομάδες είναι οι έντονες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας των γυναικών της Κύπρου με συνέπεια την αποκάλυψη για μια ακόμη φορά της τουρκικής βαναυσότητας. Πρόκειται για γεγονός βαρυσήμαντο και για την πολιτική αλλά και για την ψυχολογική του διάσταση. Πολιτικώς, απέδειξε η εκδήλωση, πόσο ανεδαφική, αλλά και επικίνδυνη, είναι η πολιτική δικοινοτικής προσέγγισης που εφήρμοσε ο πρόεδρος Βασιλείου. Και απέδειξε ακόμη πόσο επιζήμια ήταν η τακτική απαγκίστρωσης που υπέβαλαν τα μενωμένα Έθνη και με τόσο ενθουσιασμό ενστερνίστηκε η Κυπριακή κυβέρνηση. Και να σκεφθεί κανείς ότι για να πείσει την κοινή γνώμη η κυβέρνηση της Κύπρου της παρουσίαζε το όραμα επανεγκατάστασης Ελλήνων στη διευρυμένη νεκρή ζώνη που θα εδμιουργείτο λόγω της απομάκρυνσης εκατέρωθεν των στρατιωτικών φυλακών. Από σκοπιά ψυχολογίας του κόσμου νομίζω ότι τα γεγονότα των τελευταίων ημερών επέδρασαν αφυπνιστικά. Διευκολύνουν τον κυπριακό ελληνισμό να αντιληφθεί πόσο ολίγη σημασία πρέπει να δίνει στη μεγαλόστομη αισιοδοξία της κυβέρνησής του ως προς τη δυνατότητα λύσης. Και του υπενθυμίζουν τα γεγονότα την αναπότρεπτη ανάγκη να στηριχθεί στον εαυτό του, να στρατεύσει όλες του τις δυνατότητες για να αντιταχθεί στον τουρκικό επεκτατισμό. Για να επιβιώσει.

Αρμόζει να υπενθυμίσω ως κατακλείδα του άρθρου αυτού πρόσφατη ρήση του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Μεσοούτ Γιλμάζ. Μιλώντας στην Κωνσταντινούπολη για το θέαμα των μουσουλμάνων της Βουλγαρίας, βρήκε την ευκαιρία για μια ακόμη ανθελληνική έκκρηξη. Συγκεκριμένα, αναφερόμενος στις ελληνοτουρκικές σχέσεις δήλωσε ότι «οι Έλληνες είναι απλώς ένας λαός κακομοιρῶν που επιδιώκουν την Μεγάλη Ιδέα αλλά φοβούνται την Τουρκία». Το απόφθεγμα δημοσίευσε η τουρκική «Χουριέτ» στις 17 Ιουνίου. Είναι καιρός εμείς οι «κακομοιρῆδες» να εγκαταλείψουμε την πολιτική του συμβιβασμού, τους στείρους διαλόγους, την επιδίωξη πιστοποιητικών διαλλακτικότητας και καλής συμπεριφοράς. Και να αντιτάξουμε στην ιταμότητά των Τούρκων την απόφασή μας για αντίσταση με πειστικές πράξεις. Χωρίς να προσφεύγουμε στο υποκατάστατο εύκολης κενής ρητορείας. □

Η ΚΑΘΑΡΣΗ ΔΕΣΜΙΑ ΤΩΝ

Η κάθαρση στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων αναδεικνύεται στο μείζον πρόβλημα της σημερινής πολιτικής συγκυρίας. Από τη λύση του εξαρτάται όχι μόνο η έκβαση του συναινετικού εγχειρήματος που ανέλαβαν η Νέα Δημοκρατία και ο Συνασπισμός αλλά, πράγμα σημαντικότερο, η απαλλαγή της χώρας από τα κυκλώματα που εξέθρεψαν τον Ανδρέα Παπανδρέου, το Γιώργο Λούβαρη, το Μένιο Κουτσόγιωργα, το Γιώργο Πέτσο και όλους όσοι από το ΠΑΣΟΚ συναίνεσαν στην καταλήστευση του δημόσιου χρήματος.

Όταν το τεύχος αυτό θα κυκλοφορήσει στα περίπτερα θα έχει ίσως κριθεί και η τύχη της πρότασης της Νέας Δημοκρατίας για την παραπομπή του **Ανδρέα Παπανδρέου**, του **Τάσου Σεχιώτη** και του **Θεόδωρου Στάθη** για την «αγορά του αιώνα» και το «σκάνδαλο των Μάτζικ». Η κατάθεση της πρότασης προσέκρουσε ως γνωστόν στις αιτιάσεις του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου, ο οποίος έκρινε ότι τα στοιχεία που διαθέτει η Νέα Δημοκρατία δεν είναι επαρκή και ζήτησε να ενσωματωθεί η «αγορά του αιώνα» στις αρμοδιότητες της εξεταστικής επιτροπής για τις προμήθειες στις Ένοπλες Δυνάμεις **«από το 1974 μέχρι σήμερα»**. Η επιτροπή αυτή συστάθηκε ως γνωστόν ύστερα από πρόταση του ΠΑΣΟΚ και με μοναδικό σκοπό να ρίξει στις κοινοβουλευτικές καλένδες το θέμα της κάθαρσης στο υπουργείο Άμυνας.

Βουλευτές και κορυφαία στελέχη του Συνασπισμού στις συνομιλίες τους με το ΑΝΤΙ υποστήριζαν ότι τα «διαθέσιμα» στοιχεία για το μεγάλο σκάνδαλο **«δεν συνιστούν αποδείξεις, αλλά μόνον ενδείξεις των ευθυνών του Ανδρέα Παπανδρέου»**, ο οποίος

μπορεί **«να κατηγορηθεί μόνον για βαρύ πλημέλημα και όχι για τη διάπραξη ποινικού αδικήματος, όπως απαιτεί ο νόμος περί ευθύνης υπουργών»**. Οι ίδιοι εξηγούν ότι αν ο Ανδρέας Παπανδρέου παραπεμφεί και για το σκάνδαλο του αιώνα και αθωωθεί, τότε **«η υπόθεση θα γυρίσει ως μπουύμεραγκ εναντίον της κάθαρσης, αλλά και του Συνασπισμού»**.

Η επίκληση έωλων επιχειρημάτων όπως τα προηγούμενα, μόνο σε δύο λόγους μπορεί να οφείλεται. Είτε ο Συνασπισμός και οι βουλευτές του δεν έχουν μελετήσει σωστά τα διαθέσιμα στοιχεία για την «αγορά του αιώνα» (πράγμα που εξηγείται και με την καθυστέρηση της Αριστεράς να σχοληθεί με τα σκάνδαλα του ΠΑΣΟΚ), είτε υποκύπτουν στις γνωστές πιέσεις του ΠΑΣΟΚ **«να μην κλειστεί φυλακή ο Ανδρέας»**) αλλά και στις παραινέσεις πρώην «πολιτειακών παραγόντων», που εύχονται εκ δεξιών **«να άρθει η Αριστερά στο ύψος των περιστάσεων»**. Εξάλλου, ο Συνασπισμός είχε την ατυχία να συνοδεύονται οι ενστάσεις του για την «αγορά του αιώνα» με την εκδήλωση της επιθυμίας της Γαλλίας να μην ανοίξει ο σχετικός «φάκελος» (βλ. συνάντηση Σεβενεμάν — Βαρβιτσιώτη).

Είναι πράγματι ακατανόητη η εκτίμηση του Συνασπισμού ότι τα στοιχεία «δεν είναι επαρκή». Αποτελεί ή όχι απόδειξη της ενοχής του Ανδρέα Παπανδρέου το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο στενός του φίλος **Γιώργος Λούβαρης** μεσολάβησε, ως εκπρόσωπος της εταιρείας όπλων ΚΕΣΤΡΕΛ, στην αγορά των «Μάτζικ»; Ο τότε αναπληρωτής υπουργός Άμυνας Τάσος Σεχιώτης ανέλαβε άραγε μόνος του την τεράστια προσωπική και πολιτική ευθύνη και ανέγραψε το

όνομα **«Λούβαρης»** στο περίφημο «τέλεξ» ή εκτελούσε κι αυτός εντολές του Ανδρέα Παπανδρέου; Και γιατί παρενέβει ο Λούβαρης, εκθέτοντας εαυτόν και πρωθυπουργόν, αν όχι για να εισπράξει «μίζα», επιβάλλοντας την αγορά των δικών του πυραύλων, που δεν τους ήθελε το ΓΕΑ επειδή ήταν τρεις φορές ακριβότεροι από τους αντίστοιχους αμερικανικούς; Το επιχείρημα περί «έλλειψης στοιχείων» δεν θεμελιώνεται δυστυχώς για το Συνασπισμό «με τίποτα».

Μιλώντας την προηγούμενη εβδομάδα στη Βουλή ο Πρόεδρος του Συνασπισμού **Χαρίλαος Φλωράκης** υποστήριξε την παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου για το σκάνδαλο Κοσκωτά αναφέροντας, μεταξύ άλλων, και το επιχείρημα ότι **«δεν μπορεί ο Πέτσος να έδωσε μόνος του την εντολή σε όλες τις ΔΕΚΟ να καταθέσουν τα χρήματα τους στον Κοσκωτά... η εντολή πρέπει να ήλθε από κάπου υψηλότερα»**. Ο πρόεδρος του Συνασπισμού εννοούσε προφανώς τον Ανδρέα Παπανδρέου και υποστήριξε την παραπομπή του για τον σκάνδαλο Κοσκωτά.

Στην περίπτωση της «αγοράς του αιώνα» όμως για ποιο λόγο ισχύει το αντίθετο; Μήπως ο Συνασπισμός ενεργεί με δύο μέτρα και δύο σταθμά; Ποιος πιστεύει άραγε ότι ο Γιώργος Λούβαρης εισέπραττε αποδεδειγμένα «μίζες» ενεργώντας μόνο για λογαριασμό του; Με ποια λογική οι μεταφορές των «πάμπερς» αποτελούν **«αποχρώσεις ενδείξεις»** για την παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου και δεν αποτελεί **«αποδεικτικό στοιχείο»** το εξίσου αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο Λούβαρης χρηματοδότησε τις «οικοδομικές κατασκευές» των Παπανδρέου; Δεν αποτελεί άραγε απόδειξη «παθητικού χρηματισμού» του Ανδρέα Παπανδρέου η

ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

του Βασίλη Ζήση

ομολογία του ίδιου του Λούβαρη ότι «*πλήρωνε κάποια έξοδα*»; Τέλος, τα 200 εκατομμύρια που έδωσαν το 1981 τα αφεντικά του Λούβαρη, οι Τσάτσοι, στον Ανδρέα Παπανδρέου τι ήταν, «δωράκια», μόνο σαν κι αυτά που έκανε ο Μαυράκης στον εαυτό του;

Και πώς εξηγεί άραγε, ο Συνασπισμός το γεγονός ότι η Γαλλία πρόσφερε τα «Μιράζ» στην τιμή των 18,5 εκ. δολ. το ένα στην Ιορδανία και στην τιμή των 22,5 εκ. δολ. στην Ελβετία, ενώ εμείς, οι ιθαγενείς της «σοσιαλιστικής» Ελλάδας, τα αγοράσαμε στην τιμή των 40,5 εκ. δολ. το ένα; Και γιατί, εν τω μεταξύ περιπτώσεις, το γαλλικό υπουργείο Άμυνας αρνείται επιμόνως να αποκαλύψει τις πραγματικές τιμές αγοράς των «Μιράζ» από την Ελλάδα, αλλά στέλνει, όπως πέρσι τέτοιο καιρό, τον κ. Σεβενεμάν να διαβουλευθεί πανικόβλητος με τον κ. Βαρβιτσιώτη; Μήπως επειδή οι διαπραγματεύσεις για την αγορά των «Μιράζ» έγιναν απευθείας μεταξύ των κ. Σαρλ Ένρυ και Φρανσουά ντε Γκροζούβρ,

πρώην υπουργού. Άμυνας της Γαλλίας του πρώτου, και προσωπικού φίλου του Φρανσουά Μιττεράν του δεύτερου; Και μήπως αυτό είναι το «ύψος» των περιστάσεων στο οποίο πρέπει να αρθεί, για μια ακόμα φορά, ο Συνασπισμός;

Ακόμα, τι έγινε η έκπτωση της τάξης του 10% της συνολικής τιμής των αεροσκαφών που είχαν υποσχεθεί οι ξένες εταιρείες στον κ. Παυσανία Ζακολίκο και μετά «ξεχάστηκε» κι αυτή, με πρόσχημα την εκτέλεση «αντισταθμιστικών οφελών» (τα οποία σημειωτέον αναζητούνται ακόμα); Και ποιος εισέπραξε δυο κονδύλια ύψους 700 εκ. γαλ. φράγκων που πληρώσαμε χωρίς λόγο στην «Ντασσώ», όπως αποδεικνύεται σαφέστατα από το υλικό που συνοδεύει την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας;

Αλλά ας μην είμαστε άδικοι με το Συνασπισμό. Αντιρρήσεις για την παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου υπάρχουν και μάλιστα πολλές και στο στρατόπεδο της Νέας Δημο-

κρατίας. Δεν θα επαναλάβουμε εδώ τα ονόματα των βουλευτών της Ρηγίλλης που διαφωνούν με την πρόταση παραπομπής. Θα τονίσουμε όμως ότι τα ονόματα αυτά έχουν συνδεθεί στο παρελθόν με κάποια άλλα, μικρά ή μεγάλα, σκάνδαλα. Κάποτε ο Ανδρέας Παπανδρέου απάλλαξε τον κ. Αβέρωφ των κατηγοριών για το σκάνδαλο των Λέοπαρντ. Μήπως ήρθε η ώρα να πληρωθούν οι «συναλλαγματικές», όπως και κάποιες άλλες «πιστώσεις» του ΠΑΣΟΚ προς τη ΝΔ από τα υποβρύχια, τις φρεγάτες, τα «σκαίγκρντ» κ.λπ., Και αν είναι έτσι, τότε γιατί η Αριστερά αναλαμβάνει το κόστος των αποπληρωμών μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΝΔ;

Η παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου για το σκάνδαλο Κοσκωτά δεν απαλλάσσει τη ΝΔ και το Συνασπισμό από τις ευθύνες που θα έχουν αν δεν τον παραπέμψουν και για το σκάνδαλο των όπλων. Η πολιτική και άλλη συμπεριφορά του Ανδρέα Παπανδρέου θα αποκαλυφθεί πλήρως και ο τόπος θα εξυγιανθεί μόνον με την έναρξη της ανακριτικής διαδικασίας για την «αγορά του αιώνα», τους «Μάτζικ» και το λαθρεμπόριο όπλων.

Το «σκάνδαλο Κοσκωτά» απέτελεσε μια καρκινογόνο απόφυση του ΠΑΣΟΚ, η οποία δεν απειλήσε μόνον τη δημοκρατία, την ελευθερία στην πληροφόρηση και άλλες

Ο πολυπράγμων εισηγητής...

Ο κ. Γρηγόρης Γιάνναρος, ήταν, όπως μαθαίνουμε, ο «εισηγητής» στη συνεδρίαση της Πολιτικής Επιτροπής του Συνασπισμού, την περασμένη Τρίτη, όπου αποφασίστηκε να μην υποστηριχθεί η πρόταση της ΝΔ για την παραπομπή του Α. Παπανδρέου και για το σκάνδαλο της «αγοράς του αιώνα». Το βασικό επιχείρημα του βουλευτή της ΕΑΡ ήταν, φυσικά, η «έλλειψη επαρκών στοιχείων» για την ενοχή του πρωθυπουργού της «Αλλαγής», με την οποία τόσα χρόνια φλέεταρε η Αριστερά.

Δεν θα επιρρίψουμε την κύρια ευθύνη για την απόφαση αυτή του Συνασπισμού στον κ. Γιάνναρο. Πολύ περισσότερο όταν είναι γνωστό ότι με την παραπομπή του Α. Παπανδρέου διαφωνούσαν και άλλα στελέχη του Συνασπισμού, όπως ο κ. Γιώτας π.χ., υποστηρίζοντας την ίδια άποψη: «τα στοιχεία δεν επαρκούν».

Θα αρκούσε, ίσως, μόνο η διαπίστωση ότι τα στελέχη του Συνασπισμού επέδειξαν στην περίπτωση αυτή έκτος από ατολμία και ανεπαρκή μελέτη των υπαρχόντων στοιχείων. Ο κ. Γιάνναρος, για παράδειγμα, όφειλε να γνωρίζει τουλάχιστον τα συντριπτικά στοιχεία που κατ' επανάληψη δημοσίευσε το ΑΝΤΙ και επιπλέον τα

κατέθεσε στην «άτυπη» κοινοβουλευτική επιτροπή για την καθαρή.

Θα υπενθυμίσουμε ότι με τα στοιχεία αυτά αποδεικνύεται όχι μόνο το μέγεθος της απάτης, αλλά και η μεθοδευση τους από τον Ανδρέα Παπανδρέου.

...και οι γνωρίζοντες

Αλλά ποτέ δεν είναι αργά. Οι βουλευτές του Συνασπισμού μπορούν, ακόμα και τώρα, να διερευνήσουν «πειραϊτέρω» τα στοιχεία που πείθουν για το μέγεθος των ποινικών ευθυνών του Α. Παπανδρέου. Εκτός των άλλων διαθέσιμων στοιχείων, στο έργο τους αυτό μπορούν να τους βοηθήσουν και τα παρακάτω πρόσωπα που γνωρίζουν, όχι μόνο επειδή «άκουσαν» αλλά και «είδαν».

● Οι αξιωματικοί της αεροπορίας Φ. Μακέδος, Δ. Κολώνης, Ν. Παπαδάκης, Ν. Πετρουλάκης, Κ. Λωτζεράκος που ερευνήσαν τις δραστηριότητες του Λούβαρη και των Τσάτσων και συνέταξαν εκθέσεις που παρέδωσαν στον Ανδρέα Παπανδρέου. Ο τελευταίος «έπνιξε» τις εκθέσεις και μπορεί έτσι να αποδειχθεί η κατηγορία της συγκάλυψης.

● Ο πρόεδρος του ΕΣΚ κ. Γεράσιμος Αρσένης στον οποίο οι παραπάνω αξιωματικοί ανέφεραν παλαιότερα τα

αποτελέσματα των ερευνών τους για τον Γ. Λούβαρη και τη συγκάλυψη του από τον Ανδρέα Παπανδρέου.

● Ο κ. Στάππας που ως «φίλος» του Συνασπισμού μπορεί και αυτός να βοηθήσει, επειδή γνωρίζει πολλά.

Ο πρώην υφυπουργός Άμυνας κ. Θ. Στάθης και ο σύμβουλός του κ. Κλ. Νικολαΐδης, οι οποίοι ήρθαν σε σύγκρουση με το κύκλωμα του Λούβαρη.

● Οι δοκιμές της ΑΓΕΤ που γνωρίζουν πολλά για τις σχέσεις Λούβαρη-Τσάτσων-Ανδρέα.

● Ο κ. Γιάννης Αλευράς, ο οποίος γνωρίζει κι αυτός τα παρασκήνια του telex με το όνομα «Λούβαρης».

● Ο πτέρarquος κ. Γ. Μαρινάκης που γνωρίζει πώς και γιατί ανεγράφει το όνομα «Λούβαρη» στο ίδιο telex.

● Ο κ. Γ. Πέτσος που εξεδιώχθει από την πρώτη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου με την κατηγορία του «χρηματισμού» από την Ντασσώ.

● Έμποροι όπλων που έχουν ήδη εκφάσει την επιθυμία να μιλήσουν και θα μιλήσουν.

Θα κλείσουμε εδώ τον κατάλογο των «μαρτύρων» για τα σκάνδαλα των όπλων. Και θα αναρωτηθούμε για μια ακόμα φορά γιατί δεν «ερωτήθηκαν» αφού υποδείχθηκαν εγκαίρως γ' αυτό.

□

δημόσιες αρετές, αλλά και τα αντίπαλα οικονομικά συμφέροντα και «κέντρα εξουσίας» που διεκδικούν τον έλεγχο αυτού του τόπου και έχουν κάθε λόγο για να καταδικασθεί ο Ανδρέας Παπανδρέου, ώστε να μην «τολμήσει» στο μέλλον κανείς άλλος υπουργός ή πρωθυπουργός να απειλήσει τα συμφέροντα τους. Επιτρέπουν λοιπόν στην Αριστερά να

ενδύεται το ρόλο του Ροβεσπιέρου στο σκάνδαλο Κοσκωτά. Η αστική νομιμότητα θα αποκατασταθεί «τάχυστα και καλύτερα».

Στην υπόθεση των όπλων και της «αγοράς του αιώνα», όμως, διακυβεύονται τεράστια εγχώρια και ξένα συμφέροντα. Αν παραπεμφθεί ο Ανδρέας Παπανδρέου θα παραπεμφθεί — στη διεθνή κοινή γνώμη αυτή τη φο-

Στοιχειοθέτηση του αδικήματος...

Στο προηγούμενο τεύχος διατυπώσαμε ορισμένες σκέψεις αρχικές, για προβληματισμό εκείνων που θα διασφαλίσουν την σωστή διαχείριση των προμηθειών των Ενόπλων Δυνάμεων, ώστε να μην συνεχισθεί η εγκληματική ασημονία στην πλάτη όχι μόνο των σημερινών αλλά και των αγέννητων Ελλήνων. Γιατί αν υποθέσουμε ότι οι παραπάνω δαπάνες απομυζούν σε σταθερές τιμές 300 δισ. δρχ. το χρόνο, τουλάχιστο, σε 15 χρόνια περίπου θα καλύπτουν ολόκληρο τον προϋπολογισμό, αν ληφθεί υπόψη η μόνιμη αύξηση του κόστους κτήσεως όπλων (τετραπλασιασμός κάθε 10 χρόνια σε σταθερές τιμές) απ' τη μια και η χαμηλή αύξηση του ΑΕΠ απ' την άλλη.

Αν κάποιος ισχυρισθεί ότι τα 300 δισ. που εκτιμούμε είναι πολλά, θα αντιλέγαμε ότι το κόστος μόνο της αγοράς του αιώνα, σε σταθερές τιμές είναι 2,5 δισ. \$ συν τόκοι 3,5 δισ. \$ μιας δεκαετίας δίνουν σύνολο 6 δισ. \$ ή 1000 δισ. δρχ. Συνεπώς κόστος 100 δισ. δρχ. το χρόνο, μόνο για μέρος των δαπανών ενός όπλου. Η διαπίστωσή μας επομένως ότι σε μια 15ετία θα δουλεύουμε όλοι για το υπουργείο Άμυνας και τους μεσάζοντες, δεν είναι απλά σχήμα λόγου.

Τη λύση στο πρόβλημα αυτό μας την έδωσαν οι γείτονες Τούρκοι, παρ' ότι το ΠΑΣΟΚ στα πρώτα του χρόνια τη χρησιμοποίησε φραστικά για να ασημονήσει σε βάρος της στη συνέχεια. Η λύση είναι εθνική ανάπτυξη, όπου αυτό είναι δυνατό και είναι δυνατό σε πολλούς τομείς. Και αυτή είναι η διέξοδος των πολεμικών βιομηχανιών μας, κρατικών ή μη, που αν καταφέρουν να αποσπάσουν το 10% μόνο του ετήσιου τζίρου, θα έχουν λύσει το πρόβλημά τους και εν μέρει το πρόβλημα της Εθνικής Άμυνας.

Ένα άλλο δόγμα που ισχύει διεθνώς, αναφορικά με τις άχρηστες ουσιαστικά δαπάνες όπλων, είναι η επίτευξη της αποτροπής βέβαια, αλλά με το μικρότερο δυνατό κόστος. Αυτή η αποτελεσματικότητα κόστους, κάθε αγοράς, η έρευνα δηλαδή πιθανών εναλλακτικών λύσεων, η κοστολόγησή τους, η εκπόνηση μελε-

τητών είναι απαραίτητη και εφαρμόζεται όχι μόνο από προηγμένους στρατούς, αλλά και τους πιο υποανάπτυκτους. Μπορεί να μας πει ο κ. Χαραλαμπίδης αν έγινε έστω μια τέτοια μελέτη; Το ΓΕΑ βάσει ποιας τέτοιας μελέτης πρότεινε την αγορά ηλεκτρονικών αντιμέτρων κόστους περί τα 40 δισ. δρχ. Να μας αποδείξει δηλαδή, στοιχειωδώς την αναγκαιότητα, τη χρησιμότητα, την εμπειρία παλαιότερων λύσεων, τι πράγμα τέλος πάντων πάει να αγοράσει με δικά μας λεφτά!.

...νόμω και ουσία

Αλλά ας έλθουμε στη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος αγορών όπλων απ' το 1981 και εδώ.

Ορισμένα σκάνδαλα όπως αυτό εκποίησης χρήσιμου υλικού για παλιοσίδερα, αυτόματα οδηγούν στις φυλακές υπεύθυνους απ' τον τότε επίτιμο «αρχηγό» μέχρις οικονομικούς αξιωματικούς της ΔΑΥ.

Αλλά για τα «μείζονα» σκάνδαλα, αγορά αεροσκαφών και πυραύλων Μάτζικ, χειρισμού και διαχειρήσεων αντισταθμιστικών, κλπ. υπάρχει στοιχειοθέτηση επαρκής και νόμω και ουσία.

Αναφορικά με την ουσία, προέκυψαν διακεκριμένες ζημιές σε βάρος του δημοσίου, γιατί συνήφθησαν συμβάσεις επαχθείς, και ζημιογόνες κατά παράβαση αρχών του δημοσίου λογιστικού. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις offsets οι συμβάσεις αυτές με κάλυψη των υπεύθυνων υπουργών, παραποιήθηκαν, ή εφαρμόστηκαν λανθασμένα σε βάρος του δημοσίου.

Αναφορικά με το νομότυπο: Παραβίασε η ΚΕ το σχετικό περί προμηθειών Π-Δ 785 και συγκεκριμένα το άρθρο 71, 72, 73 αυτού. (Εξαιρέσεις εκ των περι προμηθειών διαδικασιών). Η παραβίαση δε αυτή καλύφθηκε με πράξεις του ΚΥ-ΣΕΑ και του ίδιου του πρωθυπουργού. Να μην σπεύσει ο κ. Χαραλαμπίδης να ισχυρισθεί, ότι το ίδιο πράγμα έγινε επί χούντας γιατί τουλάχιστο τότε δεν υπήρχε ουσία.

ρά — και η «Ντασώ». Αν παραπεμφθεί ο Θόδωρος Στάθης θα αποκαλυφθεί και ο ρόλος της «Τζενεράλ Νταϊνάμικς». Και ακόμα, η αποκαλυψη όλης της δυσωδίας θα συμπαράσσει γνωστά πολιτικά πρόσωπα και της Γαλλίας και των Ηνωμένων Πολιτειών που μεσολάβησαν για τον κλείσιμο της συμφωνίας.

Οι διαπλοκές των οικονομικών συμφερόντων που θέλουν να ματαιώσουν την παραπομπή για την «αγορά του αιώνα» επεκτείνονται και στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, ο κ. Χαράλαφτης, ο μεγιστάνας που αντιπροσωπεύει στην Ελλάδα την «Ντασώ» διακηρύσσει τώρα ότι «στην πραγματικότητα» είναι δεξιάς». Το ίδιο κάνουν και οι Τσάτσοι του Λούβαρη, αλλά έχουν περισσότερα «δεξιά» επιχειρήματα από τον προηγούμενο επειδή οι επιχειρήσεις τους είναι στελεχωμένες από επίλεκτους χουντικούς. Άλλωστε, είναι γνωστές οι διασυνδέσεις της οικογένειας των Τσάτσων με το πολιτικό και εκδοτικό, κατεστημένο. Και έχουμε γράψει και άλλες φορές στο παρελθόν για τους εμπόρους όπλων, όπως η κ. Λιακουδάκης της ΑΧΧΟΝ που έσπευσαν να στραφούν προς τη Νέα Δημοκρατία και να την ενισχύσουν οικονομικά.

Ο Συνασπισμός έχει λοιπόν εμπλακεί σε ένα παιχνίδι ξένων και εγχωρίων οικονομικών συμφερόντων και κινδυνεύει με την ατομία του να «χρεωθεί» την μη πραγματοποίηση της κάθαρσης στο ζωτικό χώρο των προμηθειών των Ενόπλων Δυνάμεων.

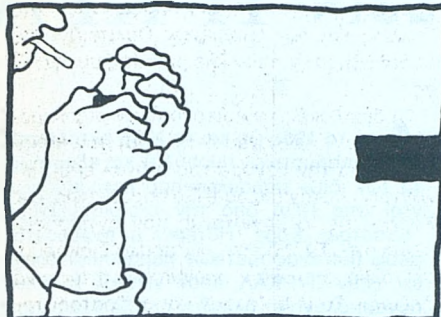
Οι χειρισμοί για την κατάθεση πρότασης παραπομπής από μέρους Συνασπισμού, γίνονται από τους βουλευτές κ. Γρ. Γιάνναρο και Στέλιο Νέστορα.

Αποτελεί «τραγική ειρωνεία» το γεγονός ότι γνωστοί έμποροι όπλων και προμηθευτές των Ενόπλων Δυνάμεων έχουν κι αυτοί «αγανακτήσει» με τους διαταγμούς του Συνασπισμού και της ΝΔ και είναι έτοιμοι να αποκαλύψουν «ό,τι γνωρίζουν». «Άλλο μίζες 100.000 δολαρίων και άλλο μίζες 100 δισεκατομμυρίων, όπως στην αγορά του αιώνα» έλεγε ένας από αυτούς προχθές το βράδυ. Κατά τη γνώμη του — και έχει στοιχεία να το θεμελιώσει — «ο Ανδρέας Παπανδρέου μεθόδευσε την αγορά των αεροπλάνων με μοναδικό σκοπό τις μίζες». Και όπως δηλώνει «υπάρχει τεράστια διαφορά του διεφθαρμένου καθεστώτος που επικράτησε επί ΠΑΣΟΚ από το παρελθόν, όταν δίναμε ένα 2% σε κάποιο στρατηγό για να μεσολαβήσει υπέρ των προϊόντων μας».

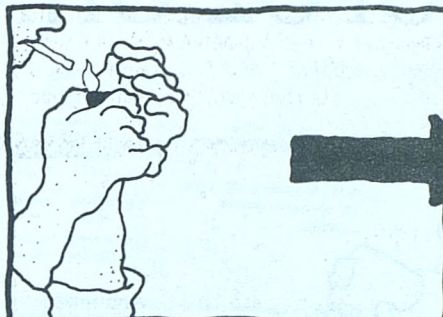
Φυσικά δεν ενδιαφέρει η «απλοϊκότητα» — και η επαγγελματική παραμόρφωση — ενός εμπόρου όπλων. Όμως του είδους αυτού οι διαλογισμοί πρέπει να οδηγήσουν όλους μας σε σκέψεις περί του πρακτέου. Αλλά το «πρακτέον», δηλαδή η παραπομπή, του Ανδρέα Παπανδρέου, σκαλώνει στους διαταγμούς του Συνασπισμού. Και εξηγήσεις επαρκείς γι' αυτό δεν έχουν παρασχεθεί.

Μερικοί το προτιμούν ανάποδα

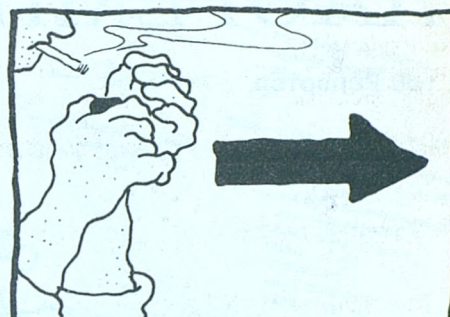
του Δημήτρη Χαντζόπουλου

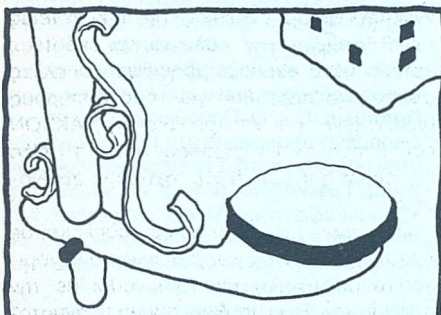
«ΝΑ ΤΟ ΔΕΙΣ ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΡΓΟ, ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΚΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΖΩΝΤΑΝΟ».

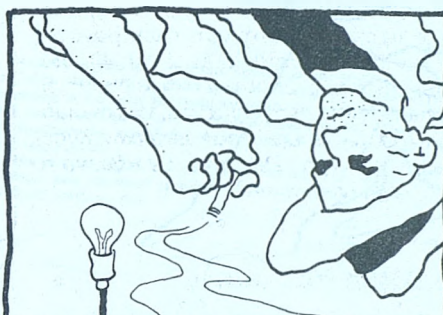
Μ' ΕΪΧΑΝ ΠΡΗΞΕΙ ΚΑΙ ΠΗΓΑ ΕΝΑ ΒΡΑΔΥ ΝΑ ΤΟ ΔΩ. ΟΤΑΝ ΜΠΗΚΑ ΕΪΧΕ ΤΑ ΠΡΟΣΕΧΩΣ.

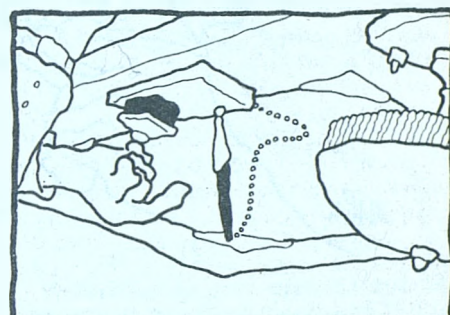
ΔΙΝΑΝ ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΚΙ ΕΝΑ ΚΑΘΡΕΦΤΑΚΙ. ΑΦΟΥ ΠΗΡΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΠΙΡΑ ΕΚΑΤΣΑ.

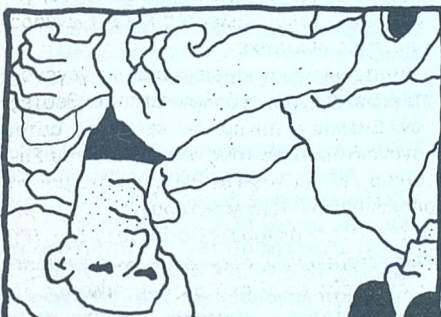
ΟΤΑΝ ΑΡΧΙΣΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΓΙΝΗΚΕ ΧΑΜΟΣ. ΕΪΧΑΝ ΒΑΛΕΙ ΤΗΝ ΚΟΠΙΑ ΑΝΑΠΟΔΑ.

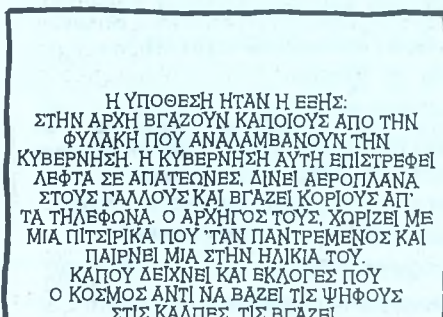
Η ΕΙΚΟΝΑ, Ο ΗΧΟΣ, ΟΙ ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ ΟΛΑ ΉΤΑΝ ΑΝΑΠΟΔΑ. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΦΩΝΑΖΕΙ.

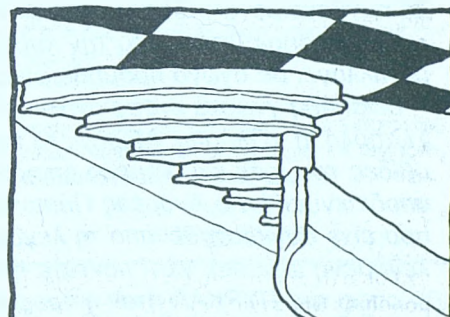
ΜΕΡΙΚΟΙ ΦΟΡΕΣΑΝ Τ' ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΠΟΥ ΓΥΡΙΖΑΝ ΤΟΝ ΗΧΟ ΣΤΑ ΙΣΑ ΚΑΙ ΜΕ...

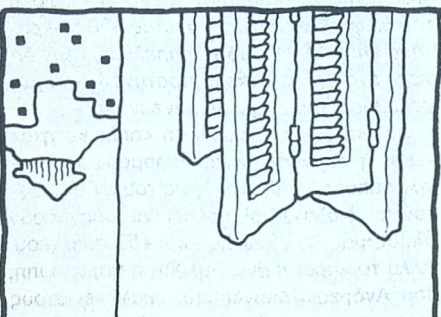
...ΤΑ ΚΑΘΡΕΦΤΑΚΙΑ ΑΡΧΙΣΑΝ ΣΙΓΑ-ΣΙΓΑ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ ΤΟΥΣ ΥΠΟΤΙΤΛΟΥΣ.

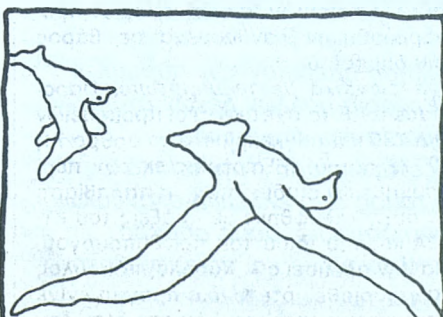
Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΉΤΑΝ Η ΕΞΗΣ:
ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΒΓΑΖΟΥΝ ΚΑΠΟΙΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ ΠΟΥ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΥΤΗ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΔΕΦΤΑ ΣΕ ΑΠΑΤΕΩΝΕΣ, ΔΙΝΕΙ ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ ΣΤΟΥΣ ΓΑΛΛΟΥΣ ΚΑΙ ΒΓΑΖΕΙ ΚΟΡΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ. Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥΣ, ΧΟΡΙΖΕΙ ΜΕ ΜΙΑ ΠΙΣΤΕΥΣΗ ΠΟΥ ΤΑΝ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΡΝΕΙ ΜΙΑ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ. ΚΑΠΟΥ ΔΕΙΧΝΕΙ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΠΟΥ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΑΝΤΙ ΝΑ ΒΑΖΕΙ ΤΙΣ ΨΗΦΟΥΣ ΣΤΙΣ ΚΑΛΠΕΣ, ΤΙΣ ΒΓΑΖΕΙ.

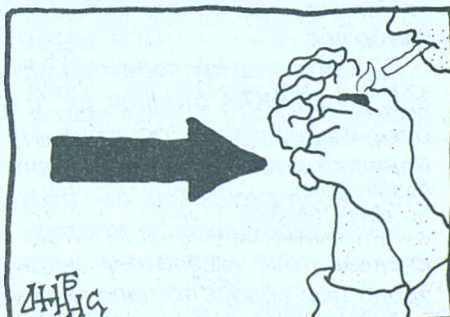
ΕΝΑ ΑΛΛΟ ΚΑΛΟ ΠΟΥ ΉΕ ΗΤΑΝ ΟΤΙ ΟΣΟ ΠΡΟΧΩΡΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΟΛΟΙ ΞΑΝΑΝΙΩΝΟΥΝ.

ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΟΙ ΑΠΑΤΕΩΝΕΣ ΠΟΥ ΉΑΝ ΒΓΕΙ ΑΠ' ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΑΦΟΥ ΚΑΤΑΛΗΘΟΥΝ...

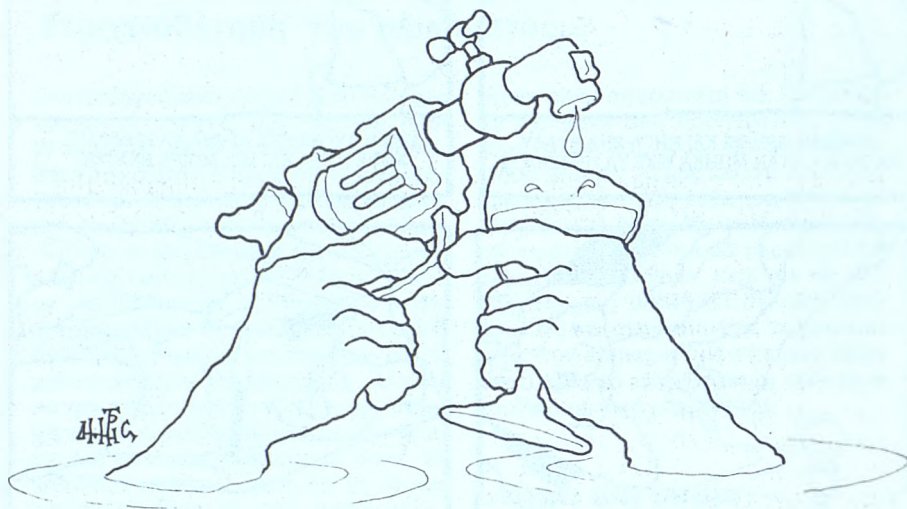
...ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ ΤΟ '81 ΧΑΝΟΥΝ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΔΕΞΙΑ. ΟΡΑΙΟ ΕΡΓΑΚΙ.

ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΠΙΑ ΟΜΩΣ ΣΩΣΤΑ ΘΑ ΤΑΝ ΦΟΛΑ. ΣΑΝ ΚΙ ΑΥΤΑ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ.

ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΟΣ ΟΠΛΩΝ Η ΚΡΑΤ

του Ρεπόρτερ

Το ANTI έχει ασχοληθεί επανειλημμένως με την αμαρτωλή ΠΥΡΚΑΛ με συγκεκριμένα στοιχεία: Η πρώην εταιρία του Μποδοσάκη «κοινωνικοποιήθηκε» από την κυβέρνηση Παπανδρέου για να μεταλλαγεί σε αγωγό προμηθειών προς το Καστρί.

Είναι ήδη γνωστά στους αναγνώστες μας τα σκάνδαλα του Σωτηρή, η «Ολύμπικ Μαρίν», τα περίστροφα της Παραγουάης, οι οβίδες του Ιράκ κ.ά. Σήμερα αποκαλύπτουμε άλλο ένα, το οποίο αποδεικνύει ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου μετέτρεψε μια βιομηχανία, που είχε συγκροτηθεί από τη λεγόμενη «ιδιωτική πρωτοβουλία» — λεγόμενη ιδιωτική, γιατί πάντοτε ήταν κρατικοδιαίτη. Ο αποκλειστικός σκοπός της ΠΥΡΚΑΛ ήταν η τροφοδοσία με πυρομαχικά των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων αλλά τελικώς μετετράπη σε κοινό λαθρέμπορο όπλων. Πρόθυμοι βοηθοί στην υπόθεση αυτή ήταν οι υπουργοί κ. Ρουμελιώτης, Κατσιφάρας και Σαραντίτης και εκτελεστικά όργανα οι εγκαθέτοι στην ΠΥΡΚΑΛ, κ. Βελής, Λίλιος και Δενδρινός.

Πρόκειται για την παράνομη μεταπώληση αμερικανικών πυραύλων από την ΠΥΡΚΑΛ στο Ιράν, με τη συνεργασία πολλών ξένων εταιριών, όπως η νορβηγική «Ράουφους». Η σημασία του σημερινού δημοσιεύματος του ANTI δεν περιορίζεται ωστόσο στην αποκάλυψη ενός ακόμα σκανδάλου. Δεν πάσχει ο τόπος από έλλειψη σκανδάλων. Το ενδιαφέρον είναι ότι τα στοιχεία που δημοσιεύουμε σήμερα, αποκαλύπτουν για πρώτη φορά με ολοκληρωμένο και αδιαμφισβήτητο τρόπο πώς έδρασε το παράνομο κύκλωμα των «μιζαδόρων» που εγκατέστησε ο Ανδρέας Παπανδρέου στην ελληνική πολεμική βιομηχανία. Η δικαιοσύνη πρέπει να διαλευκάνει πλήρως τις λεπτομέρειες για ένα ακόμα έγκλημα και να αποδώσουν ευθύνες.

Από το 1986 ως και το 1988 εκτοξευτές αντιαρματικών πυραύλων και εξαρτήματα των ιδίων πυραύλων που κατασκευάζονται στις ΗΠΑ από την εταιρία «Νόρρις Ίνταστρις Έσσε Ώστερν» μεταφέρονταν, μέσω δύο διαφορετικών παράνομων δικτύων, στην ΠΥΡΚΑΛ, όπου γινόταν η τελική συναρμολόγηση, αλλάζαν οι ταμπέλες και τα χαρακτηριστικά και στη συνέχεια αποστέλλονταν, μέσω της Νότιας Κορέας, στο Ιράν.

Το πρώτο κύκλωμα

Οι εκτοξευτές των πυραύλων πήγαιναν από τη «Νόρρις» πρώτα σε μια άλλη αμερικανική εταιρία, την «Θερμαντόρ Κινγκ», η οποία τους αγόραζε χρησιμοποιώντας έγγραφα υπογεγραμμένα από κάποιον κ. **Θωμά Παπούλια**. Ο κ. Θ. Παπούλιας είναι η πρώτη διχασμένη προσωπικότητα που συναντούμε στην υπόθεση αυτή. Στα έγγραφα που διαθέτουμε εμφανίζεται άλλοτε ως «κυβερνητικός επιθεωρητής», άλλοτε ως «διευθυντής ποιοτικού ελέγχου» και άλλοτε ως «συμβολαιογράφος». Πάντα όμως χρησιμοποιεί ελληνικά «Πιστοποιητικά Τελικού Χρήστη» των πυραύλων. Πώς τα αποκτούσε, μόνον ο διευθυντής της ΥΠΟΒΙ, στρατηγός **Χαρίδημος Τσαγκαράκης**, προστατευόμενος των Παπανδρέου, μπορεί να μας εξηγήσει.

Από τη «Θερμαντόρ» οι εκτοξευτές πήγαιναν στην «Ίντερνάσιοναλ Μίνεραλς εντ Εκουίπμεντ» και από εκεί έφταναν επιτέλους στην ΠΥΡΚΑΛ. Η «Ίντερνάσιοναλ Μίνεραλς» ανήκει στον ελληνοαμερικανό κ. **Μπιλ Λίλιο**, για τον οποίο έχουμε γράψει κι άλλη φορά. Στην «παλιά καλή εποχή» της ΠΥΡΚΑΛ ο κ. **Αθανασιάδης** χρησιμοποιούσε τον κ. Λίλιο και την εταιρία του για να πλουτίσει παράνομα σε βάρος της ίδιας της εταιρίας του, με τον εξής «απλό» τρόπο:

Όσα υλικά χρειαζόταν η ΠΥΡΚΑΛ από την Αμερική, τα αγόραζε πρώτα ο κ. Λίλιος, τα υπερκοστολογούσε και στη συνέχεια τα πουλούσε, στην ΠΥΡΚΑΛ, μοιράζοντας το υπερκέρδος με τον κ. Αθανασιάδη. Για τον ίδιο λόγο διατήρησαν τον κ. Λίλιο στη θέση του και οι εκπρόσωποι των Παπανδρέου στην ΠΥΡΚΑΛ. Ο κ. Λίλιος εφάρμοσε το «κόλπο» που του δίδαξε ο κ. Αθανασιάδης για πρώτη φορά στην παράνομη μεταπώληση αμερικανικών οβίδων από την ΠΥΡΚΑΛ στο Ιράκ (βλ. τχ. 371) και για δεύτερη φορά στην υπόθεση που αποκαλύπτουμε σήμερα.

Το δεύτερο κύκλωμα

Ενώ οι εκτοξευτές περίμεναν στις αποθήκες της ΠΥΡΚΑΛ η «Νόρις» έστελνε τους πυραύλους, διαλυμένους, στα μέρη τους, στο εργοστάσιο πυρομαχικών του αμερικανικού στρατού Lone Star Army Ammo στο Τέξας (!). Εκεί «γέμιζαν» τους πυραύλους με εκρηκτική γόμωση και στη συνέχεια τους έστελναν στη νορβηγική «Ράουφους», η οποία με τη σειρά της τους έστελνε στην ΠΥΡΚΑΛ. Ποιος απλός πολίτης, δημοσιογρά-

ΚΗ ΠΥΡΚΑΛ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΛΟΓΟΤΥΠΟ
Α.Ε.
Τηλ. Αθήν: 101.81
Τελεφωνο: 101.81
Παραπομπή: 36.17.127

Αθήνα 21 Ιανουαρίου 1986
Αρ. πρωτ. Ε4/3591
ΠΡΟΣ: Την Υπηρεσία της Ελλάδας
Υπηρεσία Εξωτερικών (2)
Α.Ο.Ε.Α

ΥΠΟΧΡΩΣΗ: - Α.Ε. «ΠΥΡ-ΚΑΛ»
Λεωφ. Ελευθερίας 1
Τ.Κ. 172 36 - ΧΙΤΙΟΣ
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
Τηλεφωνο Επικοινωνίας
Τηλεφωνο Επικοινωνίας

Αναφερόμενοι στην αριθ. Ε4/204/86 έγκρισή μας με
απόφαση 15.000 LIGHT ANTITANK WEAPON (LAW) 66
χλ. Μ. 72Α3 στην Ν. Κορέα και μετά την από 15.5.86 αίτηση της
«ΠΥΡ-ΚΑΛ» Α.Ε. σας γνωρίζουμε ότι παρατείνουμε την ισχύ της
απόφασής μας μέχρι τις 14.7.1986
Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα αναφέρονται στην αρχική μας
έγκριση.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Γ. ΚΑΤΣΙΦΑΡΑΣ

Φορ ή δικαστικός θα μπορούσε ποτέ να κα-
ταλάβει την κομπόνα και να παρακολουθήσει
την πορεία των πυραύλων από τη Μασαχου-
σέτη, στο Τέξας και από εκεί μέσω Νορβη-
γίας στην Ελλάδα; Γνωρίζουμε ότι οι δικα-
στικές αρχές των ΗΠΑ ερευνούν μήνες αυ-
τήν την υπόθεση, χωρίς να έχουν βρει μέχρι
σήμερα κάποια άκρη. Το σημερινό δημοσί-
ευμα αποσαφηνίζει αρκετά, πιστεύουμε,
τους μηχανισμούς.

Στο εργοστάσιο της ΠΥΡΚΑΛ στον Υμητ-
τό, συντελούνταν η τελική συναρμολόγηση
των πυραύλων, η συσκευασία τους με τους
εκτοξευτές σε κιβώτια, η αλλαγή των χαρ-
κτηριστικών και των σημάτων και στη συνέ-
χεια η αποστολή στην Κορέα.

Η απάτη κορυφώνεται στο σημείο αυτό.

Η ΠΥΡΚΑΛ δεν έστελνε τους πυραύ-
λους κατευθείαν στην Κορέα αλλά τους
πουλούσε πρώτα σε μια ελληνική εται-
ρία, την ENCO, η οποία αφού κρατούσε

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΛΟΓΟΤΥΠΟ
Α.Ε.
Τηλ. Αθήν: 101.81
Τελεφωνο: 101.81
Παραπομπή: 36.17.127

Αθήνα 21-5-1987
Αρ. πρωτ. Ε4/204/86 (2)
ΠΡΟΣ: Την Υπηρεσία της Ελλάδας
Υπηρεσία Εξωτερικών (2)
Α.Ο.Ε.Α

ΥΠΟΧΡΩΣΗ: - Α.Ε. «ΠΥΡ-ΚΑΛ»
Λεωφ. Ελευθερίας 1
Τ.Κ. 172 36 - ΧΙΤΙΟΣ
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
Τηλεφωνο Επικοινωνίας
Τηλεφωνο Επικοινωνίας

Αναφερόμενοι στην αριθ. Ε4/204/86 έγκρισή μας με
απόφαση 15.000 LIGHT ANTITANK WEAPON (LAW) 66
χλ. Μ. 72Α3 στην Ν. Κορέα και μετά την από 15.5.86 αίτηση της
«ΠΥΡ-ΚΑΛ» Α.Ε. σας γνωρίζουμε ότι παρατείνουμε την ισχύ της
απόφασής μας μέχρι τις 14.7.1986
Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα αναφέρονται στην αρχική μας
έγκριση.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΝ. ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

μία «μίζα» ίση με το 27% της τιμής πώ-
λησης, τους έστελνε εν συνεχεία στην
Κορέα και από εκεί στο Ιράν.

Στην ENCO συναντάμε τη δεύτερη διχα-
σμένη προσωπικότητα του αναγνώματός.
Είναι ο «δρ» Δ. Δεσδρινός ο οποίος είναι
στην ίδια στιγμή «Διευθυντής Μελετών» και
μέλος του ΔΣ της ΠΥΡΚΑΛ και διευθυντής
της «ENCO Ltd Athens». Νομίζουμε ότι
δεν θα χρειαστούν περισσότερα στοιχεία για
να διωχθεί όχι μόνον ο κ. Δεσδρινός αλλά
ολόκληρο το ΔΣ της ΠΥΡΚΑΛ. Οι άνθρωποι
αυτοί ίδρυσαν «εταιρίες - φαντάσματα» για να
πουλούν πρώτα στον εαυτό τους τα προϊ-
όντα της ΠΥΡΚΑΛ, να κόβουν ταρίφες και
ύστερα να τα μεταπωλούν στο εξωτερικό.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι ο ενορ-
χιστρωτής της υπόθεσης βρισκόταν στο
Καστρί. Το «ΑΝΤΙ» θέτει στη διάθεση της
Βουλής και των δικαστικών αρχών, επτά
(αριθμός 7) άδειες εξαγωγής πυραύλων

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΛΟΓΟΤΥΠΟ
Α.Ε.
Τηλ. Αθήν: 101.81
Τελεφωνο: 101.81
Παραπομπή: 36.17.127

Αθήνα 21 Ιανουαρίου 1987
Αρ. πρωτ. Ε4/3591
ΠΡΟΣ: Την Υπηρεσία της Ελλάδας
Υπηρεσία Εξωτερικών (2)
Α.Ο.Ε.Α

ΥΠΟΧΡΩΣΗ: - Α.Ε. «ΠΥΡ-ΚΑΛ»
Λεωφ. Ελευθερίας 1
Τ.Κ. 172 36 - ΧΙΤΙΟΣ
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
- Τελεφωνο Επικοινωνίας
Τηλεφωνο Επικοινωνίας
Τηλεφωνο Επικοινωνίας

Αναφερόμενοι στην αριθ. Ε4/204/86 έγκρισή μας με
απόφαση 15.000 LIGHT ANTITANK WEAPON (LAW) 66
χλ. Μ. 72Α3 στην Ν. Κορέα και μετά την από 15.5.86 αίτηση της
«ΠΥΡ-ΚΑΛ» Α.Ε. σας γνωρίζουμε ότι παρατείνουμε την ισχύ της
απόφασής μας μέχρι τις 14.7.1986
Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα αναφέρονται στην αρχική μας
έγκριση.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Β. ΣΑΡΑΝΤΙΤΗΣ

Αναφερόμενοι στην αριθ. Ε4/204/86
έγκρισή μας, που αφορά την εξαγωγή 15.000
LIGHT ANTITANK WEAPON (LAW) 66
χλ. Μ. 72Α3 στην Ν. Κορέα, που παρατάθηκε
με τις αριθ. Ε4/3591/86 και Ε4/5384/86
αποφάσεις μας και μετά το αριθ.
ΔΠ/021/13.1.87 έγγραφό της Α.Ε. «ΠΥΡ-
ΚΑΛ» σας γνωρίζουμε ότι παρατείνουμε την
ισχύ της παραπάνω απόφασής μας μέχρι της
14.4.87.

Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα αναφέρονται
στην αρχική μας απόφαση αριθ. Ε4/204/86
όπως παρατάθηκε με τις αριθ. Ε4/3591 και
Ε4/5384/86 αποφάσεις μας.

υπογεγραμμένες από τους υπουργούς κ. Π.
Ρουμελιώτη, Γ. Κατσίφαρα και Β. Σαραντι-
τή και το διευθυντή της ΥΠΟΒΙ κ. Χ. Τσα-
γκαράκη. Όπως και στα άλλα σκάδαλα
(του Κοσκωτά και την ΕΒΟ π.χ.) οι εν λόγω
υπουργοί δεν ενήργησαν, ούτε συντονίστη-
καν με δική τους πρωτοβουλία. Απλώς υπά-
κουσαν σε διαταγές. Υπενθυμίζουμε ακόμα
ότι σε πρωτοσέλιδο δημοσίευμα του
ΕΘΝΟΥΣ της 18.6.89 ο κ. Νίκος Παπανδρέ-
ου κατηγορείται ότι με την ιδιότητα του
«συμβούλου» του πρώην υφυπουργού
«Αμυνας» κ. Θ. Στάθη, τους έδινε εντολές
για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων της
ΠΥΡΚΑΛ. Δηλαδή, ο πρωθυπουργικός γιός
της «Αλλαγής» ήταν ένας από τους ενορχη-
στρωτές του εμπορίου όπλων και ο τοποτη-
ρητής της οικογένειάς στο υπουργείο
«Αμυνας». Δεν είναι να απορεί κανείς γιατί
καθυστερούν τα νέα παραπεμπτικά;

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΟΠΛΩΝ

Η δυστοκία που σημειώνεται στην κατάθεση της πρότασης στη Βουλή για τις μίζες και τα συναφή σχετικά με την αγορά του αιώνα, η σύσταση Εξεταστικής των Πραγμάτων Επιτροπής στη Βουλή για τον έλεγχο των προμηθειών στις Ένοπλες Δυνάμεις απ' το 1974 μέχρι σήμερα αποτελεί τη μία όψη του νομίσματος. Αφορά δηλαδή τις εισαγωγές όπλων και οπλικών συστημάτων για τον εξοπλισμό των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων. Η ανάγκη εκσυγχρονισμού των Ενόπλων Δυνάμεων, οι αμυντικές ανάγκες του εθνικού αμυντικού χώρου υποχρεώνουν σε παραγγελίες οπλικών συστημάτων προηγμένης και υψηλής τεχνολογίας που το κόστος τους είναι δυσβάσταχτο σε σχέση με το μέγεθος της εθνικής οικονομίας. Ως «φυσιολογική» συνέπεια προκύπτει η δημιουργία ευκαιριών για τους προμηθευτές να προωθηθούν μ' οποιαδήποτε μέσα, θεμιτά ή αθέμιτα, τα προϊόντα τους στη συγκεκριμένη αγορά. Κι εδώ βέβαια, ανοίγεται ένα ευρύτατο πεδίο παράνομου πλουτισμού δημοσίων φορέων και ατόμων ιδιαίτερα μάλιστα όταν οι αποδέκτες τέτοιων προτάσεων ελάχιστες ενδείξεις αντιστάσεως παρέχουν μολονότι καλύπτουν τις επιλογές κάτω απ' τον διάτρητο πλέον μανδύα του «εθνικού συμφέροντος». Τέτοιες πρακτικές απ' την πλευρά των χωρών που εξαγωγή δεν είναι κάτι το καινοφανές και φυσικά το πρόβλημα βρίσκεται στην άλλη άκρη.

Γι' αυτό και όλες οι προσπάθειες του Συνασπισμού να θεσμοθετήσει τη διαφάνεια των προμηθειών με ενεργό συμμετοχή της Βουλής αποτελεί το μόνο λογικό και πολιτικά εφικτό στόχο ώστε να ελέγχεται ο κρίσιμος αυτός τομέας και για τα εθνικά συμφέροντα και την τσέπη των φορολογούμενων. Την άλλη όψη του νομίσματος αποτελούν οι εξαγωγές όπλων και αφορά κυρίως τις εξαγωγές προς τις χώρες του Τρίτου Κόσμου, εμπόλεμες και μη. Γιατί στους κόλπους του ΝΑΤΟ και των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η κυκλοφορία των όπλων αν και άνιση είναι σε σημαντικό βαθμό αμφίδρομη και μεταξύ του ευρωπαϊκού σκέλους της συμμαχίας και σε σχέση με τις Ην. Πολιτείες. Και στον τομέα αυτό των εξαγωγών προς χώρες του Τρίτου Κόσμου είναι περιττό να επαναλάβουμε ότι ο συναγωνισμός είναι λυσσώδης όχι μόνο μεταξύ των δυτικών κρατών και των εταιρειών τους αλλά και μεταξύ Ανατολής - Δύσης και για να εξυπηρετήσουν τα κράτη - πελάτες τους και να βάλουν πόδι σε «ουδέτερες αγορές». Το πρόβλημα επεκτείνεται και σε νεόκοπες χώρες, όπως για παράδειγμα η Ελλάδα, η Ισπανία και η Αυστρία, που έχουν μπει για τα καλά στο χορό των εξαγωγών όπλων ακολουθώντας μεθόδους προώθησης που δεν έχουν τίποτα να ζηλέψουν απ' τους πρώτους διδάξαντες.

του Β. Διαφινίδη

Το ΑΝΤΙ έχει κατ' επανάληψη δημοσιεύσει στοιχεία για τις πρακτικές της ΕΒΟ, της ΕΛΒΙΕΜΕΚ και της ΠΥΡΚΑΛ. Και φυσικά όλες αυτές οι πρακτικές δεν έχουν παρέλθει απαρατήρητες από τη διεθνή κοινότητα, όπως πολλοί αφελείς στην Ελλάδα πιστεύουν πάντα ότι οι ξένοι τρώνε κουτόχορτο, εφόσον η Ελλάδα έγινε κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου όπλων.

Για παράδειγμα, πρόσφατη έκδοση της Ομάδας Έρευνας και Πληροφοριών για την Ειρήνη (GRIP) που εδρεύει στις Βρυξέλλες με τίτλο: *Η Ευρώπη των Όπλων*, αναφέρει ότι η βελγική εταιρεία Gechem - PRB μέσω μιας άλλης βελγικής εταιρείας, της Transammo και της σουηδικής Scanex και με ενδιάμεσο την ΕΛΒΙΕΜΕΚ πούλησαν όπλα στο Ιράν τον Ιανουάριο του 1985 και τον Δεκέμβριο του 1986. Χρησιμοποιήθηκαν γι' αυτό το λιμάνι Zeebrugge και το γαλλικό αεροδρόμιο της Λίλλης.

Έκρηξη πωλήσεων όπλων σημειώθηκε στη διάρκεια της διακυβέρνησης Παπανδρέου αναφέρει η πολυσέλιδη έκδοση της GRIP. Μετά το 1982 οι ελληνικές βιομηχανίες όπλων δεν υποχρεούνται να παρουσιάζουν πιστοποιητικά τελικού χρήστη. Η Ελλάδα έγινε κέντρο διερχομένων παράνομων πωλήσεων όπλων. Ακόμα και ανταλλακτικά αεροσκαφών της αμερικανικής βοήθειας κατέληξαν στην αεροπορία του Ιράν.

Μεγάλα συμβόλαια πωλήσεων όπλων στη Λιβύη το 1984 και το 1985 δεν πραγματοποιήθηκαν τελικά λόγω αμερικανικών πιέσεων. Υπάρχουν σκοτεινές διασυνδέσεις μεταξύ του σκανδάλου Κοσκωτά και της ΕΒΟ, όπου εμπλέκονται πολλά πρόσωπα του στενού περιβάλλοντος του Παπανδρέου. Μια άλλη μυστήρια υπόθεση είναι η παράτηση του κ. Γιώτα από το υπουργείο Άμυνας τον Δεκέμβριο του 1988 που κατήγγειλε την ΕΒΟ. Αναφέρεται επίσης ότι το 85%

των πωλήσεων της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας κατευθύνεται σε χώρες του Τρίτου Κόσμου και κυρίως της Μέσης Ανατολής. Η κατάρρευση του πολέμου Ιράν - Ιράκ δεν προδιαγράφει ρόδινο το μέλλον για τις ελληνικές εξαγωγές όπλων, καταλήγει η έκθεση στο σχετικό κεφάλαιο για την Ελλάδα. Ας σημειωθεί επίσης ότι «χρυσές δουλειές» με το Ιράκ στη διάρκεια του πολέμου έκανε η Γαλλία. Υπολογίζεται ότι προμήθευσε το 20% με 25% του οπλισμού ενώ ένα 55% αποδίδεται στην ΕΣΣΔ και ένα 20% με 25% σε «άλλους».

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει σκεφτεί σοβαρά την πλευρά αυτή της διαφάνειας στις εξαγωγές όπλων και σε πρόσφορο ψήφισμά του διατυπώνει ορισμένες ενδιάφερους και χρήσιμες προτάσεις, παίρνοντας υπόψη του ότι η Επιτροπή δεν έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες όσον αφορά τη βιομηχανία όπλων στα κράτη μέλη. Παίρνει επίσης υπόψη του ότι τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας δεν έχουν άμεσες αρμοδιότητες στη ρύθμιση των εξαγωγών όπλων εκ μέρους των κρατών, μελών, αλλά και ότι η Ενviaία Ευρωπαϊκή Πράξη δεν επιτρέπει στα κράτη, μέλη την ανάληψη οποιασδήποτε δραστηριότητας που θα έθετε σε κίνδυνο την ασφάλεια των χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Κατά συνέπεια πιστεύει ότι η εξαγωγή όπλων θα ήταν δυνατόν να θέσει σε κίνδυνο την ευρωπαϊκή ασφάλεια και θα μπορούσε επομένως να ρυθμισθεί από την Κοινότητα.

Στο σκεπτικό τονίζεται επίσης ότι οι κυβερνήσεις της Κοινότητας πρέπει να αναγνωρίσουν ότι οι πωλήσεις στρατιωτικού υλικού έχουν κατ' ουσίαν **πολιτικό** χαρακτήρα και ότι θα πρέπει να αποδοθεί πρωτεύουσα σημασία στην πτυχή αυτή. Γι' αυτό η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα έπρεπε να υιοθετήσει μια κοινή πολιτική για τις εξαγωγές όπλων, χρησιμοποιώντας την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία. Και κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο για τη διατήρηση της Ευρωπαϊκής ασφάλειας. Μια κοινή εξαγωγική πολιτική θα καθιστούσε πολύ πιο αποτελεσματικά τα εμπόρια όπλων που επιβάλλονται ενίοτε εναντίον ορισμένων χωρών, θα έκανε πολύ πιο αποτελεσματικό τον έλεγχο και τις κυρώσεις κατά των παραβατών, εταιρειών ή κυβερνητικών υπαλλήλων.

Το θέμα λοιπόν παρουσιάζεται στην Κοινότητα συγκεκριμένο όταν μάλιστα πρόκειται για έναν πάρα πολύ ανταγωνιστικό τομέα υψηλής τεχνολογίας, που απασχολεί μεγάλο και εξειδικευμένο ποσοστό εργαζομένων και που τα συμφέροντά του διαπλέκονται στενά με πολιτικά συμφέροντα. Όμως το σκεπτικό που υπογραμμίζει το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τονίζει και πάλι ότι είναι δυνατή η εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών στην πολεμική βιομηχανία με τη μεταστροφή της προς παραγωγή για ειρηνικούς σκοπούς που θα διασφαλίζει την απασχόληση και την αποδοτικότητα.

Οι κυριότερες προτάσεις του ψηφίσματος για τις ευρωπαϊκές εξαγωγές όπλων είναι οι εξής:

(1) Η διαδικασία για την Ενviaία Αγορά αποτελεί μια ευκαιρία να σημειωθεί πρόοδος προς την κατεύθυνση των κοινών προμηθειών όπλων και να μειωθεί η

εξάρτηση των κοινοτικών κατασκευαστών από το εξαγωγικό εμπόριο, με τελικό σκοπό να τεθεί οριστικό τέρμα στις εξαγωγές αυτές.

- (2) Είναι σημαντικό να περιοριστεί και να ελεγχεται το εμπόριο όπλων προκειμένου να μειωθεί η κλίμακα των στρατιωτικών συγκρούσεων στον κόσμο και να περιοριστεί ο ανθρώπινος πόνος.
- (3) Έχει προσφάτως επιτελεσθεί πρόοδος στον τομέα του πυρηνικού αφοπλισμού καθώς και ότι υπάρχουν ενθαρρυντικές ενδείξεις όσον αφορά την πρόοδο που έχει επιτελεσθεί προς την κατεύθυνση του συμβατικού αφοπλισμού στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων για την ισορροπία στον τομέα των συμβατικών εξοπλισμών στην Ευρώπη.
- (4) Οι δαπάνες για στρατιωτικά προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης δεν αποτελούν αποτελεσματικό μέσο για την προώθηση της ευρωπαϊκής προηγμένης τεχνολογίας στον μη στρατιωτικό τομέα.
- (5) Οι εξαγωγές όπλων ενθαρρύνονται λόγω της υπερβολικής παραγωγικής ικανότητας και της επικάλυψης που παρατηρείται στην ευρωπαϊκή βιομηχανία όπλων.
- (6) Ο εξορθολογισμός του ευρωπαϊκού τομέα παραγωγής όπλων μέσω της καθιέρωσης συνεργασίας στον τομέα των εξοπλισμών θα μειώσει την ανάγκη να πραγματοποιούνται εξαγωγές όπλων.

Για τους λόγους αυτούς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

- Καλεί την Επιτροπή να καταστήσει σαφέστερη την ερμηνεία του άρθρου 223 της Συνθήκης της Ρώμης και του τίτλου III της Ενιαίας Πράξης (σημ. το άρθρο 223 προβλέπει την εξαίρεση της ουσιάς για την εθνική ασφάλεια βιομηχανίας κάποιων χωρών απ' τους συνήθεις κανόνες του ανταγωνισμού· περιέχει δε κατάλογο ειδών που δεν έχει ενημερωθεί. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι εφόσον ο κατάλογος αυτός δεν περιλαμβάνει το σύγχρονο εξοπλισμό, το άρθρο 223 θα μπορούσε να παρακαμφθεί), όσον αφορά την ανάπτυξη κοινής αγοράς όπλων στην Ευρώπη.
- Καλεί την Επιτροπή να εξετάσει το θέμα των εξαγωγών όπλων από κράτη μέλη, να διεξάγει έρευνες και να δημοσιεύσει ετήσια έκθεση προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια.
- Καλεί την Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο θέσπισης ειδικού προγράμματος βιομηχανικής μετατροπής προκειμένου να βοηθηθούν οι βιομηχανίες κατασκευής όπλων που επιθυμούν να μετατρέψουν την παραγωγή τους σε παραγωγή αγαθών υψηλής τεχνολογίας για μη στρατιωτικούς σκοπούς σε μία προσπάθεια επίτευξης της βέλτιστης δυνατής βιομηχανικής αποδοτικότητας.
- Ζητεί από τα κράτη μέλη να εξουσιοδοτήσουν τους τελωνειακούς υπαλλήλους με τον έλεγχο της εγκυρότητας των πιστοποιητικών τελικής χρήσεως προκειμένου να σταματήσει το παράνομο εμπόριο.
- Ζητεί από τα κράτη — μέλη να καθιερώσουν τα πιστοποιητικά τελικής χρήσεως και για παραδόσεις σε ιδιωτικές επιχειρήσεις από άλλα κράτη μέλη και άλλες χώρες — μέλη του ΝΑΤΟ, εφόσον έχει αποδειχθεί ότι το παράνομο εμπόριο που διαπιστώνεται

προς χώρες για τις οποίες έχει κηρυχθεί εμπάργκο πραγματοποιείται σχεδόν πάντοτε μέσω ενός άλλου κράτους μέλους ή μέσω άλλης χώρας μέλους του ΝΑΤΟ.

- Καλεί την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να αναπτύξει κοινή πολιτική για την πώληση όπλων μέσω της ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας προκειμένου:

- α) να εφαρμοσθούν αποτελεσματικοί περιορισμοί στις εξαγωγές· και

- β) να καταστεί δυνατός ο επιμερισμός μεταξύ των κρατών μελών των βραχυπρόθεσμων οικονομικών μειονεκτημάτων.

- Ζητεί επιτακτικά από την Επιτροπή, το Συμβούλιο και τις κυβερνήσεις των κρατών μελών να λάβουν μέτρα, ώστε να καταστεί ποινικώς κολάσιμη η πράξη κατά τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου και του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών της παραβίασης ενός κηρυχθέντος εμπάργκο όσον αφορά την εξαγωγή όπλων....

- Καλεί το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών να εκδώσει δήλωση όπου θα καθορίζονται οι αρχές μιας κοινής προσέγγισης για τις πωλήσεις όπλων, η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη:

- α) τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα της ασφάλειας,

- β) τη δημοκρατικότητα της εν δυνάμει αποδέκτριας χώρας,

- γ) τις πραγματικές της ανάγκες και τους ενδεχόμενους σκοπούς που θα εξυπηρετήσει η αγορά των όπλων,

- δ) το σεβασμό που επιδεικνύει η εν λόγω χώρα στα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα στην επικράτεια της.

- ε) την ικανότητά της να πληρώσει χωρίς να προκληθούν ιδιαίτερα σημαντικές ζημιές στην εσωτερική οικονομία της.

- στ) την ανάγκη περιορισμού του αντιπραγματισμού λόγω των διαταράξεων που προκαλεί στο παγκόσμιο εμπόριο.

- ζ) το βαθμό στον οποίο μια χώρα που αγοράζει όπλα, τηρεί τη ρήτρα της μη-επανεξαγωγής.

- Καλεί την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία να δρομολογήσει διαπραγματεύσεις με τις σημαντικότερες εκτός Κοινότητας χώρες εξαγωγής όπλων προκειμένου να αποσβηθεί το ενδεχόμενο οι έλεγχοι που επιβάλλει η ίδια η Κοινότητα στις εξαγωγές όπλων να γίνουν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσής εκ μέρους άλλων χωρών που εξαγάγουν όπλα.

- Ζητεί επιτακτικά από την Επιτροπή και το Συμβούλιο να καταβάλουν προσπάθειες, όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών και τη δυνατότητα της χρησιμοποίησης εκθέσεων και εγγράφων Τρίτων χωρών ως επισημών αποδεικτικών στοιχείων, προκειμένου να επιτευχθεί μία όσο το δυνατόν καλύτερη συνεργασία εντός του Διεθνούς Τελωνειακού Συμβουλίου.

- Αποφασίζει ότι εκτός από την υποβολή του ονομαζόμενου «πιστοποιητικού τελικού χρήστη» πρέπει να παρέχεται από τον τελικό παραλήπτη ως απόδειξη — βεβαίωση ότι τα εμπορεύματα πράγματι έφθασαν και περιήλθαν στην κατοχή του.

- Θεωρεί ότι η υλοποίηση της ενιαίας αγοράς έως το 1993 και η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας συνεπάγεται το συντονισμό της πολιτικής στην εξαγωγή όπλων των κρατών μελών καθώς και ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας, ιδιαίτερα όσον αφορά την εναρμόνιση του συστήματος έκδοσης πιστοποιητικών

τελικής χρήσης. (Σημ.: Οι υπογραμμίσεις στο κείμενο είναι δικές μας).

Οι προτάσεις που περιέχονται στο φετινό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου φαντάζουν λογικές και εφικτές παρόλο που είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι σύντομα τα αρμόδια όργανα της Κοινότητας, πόσο μάλλον η διεθνής Κοινότητα, θα θεσπίσουν κριτήρια και αρχές στις εξαγωγές όπλων.

Αποτελούν όμως αυτές οι προτάσεις «τροφή για σκέψη» και είναι ιδιαίτερα επίκαιρες σήμερα στην Ελλάδα που συγκλονίζεται απ' τα οικονομικά και πολιτικά σκάνδαλα του ΠΑΣΟΚ. Θα τολμήσει η σημερινή Βουλή να συζητήσει αυτές τις ιδέες και ίσως να προχωρήσει σ' ορισμένες προκαταρκτικές αποφάσεις κατ' ιδίαν όσοι επί ΠΑΣΟΚ βρέθηκαν στα ΔΣ της πολεμικής μας βιομηχανίας — αλλά και υπεύθυνοι σε άλλες εξαγωγικές εταιρείες — επικαλούνται το «εθνικό συμφέρον» για να δικαιολογήσουν τις παράνομες πρακτικές τους. Σ' έναν κόσμο κατ' ένα εμπόριο ανταγωνιστικό όπου κανείς δεν τηρεί ηθικούς κανόνες. Είναι ανόητο να είναι κανείς ενάρετος σε τομέα όπου κάθε άλλο παρά η αρετή επικρατεί.

Τελικά, θα πρέπει ίσως κανείς να προκαταλάβει τον αντίλογο απέναντι στη λογική των προτάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από χώρες μικρές και νεόκοπες στο εξαγωγικό εμπόριο όπλων, όπως η Ελλάδα. Διότι και δημοσίως και κατ' ιδίαν όσοι επί ΠΑΣΟΚ βρέθηκαν στα ΔΣ της πολεμικής μας βιομηχανίας — αλλά και υπεύθυνοι σε άλλες εξαγωγικές εταιρείες — επικαλούνται το «εθνικό συμφέρον» για να δικαιολογήσουν τις παράνομες πρακτικές τους. Σ' έναν κόσμο κατ' ένα εμπόριο ανταγωνιστικό όπου κανείς δεν τηρεί ηθικούς κανόνες. Είναι ανόητο να είναι κανείς ενάρετος σε τομέα όπου κάθε άλλο παρά η αρετή επικρατεί.

Αλλά κανείς δεν τους ζητήσει πιστοποιητικά ηθικότητας και αρετής. Όσοι εγκαλούνται για σοβαρές παραβάσεις στον τομέα αυτό και επικαλούνται το «Εθνικό συμφέρον», καταφύγιο σήμερα όλων των απατεώνων, θα πρέπει ν' αποδείξουν με πιστικά οικονομικά και πολιτικά επιχειρήματα τη συγκεκριμένη εμφορική πολιτική εξαγωγής όπλων και επιπρόσθετα να αποδείξουν ότι τα χρήματα που προήλθαν απ' το παράνομο αυτό εμπόριο δεν πήγαν στα κομματικά ταμεία ή σε ατομικές τσέπες.

Τέτοια «ελαφρυντικά» είναι βέβαια αδύνατο να προσκομίσουν. Γιατί πλέον σε η Παπανδρεϊκή προπαγάνδα για τη «φιλειρηνική» πολιτική «μας», η «πρωτοβουλία των 6» και τα άλλα ηχηρά παρόμοια.

Και επί πλέον το ποινικώς κολάσιμο της πράξεως παραμένει και ισχύει τόσο για το δημόσιο όσο και για τον ιδιωτικό τομέα.

Υπάρχουν τόσοι τομείς προς τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί η ελληνική αμυντική βιομηχανία ώστε να αυξησει την αυτάρκειά της και να υπηρετήσει τα εθνικά αμυντικά συμφέροντα ώστε να περιττεύουν οι σοφιστείες όσων ενέχονται σ' αυτή την πλευρά του νομίσματος των σκανδάλων, των εξαγωγών όπλων.

Ας έλειπε τουλάχιστον η υποκριτική αυτή στάση των ενόχων και οι τυμπανοκρουσίες της «φιλειρηνικής» μικρής Ελλάδας που φιλοδόχησε να παίζει στο μεγάλο τραπέζι του πόκερ των εξαγωγών όπλων.

Ακόμα ένας μύθος της «φιλειρηνικής» πολιτικής του ΠΑΣΟΚ καταρρέει με πάταγο. Δείγμα των καιρών. □

ΚΑΙ ΟΙ «ΑΚΡΟΑΣΕΙΣ» ΣΤΙΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ;

του Τριατατικού

Η απροθυμία για την κάθαρση στις προμήθειες του ΟΤΕ είναι το άλλο μελανό σημείο που έχει να επιδείξει η «μεταβατική» κυβέρνηση ΝΔ-Συνασπισμού στο δεκαπενθήμερο που πέρασε. Η «απροθυμία» καθιστάται ίσως «σκανδαλώδης» αν πάρουμε υπόψη το γεγονός ότι, όπως δήλωσε στο ΑΝΤΙβουλευτικής μέλος της «άτυπης» κοινοβουλευτικής επιτροπής για την κάθαρση, στο αρχικό «παραπεμπτικό» για τα σκάνδαλα του ΟΤΕ (κατηγορούμενοι ο κ. Α. Παπανδρέου και σειρά υπουργών Συγκοινωνιών) είχε συμπεριληφθεί και μια απάτη της ΙΝΤΡΑΚΟΜ του κ. Κόκκαλη.

Τελικά η απάτη της ΙΝΤΡΑΚΟΜ «ξεχάστηκε» κάπου μεταξύ Ρηγίλης και Ομόνοιας και ο κ. Παπανδρέου και οι άλλοι εταίροι του παραπέμφθηκαν μόνο για τις υποκλοπές. Ίσως επειδή εκτός από τις άριστες σχέσεις που διατηρεί, ως εισαγωγέας, με σειρά σοσιαλιστικών χωρών, ο κ. Κόκκαλης είναι γνωστός και για τις στενές —και μάλιστα τηλεφωνικές— επαφές του με συγκροτήματα του Τύπου, όπως το στεγαζόμενο στην οδό Χρήστου Λαδά. Πριν από ένα χρόνο ο ΟΤΕ του κ. Τόμπρα υπέγραψε με την ΙΝΤΡΑΚΟΜ του κ. Κόκκαλη, τη «Ρακάλ» και το «Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη» συμφωνία, με την οποία ο «υπηρέτης του δημόσιου συμφέροντος» εκχωρούσε στους άλλους τρεις, δικήν αποικιακήν συμφωνία, την εκμετάλλευση της «κινητής τηλεφωνίας», τους «χάριζε» δηλαδή κέρδη δισεκατομμυρίων δραχμών. Χωρίς να επενδύσουν ούτε δραχμή. Να θυμίσουμε ότι ο δημοσιογράφος κ. Μασσαβέτας εκδιώχθηκε από την «Ελευθεροτυπία», επειδή τόλμησε να γράψει εναντίον του φίλου του εκδότη του κ. Κόκκαλη; Δεν μπορούμε πλέον από το πλάτος και βάθος των διαπλοκών μεταξύ των μεγάλων συμφερόντων και μεριδίας του Τύπου. Απορούμε μόνο γιατί ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου συνασπίζεται, έστω και άθελά του, μαζί τους.

Η σκανδαλώδης σύμβαση της ΙΝΤΡΑΚΟΜ που δεν συμπεριλήφθηκε τελικά στο «παραπεμπτικό» περιγράφηκε σε παλιότερο τεύχος του ΑΝΤΙ και αφορά τα συστήματα πολυπλεξίας. Στην πρώτη προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού (1984) διαπιστώθηκαν μερικές «ασάφειες» που διευκλύναν δεόντως την ΙΝΤΡΑΚΟΜ του κ. Κόκκαλη. Ο πρώτος διαγωνισμός ακυρώθηκε, αλλά επαναλήφθηκε την κατάλληλη στιγμή και κατακυρώθηκε τελικά στον κ. Κόκκαλη. Το σκάνδαλο βρίσκεται στο ότι ο ΟΤΕ του κ. Τόμπρα δεσμεύθηκε να πληρώσει ποινική ρήτρα για κάθε ημέρα καθυστέρησης στην εκτέλεση της σύμβασης, ενώ ως γνωστόν στις προμήθειες του δημοσίου ισχύει το αντίθετο. Γνώριζε τι έκανε ο πολυμήχανος κ. Κόκκαλης. Για να υπογραφεί μια σύμβαση του δημοσίου απαιτούνται τουλάχιστον τρεις μήνες και έτσι

η εν λόγω σύμβαση κόστισε δυο φορές παραπάνω στους συνδρομητές του ΟΤΕ.

Η προηγούμενη σύμβαση είναι μόνο ένα δείγμα των αποικιακών συμβάσεων που υπέγραφε ο ευνοούμενος της κ. Λιάνη επιχειρηματίας με τον ΟΤΕ. Γιος του γνωστού αγωνιστή της αριστεράς στα χρόνια της κατοχής και του εμφυλίου, του γιατρού Πέτρου Κόκκαλη, ο Σωκράτης Κόκκαλης σπούδασε στις σοσιαλιστικές χώρες και ήρθε στην Ελλάδα αρχικά ως αντιπρόσωπος ανατολικογερμανικών οίκων. Γρήγορα έγινε γνωστός για τις συμβάσεις του με τον ΟΤΕ και για τις σχέσεις του στην πλατεία Κολωνακίου που σύντομα τον οδήγησαν στο περιβάλλον του Καστριού. Ο κ. Κόκκαλης έγινε γνωστός στο πανελλήνιο όταν δάνεισε το γιότο του «Γκουανταλαχάρα» στο σημερινό ζεύγος Παπανδρέου για την περίφημη κρουαζιέρα του περασμένου καλοκαιριού.

Τελικά, θα μας στοιχίζε πολύ φτηνότερα αν ο κ. Παπανδρέου νοίκιαζε από την «ιδιωτική πρωτοβουλία» μια θαλαμηγό. Οι σκανδαλώδεις συμβάσεις που υπέγραψε με την ΙΝΤΡΑΚΟΜ ο ΟΤΕ είναι πολλές, στοιχίσαν στο δημόσιο δισεκατομμύρια και επιπλέον «φορτωθήκαμε» τα γνωστά τηλέφωνα που δεν «κουδουνίζουν» και μεταλλάσσουν ένα απλό αστικό τηλεφώνημα σε υπεραστικό με την Αυστραλία.

Το ΑΝΤΙ καταθέτει σήμερα σειρά στοιχείων για τις σκανδαλώδεις συμβάσεις της ΙΝΤΡΑΚΟΜ και του ΟΤΕ, αισιοδοξώντας ότι τελικά θα επικρατήσουν ψυχραιμότερες σκέψεις για το δημόσιο συμφέρον και ο κ. Τόμπρας, οι προϊστάμενοί του υπουργοί και ίσως ο κ. Παπανδρέου θα παραπεμφθούν και για τα σκάνδαλα αυτά. Και για να μην υπάρξουν ενστάσεις εξ αριστερών ότι «τα στοιχεία δεν επαρκούν» εξηγούμε παράλληλα και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να ερευνηθούν οι εν λόγω συμβάσεις.

Πρώτον, η Βουλή των Ελλήνων πρέπει άμεσα να ερευνήσει εάν η ΙΝΤΡΑΚΟΜ τήρησε τις δεσμεύσεις της για τα ποσοστά εγχώριας προστιθέμενης αξίας, που με δηλώσεις του Νόμου 105 είχε αναλάβει για πολλά υλικά που παρέδωσε στον ΟΤΕ. Υπενθυμίζουμε ότι ψευδής δήλωση του Νόμου 105 υπέχει ποινικές διώξεις. Σύμφωνα με υπάρχοντα στοιχεία σε μια περίπτωση προμήθειας τηλεφωνικών συσκευών η εγχώρια προστιθέμενη αξία της ΙΝΤΡΑΚΟΜ δεν ξεπερνά το 40%, ενώ είχε δηλωθεί ότι θα ήταν 80%. Επιπλέον και σύμφωνα με έρευνα υπηρεσιών του ΟΤΕ το 38% των ίδιων τηλεφωνικών συσκευών παρουσιάζουν βλάβη. Τώρα ξέρετε γιατί δεν λειτουργεί το τηλέφωνό σας.

Δεύτερον, πρέπει να ερευνηθεί αν χারίστηκαν στην ΙΝΤΡΑΚΟΜ ποινικές ρήτρες παραδόσεως και με ποια δικαιολογία.

Τρίτον, πρέπει να ερευνηθεί γιατί ο ΟΤΕ του κ. Τόμπρα (υπηρέτη του κ. Παπανδρέου) δεν έλαβε τα προβλεπόμενα συμβατικά μέτρα (απορρίψεις υλικού, εξαναγκασμός σε αποκατάσταση θητικών ζημιών, είσπραξη αποζημιώσεων και ρήτρων) εναντίον της ΙΝΤΡΑΚΟΜ για σειρά κατασκευαστικών ελαττωμάτων σε υλικό όπως τηλέφωνα, ρωστήρες ΜΕΧΙΚΟ, μονά συνδρομητικά φερεσύχνα, συγκεντρωτά γραμμών και άλλων ων ουκ έστι αριθμός. Ας προστεθεί ότι οι συμβατικές ανακολουθίες της ΙΝΤΡΑΚΟΜ είχαν σαν αποτέλεσμα να υποβαθμιστούν οι τηλεφωνικές - διαβιβαστικές ικανότητες του ΟΤΕ, πράγμα που αποτελεί σκάνδαλο σε βάρος του δικαιώματος επικοινωνίας του ελληνικού λαού.

Τέταρτον, να γίνει ειδικός έλεγχος στις συμβάσεις τηλεφωνικών κέντρων συμβατικής τεχνολογίας Ανατολικής Γερμανίας της ΙΝΤΡΑΚΟΜ όπου αυξήθηκαν δυσανάλογα (50-60%) οι τιμές της προσφοράς μολονότι ο διενεργούμενος έλεγχος από τις υπηρεσίες του ΟΤΕ για τον αποδεκτό υπολογισμό αυξήσεων σε σχέση με την προηγούμενη σύμβαση δεν τις δικαιολογούσε. (Το 1985 προσφορά δρχ. 19.000 ανά παροχή, ενώ το 1986 προσφορά δρχ. 28.000 ανά παροχή). Και τούτο διότι οι δήθεν διαγωνισμοί ήταν εικονικοί και η μόνη προστασία του δημοσίου χρήματος ήταν τα αποτελέσματα αυτού του ελέγχου τιμών του ΟΤΕ.

Πέμπτον, να γίνει δικαστική έρευνα για επιμερισμό ευθυνών των αρμοδίων του ΟΤΕ σχετικά με την μη έγκαιρη άσκηση, μέχρι τα μέσα του 1988 εντός του συμβατικού χρόνου της σύμβασής 7139 ΟΤΕ-ΙΝΤΡΑΚΟΜ, από τον ΟΤΕ του δικαιωμάτος του επαυξησεως της παραγγελίας στις παλιές τιμές της σύμβασής. Η σκόπιμη αυτή ολιγωρία είχε σαν αποτέλεσμα να δοθεί νέα παραγγελία στην ΙΝΤΡΑΚΟΜ σε πολύ ακριβότερες τιμές από αυτές της σύμβασής 7139. Τιμές, οι οποίες δεν αιτιολογούνται με τα συστήματα ελέγχου τιμών του ΟΤΕ για το χρονικό διάστημα από της λήξεως της σύμβασής 7139, (και παρ' ότι προ 3ετίας είχαν και πάλι αυξηθεί ανατιολογητά δυσανάλογα κατά 50-60%).

Τέλος, η Βουλή πρέπει να διενεργήσει έλεγχο στο προσωπικό του ΟΤΕ για την εξακρίβωση των άνωθεν πιέσεων με σκοπό τη συγκάλυψη των ατελειώτων προβλημάτων που προκύπτουν από τη χαμηλή ποιοτική στάθμη των υλικών της ΙΝΤΡΑΚΟΜ.

Άραγε δεν ανταποκρίνεται στο κοινό περί δικαίου αίσθημα να αποζημιωθεί κάποτε ο ελληνικός λαός για το γεγονός ότι «πλήρωσε» με υποβαθμισμένη και επιπλέον παρακολουθούμενη τηλεφωνία την αναβάθμιση των διακοπών του κ. Ανδρέα Παπανδρέου και της νυν συζύγου του;

ΟΙ ΑΡΕΤΕΣ ΜΙΑΣ «ΑΝΙΕΡΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ»

του Πάνου Παναγιωτόπουλου

Να, λοιπόν που οι.. «παρά φύσει» σχέσεις αποδυνκνείται στην πράξη ότι και διάρκεια μπορούν να έχουν και δημιουργικές μπορεί να αποβούν για τη συνολική πορεία του τόπου!...

Για να μην πάει ο νους σας αλλού καθιστούμε σαφές ότι ο λόγος γίνεται αυστηρώς επί του πολιτικού πεδίου και αφορά βεβαίως την εμπειρία από την κυβερνητική συνύπαρξη των δύο μεγάλων πολιτικοίδεολογικών αντιπάλων, της Συντήρησης και της Κομμουνιστικής Αριστεράς, που έγινε πραγματικότητα μετά την ορκωμοσία της κυβέρνησης Τζαννετάκη στις 2 Ιουλίου 1989.

Η κυβέρνηση αυτή κλείνει σε λίγο ένα μήνα ζωής. Όποιος, λοιπόν, επιχειρήσει μια ψύχραιμη και νηφάλια αποτίμηση του έργου που επιτέλεσε σε αυτό το διάστημα πολύ δύσκολα θα μπορέσει να αποφύγει τους θετικούς χαρακτηρισμούς. Είναι ξεκάθαρο ότι παρά τις τριβές που αναπτύχθηκαν και αναπτύσσονται στα σημεία έδρασης, του κυβερνητικού σχήματος, παρά τις διαφωνίες που ανέκυψαν, η συνολική πορεία δεν διαταράχθηκε. Κυρίως, γιατί υπάρχει η πολιτική βούληση των δυο πλευρών να συνεχισθεί η συμβίωση μέσα στα χρονικά όρια που έχουν προκαθορισθεί. Η βούληση αυτή υπαγορεύεται από δυο στοιχεία:

Πρώτον, από την ανάγκη να ανταποκριθούν οι πολιτικές δυνάμεις που στηρίζουν την κυβέρνηση στο εξ αντικείμενου υφιστάμενο λαϊκό αίτημα για διαλεύκανση των σκανδάλων και τιμωρία των σκανδαλοποιών.

Δεύτερον από τη σύμπτωση των τακτικών στόχων τόσο της ΝΔ όσο και του Συνασπισμού στη βραχυπρόθεσμη επιδίωξη της διάλυσης του ΠΑΣΟΚ, υπό την μορφή και τη συγκρότηση με την οποία υπήρξε μέχρι σήμερα. Η νέα αυτή στόχευση, της Αριστεράς προσδιορίζεται από τις καινούριες στρατηγικές της επιλογές, οι οποίες συνίστανται:

- στην «εισβολή» της «στον ενδιάμεσο χώρο» κατά την ορολογία που χρησιμοποιεί ο κ. Μ. Ανδρουλάκης. Και στην σαφή πλέον πρόθεσή της να σπάσει την «υ-

γειονομική ζώνη απομόνωσης που είχε δημιουργήσει το σύστημα» και να πάψει να λειτουργεί συμπληρωματικά ή παραπληρωματικά στο πολιτικό παιχνίδι·

- η νέα αυτή δυναμική δεν μπορούσε να μορφοποιηθεί με την «άθροιση» του ΚΚΕ και της ΕΑΡ. Γι' αυτό έγινε η επιλογή της μετεξέλιξης του Συνασπισμού σε έναν ευρύτερο μετωπικό πολιτικό σχηματισμό, με την επιδίωξη να υπερβεί την «αθροιστική πραγματικότητα» των δυο «μητρικών» σχημάτων, που προήλθαν από την ιστορική διάσπαση της Αριστεράς το 1968.

Δηλαδή, οι ανερχόμενες ηγετικές δυνάμεις, τόσο μέσα στο ΚΚΕ όσο και στην ΕΑΡ συνειδητοποίησαν ότι για να καταστούν αυτόνομοι συμμετοχοί στο κεντρικό πολιτικό παιχνίδι που αφορά τα θέματα της εξουσίας πρέπει να δράσουν υπερβατικά, θέτοντας σε κίνηση ένα πολιτικό όχημα ικανό να δρομολογηθεί ακόμη και εντός των ορίων της σοσιαλδημοκρατίας. Έτσι το ΚΚΕ και η ΕΑΡ παραμένουν —εξ ανάγκης— «θεματοφύλακες» των όποιων «ιστορικών καταβολών» του χώρου (διαβάζετε και... «αγκυλώσεων»...), παρακολουθώντας τις δικές τους εσωτερικές διεργασίες και μεταλλαγές που απαιτούν χρόνο και δεν εγγυώνται, εκ των προτέρων, τίποτα.

Ενώ ο Συνασπισμός επιχειρεί να μπει δυναμικά στον εξαιρετικά νευραλγικό για την έδραση της εξουσίας κεντροαριστερό χώρο, προσπαθώντας να απαλλαγεί από τις δεσμεύσεις και τις αγκυλώσεις και να αποτινάξει τις «οροφές» που προσδιορίζουν και οριοθετούν την επιρροή της παραδοσιακής Αριστεράς στο εκλογικό σώμα. Το αν θα αποδώσει αυτή η στρατηγική θα φανεί στις επόμενες εκλογές, οι οποίες είναι πολύ δύσκολο να παταχθούν πέραν του φθινοπώρου. Και τούτο γιατί και η ΝΔ και ο Συνασπισμός, σε πείσμα της πραγματικότητας που επιζητεί λύσεις πρακτικές, άμεσες, ορθολογικές και εκσυγχρονιστικές δεν θέλουν να παραδεχθούν —για λόγους πολιτικούς που είναι εύκολα κατανοητοί— ότι μπορούν να συγκυβερνήσουν για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, προκειμένου

να επαναθέσουν το πλαίσιο του πολιτικού παιχνιδιού, να επιλύσουν ορισμένα ζωτικά προβλήματα ανάπτυξης και μετά να αποσυρθούν —αμοιβαίως— στον παραδοσιακό κοινωνικό τους ρόλο.

Ένα κλασικό παράδειγμα για το τι μπορεί και τι δεν μπορεί να λειτουργήσει στην παρούσα κυβέρνηση για καθαρούς (και θεμιτούς) λόγους πολιτικής σκοπιμότητας είναι το παρασκήνιο που προηγήθηκε της κυβερνητικής απόφασης για να μην υπάρξουν αυξήσεις στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ. Είναι γνωστό ότι είχε προηγηθεί εισήγηση για να υπάρξουν αυξήσεις του αρμοδίου υπουργού κ. Γ. Σουφλιά. Το θέμα συζητήθηκε κατ' αρχήν στην άτυπη αλλά ουσιαστική επιτροπή, επί των οικονομικών, Συνασπισμού και ΝΔ. Στην οποία μετέχουν σχεδόν πάντοτε οι κ. Γ. Δραγασάκης και Γρ. Γιάνναρος και κατά καιρούς και ο Γεν. Γραμματέας του υπουργείου Εμπορίου κ. Αιμ. Ζαχαρέας.

Την αναγκαιότητα των αυξήσεων προκειμένου να καλυφθεί ένα μέρος των συνεχώς διευρυνόμενων ελλειμμάτων ουδείς σφώρων άνθρωπος μπορούσε να αρνηθεί.

Ωστόσο για λόγους σκοπιμότητας ο Συνασπισμός είπε όχι, οι ανατιμολογήσεις δεν πέρασαν και η Αριστερά «εισέπραξε» πολιτικά από την όλη υπόθεση.

Από την πλευρά της ΝΔ δεν είναι λίγοι εκείνοι που κάνουν λόγο για «καθημερινά προβλήματα» στην κυβερνητική δραστηριότητα.

Τα προβλήματα αυτά ανακύπτουν, κυρίως, στους ευαίσθητους τομείς των υπουργείων Άμυνας, Δημόσιας Τάξης, Εσωτερικών κλπ., αλλά μέχρι τώρα έχουν ξεπεραστεί. Ωστόσο δεν λείπουν από το συντηρητικό τμήμα της σημερινής συμπολίτευσης και οι πιο ψύχραιμες και νηφάλιες εκτιμήσεις, που διαπιστώνουν ότι το «φρένο» της Αριστεράς απέτρεψε αποφάσεις, οι οποίες θα εξέθεταν πολιτικά τη ΝΔ και θα ανακαλούσαν μνήμες και συνειρμούς, που το συγκεκριμένο κόμμα έχει κάθε λόγο να επιδιώκει να ξεχαστούν από το εκλογικό σώμα.

Γραφτείτε συνδρομητές στο **ΑΝΤΙ**

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΛΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ

Η αναδιοργάνωση και ανασυγκρότηση αναμένεται να είναι το επόμενο βήμα του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου μετά τις τελευταίες αλλαγές που έγιναν στην ηγεσία του ΚΚΕ και τις αναδιարθρώσεις στην ΕΑΡ.

Οι αλλαγές αυτές στη λειτουργία του Συνασπισμού δεν υπαγορεύονται βέβαια από τις μεταβολές στην ηγεσία των δυο κομμάτων αλλά από τις πολιτικές ανάγκες της παρέμβασης του Συνασπισμού στις εξελίξεις.

Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα συζητήσεις προωθούνται τριών μορφών αναδιարθρώσεις.

Η **πρώτη** αφορά τα όργανα του Συνασπισμού. Οι αλλαγές που συζητούνται εδώ είναι πολιτικού και οργανωτικού χαρακτήρα. Περιλαμβάνουν την διεύθυνση

της Πολιτικής Επιτροπής του Συνασπισμού, τη δημιουργία ενός ενδιάμεσου οργάνου μεταξύ της Επιτροπής και της Γραμματείας και πιθανά την αναδιάρθρωση της Γραμματείας.

Η διεύθυνση της Πολιτικής Επιτροπής εκτός από αριθμητική συζητείται να έχει και πολιτικό χαρακτήρα με την προσχώρηση και άλλων στελεχών από χώρους και κινήσεις της Αριστεράς ή στελέχη που προέρχονται από κοινωνικά κινήματα.

Η **δεύτερη** αφορά τη δημιουργία Επιτροπών του Συνασπισμού. Πρόκειται ουσιαστικά για την ανάπτυξη ενός πολιτικού και οργανωτικού ιστού σύνδεσης του Συνασπισμού με όσους υποστηρίζουν τον Συνασπισμό ή εκφράζονται από αυτόν.

Η **τρίτη** αφορά την αναβάθμιση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Συνασπισμού και την ενίσχυση της για την καλύτερη και πλέον ποιοτική παρουσία της στη Βουλή.

Οι αλλαγές στην ηγεσία του ΚΚΕ (Πρόεδρος **Χ. Φλωράκης**, Γενικός Γραμματέας **Γρ. Φαράκος**) και η διεύθυνση και αναδιάρθρωση στο Ε.Γ. της ΕΑΡ (**Α. Μπριλλάκης**, **Κ. Φιλίνης** - ο δεύτερος αποδεσμευμένος από την Ευρωβουλή αναλαμβάνει τα κα-

θημερινά οργανωτικά καθήκοντα) αποτελούν τις πρώτες ενδείξεις για το βάρος που δίδουν ΚΚΕ και ΕΑΡ στο Συνασπισμό αφού οι **Χ. Φλωράκης** και **Λ. Κύρκος** θα μπορούν πλέον πλαισιωμένοι και με τα άλλα στελέχη των κομμάτων και των κινήσεων που συμμετέχουν στο Συνασπισμό να δραστηριοποιηθούν ακόμη περισσότερο στην πολιτική παρέμβαση του Συνασπισμού.

Στα πλαίσια αυτά η ΕΑΡ έχει αποφασίσει ήδη να ασχοληθούν μόνιμα στο Συνασπισμό τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου **Γρ. Γιάνναρος**, **Στ. Πιτσιόρλας**, **Π. Κουναλάκης** και **Γ. Τούντας**. Αντίστοιχες αποφάσεις αναμένονται και από το ΚΚΕ και τα άλλα κόμματα του Συνασπισμού.

Ωστόσο όλα αυτά τελούν υπό αίρεση, αφού τελικές συζητήσεις δεν έχουν γίνει ακόμα στο Συνασπισμό και αποφάσεις αναμένονται να παρθούν στην τελευταία συνεδρίαση της Πολιτικής Επιτροπής η οποία θα γινόταν χθες.

Το εγχείρημα όμως της αναδιάρθρωσης του Συνασπισμού για το μεγάλο άλμα προς τα μπρος έχει ίσως περισσότερες δυσκολίες και από αυτές ακόμη της ίδρυσής του. Και αυτό γιατί ο Συνασπισμός στο βαθμό που δεν αποτελεί μια εκλογική συνεργασία αλλά ένα πολιτικό

Οι διαφωνίες της ΚΝΕ

Η τακτική της ενσωμάτωσης επιλέγεται σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις από την ηγεσία του ΚΚΕ για να καμθούν οι αντιδράσεις και οι διαφωνίες στην ΚΝΕ. Όμως παρά τις συζητήσεις που έγιναν μέχρι τώρα η μεγάλη πλειοψηφία των στελεχών της καθοδήγησης της ΚΝΕ είναι αρνητική απέναντι στην επιλογή για το Συνασπισμό και εξακολουθεί να διαφέρει τις διαφωνίες της.

Τα στελέχη της ΚΝΕ θεωρούν ότι υποβαθμίζεται ο ρόλος του Κομμουνιστικού Κόμματος με την επιλογή του Συνασπισμού, υποτιμάται η αυτοτελής παρέμβαση του ΚΚ ως εκφραστή των συμφερόντων της εργατικής τάξης, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η πολιτική φυσιογνωμία του ΚΚΕ και να διαμορφώνονται συνθήκες «διάχυσης» του ΚΚΕ μέσα στο Συνασπισμό πράγμα που οδηγεί, κατ' αυτούς, στο «ψαλίδισμα» της αυτόνομης δράσης του ΚΚΕ στο πολιτικό επίπεδο και τους κοινωνικούς αγώνες.

Η κριτική από τα στελέχη της ΚΝΕ ε-

πικεντρώνεται κυρίως στην πολιτική που υιοθέτησε το ΚΚΕ σε σχέση με το Συνασπισμό, παρά στους μετεκλογικούς χειρισμούς. Οι διαφωνίες βεβαίως εκφράζονται περισσότερο στις μετεκλογικές επιλογές του Συνασπισμού (απόφαση υποστήριξης της κυβέρνησης Τζαννετάκη), αλλά πίσω από αυτό στην ουσία, υπάρχουν οι διαφωνίες που αναφέραμε πριν.

Έτσι τώρα καλούνται τόσο οι υπεύθυνοι από την Κ.Ε. του ΚΚΕ για τη νεολαία (Γ. Μαρούκης, Τρ. Δραβαλλιάρης και Γ. Γράψας), όσο και η καθοδήγηση της ΚΝΕ να βρουν μια διαδικασία διαλόγου και συζήτησης των διαφωνιών, η οποία έχει σοβαρές δυσκολίες, αν συνυπολογισθεί και ο τρόπος με τον οποίο έχει οικοδομηθεί και διαπαιδαγωγωθεί η ΚΝΕ. Παρ' όλα αυτά εκφράζεται αισιοδοξία ότι θα βρεθούν λύσεις, ενώ έχουν αποκλειστεί τα οργανωτικού χαρακτήρα μέτρα. Δεν πρόκειται δηλαδή να γίνουν αλλαγές —εκτός από τις συνήθειες— και με τα δεδομένα που υπάρ-

χουν σήμερα οι όποιες αλλαγές θα περάσουν μέσα από τις διαδικασίες της ΚΝΕ.

Η επιλογή αυτή εκτονώνει όπως είναι φυσικό την ένταση και δημιουργεί ένα διαφορετικό κλίμα αντιμετώπισης των διαφωνιών, αλλά και υποστήριξής τους.

Βέβαια οι διαφωνίες στην ΚΝΕ δεν είναι συνολικές, ούτε μονοσήμαντες. Υπολογίζεται ότι ένα ποσοστό πάνω από 40% δεν ταυτίζεται με τις απόψεις που προαναφέραμε, ούτε επίσης τα στελέχη που διαφωνούν έχουν τις ίδιες αντιλήψεις ή ταυτόσημες αντιρρήσεις.

Είναι πάντως νωρίς να διατυπωθούν εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις των διαφωνιών στην πολιτική του ΚΚΕ, αλλά και στο πώς θα διαμορφωθεί η πολιτική της ΚΝΕ για τα νεολαιίστικα προβλήματα που απαιτούν και τομές και αναπροσαρμογές. Ιδιαίτερα στις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί σε όλους πλέον τους χώρους, όπου εργάζεται, μορφώνεται και δραστηριοποιείται η νεολαία.

σχήμα με μακροπρόθεσμους στόχους και πνοή βρίσκεται αντιμέτωπος με πολύπλοκα προβλήματα τα οποία οφείλει να λύσει με πολιτικούς όρους.

Πρώτα απ' όλα δεν είναι ενιαίος κομματικός σχηματισμός, αλλά οφείλει να δημιουργήσει χώρους υποδοχής σε κοινωνικούς χώρους «παραγωγής πολιτικής» για να μπορέσει να συνδεθεί με κοινωνικές δυνάμεις που θέλει να εκφράσει. Μια λειτουργία τύπου π.χ. της προδικτατορικής ΕΔΑ ούτε ανταποκρίνεται στις σημερινές συνθήκες ούτε μπορεί να είναι αποτελεσματική. Η ΕΔΑ ήταν ενιαίο κόμμα με αντίστοιχες λειτουργίες, καταστατικό, οργανώσεις βάσης, νεολαία κλπ. Ο Συνασπισμός δεν μπορεί να έχει τις ίδιες λειτουργίες ούτε φυσικά μπορεί να αντιγράψει ένα τέτοιο «μοντέλο».

Συνεπώς για τη δημιουργία του αναγκαίου οργανωτικού ιστού, που σύμφωνα με τις μέχρι τώρα συζητήσεις ορίζεται ως «Επιτροπές βάσης του Συνασπισμού», απαιτείται η επεξεργασία ενός μοντέλου που όμως δεν μπορεί να είναι ούτε η παραδοσιακή ΚΟΒ ούτε η αντίστοιχη οργάνωση π.χ. της προδικτατορικής ΕΔΑ. Οι τοπικές επιτροπές όμως του Συνασπισμού μέχρι τώρα λειτούργησαν περισσότερο ως εκλογικός μηχανισμός παρά σαν πολιτικό σχήμα παρέμβασης και αυτό προβληματίζει αναγκαστικά τον Συνασπισμό.

Τα προβλήματα αυτά δεν είναι φυσικά οργανωτικά. Συνδυάζονται άμεσα με το θέμα της πολιτικής διεύθυνσης του Συνασπισμού που εκκρεμεί. Η πολιτική διεύθυνση εξαρτάται βέβαια και από γενικότερες αλλαγές και δεν περιορίζονται μόνο στα πρόσωπα που στο διάστημα μέχρι τις εκλογές θα στελεχώσουν τα όργανα του Συνασπισμού αν γίνουν οι αναδιαρθρώσεις που συζητούνται.

Αναφερόμενοι στην ανάγκη να αποκτηθεί ο Συνασπισμός «μια δική του δομή πανελλαδικά» οι Στ. Πιτσιόρλας και Δ. Καραγκουλές σε συνέντευξή τους στην

«Ελευθεροτυπία» (25/7) μίλησαν για ένα «μηχανισμό με δική του λειτουργία» στον οποίο «θα λειτουργούν παράλληλα και τα κόμματα, αλλά ο Συνασπισμός θα αποτελεί το μόνιμο πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα επιχειρείται η σύνθεση των απόψεων των κομμάτων και εκεί θα εξασφαλιζεται η κοινή δράση».

Όσον αφορά τις «Επιτροπές βάσης» απέκλεισαν «αυτή τη στιγμή» συγκρότηση «οργανώσεων βάσης του Συνασπισμού» και προσδιόρισαν αυτές τις Επιτροπές «ανοιχτές, μαζικές κινήσεις στα πλαίσια των οποίων θα δρουν οι οπαδοί και τα μέλη όλων των κομμάτων που συμμετέχουν στο Συνασπισμό και τα μέλη και οι φίλοι του Συνασπισμού που δεν μετέχουν σε κανένα κόμμα». Για το χαρακτήρα αυτής της οργανωτικής μορφής ανέφεραν ότι «πρόκειται για μια κανονική δομή και λειτουργία μέχρι ένα ορισμένο επίπεδο, με την ιδιομορφία ότι αποτελεί ένα πλαίσιο συνεργασίας πολλών δυνάμεων».

Σε ένα πρώτο επίπεδο η πολιτική Επιτροπή του Συνασπισμού αναμενόταν να αποσαφηνίσει αυτά τα θέματα πριν δυο μέρες. Εκτός όμως από την αναδιάρθρωση η οποία προετοιμάζει τον Συνασπισμό για το νέο του ξεκίνημα, που θα του επιτρέψει να δώσει με καλύτερους όρους τον επόμενο εκλογικό αγώνα, υπάρχουν και σειρά άλλων πολιτικών προβλημάτων τα οποία σχετίζονται με την πορεία της κυβέρνησης Τζαννετάκη, με την στρατηγική της Αριστεράς και την επιλογή στήριξης της κυβέρνησης Τζαννετάκη.

Οι διαφωνίες

Σε ό,τι αφορά την επιλογή στήριξης της κυβέρνησης είναι γνωστές οι διαφωνίες που προέκυψαν τόσο στο ΚΚΕ (με τις δηλώσεις **Κάππου**, τη διαφοροποίηση του **Ν. Κοτζιά**) και τα προβλήματα στην ΚΝΕ, όσο και στην ΕΑΡ με την ανάπτυξη στην Κ.Ε. και το Διαρκές Συνέδριο μιας

διαφορετικής εκτίμησης για τα εκλογικά αποτελέσματα και την τακτική του Συνασπισμού από τον **Αντ. Μπριλλάκη**.

Ο τελευταίος, χωρίς να διαφωνεί με τη συγκρότηση του Συνασπισμού, υποστηρίζει ότι δεν ανέπτυξε «πολιτικό λόγο με τον οποίο θα μπορούσε να πεισθεί ένα σημαντικό τμήμα του κόσμου του ΠΑΣΟΚ για να στραφεί προς το Συνασπισμό».

Ο πολιτικός λόγος του Συνασπισμού σύμφωνα με τον Α. Μπριλλάκη, «όχι μόνο δεν λειτούργησε κατά, αλλά κυρίως υπέρ του ΠΑΣΟΚ και του Α.Π. γιατί τους διευκόλυνε να συγκεντρώσουν περισσότερες δυνάμεις του πασοκικού χώρου. Και στο βαθμό που λειτούργησε κατά, οφέλησε κυρίως τη ΝΔ με την έννοια ότι ο απολίτικος λόγος με επίκεντρο τα σκάνδαλα άμβλυσε ή και συγκάλυπτε τα αρνητικά της ΝΔ και διευκόλυνε έτσι μετακινήσεις προς αυτήν ακόμα και ορισμένων αριστερών. Δηλαδή λειτούργησε υπέρ των δυο πόλων του δικομματισμού».

★ ★ ★

Η συγκρότηση ωστόσο του Συνασπισμού και οι εξελίξεις μετά τις εκλογές με το σχηματισμό της κυβέρνησης Τζαννετάκη και την παραπομπή των υπευθύνων για τα σκάνδαλα δημιουργούν ένα νέο πολιτικό σκηνικό. Απέναντι σε αυτά είναι σαφές ότι η Αριστερά, πέρα από τους μετεκλογικούς χειρισμούς έδειξε, αφήνοντας στο παρελθόν τον ιστορικό αντιδεξιισμό, ότι μπορεί να δημιουργήσει όρους για αυτόνομη πολιτική παρέμβαση και τη χειραφέτησή της. Ανοίγουν, δηλαδή, δρόμοι για μια νέα πορεία της Αριστεράς, ενώ ταυτόχρονα οι μετεκλογικές επιλογές του Συνασπισμού αποτελούν για όλες τις δυνάμεις της είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός Συνασπισμού, μια ιστορική πρόκληση για την αποσαφήνιση της στρατηγικής της Αριστεράς.

Γιάννης Φλώρος

ΕΚΔΟΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

καρσολη & δημητρίου 12

152 32 χαλανδρι

τηλεφ. 68.13.222

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΑΣ

Τόνυ Μόρισον

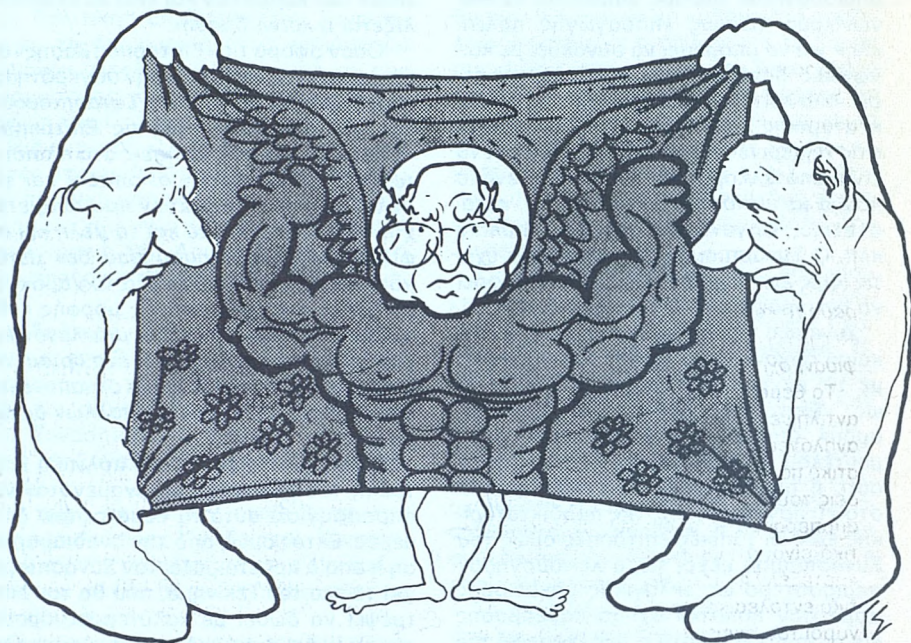
ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ

Ένα συγκλονιστικό Μυριστόρημα

Έκδόσεις Νεφέλη

ΤΟ ΚΟΜΜΑ «ΜΑΡΤΥΣ ΥΠΕΡΑΣΠΙ

Από το κόμμα-προσωπικός μηχανισμός, στην κατάσταση του κόμματος - φέουδο και κατοπινά στο κόμμα - υπεράσπιση του πρώτου και μεγάλου ενόχου ολόκληρης της οκταετίας της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

Αυτή είναι τον τελευταίο καιρό — όπως ακριβώς την έχει προδιαγράψει και έγκαιρα επισημάνει το ΑΝΤΙ — η «μετεξέλιξη» του ΠΑΣΟΚ, αντίθετα με τις προσδοκίες και τις αυταπάτες του κ. Κώστα Λαλιώτη και των λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων του Κινήματος.

Το κίνημα του ΠΑΣΟΚ μετατρέπεται ολόκληρο σε έναν μηχανισμό απολογίας και υπεράσπισης του κ. Α. Παπανδρέου για τις βαρύτατες πολιτικές και άλλες ευθύνες του στα σκάνδαλα. Καμιά άλλη πολιτική, καμιά άλλη αποστολή δεν χαρακτηρίζει και δεν μπορεί να χαρακτηρίσει αυτό τον καιρό το ΠΑΣΟΚ από εκείνη της υπεράσπισης του Α. Παπανδρέου.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τόσο ο **Δ. Τσοβόλας** όσο και ο **Παν. Ρουμελιώτης**, οι δύο επιφανείς υπουργοί στον οικονομικό τομέα τα τελευταία χρόνια της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, αφέθηκαν μόνοι τους να υπερασπίσουν τον εαυτό τους. Η μέριμνα όλης της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης των κ. **Αλευρά, Πεπονίη** και **Γεννηματά** ήταν μόνο για τον Α. Παπανδρέου και μάλιστα η δαιμονολογία κάθε κατηγορίας εναντίον του (σπίλωση, σκευωρία, συνωμοσία) ακόμα και για τις αυταποδειακές πολιτικές ευθύνες.

Μόνο αυτή την έννοια του κόμματος - υπεράσπιση θα πρέπει να δει κανείς στη δήλωση του Α. Παπανδρέου ότι «*παρά τους ευσεβείς πόθους των αντιπάλων του, συμμετέχει στη διαμόρφωση της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ και θα είναι και πάλι παρών στις επάλξεις του αγώνα, μέσα και έξω από τη Βουλή, μόλις συμπληρωθεί το αναγκαίο χρονικό διάστημα για την ανάρρωσή του*».

Η ανακοίνωση αυτή έγινε τη Δευτέρα από το Λαγονήσι λίγο μετά τη συνάντησή του με τον πρώην υπουργό κ. **Κώστα Σημίτη**, ο οποίος παρέμεινε (και θα εξακολουθήσει να

παραμένει) σιωπηλός σε όλες τις συζητήσεις και διαδικασίες για τα σκάνδαλα. Ο κ. Σημίτης, σύμφωνα με πληροφορίες, δεν φέρεται — κατά τη γνωστή του τακτική — να αρνήθηκε στον κ. Παπανδρέου την ανάληψη κάποιου αναβαθμισμένου ρόλου του στις συζητήσεις οικονομικού χαρακτήρα της Βουλής (ως ειδικός κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος) και στο Κίνημα (στα πλαίσια της σύστασης της Πολιτικής Επιτροπής, που θα αντικαταστήσει το Εκτελεστικό Γραφείο).

Αλλά βεβαίως ο κ. Σημίτης έθεσε ορισμένες προϋποθέσεις, όπως η κοινοβουλευτική του ανάμιξη μετά τις συζητήσεις για τα σκάνδαλα και οι αρμοδιότητες της νέας Πολιτικής Επιτροπής. Διαφωνεί συμφωνώντας και αντίθετα.

Η συνάντηση με τον κ. Σημίτη έγινε με πρωτοβουλία του Α. Παπανδρέου και σε μια κρίσιμη στιγμή από πλευράς χειρισμών για τον ίδιο τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Οι σχέσεις του με όλα σχεδόν τα κορυφαία στελέχη του ΠΑΣΟΚ είναι εξαιρετικά τεταμένες ή τουλάχιστον «παγερές». Χρειάζεται νέα πρόσωπα σε παλιούς ρόλους. Ο κ. **Αλευράς** κατηγορείται όχι ως «ανεπαρκής» αλλά και ότι ενεργεί σαν να μην πιστεύει στην υπόθεση της αθωότητας του Α. Παπανδρέου. Ο κ. **Αν. Κακλαμάνης** θεωρείται ηττοπαθής και ύποπτος (μαζί με τον καθηγητή κ. **Γ. Κασσιμάτη**) για τις προτάσεις του να στηριχθεί η κυβέρνηση Τζαννετάκη υπό όρους και να αναλάβει το ΠΑΣΟΚ πιο ενεργό ρόλο στην αυτοκάθαρση.

Ο κ. **Γ. Γεννηματάς** κρίνεται ότι δεν έχει εγκαταλείψει τον προσωπικό του παραγο-

ντισμό με τελευταία απόδειξη τις εσωτερικές εκλογές στους λεγόμενους Κοινοβουλευτικούς Τομείς Εργασίας του ΠΑΣΟΚ στη Βουλή.

Οι κ. **Λαλιώτης** και **Πάγκαλος** παρά την πολύμηνη πειθαρχικότητά τους δεν θεωρούνται ως απολύτως πειθήνιοι (όπως ο κ. **Α. Τσοχατζόπουλος**).

Στην ίδια κατηγορία σε συνδυασμό με τα δεδομένα ότι «στερούνται ευρύτερης ακτινοβολίας και επιρροής» — εντάσσονται ανώτερα κομματικά στελέχη, όπως οι **Π. Οικονόμου, Γ. Σουλαδάκης, Στ. Τζουμάκας**.

Ακριβώς για το λόγο αυτό, της αξίωσης για άνευ όρων υποταγή, της απόλυτης εξέλιξης του ΠΑΣΟΚ σε κόμμα - υπεράσπιση μέσα στη Βουλή για τον επόμενο μήνα ο κ. Α. Παπανδρέου θα «ενισχύσει» την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση (υποψήφιοι είναι οι κ. **Παπούλιας, Ποττάκης, Χαραλαμπίδης, Τσοχατζόπουλος, Ροκόφυλλος, Μωραΐτης, Γ. Παπανδρέου**) και από τα ίδια πρόσωπα θα σχηματίσει τον βασικό και ελεγχόμενο κορμό της Πολιτικής Επιτροπής. Οι κοινοβουλευτικοί μετατρέπονται σε κομματικούς, όπως οι δεύτεροι σε κυβερνητικούς και τανάπαλιν, στα πλαίσια της γνωστής τακτικής της αλλοίωσης των ρόλων.

Μ' αυτή την αποθέωση των αντιδημοκρατικών διαδικασιών μέσα στο κόμμα, προωθείται η στελέχωση όλων των βασικών «κρίκων» και οργάνων του Κινήματος με άτομα ειδικής επιλογής. Η μετατροπή του ΠΑΣΟΚ σε κόμμα - απολογητή του «πρώτου και μεγάλου ενόχου» αποτελεί τον μύχιο και αμετάθετο στόχο του Α. Παπανδρέου τον τελευ-

ΣΕΩΣ» ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

του Ρεπόρτερ

ταίο καιρό, στον οποίο συμπαρασύρει τους πάντες. Θεωρεί υποχρέωση όλων να ταυτισθούν ενεργά με τη δική του πολιτική επιλογή, που είναι η ανακήρυξη του σε «μεγάλο διωκόμενο» και η ταύτισή του με την «μοίρα, ενότητα και προοπτικές του ΠΑΣΟΚ». Ανάλογες απόψεις διατύπωσε ο κ. Παπανδρέου σε συνομιλητή του, με τον ισχυρισμό ότι «εάν μετά τόσα κτυπήματα πήραμε το καταπληκτικό, το μοναδικό 39%, αυτό οφείλεται σε μένα προσωπικά. Ανδρέα ψήφισαν, όχι ΠΑΣΟΚ».

Το θέμα δεν είναι εάν διαφωνεί κανείς με αντιλήψεις όπως αυτές, αλλά εάν και πόσο ανάλογες αντιλήψεις αποτελούν αποφασιστικό παράγοντα για τις επιλογές και αποφάσεις του Α. Παπανδρέου. Και αποτελούν. Το συμπέρασμα το οποίο μας ενδιαφέρει σχετικά είναι ότι ακόμα και μετά από αυτή την «μετεξέλιξη» του ΠΑΣΟΚ σε κόμμα - παθητικό εντολέα και συνένοχο οι διάφοροι επώνυμοι του Κινήματος δεν αντιδρούν. Δεν διαφοροποιούνται. Σιωπούν ή στην καλύτερη περίπτωση διατυπώνουν αιχμές, νύξεις, υπονοούμενα. Δεν είναι αποφασισμένοι σε καμία περίπτωση:

- **Πρώτο** να θέσουν θέμα λειτουργίας του Κινήματος, σε όλα τα επίπεδα και να διεκδικήσουν την εφαρμογή του καταστατικού.
- **Δεύτερο** να αναζητήσουν τα αίτια της εκλογικής ήττας και τη νέα πορεία και τις προοπτικές του ΠΑΣΟΚ.

Βεβαίως, όλα αυτά τα θέματα συνδέονται άμεσα με την κριτική της θέσης και συμπεριφοράς του κ. Α. Παπανδρέου ή τουλάχιστον με την μείωση των αρχηγικών του εξουσιών. Ενδεχόμενο για το οποίο δεν είναι έτοιμοι, δεν είναι αποφασισμένοι να αγωνισθούν. Με ένα λόγο οι «διάφοροι» επώνυμοι και «δελφίνοι» πιστεύουν ότι μπο-

ρούν να προωθήσουν τα σχέδιά τους δια της λεγόμενης «νομιμότητας στον αρχηγό» χωρίς να αντιλαμβάνονται ότι καταρρέουν μαζί του ότι υπονομεύουν και το δικό τους μέλλον.

Με δεδομένη την επιλογή «Κίνημα - απολογητής και υπερασπιστής του Α. Παπανδρέου» μπορούμε να προδιαγράψουμε δύο αναπόφευκτες εξελίξεις με επίκεντρο το ΠΑΣΟΚ τους επόμενους μήνες.

- αφενός μεν τη συνεχιζόμενη κυριαρχία των γνωστών «αυριανιστών» ή ανάλογων τύπων, όπως ο **Ε. Γιαννόπουλος**:

- αφ' ετέρου την παραλυτική κατάσταση σε επίπεδο μεσαίων στελεχών και την ιδιότυπη των οπαδών και μελών. Μια τέτοια πολιτική και «οργανωτική» αντίληψη για το ΠΑΣΟΚ δεν περιλαμβάνει καν την κλασική κομματική «εργασιοθεραπεία», η οποία βεβαίως δυσκολεύεται από τη μεγάλη πλειοψηφία των διορισμένων και εξαρτώμενων από το κράτος. Η κομματική αλαζονεία από τον κρατισμό έχει σε πολλές περιπτώσεις μεταβληθεί σε αίσθημα αυτοσυντήρησης. Κατά συνέπεια δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί από αποτυχία (μαζικότητας, απήχησης κλπ.) η «αντεπίθεση» που σχεδιάζεται από τον Σεπτέμβριο με μεγάλες συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις διαμαρτυρίας.

Βεβαίως ο κ. Α. Παπανδρέου φέρεται να πιστεύει το αντίθετο και μάλιστα να εξετάζει σοβαρά την ιδέα για ένα «μεγάλο, μοναδικό συλλαλητήριο διαμαρτυρίας του ΠΑΣΟΚ» στο Σύνταγμα το Σεπτέμβριο. Μια εκδήλωση, που είχε σχεδόν αποφασίσει να γίνει στις 15 Ιουλίου, αλλά ματαιώθηκε τελικά.

Δεν λείπουν ασφαλώς κάποια κέντρα προβληματισμού, όπως είναι ορισμένα πρώην στελέχη της Νεολαίας και ορισμένοι νέοι βουλευτές, οι οποίοι διακατέχονται από

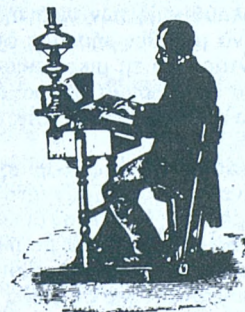
απαισιόδοξες σκέψεις για τις εξελίξεις. Η κατηγορία αυτών των στελεχών, δεν συμμερίζεται απόψεις, όπως αυτές του κ. Α. Παπανδρέου σε συνομιλητή του ότι το ΠΑΣΟΚ στις νέες εκλογές θα κερδίσει 2-3 μονάδες. Δυσφορούν με την παρουσία στα γραφεία της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στη Βουλή του κ. **Νάκου Κοτοπούλη**, ο οποίος διορίστηκε με τον υψηλότερο βαθμό μετακλήτου υπαλλήλου, που είχε δικαίωμα το ΠΑΣΟΚ ως κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Οι φήμες ότι ο κ. **Κοτοπούλης** θα αναλάβει αναπληρωτής του κ. **Α. Λιβάνη** έχει ξεσηκώσει θύελλα παραπόνων και έγινε συγκεκριμένο διάβημα νέων βουλευτών, με επικεφαλής τον κ. **Α. Σκουλά**.

Στο ίδιο διάβημα προβλήθηκε σαν αίτημα η άμεση σύγκληση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας προκειμένου να εξετασθούν «όλα τα σοβαρά προβλήματα του ΠΑΣΟΚ» αλλά ο κ. Α. Παπανδρέου αποφάσισε τη γνωστή του τακτική της σαλαμοποίησης. Την προσωπική του επαφή (μαζί με τη σύζυγό του και τις συζύγους των νέων βουλευτών και στη συνέχεια των παλαιών) στο Λαγονήσι κατά ομάδες.

Μετά τις συναντήσεις αυτές με τις οποίες ελπίζει να κοπιάσει αμφισβητήσεις και ανησυχίες, ο Α. Παπανδρέου θα απευθύνει μήνυμα για την πολιτική κατάσταση και «ανασυγκρότηση» του ΠΑΣΟΚ, με άξονα την αντίληψη της «επανίδρυσης». Μια αντίληψη και τεχνική κομματικής εξουσίας, από παλιά δοκιμασμένη στο ΠΑΣΟΚ, καθώς πάντοτε ο Α. Παπανδρέου δεν δίσταζε να δώσει, σε διάφορα επίπεδα και δυσκολίες, «εξουσίες στη βάση» αλλά ελέγχοντας πάντοτε τις θέσεις και εξουσίες κορυφής. Μέχρι τότε όμως μια τέτοια πολιτική θα κρατιέται στην επιφάνεια και δεν θα βυθιστεί; ■

Διαβάστε αυτό το μήνα:

- Ο Περιπλανώμενος
- Ο Ετρούσκος
- Ο Πολίτης Παίην
- Η Μπόρα
- Το κόκκινο σπίτι
- Η μάσκα του Απόλλωνα

Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Μαυρομιχάλη 5, τηλ. 3623553

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ, Η ΒΟΥΛΗ ΣΤΗΝ

Κανένα σήριαλ και κανέναν ποδοσφαιρικό αγώνα δεν είχαν τότε ακροαματικότητα (θεαματικότητα, μάλλον) όση οι συνεδριάσεις της νέας Βουλής, όταν κατατέθηκε πρόταση παραπομπής του πρώην πρωθυπουργού κ. Παπανδρέου και τεσσάρων υπουργών - συνεργατών του και όταν μετά από μαραθώνια συζήτηση αποφασίσθηκε να συγκροτηθεί ανακριτική επιτροπή για να εξετάσει τις ευθύνες τους και να τους «οδηγήσει» ή όχι στο Ειδικό Δικαστήριο. Εύλογο το ενδιαφέρον όλων αφού με την ενέργεια αυτή αρχίζει η προσπάθεια για τη διερεύνηση των σκανδάλων, για την περίφημη κάθαρση.

Η από τηλεόρασης κατ' ευθείαν και χωρίς περικοπές μετάδοση των συνεδριάσεων της Βουλής ασφαλώς προσέφερε σε όλους τη δυνατότητα της άμεσης παρακολούθησης των συζητήσεων. Αρκεί μόνο να μην θεωρήσουμε ότι παρακολουθώντας από τη μικρή οθόνη τα τεκταινόμενα στη Βουλή βρισκόμαστε, περίπου, στα πρόθυρα της άμεσης δημοκρατίας.

Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας είναι γνωστό. Φαίνεται πως τα πράγματα παίρνουν το δρόμο τους. Ποια ήταν όμως η εικόνα που δημιουργήσαν οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ σ' αυτές τις συνεδριάσεις;

Αφότου συγκροτήθηκε σε σώμα η παρούσα Βουλή, φάνηκε πολύ καθαρά ότι ο ρόλος της αντιπολίτευσης δεν αρέσει καθόλου στο ΠΑΣΟΚ. Οι εκπρόσωποί του κατά κανόνα μοιάζουν να είναι «έξω από

τα νερά τους». Σαν να μην θέλουν να «κοιμηθούν». Σαν να μην μπορούν να προσαρμοσθούν στις καινούργιες και διαφορετικές αρμοδιότητές τους. Εμφανίζονται ως αδικημένοι, θαρρείς και η συμπολίτευση ήταν η φυσική τους θέση.

Με το σημείωμα αυτό δεν επιχειρείται κανενός είδους ιεροποίηση του κοινοβουλίου. Εν πάση περιπτώσει όμως η Βουλή αποτελεί το θεμελιώδη θεσμό του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Και εκτός από την τήρηση του κανονισμού της είναι στοιχειώδες να συναισθάνονται οι βουλευτές, ανά πάσα στιγμή, ότι δεν βρίσκονται ούτε σε καφενείο ούτε σε γήπεδο. Όμως οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, πολύ συχνά όλες αυτές τις ημέρες, έδειχναν ότι πάσχουν από κάποιο περίεργο σύνδρομο σύγχυσης των... χώρων.

Άπειρες φορές το προεδρείο προσπαθούσε να τους συγκαταστήσει. Όλοι όσοι είτε παρακολουθήσαμε τις συνεδριάσεις από την τηλεόραση είτε βρεθήκαμε στη Βουλή ακούγαμε κάθε τόσο το προεδρείο να παρατηρεί τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ (όχι αποκλειστικά εκείνους, αλλά στη συντριπτική πλειοψηφία) «ησυχάστε», «πάψτε κύριοι συνάδελφοι», «μη διακόπτετε», «ηρεμείστε κ. Τσοβόλα» κλπ., κλπ.

Σκληρές απείρου κάλλους διαδραματίστηκαν όταν ο πρώην υπουργός Οικονομικών άκουσε και το δικό του όνομα να συμπεριλαμβάνεται στην πρόταση παραπομπής. Ωρυσόμενος γιατί καθώς είπε «εθίγη η πολιτική μου οντότητα», με κραυ-

γές «αλήτες» ή «οι ανέντιμοι κατηγορούν τους έντιμους», ο κ. Τσοβόλας για μία ακόμη φορά «τα έδωσε όλα».

Όταν πήρε το λόγο ο κ. Τσοβόλας για να απαντήσει στα όσα του αποδίδονται, παρ' ότι μίλησε επί μακρόν, δεν αναφέρθηκε στιγμή στο ότι π.χ. ο ιστορικός κουτσονόμος φέρει και τη δική του υπογραφή. Το θεώρησε ίσως επουσιώδες. Ωστόσο έκρινε σκόπιμο, στρεφόμενος προς τα έδρανα του Συνασπισμού, να υπενθυμίσει ότι είναι *γυιός αγωγιάτη* ο οποίος συμμετείχε στο ΕΑΜ. Τώρα ποια σχέση μπορεί να έχει η δουλειά του πατέρα του και η συμμετοχή του στην Εθνική Αντίσταση με το... υπουργείο Οικονομικών και το σκάνδαλο Κοσκωτά, τούτο ο κ. Τσοβόλας δεν έλαβε τον κόπο να το διευκρινίσει. Ίσως υπονοούσε ότι η *λαϊκή καταγωγή* θωρακίζει από τις... κακοτοπιές. Αλλά και ο «δρ» Κοσκωτάς είναι επίσης *λαϊκής καταγωγής*. Τι σημαίνει αυτό;

Τις αφελέστατες και λαϊκιστικοραστιστικές κορώνες δεν τις απέφυγε ούτε ο κ. Παπαθεμελής. Αναφερόμενος στην ομιλία του κ. Τσοβόλα τόνισε με ιδιαίτερη έμφαση ότι ο *γυιός του αγωγιάτη* μπόρεσε να ανατρέψει τις εναντίον του κατηγορίες. Βρισκόμαστε στη Βουλή το 1989 ή μήπως παρακολουθούμε ελληνική ταινία του '60 της κατηγορίας «κοινωνικό δράμα»;

Κατά την παρέμβασή του ο κ. Γιαννόπουλος αναφέρθηκε λεπτομερώς στην... ιδεολογικοπολιτική του διαμόρφωση. Ούτε λίγο ούτε πολύ από το βήματος της Βουλής θεώρησε σημαντικό να εξομολογηθεί ότι, σχεδόν, ανατράφηκε με τον Ένγκελς και το Κομμουνιστικό Μανιφέστο. Αναμένουμε να πληροφορηθούμε ποιοι οι στοχαστές που επέδρασαν στη διαμόρφωση του αξιότιμου νέου συναδέλφου του κ. Κουρή.

Πνένων τα μένεα ο κ. Γιαννόπουλος εναντίον του Συνασπισμού διότι υποστήριξε την πρόταση των 144 βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας κατά του κ. Παπανδρέου και των τεσσάρων υπουργών, συνέχισε σε ακόμη... προσωπικότερους τόνους. Βουλευτές και τηλεθεατές εκπληκτοί τον άκουσαν να λέει κάποια στιγμή, *Έ, Νικολάκη, με ακούς; Σ' εσένα Νικολάκη τα λέω αυτά*. Διευκρίνιση: ο Νικολάκης είναι ο βουλευτής του Συνασπισμού κ. Καλούδης. Για τ' όνομα του Θεού και (αφού θέλετε) του Ένγκελς, κ. Γιαννόπουλε...

Σε δεινή θέση βρέθηκε ο εισηγητής εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ κ. Ροκόφυλλος. Τι να πει για το σκάνδαλο Κοσκωτά, αφού δεν

υπάρχουν επιχειρήματα ικανά να πείσουν ούτε μικρά παιδιά. Δεν έμενε λοιπόν παρά η γενίκευση των ευθυνών. Κατά τον κ. Ροκόφυλλο ευθύνονται σχεδόν εξίσου όλοι από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, τη Νέα Δημοκρατία, το ΚΚΕ, την Τράπεζα της Ελλάδος ως τους ορκωτούς λογιστές... Οι πάντες είχαν τυφλωθεί, εξαπατηθεί, παραπλανηθεί από τον Γ. Κοσκωτά. Πάλι καλά που δεν υποστήριξε ο κ. Ροκόφυλλος την ετέρα πασοκική (και κρυφοπασοκική) ερμηνεία, κατά την οποία σκάνδαλα πάντοτε συνέβαιναν τόσον εν Ελλάδι όσον και αλλού. Δηλαδή,

τι είχαμε Γιάννη, τι είχα πάντα.

Ο κ. Πεπονής, ο ένας εκ των τριών κοινοβουλευτικών εκπροσώπων του ΠΑΣΟΚ, με τις παρεμβάσεις του μας πήγε σ' άλλη γη, σ' άλλα μέρη, από την Πολωνία έως τη νήσο Σαχαλίνη της Ασίας. Έπλεξε το εγκώμιο του κ. Παπανδρέου και επεσήμανε τις ιστορικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε σε διεθνή κλίμακα. Μας υπενθύμισε, μεταξύ πολλών άλλων, ότι ο τώως πρωθυπουργός υπήρξε ο εμπνευστής της πολιτικής εναντίον της απομόνωσης της Πολωνίας...

Μα πώς ήταν δυνατόν να ξεχάσουμε την επίσκεψή του στη Βαρσοβία και ιδίως τις δηλώσεις του ότι στην Πολωνία του στρατηγού Βούτσεκ Γιαρουζέλσκι, πραγματοποιείται ένα ενδιαφέρον πρόγραμμα αυτοδιαχείρισης... Ε, αυτό ακόμα και ο ίδιος ο στρατηγός με τα μαύρα γυαλιά δεν διανοήθηκε ποτέ να το επικαλεστεί. Πολλοί θα αναρωτήθηκαν ακούγοντας τον κ. Πεπονή, άραγε η Βουλή συνεδριάζει με θέμα το σκάνδαλο Κοσκωτά ή μήπως συζητείται η υποψηφιότητα του κ. Παπανδρέου για το Νόμπελ Ειρήνης;

Το «επαναστατικό» προφίλ του ΠΑΣΟΚ στη Βουλή το χρεώθηκε, κυρίως ο τρίτος κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του κόμματος κ. Γεννηματάς. Βεβαίως στο έργο αυτό είχε την αμέριστη συμπαράσταση αρκετών συναδέλφων του, οι οποίοι δεν μπορούσαν να αυτοσυγκρατηθούν βλέποντας το ΠΑΣΟΚ να «φιμώνεται». Ο κ. Γεννηματάς κατ' επανάληψη διαμαρτυρήθηκε έντονα και προσπάθησε να δη-

μιουργήσει την εντύπωση ότι το προεδρείο μεροληπτούσε σε βάρος του ΠΑΣΟΚ. Και χρειάστηκε να προσπαθήσει πολύ, ιδίως, η κυρία Δαμανάκη για να αμβλυνθεί κάπως η τεταμένη ατμόσφαιρα.

Μόνον κατά το διάστημα που στο βήμα βρισκόταν ο κ. Πέτσος επικράτησε απόλυτη ησυχία στην αίθουσα. Προφανής γαρ ο λόγος. Πολλοί φοβόντουσαν τις ενδεχόμενες αποκαλύψεις του και πολλοί, είναι αλήθεια, τις προσδοκούσαν. Ενώ μιλούσε ο κ. Πέτσος οι κάμερες στράφηκαν ορισμένες φορές προς τα έδρανα της συμπολίτευσης και της αντιπολίτευσης. Λένε πως μια φωτογραφία αξίζει όσο χίλιες λέξεις. Τι να πει λοιπόν κανείς για εκείνα τα πλάνα που αποθανάτισαν την εντονότατη δυσφορία, αν όχι αποδοκιμασία, της τώως υπουργού Πολιτισμού. Η έκφραση του προσώπου της έλεγε περισσότερο από όσα κείμενα χιλίων λέξεων.

Αναμφισβήτητη η κυρία Μερκούρη και ο κ. Πέτσος έχουν ο καθένας τη δική του ιστορία. Όμως ο σεβασμός προς τον ομιλητή — όποιος κι αν είναι αυτός — αποτελεί προϋπόθεση της δημοκρατικής συμπεριφοράς. Πολύ περισσότερο που η κυρία Μερκούρη και ο κ. Πέτσος υπήρξαν συνάδελφοι επί πολλά χρόνια στις διάφορες κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ.

Τα αφελή επιχειρήματα, οι γραφικότητες, οι μελοδραματικοί τόνοι, καθώς και η επιθετικότητα, χαρακτηρίζουν την έως τώρα στάση του ΠΑΣΟΚ στη Βουλή. Η κάθαρση την οποία το ίδιο τόσο συχνά επικαλείται, δεν μπορεί να γίνει χωρίς να λογοδοτήσουν συγκεκριμένα πρόσωπα. Αλλά φαίνεται ότι για το ΠΑΣΟΚ η *κάθαρση* είναι απλώς μια λέξη κάτι περίπου σαν την *Αλλαγή*.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΑΣ

Ραφαέλ Μπιγεντού

ΟΙ ΝΥΧΤΕΣ ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΕΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΣΑΣ

*

ΦΥΛΑΞΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΓΛΥΚΑ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

*

ΓΡΑΜΜΑ ΣΥΓΓΝΩΜΗΣ

Έκδόσεις Νεφέλη

Books and comics from USA

at very cheap prices

Fiction
and non-fiction
books

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ρώτησα κάποιον Ίσπανόν τουρίσταν πώς είνε τὰ πράγματα εἰς τὴν Ἰσπανίαν μετὰ τὴν ἀνέρον συνεργασίαν Σοσιαλιστῶν μέ τὴν Βασιλικὴν Συντηρητικὴν παράταξιν κέ ἀφτός μου εἶπεν:

— Ἀρχικῶς ὑπῆρξαν φόβοι ἐξεγέρσεως κέ περιμέναμε νά γίνη ἡ Μανδρίτη Πεκείνον, ὅπως μᾶς εἶχε προβλέψῃ ὁ ἀναπληρωτὴς ὑπουργός Ἑξωτερικῶν. Ὁταν ὁμοῦ ὁ Λαός τελικῶς ἀρχίζεν νά συνηθίζῃ εἰς τὴν παραχάραξιν τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς, ὁ ἀναπληρωτὴς ὑπουργός τῶν ἐξωτερικῶν πάλιν δέν μᾶς ἀφῆσεν σέ ἡσυχίαν διὰ νά φάμε λίγο γληκό κέ ἀκριβό ψωμί ἀπὸ καλαμπόκη κέ μᾶς πρόεβλεψε ὅτι ἂν δέν ἔλαβον χώραν ταραχαί μέχρι στιγμῆς, τοῦτο δέν ἔχει σημασίαν, διότι αἱ ταραχαί θά λάβουν χώραν μετὰ τὸ Δεκαπεντάβγουστον ἀνυπερθέτως μέ ἀνυπολόγιστους συνεπείας.

— Ὁ Βασιλέφς Χουάν Κάρλος, τί λέγει ἐπ' ἀφτοῦ τὸν ἡρότησα, ἀφόσον δι' ἐμέ θεωρεῖται ὁ ἀρχιτέκτων ἀφτῆς τῆς ἀνομαλίας κέ ἀήθης συμμαχίας;

— Ὁ Βασιλέφς μετὰ τὴν παρέτησιν τοῦ Ἑλλήνος Ἀντιπετάρχου κηρίου Μακέδου πού ὡς σοσιαλιστὴς ἡρνεῖτο νά ὑπηρετήσῃ τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ θέλων νά προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του μόνον σὸ 39%, πραγματικὰ ἀνησήτησεν κέ φόναξεν στὰ ἀνάκτορα τὸν κ. Γκοντζάλες. Πράγματι ἀφτός ἀνῆλθε στὰ Ἀνάκτορα κέ ἀφοῦ ὁ Βασιλέφς τοῦ ὑπέδωκεν μέ τὸ χέρι πού νά καθίσῃ, ἐκάθισεν εἰς τὸν καναπέ ὅπου ἰδεολογικῶς τοὺς ἐχώριζεν ἓνα καφέ μαξιλάρη κέ ὁ ἀνότατος ἄρχων εἶπεν στὸν σοσιαλιστὴν προθυπουργόν του. «Κήριε Φελίπο, ἀσφαλῶς θά μάθαιτε τὴν παρέτησιν τοῦ Φελίπο Μακέδου πού συνέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα».

— Ναί, δισταχῶς τὸ ἔμαθα εἶπεν ὁ Φελίπο διὰ τὸν ἄλλον Φελίπο.

— Ἐπειδὴ ὁμοῦ θέλω νά εἶμαι Βασιλέφς ὅλων τῶν Ἰσπανῶν, εἶπεν ὁ Βασιλέφς κέ διὰ νά μὴν παραπονεῖται τὸ 61% ὅτι δέν τοῦ προσφέρωμεν ἀεροπορικὴν κάληψιν, εἰδοποίησα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον νά ἐλθῇ ἐδῶ καί νά ὀρκίσῃ 600 νέα μέλη τῆς κηβερνήσεως.

— Μά, μεγαλειότατε, ἐτόλμησεν νά πῇ ὁ προθυπουργός Γκοντζάλες θά χρεοκοπήσωμαι. Θά χριασθῶμε 600 Μερσεντές ἀκόμα καὶ ἄλλους τόσους ὁδηγούς, χωρία οἱ μισθοὶ 600 ἀκόμα ὑπουργῶν κέ ὑπηρετῶν τοῦ Δημοσίου συνφέροντος.

— Ὁλῶ νά κάνω ἐφτηχισμένον τὸν Λαόν Μου κέ ἀδιαφορῶ διὰ τὰ ἔξοδα. Ἀποφάσισα νά ὑπάρχουν συνολικὰ 3 ἀντιπετάρχοι, ἓνας σοσιαλιστὴς, ἓνας κεντρώος κι ἓνας Βασιλόφρων εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἀρεοπορείας, ὥστε νά μὴν ὑπάρχουν παράπονα ἀπὸ καμίαν μερίδα τοῦ ἔθνους. Ἐκαστος Ἰσπανός θά ἔχῃ τὸν Ἀντιπετάρχον τῆς ἐμπιστοσύνης του κι

Μαθού.

ΑΠΙΣΤΕΥ

ἐκαστος Ἀντιπετάρχος τὴν μερίδα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀρεσκίας του. Τὸ ἀφτό θά γίνη κέ διὰ τὸ Ναφτικόν κέ τὸν Στρατόν Ξηρᾶς.

— Τί εἶπεν ὁ κήριος Γκοντζάλες, συνφώνησεν τελικός;

— Ναί, εἶπεν κομάτια νά γίνη, ἃς ὑπάρχουν τρεῖς Ἀρχηγοὶ τοῦ Στόλου, τρεῖς Διοικηταὶ ὑποβρυχίων, τρεῖς ἀρχιστράτηγοι κέ τρεῖς ὑπουργοὶ πού θά ἀσκοῦν τὴν ἀνεξάρτητον δικαιοσύνην. Ἐπίσης μεγαλιότατε, νά ὀρκίσωμαι καὶ 2 ἀκόμα εἰς τὸ πυροσβεστικόν σῶμα, ὥστε συνολικὸς νά ἔχομαι τρεῖς μέ τὸν ἤδη ὑπάρχοντα πού φένηται νομοταγής.

— Ἐχετε δίκειον, ἀφτός εἶνε ὑπεράνω κομάτων κέ λέω νά μὴν τὸν ἀλάξωμαι. Ἐδῶ δέν θά συναντήσωμαι δυσκολίας ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτεψιν πού ἴσος μᾶς κατηγορήσῃ ὅτι κάνομεν ἀλλαγὰς διὰ λόγους ἀντεκδικήσεως διότι ἔχομεν τὴν δικεολογίαν τῶν ἐκτεταμένων πυρκαϊῶν καὶ ἐπομένως αἱ τοποθετήσεις ἰδικῶν μας πυροσβεστῶν ἐξυπηρετεῖ καλῆτερον τὴν κατάσβεσιν τῶν ἐμπρησμῶν. Λοιπὸν κήριε Γκοντζάλες, εἶπεν ὁ Βασιλέφς, βρέστε 600 ἄτομα κέ φέρτε τους εἰς τὰ Ἀνάκτορα ἄβριον νά τοὺς ὀρκίσωμαι. Τώρα ὅλοι οἱ Ἰσπανοὶ πανηγυρίζομαι, δι' ἀφτὴν τὴν σοφὴ λήσιν τοῦ Βασιλέως μας κέ ἐλπίζομαι μέ τὸν τριπλασιασμόν ὅλων τῶν θέσεων νά μὴν ἔχομεν ταραχὰς εἰς τὸ μέλον, εἶπεν ὁ Ἰσπανός τουρίστας.

— Ὡστε τόσον ἔχει πανικοβληθῇ ὁ Χουάν Κάρλος ἀπὸ φήμας ὅτι τὸ δεκαπεντάβγουστον θά ὑπάρξουν ταραχαί;

— Ναί, μοῦ εἶπεν ὁ Ἰσπανός τουρίστας. Ὁ Βασιλέφς παρακολουθεῖ τὸ τηλέφο-

νον τοῦ κηρίου Πάγκαλου κέ μέ τὰς ὑποκλοπὰς πού κάνει λαμβάνει ἀπὸ τώρα τὰ μέτρα του.

Ἀφτὰ μοῦ εἶπεν ὁ τουρίστας καί μετὰ χωρίσαμε.

★ ★ ★

Ἀφοῦ χώρισα ἀπὸ τὸν τουρίσταν, μπῆκα εἰς ἓνα παντοπολεῖον καί ἀφοῦ ἀγόρασα 50 γραμάρεια ἐκλεκτὸν ρύζι, πῆγα νά ἐπισκεφθῶ τὴν πλουσία θεία μου στὴν Πλάκα. Προηγουμένως πετάχτηκα μέχρι τὸ δικαστήριον ὅπου ἐγίνετο ἡ δίκη τῆς συμμορίας τῶν δολοφόνων γιὰ νά δῶ μέ ποῖον τρόπον ὁ ἀρχηγός τῆς σπείρας ἀπαίσιος Παπαδόπουλος ἐφόνεβε τὰς γριάς κέ ἐξεφάνιζε τοὺς ἠλικομένους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀπολογία τῶν μελῶν καί τοῦ ἰδίου δέν κατάλαβα πολὰ πράγματα. Ὁλοι ἀπέφεβγαν νά ποῦν λεπτομερείας κέ δύο φορές πού ἐπεχείρησα εἰς μίαν διακοπὴν τῆς δίκης νά πλησιάσω τὸν παπαδόπουλον οἱ χωροφύλακες μέ ἀπομάκρυναν κι ἔτσι δέν μπόρεσα νά μάθω μυστικά τοῦ ἐπαγγέλματος.

— Θεία, καλημέρα, Σᾶς ἔφερα λίγο ρύζι ἀπὸ τὸν γάμον πού ἐγίνε εἰς τὴν Ἑλεφθερώτριαν. Μέ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου τὸ ἐμάζεψα σπηρί-σπηρί γιὰ νά τὸ ἔχετε ὡς ἀνάμνησιν ἑνὸς γάμου μέ τὸν ὁπῖον ὀλοκληρώθηκε ἓνας μεγάλος ἔρωτας. Ἐπτά κηρία καί φίλοι τῆς νήφης ἦσαν εἰς τὴν πλάτην μου τὴν ὥραν πού τὸ ἐμάζεβα, ἀλλὰ ἀδιαφορῶν διὰ τὸν πόνον, ἐθεόρρησα χρέος μου νά σᾶς τὸ φέρω ἐδῶ, τῆς εἶπα.

Ἡ θεία Μου μέ ἐκήταξεν παγερά καί μοῦ εἶπεν.

— Θά ἔπρεπε νά ντρέπεσαι γιὰ τὴν πράξιν σου, παλιάνθρωπε.

ΤΑ ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

— Θεία, δέν σās καταλαβένω, τί τρόπος είναι άφτός; Άντί τό ρήζι μου νά σās φέ-ρη νοσταλγικάς άναμνήσεις διά τόν γά-μον μέ τόν Πάγκαλον πού διά πολούς κέ διαφόρους λόγους δέν έβοδόθη, μου φέρεσθε σάν τόν τελεφετέον έγκλημα-τίαν... Διατί μου φέρεσθε έτσι;

— Σου φέρομαι έτσι, διότι έτσι σου αξί-ζει. Φαντάζεσαι ότη δέν θά καταλάβαινα τό σατανικό σου σχέδιον. Έδειξα σέ γραφολόγον τήν πρόσκλησιν πού μου έ-στειλες καί άφτός μου είπεν ότι ό γραφι-κός χαρακτήρ είναι δικός σου. Τό βεβέο-σεν καί ό κήριος Βαληνδράς.

— Όμολογώ δέν καταλαβένω θεία, γιά πιάν πρόσκλησιν όμιλείτε.

— Γιά τήν πρόσκλησιν πού έλεγε. «Κα-λεισθε εις τόν γάμον του Προθυπουργού κηρίου Α. Παπανδρέου μετά της δεσποι-νίδος Δήμητρας Λιάνη τελεσθησομένου εις τήν έκκλησίαν Έλεφθερότριας της περιοχής Ξυλοκάστρου». Άθλιον πεδί, μέ έστελνες ψευδώς εις τήν περιοχήν Ξυλοκάστρου όπου έμείνουν αι πυρ-καϊάι γιά νά κάψης τήν θεία σου επιδή έ-γνώριζες ότι είχα πάθος μέ τούς γάμους κέ ήθελα νά δώ από κοντά τούς νεονύμ-φους... Έπειδή είσαι άνεψιός μου καί σου έχω άδυναμίαν δέν σέ καταγγέλο εις τήν άστηνομίαν. Τηλεφώνησα όμως εις τήν Μητρόπολιν κέ μου είπαν ότη δέν ήπαρχει Παναγία Έλευθερότρια εις τό Ξυλόκαστρον. Φέβγα νά μή σέ βλέπο.

— Θεία θά φήγω άφού τό θέλετε, άλλά θά σās πώ κάτι πού ουτε σείς, ουτε ό κή-ριος Βαληνδράς γνωρίζει. Η τιμητική πρόσκλησις πού σās έστάλη έγγράφη ά-πό κάποιον γνωστόν μου ό όποιος τώρα έχει πεθάνη καί πιθανόν άφτός νά έκανε

άφτην τήν φάρσα εις τό έπισκεπτήριον πού σās έστάλη. Κέ διά νά μέ ένοχοποιή-ση τό έταχιδρόμισεν από τό Ταχιδρο-μίον της περιοχής μου. Έγώ είμε άθόςος. Έάν προσέξετε καλήτερον τό γράμα Κά-πα πού λέγει Καλεισθε θά δήτε ότη ύ-πάρχει μία διαφορά εις τήν κλίσιν του γράματος.

Μετά από άφτά πού της είπα καί τά ό-ποια κάπως τήν εκλόνισαν έφηγα μέ ά-ξιοπρέπειαν. Έφτηχός δέν μέ έρότησεν πώς ήξερα ότι ή πρόσκλησις ήταν γραμέ-νη σέ «έπισκεπτήριον».

★ ★ ★

Τί ένοχλητικοί πού είναι άφτοί οι Ίσπα-νοί. Μόλις βγήκα από τό σπίτι της θείας μου, μέ έπλησίασεν πάλι ό Ίσπανός του-ρίστας μέ μία έφημερίδα στο χέρι. Έφαί-νετο πολή άνήσηχος.

— Τί συμβένει; τόν έρότησα.

— Η έφημερίς γράφει δησάρεστα νέα. Έχουμε πολιτική κρίση.

— Πώς άφτό;

— Οι κομμουνιστάι καί Βάσκοι πιέζουν τόν Βασιλέα νά έχουν κί άφτοί δικό τους Άντιπετέραρχο στο νέον σχήμα πού θά όρκισή ό Άρχιεπίσκοπος.

— Βρέ άδελφέ, βάλτε 5 Άντιπετάρ-χους καί 5 Άρχιναβάρχους νά τελιόνη τό ζήτημα. Έκεί σκαλώνει ό Βασιλέφς;

— Δέν είναι τόσο απλό όπως τό λέτε. Ξέρετε στήν Ίσπανία έχουμε 42 κόμμα-τα. Σκέπτεσθε τί έχη νά γίνη εάν ό Γκον-τζάλες ύποκύψη καί ζητήσουν νά έχουν δικό τους άρχηγόν στόλου καί οι Οίκο-λόγοι ή ή Χριστιανική Δημοκρατία; Άλ-λοιώς διοικείται μία χώρα μέ 5 Άντιπε-ταρχους καί άλοιώς μέ 42. Καί πού νά έ-

βρη ό προθυπουργός σέ τόσο λίγo χρο-νικό διάστημα 42.000 προσοπικότητες γιά νά επανδρώση τόσες ύπηρεσίες καί τόσα κρατικά ιδρήματα. Άφήστε πού θά είναι δύσκολο ένας μόνον Άρχιεπίσκο-πος νά όρκισή τόσοσν πλήθος. Άναγκα-στικά θά πρέπει νά όρκισθούν 42 Άρχιε-πίσκοποι γιά νά άντεπεξέλθουν σέ τόσο φόρτο εργασίας.

— Έχετε δίκαιον, χριάζεται μεγάλη προσοχή. Ίδιως νά προσέξετε νά μήν βάλετε 42 πρωθυπουργούς. Άλοιώς διοικείται μία χώρα μέ έναν πρωθυπουρ-γόν κέ άλοιώς μέ 42. Θά έχετε χάος καί ίσως άκυβερνησία.

— Άφτό τό έχη ύπ' όψει του ό κ. Γκον-τζάλες. Κι άν δή ότι ό Βασιλέφς επιμένει εις τήν τοποθέτησιν 42 πρωθυπουργών, ό ίδιος θά προτείνει εις τήν νέαν Βουλήν νά έχη ή Ίσπανία 42 Βασιλείς.

— Φοβάμαι ότη εάν δέν λυθούν άφτά τά προβλήματά σας συντόμως θά έχετε έμ-φήλιον μετά τό δεκαπεντάβγουστον. Κέ άφτό θά έχη μεγάλον άντίκτυπον στήν Έβροπαϊκήν οικονομικήν κοινότητα.

— Άς έλπίσουμε ότι τά άλλα Κράτη καί ή Έλλάς δέν θά επέμβουν εις τά έσωτε-ρικά μας προβλήματα.

— Σας δίνω τήν ήπόσχεσιν ότι ή Έλλάς έχη ιδικά της προβλήματα μέ τήν Κή-προν κέ δέν πρόκειται νά επέμβη εις τάς έσωτερικάς σας ύποθέσεις.

Τί άλλο νά έλεγα εις άφτόν τόν Ίσπα-νόν διά νά τόν καθησυχάσω. Τόν άφησα εις τό Σύνταγμα μέ τήν έλπίδα ότη όλα θά πάνε καλά κέ πήγα εις τό μνημείον του Άγνωστου Στρατιότου νά ρίξω τό ρύζι, πού δέν κατεδέχθη ή θεία μου, εις τά περιστέρια.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΑΣ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΦΕΛΗΣ

Κείμενα κλασσικά καί σύγχρονα σέ
άριστα φροντισμένες καί έπιλεγμέ-
νες εκδόσεις

Μιά διαφορετική άποψη
γιά τό ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΑΣ

Μαίρη Γουέμπ

ΤΟ ΑΚΡΙΒΟ ΦΑΡΜΑΚΙ

*

Η ΑΛΕΠΟΥΔΙΤΣΑ

Δύο συναρπαστικά Μυθιστορήματα

Έκδόσεις Νεφέλη

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΗΛΥ

Ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο φίλος του Αμερικανός πρέσβης Ρόμπερτ Κήλυ συνέστησαν μετά από διαβουλεύσεις, τον «δρα» Γ. Κοσκωτά να εκπροσωπήσει τον Οκτώβριο του 1987 τον επιχειρηματικό κόσμο της χώρας μας στις ΗΠΑ. Αλλά συγχρόνως παρατηρήθηκαν μια σειρά από περίεργες δραστηριότητες που εξαφάνισαν των στοιχείων που ενοχοποιούσαν τον Γ. Κοσκωτά. Έρευνες και ακροάσεις άρχισαν ήδη σε αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου και της Γερουσίας.

τους άλλους τέσσερεις αλλά και σε πολλούς που μέχρι στιγμής έχουν διαφύγει τον καταλογισμό των δικών τους ευθυνών.

* * *

Οι δικαστικές διαδικασίες για την έκδοση του «δρα» καλύπτονται τις ημέρες αυτές από τις συζητήσεις στην αμερικανική Γερουσία για την διερεύνηση των μεθοδεύσεων που οδήγησαν στην —μοιραία για τον Κοσκωτά— επίσκεψή του στις ΗΠΑ προκειμένου να παρακαθήσει σε γεύμα με άλλους... world's leaders τον Οκτώβριο του 1987.

Στο τχ. 403 της 5.5.89 δημοσιεύαμε την πληροφορία ότι τα αντιπροσωπευτικά σώματα των ΗΠΑ πρόκειται να ασχοληθούν με τις αμερικανικές πλευρές του σκανδάλου.

Στο μεταξύ οι έρευνες αυτές δρομολογήθηκαν και νέα στοιχεία προκύπτουν για την ανάμειξη της εδώ αμερικανικής πρεσβείας που, σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, οδηγούν και πάλι στον Ανδρέα Παπανδρέου.

• Σύμφωνα με τις πληροφορίες αυτές, ο **Ανδρέας Παπανδρέου** και ο μέχρι πρότινος πρεσβευτής των ΗΠΑ κ. **Ρόμπερτ Κήλυ** ήταν εκείνοι που συναποφάσισαν τον Οκτώ-

δυ χρόνια όταν ένας καλά πληροφορημένος Έλληνας δημοσιογράφος, εγκατεστημένος στη Ουάσινγκτον, ο Ηλίας Δημητρακόπουλος, μας «πέταξε» ότι ο τραπεζίτης είχε καταδικασθεί από δικαστήριο της Νέας Υόρκης το 1980, αλλά δεν συνελήφθη ποτέ. Το δικαστήριο καταδίκασε τον Κοσκωτά για 64 περιπτώσεις φορολογικής απάτης και η δίωξη παρέμενε εν ισχύ.

Αρκετοί αρμόδιοι στην Ουάσινγκτον, μετά τις επισημάνσεις που τους κάναμε, ενδιαφέρθηκαν έντονα για το φάκελο Κοσκωτά και ο τελευταίος συνελήφθη λίγους μήνες αργότερα από την Ειδική Φορολογική Υπηρεσία (IRS) απ' αφορμή ένα απρόβλεπτο συμβάν. Είχε προσκληθεί από τον Charles Wick, διευθυντή της Αμερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών για να συναντήσει τον Πρόεδρο Ρήγκαν.

Και συνέβη το καταπληκτικό να συλληφθεί ο Κοσκωτάς από τη μυστική υπηρεσία λίγο πριν την είσοδό του στον Λευκό Οίκο.

Η υπόθεση εναντίον του Κοσκωτά ξεχάστηκε αλλά ο θόρυβος που συνόδεψε τη σύλληψή του στη Ουάσινγκτον έδρασε ως ο σπινθήρας για την περαιτέρω έρευνα: κυρίως από ένα έγκριτο ειδησεογραφικό περιοδικό, το «Αντί». Οι εφημερίδες «άρπαξαν» την υπόθεση και άρχισαν να ερευνούν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του Κοσκωτά στην Ελλάδα.

ΕΥΛΟΓΗΣΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΚΩΤΑ

Η παραπομπή των πέντε για το σκάνδαλο Κοσκωτά δεν κλείνει την υπόθεση αλλά εγκαινιάζει απλώς μια νέα φάση στην διερεύνηση της πολυδαίδαλης αυτής ιστορίας. Πολλές πτυχές έμειναν αδιευκρίνιστες από τα μέχρι σήμερα δημοσιεύματα και το πλούσιο ανακριτικό υλικό. Ενδεικτικά αναφέρουμε το ξεκίνημα του Κοσκωτά στην Τράπεζα Κρήτης, τις διαμεσολαβήσεις του στο λαθρεμπόριο όπλων, την δραστηριότητά του στον αθλητικό τομέα και την εξαγορά «παράγοντων», τις συνθήκες της φυγάδευσής του, την συνέχισή της δραστηριότητάς του μετά την διαφυγή του και τα παζάρια που έγιναν στο διάστημα του τελευταίου εξαμήνου με πολιτικούς παράγοντες και νομικούς συμβούλους για να αποφευχθούν τα «χειρότερα». Το τελευταίο σημείο θα αποκτήσει στο άμεσο μέλλον ιδιαίτερο ενδιαφέρον αν σκεφθεί κανείς ότι ξεκίνησε δικαστική αντιπαράθεση μεταξύ Σαλιαρέλη και Λυκουρέζου. Τέλος, η περίφημη κασέτα με τη συνομιλία Κοσκωτά-Ανδρέα (που παζαρεύτηκε προεκλογικά η μη μετάδοσή της) και η κατά πάσα πιθανότητα έκδοση του μεγαλοπατεώνα — με όσα θα σημαίνει αυτό από τις κατ' αντιπαράθεση καταθέσεις — θα φέρουν νέα ταραχή και θα δημιουργήσουν νέα προβλήματα στον Ανδρέα Παπανδρέου,

βριο του 1987 ώστε ο «δρ» να επισκεφθεί τις ΗΠΑ εκπροσωπώντας τον επιχειρηματικό κόσμο της Ελλάδας. Η απόφαση αυτή μετά από τις μεταξύ τους διαβουλεύσεις έγινε— σύμφωνα με εκτιμήσεις αναλυτών— προκειμένου ο απатеώνας να περιβληθεί με περισσότερο κύρος. Θα ήταν έτσι πιά χρήσιμος και για τους δύο.

Ο κ. Κήλυ κατοχύρωνε έναν μη-αντιαμερικανικό εκδότο, ενώ ο Ανδρέας ενδιαφερόταν άμεσα για τον Κοσκωτά —και όχι μόνον για τις εκδοτικές του δραστηριότητες.

Καθό όσα θα εκθέσουμε στην συνέχεια, αποδεικνύεται η προσπάθεια συγκάλυψης του Κοσκωτά από τον Ανδρέα και από τμήμα του αμερικανικού κατεστημένου. Σε μια επόμενη φάση θα προκύψουν ενδεχομένως και άλλα, περισσότερο ενδιαφέροντα στοιχεία:

• Ποιοι και γιατί προσπάθησαν να θάψουν τα ενοχοποιητικά στοιχεία εις βάρος του Κοσκωτά, ποιες σχέσεις διατηρούσαν με τις αμερικανικές υπηρεσίες και από πότε;

Αλλά ας παρακολουθήσουμε την πορεία των ερευνών που δρομολογήθηκαν από την Γερουσία και το Κογκρέσο. Στις 11/1/89 ο γνωστός αμερικανός δημοσιογράφος **Τζακ Άντερσον** δημοσίευσε άρθρο στο οποίο, μεταξύ άλλων, ανέφερε:

«Πρωτομάθαμε για τον Κοσκωτά πριν από

Ακολούθησε αυτεπάγγελτη δικαστική έρευνα, η Τράπεζα της Ελλάδος άρχισε τον έλεγχο και μια Κοινοβουλευτική πύεση άρχισε να ασκείται.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι αρμόδιοι υπάλληλοι του Κογκρέσου θα πρέπει σύντομα να ερευνήσουν το προκλητικό ερώτημα γιατί η Αμερικανική Πρεσβεία στην Αθήνα και ο διευθυντής της Αμερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών στην Ουάσινγκτον θεώρησαν ότι ένας άνθρωπος που βαρύνεται με 64 περιπτώσεις φορολογικής απάτης θα μπορούσε να τύχει ακροάσεως από τον Πρόεδρο».

Οι πρώτες πληροφορίες

Την πληροφορία όμως ότι ήδη από τον Ιανουάριο του 1987 ο Ηλίας Δημητρακόπουλος είχε στοιχεία για όλα τα ποινικά αδικήματα που ο Κοσκωτάς είχε διαπράξει στο παρελθόν στις ΗΠΑ, ανέφερε ο Τζακ Άντερσον και σε προηγούμενο άρθρο του στις 29.10.88, όταν η υπόθεση «έβραζε». Ποιά όμως είναι η σημασία αυτού του γεγονότος;

Από τα δημοσιεύματα αυτά, προκύπτουν ότι δύο τουλάχιστον ιδιώτες —δημοσιογράφοι— δραστηριοποιήθηκαν μετά την δίκη του «Έθνους» και συνέλεξαν στοιχεία επαρκή για να αμφισβητήσουν το κύρος και

Dear Senator Burdick:

I am writing in response to your request that the Department of State address questions concerning Greece raised in a syndicated column written by Jack Anderson and appearing on January 15, 1989.

Mr. Koskotas was arrested by U.S. authorities in 1987 as he sought to enter the White House to attend a USIA-organized international conference. He was later released. As we have previously informed members of Congress, Mr. Koskotas, at the time one of Greece's major publishers and financial figures, was one of many prominent foreign nationals recommended by our Missions abroad to receive invitations to the conference. Invitations were then extended after review by Washington agencies. The agencies and offices involved in extending the invitation had no knowledge either of the charges outstanding against him in the U.S., or of the charges subsequently raised against him in Greece.

Mr. Koskotas was apprehended by U.S. authorities in November, 1988, upon arrival in the U.S. after fleeing Greece. He currently is being held pending judicial review of a request for extradition brought by the Greek Government. National elections are scheduled to be held in Greece on June 18, following which a new government will be formed. These elections will mark completion by the Papandreu government of a normal four-year term since its electoral victory in 1985.

Sincerely,

Janet G. Mullins
Assistant Secretary
Legislative Affairs

United States Senate
COMMITTEE ON APPROPRIATIONS
WASHINGTON, DC 20510-0005

March 21, 1989

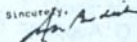
Ms. Janet G. Mullins
Assistant Secretary of State
for Legislative Affairs
Department of State
Washington, D. C. 20520

Dear Ms. Mullins:

The enclosed Jack Anderson article on the situation of the government in Greece has appeared in many North Dakota newspapers and has been brought to my attention. I would greatly appreciate having your written comments on the questions raised in the column.

Thank you for your attention to this matter.

With kind regards, I am

Sincerely,

Quentin W. Burdick

QWB:g
bcc: ΕΠΙΣΤΟΛΟΛΟΓΙΟΝ

Η επιστολή του γεροισιαστή Κ.Ν. Μπάρντικ προς το
Στাইτ Ντηπάρτμεντ.

Η απάντηση της βοηθού υπουργού Εξωτερικών κ. Τζανέτ Μιούλινς.

το ήθος του πανίσχυρου τότε «δόκτορα». Το γεγονός μάλιστα ότι είχαν απευθυνθεί στο IRS και σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες των ΗΠΑ προκειμένου να διασταυρώσουν τις πληροφορίες τους σήμαινε ότι από τις αρχές του 1987 είχαν χτυπήσει τα «καμπανάκια» για τον Κοσκωτά. Ήταν δυνατόν και άλλοι —μη ιδιώτες— να μην έχουν αυτά τα στοιχεία;

Η Τράπεζα της Ελλάδος μόλις στο τέλος του 1987 πήρε στοιχεία από τον Πρόεδρο της Federal Reserve Bank σχετικά με το ποιόν του Κοσκωτά, τα οποία και εφρόντισε να γνωστοποιήσει στον τότε προϊστάμενό της κ. Κ. Σημίτη ο οποίος και συνέστησε στον κ. Χαλικιά να «ξεχάσει το θέμα». Ο κ. Σημίτης είχε ενημερώσει τότε τον Ανδρέα Παπανδρέου αλλά σήμερα θέτουμε το ερώτημα κατά πόσον ο Πρόεδρος του Κινήματος ήταν ήδη ενημερωμένος —όπως και οι ιδιώτες δημοσιογράφοι κ. Δημητρακόπουλος και Άντερσον— από τις αρχές του 1987 ή και από το τέλος του 1986 για το ποινικό μητρώο του Κοσκωτά και δεν περίμενε γι' αυτό την ενημέρωση Σημίτη, δώδεκα μήνες αργότερα.

Σε ανύποπτο χρόνο, ο Γ. Ρουμπάτης είχε ερωτηθεί από το ΑΝΤ1 και είχε διαβεβαιώσει τον εκδότη του «ότι η κυβέρνηση ενδιαφέρεται ζωηρά για τον Κοσκωτά από πολλούς χρόνους αλλά δεν έχει ανακαλύψει κάτι μεμπτό». Επρόκειτο, φυσικά, για ένα από τα συνηθισμένα ψεύδη κυβερνητικού στελέχους.

Στις 28 Μαΐου φέτος, μετά το δεύτερο δημοσίευμα του Άντερσον ο δημοκρατικός γεροισιαστής της Βόρειας Ντακότα κ. Κουεντίν Ν. Μπάρντικ, έστειλε επιστολή στην βοηθό υπουργό Εξωτερικών κ. Τζανέτ Μιούλινς που ζητούσε πληροφορίες και «σχόλια» του Στাইτ Ντηπάρτμεντ για όσα ερωτήματα προέκυπταν από το άρθρο. Η κ. Μιούλινς απάντησε επί πολύ. Εδέσσε να απαντήσει, όμως, την 1.5.89, μετά από μια δεύτερη ενόχληση από τον γεροισιαστή.

Η ανησυχία του Στাইτ Ντηπάρτμεντ εξηγείται αν υπολογιστεί η θέση και το κύρος του δημοκρατικού γεροισιαστή κ. Μπάρντικ. Το διάβημά του αποτέλεσε τελικά το έναυσμα για παραπέρα και εις βάθος έρευνα από το Κογκρέσο. Τα πρώτα ερωτηματικά ανέκυψαν απ' αφορμή την καθυστέρηση και την ασάφεια στην απάντησή της κ. Τζ. Μιούλινς. Μήπως το Στাইτ Ντηπάρτμεντ προσπαθεί να καλύψει κάποιο γεγονός ή κάποιους υπευθύνους;

Ποιοι είναι οι αμερικανοί αξιωματούχοι;

● Ο γεροισιαστής Quentin N. Burdick είναι ο αντιπρόεδρος της Αμερικανικής Γερουσίας και από τα αρχαιότερα μέλη του σώματος μετά τον Μπερντ. Είναι μέλος της πανίσχυρης Επιτροπής Κατανομής Κονδυλίων της Γερουσίας που μεταξὺ άλλων είναι υπεύθυνη για την κατανομή των κονδυλίων του Στাইτ Ντηπάρτμεντ και της USIA. Είναι επίσης πρόεδρος της Επιτροπής Δημοσίων Έργων και Περιβάλλοντος. Τέλος, πρέπει να σημειώσουμε ότι ήταν πολέμιος της χούντας και από τα μέλη του κογκρέσου που κινήθηκε δραστήρια εναντίον της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα.

● Η Janet G. Mullins είναι πολιτικό πρόσωπο και διορίστηκε ως assistant secretary (legislative affairs). Ορκίστηκε στις 2/3/89. Ήταν από παλιά πολιτική φίλη του σημερινού Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών James Baker και ανήκει στο στενό κύκλο του προέδρου Μπους.

Ασάφειες και παραδοχές

Στην επιστολή του Στাইτ Ντηπάρτμεντ δεν διατυπώνεται καμία νύξη για τη διενέργεια έρευνας ή ότι θα επιβληθούν κυρώσεις στους υπεύθυνους.

Κι αυτό δὺ ο χρόνια μετά το περιστατικό της πρόσκλησης και μετέπειτα σύλληψης Κοσκωτά στις ΗΠΑ.

Μέσα σ' αυτά τα δυο χρόνια, δεν έγινε τίποτα για να διευκυνθεί η υπόθεση;

Ή αν έγινε, προς τα πού κατευθύνθηκε; Μήπως ήθελαν την συγκάλυψη τουλάχιστον αυτών που ήταν υπεύθυνοι για το «ρεζίλίκι» της πρόσκλησης Κοσκωτά;

Στο κείμενο της επιστολής του Στাইτ Ντηπάρτμεντ υπάρχει και μια σημαντική παραδοχή:

● ότι οι προσκλήσεις για τέτοιου είδους συνάξεις στην Ουάσιγκτον, όπως αυτή για την οποία προσκλήθηκε και ο Κοσκωτάς, γίνονται από τις κατά τόπους πρεσβείες —στην προκειμένη περίπτωση της Αθήνας— και την USIA. Όμως εδώ η κ. Μιούλινς γίνεται σαφής:

«Οι προσκλήσεις γίνονται μόνο αφού εξετάζονται και εγκρίνονται από υπηρεσίες στην Ουάσιγκτον».

● Ποιές είναι άραγε αυτές οι υπηρεσίες (agencies) και τα γραφεία (offices) που είναι υπεύθυνα για την εξέταση και έγκριση των προσκλήσεων;

Αλλά η επιστολή αναφέρει κάτι ακόμα ενδιαφέρον: «οι υπηρεσίες και τα γραφεία υπεύθυνα για την πρόσκληση (Κοσκωτά), «δεν γνώριζαν για τις κατηγορίες που εκκρεμούσαν εναντίον του στις ΗΠΑ... κλπ».

Αλλά εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι από τον Ιανουάριο του 1987, ο δημοσιογράφος Ηλίας Δημητρακόπουλος είχε πληροφορίες τις οποίες και διαβίβασε στον γνωστό αρθρογράφο (syndicated columnist) Jack Anderson, που έδειξε άμεσο ενδιαφέρον να καλύψει αρθρογραφικά την υπόθεση.

Ετσι, μπορεί να ειπωθεί μετά βεβαιότητας, ότι το αμερικανικό σύστημα είχε ήδη κινητοποιηθεί επειδή το γραφείο του Jack Anderson ήρθε σε επαφή και ενόχλησε επανειλημμένα σχετικά με τις πληροφορίες που είχε γύρω απ' τον Κοσκωτά, την Φορολογική

κή Υπηρεσία (IRS-Internal Revenue Service) και το Υπουργείο Δικαιοσύνης, καθώς και το FBI.

Εύλογα ερωτήματα

Πώς είναι δυνατόν, λοιπόν, ο Jack Anderson να διερευνά την υπόθεση Κοσκωτά απ' τον Ιανουάριο του 1987 και το Στাইτ Ντηπάρτμεντ να ισχυρίζεται ότι δεν ξέρει και δεν έχει ακούσει τίποτα.

Πώς μπορεί να ισχυρίζεται η κ. Μιούλινς ότι δεν γνώριζαν (το Στাইτ Ντηπάρτμεντ και άλλες υπηρεσίες και γραφεία) όταν εκτός από τον Ηλία Δημητράκοπουλο και τον Jack Anderson, που είχαν κινητοποιηθεί απ' τον Ιανουάριο '87 για να επιβεβαιώσουν τις πληροφορίες που είχαν περί Κοσκωτά. (IRS, Υπουργείο Δικαιοσύνης ΗΠΑ FBI):

- Υπήρξε η δικαστική αντιπαράθεση «Έθνους»/Κοσκωτά στα ελληνικά δικαστήρια.

- Ήδη είχε αρχίσει να «κollάει» ο χαρακτηρισμός ότι ο Κοσκωτάς είναι αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, με ακόμη πιο άγνωστη προέλευση των χρημάτων του.

- Πώς είναι δυνατόν, ο ιδιώτης Jack Anderson να διερευνά την υπόθεση: αμερικανικές αρχές — IRS, Υπ. Δικαιοσύνης, FBI — να γνωρίζουν ότι ερευνάται δημοσιογραφικά η υπόθεση; και οι υπεύθυνοι του Στাইτ Ντηπάρτμεντ μαζί και οι άλλες υπηρεσίες και γραφεία να καλούν επίσημα τον Κοσκωτά

τον Οκτώβριο να συναντηθεί με τον πρόεδρο Ρήγκαν;

- Και αν επιδείχθηκε ολιγωρία ή επιπολαιότητα ή και αδράνεια, είτε στην αμερικανική πρεσβεία στην Αθήνα είτε εδώ στην Ουάσινγκτον, γιατί δεν έχουν επιβληθεί κυρώσεις μέχρι στιγμής εναντίον των υπεύθυνων;

ΑΝ είχε παραμείνει ο Charles Wick στην USIA και ήταν να παραμείνει ο Robert Keeley ως Πρέσβης στην Αθήνα, ίσως θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η απάντηση της κ. Μιούλινς με την αιτιολογία ότι αποσκοπούσε να τους καλύψει.

Αλλά, γιατί να καλυφθούν ο Wick που ήδη είχε φύγει απ' την USIA και ο Keeley που έχει ήδη αντικατασταθεί;

Προς τι αυτή η συγκάλυψη της υπόθεσης ή και προσπάθεια να κλείσει οριστικά και ανώδυνα;

Το ένταλμα σύλληψης (warrant of arrest) του Κοσκωτά εκκρεμούσε και δεν ήταν απόρρητο — απεναντίας ήταν δημόσιο έγγραφο. Οι αρμόδιες υπηρεσίες — IRS, Υπ. Δικαιοσύνης FBI — είχαν ήδη ερωτηθεί και κατά συνέπεια θα έπρεπε να είχαν κινητοποιηθεί, απ' τις συνεχείς και επίμονες προσπάθειες του γραφείου του δημοσιογράφου Jack Anderson να διασταυρώσουν τις πληροφορίες που είχαν για τον Κοσκωτά, απ' τον Ιανουάριο του 1987.

Άρα δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός ότι οι υπηρεσίες και τα γραφεία δεν γνώριζαν περί Κοσκωτά.

Είναι αδράνεια, ή κραυγαλέα προσπάθεια συγκάλυψης και θαψίματος της όλης, άκρως ενοχλητικής για το Στাইτ Ντηπάρτμεντ, υπόθεσης Κοσκωτά;

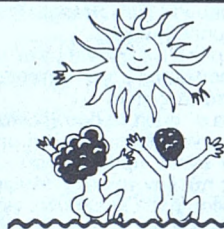
Είναι πασιφανές ότι η επιστολή Μιούλινς δεν απάντησε στις επιστολές του Γερουσιαστή Burdick. Ούτε φυσικά στα ερωτήματα που έθετε ο Γερουσιαστής, παραπέμποντας στο άρθρο του Jack Anderson της 11 Ιανουαρίου 1989.

Ο τέως αμερικανός πρέσβης κ. Ρ. Κήλυ ανεχώρησε από την Ελλάδα την Δευτέρα 17.7, ημέρα που άρχισε στη Βουλή η συζήτηση για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Στις ιδιαίτερες συζητήσεις του εκμυστηρεύονταν ότι το ΠΑΣΟΚ και ο Ανδρέας διέπραξαν «λάθη» (mistakes) με τον Κοσκωτά και ότι ο χειρισμός της πρόσκλησης από μέρους του ήταν επίσης ένα «λάθος» (άλλο mistake) εκ μέρους του.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου που παραπέμφθηκε για τις πολλαπλές εμπλοκές του στο σκάνδαλο Κοσκωτά, πρέπει τώρα να εξηγήσει —μετά και από τις έρευνες στο Κογκρέσο— γιατί είχε τόσο ενδιαφέρον να περιβληθεί ο Γ. Κοσκωτάς με το «κύρος του επισκέπτη του Λευκού Οίκου», καθώς και για την εμπλοκή του στην απόκρυψη στοιχείων όχι μόνον στη χώρα μας αλλά και στις ΗΠΑ.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου είναι περισσότερο ύποπτος απ' όσο πιστεύαμε μέχρι στιγμής

Χ.Γ.Π.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ βιβλία για το καλοκαίρι

Τρούμαν Καλότε ΜΟΥΣΙΚΗ ΓΙΑ ΧΑΜΑΙΛΕΟΝΤΕΣ

Μια κυρία που παίζει πιάνο για χαμαιλέοντες, ιστορίες μυστηρίου, μοιραίες σχέσεις. Ένας ασυναγώνιστος Καλότε.

Γιόζεφ Ροτ ΤΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΤΗ

Μπορούν να γίνουν θαύματα στις θολές ατμόσφαιρες του αλκοόλ; Ο Ροτ λέει ένα αριστουργηματικό ναι!

Πόλυ Μηλιώρη ΟΙ ΑΝΤΡΟΥΛΕΣ

Ένα καπελάδικο στην Ερμού, πέντε αδελφές, οι τέσσερις ανύπαντρες, η ζωή τους.

Κάρμεν Γιέρα Μοράβια Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΖΟΡΖΕΤ

Ταξίδια, ίντριγκες, και ο σκανδαλώδης έρωτας ενός λιβανέζου πρίγκιπα με τη Ζορζέτ.

Αντόνιο Ταμπούκι ΜΙΚΡΕΣ ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

Παράξενες ιστορίες που ισορροπούν ανάμεσα στο μυστήριο και τα ανθρώπινα όρια.

Ναπολέον Λαζάνης ΟΙ ΨΑΡΑΔΕΣ

Ένας πρωτότυπος συγγραφέας που μέσα από το μύθο ανιχνεύει τα όρια της φαντασίας και της γραφής.

Στέλιος Φώκος ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΒΡΑΔΙΑΣ

Απόηχοι επαρχιακής πόλης, το μυστήριο και η αποξένωση της μεγαλούπολης, ο έρωτας, οι πικρές διαψεύσεις των ονείρων.

Αγγελική Βόρνινγκ Η ΚΟΛΟΣΣΑΙΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Πέντε ιδιόρρυθμα αντισυμβατικά άτομα σ' ένα δίχτυ απ' το οποίο δύσκολα θα ξεμπλέξουν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Βιβλία για το καλοκαίρι

Ιταλο Καλβίνο

Η ΜΕΡΑ ΕΝΟΣ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ

Τι προλαβαίνει να δει, ν' ακούσει και να σκεφτεί ένας εκλογικός αντιπρόσωπος σε μία μόνο ημέρα, την ημέρα της κάλπης; Πολλά, αν έχει την τύχη να τον «σκηνοθετήσει» ο 'Ιταλο Καλβίνο.

Παντ. Μπουκάλας. Η ΠΡΩΤΗ

Τόμας Μαν

ΤΑ ΑΛΛΑΓΜΕΝΑ ΚΕΦΑΛΙΑ

Ένας ινδικός λαϊκός μύθος με καταστροφικό τέλος, είναι για τον ίδιο το συγγραφέα ένα έργο ελευθερίας και ευθυμίας ένας ύμνος στον έρωτα και τη ζωή.

Μπέρτολτ Μπρεχτ

ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

ΤΟΥ κ. ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Προεκλογική εκστρατεία πριν από 2.000 χρόνια. «Εμφανίστηκαν οι πρώτες προεκλογικές αφίσες. Παντού, στους τοίχους, στην αγορά, ακόμη και στα μνημεία έχουν κολληθεί τα μεγάλα, ερωτηματικά του Κατιλίνα»... Ένα ιστορικό χιουμοριστικό μυθιστόρημα του μεγάλου γερμανού διανοητή....

Α.Ψ.. Η ΠΡΩΤΗ

ΡΩΣΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

... Αβίαστα μπορούμε να πούμε ότι τα κείμενα είναι μικρά διαμάντια. Έχουν δύναμη, ατμόσφαιρα, σφρίγος, καλοδουλεμένη πλοκή.

Α.Κ.. ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Χέρμαν Μπροχ

ΤΣΕΡΛΙΝΕ

... Ο Μπροχ, με αφορμή τον ερωτικό και κοινωνικό αποκλεισμό της ηρωίδας του, επιχειρεί μία χαμηλόφωνη κριτική της παρακμής των αστικών αξιών. Εσωστρεφής γραφή, με σαφή εξπρεσιονιστική προδιάθεση.

Μ.Φ.. ΤΕΤΑΡΤΟ

Α. Τολστόϊ - Ο. Σομόφ

ΔΥΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ

Λαϊκοί μύθοι της Ρωσίας και της Ουκρανίας για ζωντανούς νεκρούς και για θαμμένους θησαυρούς που φυλάγονται από υπερφυσικές δυνάμεις, επεξεργασμένοι σε συναρπαστικά διηγήματα κοινωνικής κριτικής.

Ρικάρντο Μπακέλι

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΣΤΟ ΠΟΝΤΕΛΟΥΝΓΚΟ

Ο Μπακέλι, ένας από τους καλύτερους ιταλούς συγγραφείς, διάλεξε ένα ιστορικό γεγονός... για να μας δώσει μία τοιχογραφία της Βόρειας Ιταλίας και του κόσμου της, στο τέλος του περασμένου αιώνα... Ένα μαγικό κείμενο.

Νίκος Μπακινάκης. MARIE CLAIRE

Τόμας Μαν

ΤΡΕΙΣ ΝΟΥΒΕΛΕΣ

Αστικές οικογένειες, στιγμές από τη ζωή των οποίων περιγράφει ο μεγάλος γερμανός συγγραφέας με γνώση και μαεστρία, επικεντρώνοντας την προσοχή του στα θέματα που χαρακτηρίζουν όλο το έργο του: ευτυχία, έρωτας και θάνατος.

Άνταλμπερτ Στίφτερ

Η ΦΟΒΕΡΗ ΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

«Η φοβερή τροπή των πραγμάτων...» εκδηλώνεται υπό τη μορφή ενός σαγηνευτικού και συνάμα, απειλητικού πεπρωμένου.

Μ.Φ.. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ονορέ ντε Μπαλζάκ

ΜΙΑ ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Με φόντο τη μετεπαναστατική Γαλλία ο Μπαλζάκ ασχολείται με εγκλήματα και απαγωγές ευγενών. Μια ιστορία που θα τη ζήλευε και ο Έντγκαρ Άλαν Πόου.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

Μόλις κυκλοφόρησε

Ντε Σαντ

Ο ΔΗΜΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΥΜΑ ΤΟΥ

Κεντρική διάθεση Εκδόσεις Κριτική Πατούσα 3 10677 Αθήνα τηλ. 3639434

Ο λαός δεν ξεχνά

Από τα κυρίαρχα συνθήματα της σημερινής αξιωματικής αντιπολίτευσης κατά τη διάρκεια της πρόσφατης προεκλογικής εκστρατείας, ήταν και το «ο λαός δεν ξεχνά τι σημαίνει Δεξιά». Τώρα που τα προεκλογικά πάθη καταλάγιασαν, που οι αποστροφές και οι εγκλήσεις έχουν στραφεί προς άλλες κατευθύνσεις, ας γυρίσουμε λίγο στο παρελθόν κι ας ψάξουμε λίγο για τούτο το σύνθημα. Βασική μου αρχή. Ο λαός δεν πρέπει να ξεχνά τίποτα. Αλλά για να μην ξεχνά, πρέπει να γνωρίζει. Πρέπει να γνωρίζει «τι σημαίνει δεξιά» για να μπορεί να μην ξεχνά, πρέπει να γνωρίζει την ιστορία του, για να μην ξεχνά, όχι με την έννοια του ρεβανσισμού και της αντεκδίκησης, αλλά να διδάσκεται απ' αυτή με το σώφρον βλέμμα της χρονικής απόστασης, αντλώντας συμπεράσματα, διδαχές και μέτρα σύγκρισης.

Μεροληπτική, λοιπόν και επιλεκτική ματιά στην ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας, έτσι για να γνωρίσουμε όχι μόνον αυτά που έκανε η «Δεξιά», αλλά και κάποια που έκαναν οι κάποιοι «δημοκρατικές» και «προοδευτικές» κυβερνήσεις σε βάρος της Αριστεράς με την πλατύτερη της έννοια. Μιας Αριστεράς στριμωγμένης στην ίδια πάντα γωνία, ματωμένης στα ξερνήσια και τα κολαστήρια, εγκλειστης στις Ακροναυπλίες και στα Χαϊδάρια, αλλά ολόρθης πάντα και πρωτοπόρας σ' όλους τους αγώνες του τόπου. Μιας Αριστεράς που τη θυμόντουσαν μερικοί - μερικοί όταν χρειαζόνταν το δεκάνικι των «λοιπών προοδευτικών δυνάμεων» κι ύστερα στη γωνιά.

Εδώ διευκρίνιση απαραίτητη. Δεν παραγνωρίζω τα λάθη της Αριστεράς. Λάθη σημαντικά και εν πολλοίς τερατώδη. Λάθη, με τα οποία γύριζε μόνη της στη γωνιά της και μάτωνε εθελοντικά. Αλλά είπαμε. Σήμερα μεροληπτούμε. Ιστορίας λοιπόν επιλεκτική ματιά και αρχίζω: Σπύρος Λιναρδάτος «4η Αυγούστου» και διαβάζουμε:

«Καμιά δικαιολογία δεν μπορεί να μειώσει τις ιστορικές ευθύνες της ηγεσίας του κόμματος των Φιλελευθέρων και ιδιαίτερα του Σοφοκλή (που πήρε μέρος στη συνωμοσία για την δικτατορία πίσω μάλιστα απ' τις πλάτες του κόμματος), αλλά και του ίδιου του Ελευθ. Βενιζέ-

λου για την κατάλυση των λαϊκών ελευθεριών. Παρότι πέθανε 5 μήνες προτού να κηρυχθεί η δικτατορία, ο Ελευθ. Βενιζέλος με τη συμφιλίωσή του με τον Γεώργιο, με τον ενθουσιασμό που έδειξε για την ανάληψη του υπουργείου Στρατιωτικών από τον Μεταξά, με την επιμονή του να υποστηρίζουν οι Φιλελεύθεροι μια κυβέρνηση εξωκοινοβουλευτική προετοιμάζε ιδεολογικά και πολιτικά το κόμμα του για ένα συμβιβασμό με την ιδέα και τα σχέδια της δικτατορίας».

1η Αυγούστου 1936, η δικτατορία του Γεώργιου και του Μεταξά εγκαθιδρύεται, οι φυλακές και τα ξερνήσια αρχίζουν να γεμίζουν, τα κάτεργα και τα κολαστήρια ασφυκτιούν. Η Αριστερά ματώνει. Και όλα αυτά με την εφημερίδα του νόμου 4229/25.7.1929, του περίφημου ιδιώνυμου. Διαβάζουμε στην «Ιστορία» του Γιάννη Κουχτσόγλου:

«Μολονότι είναι αντικειμενικώς παραδεκτόν ότι κομμουνιστικός κίνδυνος δεν απειλούσε το καθεστώς της Ελλάδος από το 1920, οπότε ιδρύθη το ΚΚΕ, έως το 1941, διάφοροι πολιτικοί υπεστήριζαν το εναντίον, τονίσαντες ότι η Αριστερά πρέπει να παταχθεί αμειλίχτως. Και ο Βενιζέλος εισηγήθη, τη προτροπή του Κ. Ζαβιτσάνου, να νομοθετηθούν μέτρα κατά της Αριστεράς, καθόσον με τον ισχύοντα τότε ποινικόν νόμον, η δικαστική δίωξις του κομμουνισμού, ήτο δυνατή μόνον, όταν απεδίδετο εις τους αριστερούς η κατηγορία της εσχάτης προδοσίας. Έτσι, το ειδικόν νομοσχέδιον, ψηφισθέν από την Βουλήν έγινεν ο νόμος 4229/25 Ιουλίου 1929 (ιδιώνυμον). Ο νόμος ούτος προέβλεπε μεταξύ άλλων, την διάλυσιν των κομμουνιστικών σωματείων και την απαγόρευσιν των κομμουνιστικών συγκεντρώσεων. Ωρισμέναι διατάξεις ανεφέροντο εις τους δημοσίους υπαλλήλους και στρατιωτικούς οι οποίοι θα επροπαγάνδιζον τοιαύτας ιδέας».

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στα 1936. Ο Τάσος Βουρνάς στην «Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας» γράφει:

«Τα αστικά κόμματα αντί να καλέσουν αμέσως το λαό να κατεβεί στους δρόμους και να υπερασπισθεί τις ελευθερίες του, άφησαν το καθήκον αυτό στους ώμους της Αριστεράς και μόνον την επομένη της δικτατορίας (5.8.36) συνέταξαν κοινή έντονη διαμαρτυρία και την επέδωσαν στον Γεώργιο. Στις 6 Αυγούστου οι πολιτικοί αρχηγοί (εκτός από τους Σοφούλη και Γ. Παπανδρέου) ζήτησαν ακρόαση από τον Γεώργιο... Ο Σοφούλης κύριος υπεύθυνος της δικτατορίας άφησε να περάσει ένα ολόκληρο τετράμηνο για να διαμαρτυρηθεί (Χριστούγεννα 1936)... όταν και κατέθεσε διαμαρτυρία στα ανώτατα με ημερομηνία 16 Δεκεμβρίου 1936 υπογραμμένη και από άλλους πολιτικούς. Ο Γεώργιος Παπανδρέου ΔΕΝ υπέγραψε το υπόμνημα».

Κάπου εδώ θα πρέπει να τελειώνω σεβόμενος το χώρο, αλλά και γιατί για τα χρόνια που ακολουθούν (Κατοχή, Δεμβριανά, Εμφύλιος), δεν επαρκεί, όχι μόνο ο περιορισμένος χώρος τούτου του ποινήματος, αλλά ολόκληρα δοκίμια. Δεν μπορώ όμως ν' αντισταθώ στον πειρασμό και να μην αναφερθώ «εν ολίγοις» στον περιβληθέντα χιτώνα ηρωισμού και υψίστης δημοκρατικότητας, σηριαλοποιηθέντα και υπερλιβανισθέντα εσχάτως. Μιλώ βεβαίως για τον Γεώργιο Α. Παπανδρέου και ο λόγος στον Τάσο Βουρνά, και την «Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας».

«...στις 18 Οκτωβρίου 1944 ο λαός ζήτησε από τον Γ. Παπανδρέου λαοκρατικό καθεστώς, ενώ ο πρωθυπουργός, ΓΝΩΣΤΗΣ ΤΩΝ ΑΠΩΘΕΩΝ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ, τις οποίες και ΑΠΟΔΕΧΟΤΑΝ, προσωπικά, προσπαθούσε να ακροβατήσει μεταξύ δεξιάς και αριστεράς με τελικό στόχο ΝΑ ΕΠΑΝΕΚΚΑΤΑΣΤΑΘΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Ο ΘΡΟΝΟΣ και ΤΟ ΝΕΚΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ, εξουδετερω-

νοντας με ελιγμούς αλλά και αγγλική βοήθεια, τις δικαίες αξιώσεις της εθνικής αντίστασης». Οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Πώς θα γινόταν αυτό; Στήνοντας παγίδες στην Αριστερά, που αν και άριστη στο πολεμικό παιχνίδι αποδείχτηκε ανεπαρκής για το πολιτικό πέφτοντας μέσα σ' όλες σχεδόν τις παγίδες που έντεχνα της στήθηκαν.

Παράδειγμα:

«Δείγμα των παγίδων εναντίον της αριστεράς και αγνόησης των συμφωνηθέντων ήταν η τοποθέτηση από τον υφυπουργό Στρατιωτικών Λαμπριανίδη, προσωπικό φίλο του Γ. Παπανδρέου, 250 αξιωματικών της Εθνοφυλακής εν αγνοία της Αριστεράς, από τους οποίους ουδείς υπηρετούσε στον ΕΛΑΣ». (Τ. Βουρνά: ο.π.)

Κλείνοντας, θα ήθελα απλά να θυμίσω, ότι ο Γ. Παπανδρέου, συμμετείχε κατά τη διάρκεια του εμφύλιου και των επακολούθων του, σε κυβερνήσεις κατέχοντας υψηλές θέσεις και άρα κύριες ευθύνες για όσα συνέβησαν. Ήταν π.χ. υπουργός Εσωτερικών στην κυβέρνηση Μάξιμου, την κυβέρνηση που ίδρυσε τα στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Μακρόνησο, τη Γυάρο και το Τρίκερι, και φυσικά πρωθυπουργός το 1944.

Ο λαός δεν ξεχνά τι σημαίνει Δεξιά, λοιπόν; Αλλά ας κλείσουμε με το του Πολύβιου «όλβιος ος της ιστορίας έσχε μάθῃσιν» και το ευαγγελικό «ο έχων ὡτα ακούει, ακουέτω».

Αλέξης Γκλαβάς

Ο Ανδρέας και ο Λύκος

Παραμύθι για μεγάλα παιδιά

«Φάε το φαγητό σου, γιατί θα έρθει ο λύκος», έλεγε μια νέα μητέρα στο παιδί της ταϊζοντάς το. Είναι κάτι τόσο συννησιμένο στην ελληνική οικογένεια, που περνά απαρατήρητο. Στον μικρό νεοέλληνα, όμως, που την ακούει από τη μητέρα, η απειλή του λύκου συνδέεται με την πιο σημαντική λειτουργία του οργανισμού του, το φαγητό, που από τη φύση του είναι απόλαυση κι όχι τιμωρία. Αυτή η διαστρέβλωση της πραγματικότητας έχει το εξής βαθύτερο νόημα: εγώ, η Μητέρα, είμαι καλή (αφού παρέχω την απόλαυση του φαγητού), εσύ τ'ο παιδί, είσαι κακό (αφού δεν αποδέχεσαι αυτό που εγώ έχω αποφασίσει για σένα πως είναι καλό), και θα τιμωρηθείς γι' αυτό.

Το επόμενο βήμα είναι να συνδυαστεί η τιμωρία με την μάθηση: «Διάβασε, γιατί θα το ειπώ στον πατέρα σου και θα σε δειρεί». Έτσι, από ικανοποίηση κτήσης γνώσεων, η μάθηση γίνεται μισητή καταπίεση, που καταλήγει στο γνωστό πια «έθιμο» του ομαδικού σκισίματος των σχολικών βιβλίων στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Το αποτέλεσμα της διαστρέβλωσης του νοήματος των δύο αυτών σημαντικών λειτουργιών είναι: το φαγητό και η γνώση παύουν να είναι μόνον απόλαυση και συνδέονται με κάποια εξουσία, που είτε τα παρέχει είτε τα επιβάλλει στον ανήλικο. Εδώ όμως ο γάμος και η ελευθε-

ρία επιλογής του αυριανού πολίτη. Αγαθά που παρέχονται μ' εκφοβισμό ή που επιβάλλονται αντί ν' απολαμβάνονται ή ν' αποκτώνται, γίνονται πανίσχυρα όπλα στην γονική εξουσία αρχικά, στην πολιτική εξουσία τελικά.

Γιατί αυτό λένε οι χαρισματικοί ηγέτες που χρησιμοποιούν φράσεις τύπου «ή εγώ ή τα τανκς». Αυτό έλεγαν, μετά τον εμφύλιο, με τη φράση «ή εμάς ψηφίζετε ή θα έλθουν να σας πάρουν το λαιμό με τα κονσερβοκούτια» και που στις ημέρες μας μετασχηματίστηκε στο αντίθετό του «ή ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά». Αν δεν με ψηφίσεις εμένα που σου έδωσα να «φας» ΑΤΑ, θα έρθει ο Λύκος, η Δεξιά.

Έτσι, αντί η πολιτική αντιπαράθεση να γίνει στο επίπεδο της πραγματικότητας (η ΑΤΑ συρρικνώθηκε για κάποιους λόγους), γίνεται στο επίπεδο του μύθου: εγώ ο καλός, έστω κι αν δεν σου αρέσει η άγευστη πια ΑΤΑ του 2%, θα σου τη δώσω να την «φας», γιατί αλλιώς θα έρθει ο λύκος. Ο λύκος που αντί να δίνει φαγητό μπορεί να σε φάει, «να σε στείλει πάλι στα ξερονήσια». Εγώ, ο Ανδρέας, σου απέδειξα στο παρελθόν πόσο καταλαβαίνω τις ανάγκες σου: το '83, το '84, το '85 η ΑΤΑ ήταν χορταστική. Πώς είναι δυνατόν τώρα να θέλεις να σε φάει ο λύκος, «να σου πάρει πίσω η Δεξιά τις κατακτήσεις σου»...

Επιμύθιο

Αν υποθέσουμε πως ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν τον έχει μελετήσει τον παρπάνω μύθο, τον έχει χρησιμοποιήσει όσο τραβούσε. Και μαζί μ' αυτόν ολόκληρη η κομματική του παρέα. Όμως κάποτε ακόμα και τα μεγάλα παιδιά ενηλικιώνονται, και καταλαβαίνουν τι γίνεται. Ιδιαίτερα όταν η διαδικασία της στοματικής απόλαυσης της παρέας ξεπεράσει κάποια όρια. Τότε ξαφνικά αντιστρέφονται τα πράγματα, και για την πλειοψηφία των σκεπτόμενων ανθρώπων ο μύθος ξεσκεπάζεται. Όταν πια γίνει αυτό —όπως στις πρόσφατες εκλογές— τότε μπορεί άφοβα να ειπουν τα μεγάλα παιδιά: «Μα ο Ανδρέας είναι ο λύκος»...

Αλέκος Ιωαννίδης

Στις φλόγες!

Πέρασε κάποιος χρόνος κι έτσι αποστασιοποιημένος από τα γεγονότα εκείνων των ημερών είναι δυνατόν να τα περιγράψω περισσότερο νηφάλια.

Το βράδυ άκουσα τις καμπάνες. Ο Μανόλης χτύπησε την πόρτα ανήσυχος: — Φωτιά!

Εμείς είχαμε κανονίσει να φύγουμε νωρίς το πρωί, με το πρώτο καράβι που θα έφθανε. Μας είχαν υποσχεθεί ότι θα υπήρχε κάποιος χώρος.

Βγήκα στο παράθυρο:

— Προχωρεί προς το μέρος μας αλλά είναι μακριά ακόμη.

— Να φύγουμε γρήγορα.

— Δεν έχει νόημα. Το λιμάνι είναι από την άλλη πλευρά και το πλοίο έρχεται το πρωί.

— Φοβάμαι για τα παιδιά.

— Δεν υπάρχει λόγος. Ήδη μερικά στρατιωτικά αποσπάσματα προχωρούν προς το μέτωπο.

— Τα παιδιά;

— Άφησέ τα. Κοιμούνται ήσυχα.

Κοίταξα προς τη θάλασσα. Δεν ήταν, δυστυχώς, ώρα για ύπνο.

Ο ήλιος άρχισε να ανατέλλει και μέσα στο χάραμα άρχισα να βλέπω καλύτερα! Η βαριά μυρωδιά που έφτανε από την ακτή έκανε την ατμόσφαιρα περισσότερο αποπνικτική.

Η αμμουδιά, όπου πολλοί κοιμόντουσαν τις νύχτες, άρχισε ν' αποκτά ζωή. Έμεναν από μέρες εκεί. Άλλοι έρχονταν, άλλοι έφευγαν. Έτρωγαν, κοιμόντουσαν, αφόδευαν.

Είχαν έρθει από μακριά χρησιμοποιώντας κάθε μέσον. Φορτωμένοι με ό,τι μπορούσαν να σηκώσουν στην πλάτη τους και να μεταφέρουν.

Από τους ντόπιους οι μισοί τους έβλεπαν με απέχθεια. Οι άλλοι μισοί κοιτάγαν να τους εκμεταλλευθούν. Έξι ποτήρια νερό κόστιζαν όσο μια φραντζόλα ψωμί!

Τα τρόφιμα ήταν πανάκριβα. Όποιος τα διέθετε προσπαθούσε να σε εκμεταλλευθεί με το χειρότερο τρόπο.

— Τι ώρα φεύγουμε;

Η μικρή κόρη μου αμέτοχη από το χαλασμό τριγύρω είχε ξυπνήσει.

— Σε λίγο.

Ετοιμαστήκαμε γεμίζοντας βαλίτσες και σάκκους. Ο καθένας μας πήρε ό,τι μπορούσε να σηκώσει.

Άρχισε η πορεία προς το λιμάνι. Μολονότι ήταν πρωί έκανε φρικτή ζέση. Πώς να ανηφορίσεις φορτωμένος τα σοκάκια; Μερικοί, που είχαν τη δυνατότητα, είχαν φορτώσει τα πράγματά τους σε γαϊδούρια.

Από το πλήθος που κοιμήθηκε στην αμμουδιά αρκετοί είχαν αποφασίσει να φύγουν έχοντας όλα τους τα πράγματα στην πλάτη θεοβρόμικοι —τόσες μέρες στο ύπαιθρο— προχωρούσαν αγκομαχώντας.

Στο λιμάνι η ατμόσφαιρα ήταν απερίγραπτη. Εκατοντάδες άτομα στριμωγμένα στην ουρά για μ.α θέση στο πολυπληθές πλοίο.

— Θα έρθουν σήμερα τέσσερα καράβια! άκουσα κάποιον να λέει στο διπλανό του.

Στην κορυφή της ουράς δύο άτομα με στολή προσπαθούσαν να επιβάλουν την τάξη:

— Όποιος δεν έχει χαρτιά δεν πρόκειται να φύγει. Είναι επικίνδυνα τα πλοία όταν είναι υπερφορτωμένα.

— Άσε με χριστιανέ μου. Δεν με λυπάσαι σε αυτή την ατμόσφαιρα;

Η ώρα περνούσε αλλά το καράβι πουθενά. Η ανησυχία μας ολοένα μεγάλωνε.

Όμως, κάποτε έφτασε. Όταν πλεύρισε το πλήθος όρμησε.

— Τη Βασιλική!

Είχαμε χάσει τη μικρή μου κόρη στη σκάλα μέσα στο πλήθος! Ήταν αδύνατο να γυρίσω πίσω.

Έφτασα αγκομαχώντας σε μια αίθουσα στην οποία άπειρα άτομα είχαν ήδη φθάσει. Καρέκλες, πατώματα, ήταν γεμάτα.

Η μικρή μας περίμενε. Την είδα, πανευτυχής να φωνάζει.

— Οι γονείς μου έρχονται!

Και να καυγαδίζει με άλλους που έτρεχαν να καταλάβουν κάποια καρέκλα ή, έστω, λίγο χώρο.

Το καράβι ξεκίνησε και η μικρή χαρούμενη που μας εξασφάλισε θέση ρώτησε χαμογελώντας πονηρά:

— Να πάω για παγωτό;

Ευτυχώς φεύγαμε από το νησί και σε λίγο θα φθάναμε στη Ραφήνα. Οι «διακοπές» μας είχαν τελειώσει!

Νίκος Σ. Μάργαρης

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

«Διαχείριση» και Αριστερά

Της Σύνταξης: Οι εκλογές και η Αριστερά

Γιάννης Βεν Γιούν: Για την κοινωνική βάση της κινέζικης αντεπανάστασης

Ηλίας Ιωακείμογλου και Γιάννης Μηλιάς: Η κρίση του ελληνικού καπιταλισμού στα τέλη της δεκαετίας του '80

Γιώργος Σταμάτης: Η αμφίβολη αναγκαιότητα μεταπτυχιακών σπουδών

Π. Βασιλείου και Σ. Γκουτζάνης: Η διδασκαλία της Συνταγματικής Ιστορίας στα Πανεπιστήμια: ένα ζήτημα εκπαίδευσης και πολιτικής

Ετιέν Μπαλιμπάρ: Σχετικά με τη μαρξιστική θεωρία της πάλης των τάξεων

Τάσος Κυπριανίδης και Γιάννης Μηλιάς: Το Κυπριακό μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Η ελληνική και ελληνοκυπριακή στρατηγική (Μέρος Γ', 1965-1974)

Αποστόλης Ανδρέου: Σχέδια νόμου για την Εκπαίδευση 1870-1880

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1989

28

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

Η κάθαρση δεν είναι μόνον πολιτική

Το σκάνδαλο Κοσκωτά, οι προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων, οι παρακολουθήσεις πολιτών μέσω του ΟΤΕ αποτελούν σίγουρα τρία από τα βασικότερα σημεία της κάθαρσης σε πολιτικό πρωτίστως επίπεδο.

Οι τραγικές επιπτώσεις τους όμως πρέπει να αναζητηθούν στον πολιτισμό και το ήθος αυτής της χώρας, που διάβρωσε ασύστολα η 8χρονη εξουσία του ΠΑΣΟΚ, μη εξαιρουμένων φυσικά και της πρώην υπευθύνου για τον πολιτισμό.

Οι δηλώσεις «αλληλεγγύης» του νυν υπουργού Πολιτισμού προς τη Μελίνα των ματς-μπαράζ και του «Λυπάμαι βαθύτατα» στον Τύπο, με φράσεις όπως «Ο λαϊκιστικός τόνος μάλλον επικρατούσε — δεν νομίζω ότι εκπορευόταν από αυτό το υπουργείο, αλλά από το γενικότερο κλίμα του κόμματος. Δεν έχω να καταγγείλω τίποτα για την πολιτιστική πολιτική του ΠΑΣΟΚ»... κάθε άλλο παρά εξυπηρετούν το επιτακτικό έργο της κάθαρσης.

Η συγκάλυψη των «κακών κειμένων» με τη δικαιολογία της μη γνώσης και της ελλείψεως χρόνου αφήνουν τουλάχιστον έκθετη για μια ακόμα φορά και χωρίς το παραμικρό δείγμα ηθικής ικανοποίησης την μερίδα εκείνη των πνευματικών ανθρώπων που τόλμησαν να αποστασιοποιηθούν και να υψώσουν τη φωνή τους ενάντια στον εκτραχλησμό του δημόσιου βίου.

Ιδιαίτερα όταν την ίδια στιγμή εκκρεμούν χιλιάδες ζητήματα όπως εκείνα του Κέντρου Κινηματογράφου, των Δελφών, του ΚΘΒΕ καθώς και της έρευνας των μεγάλων ανοιγμάτων στους ήδη πενιχρούς πόρους του ΥΠ.ΠΟ. που επεσήμανε στις πρώτες ήδη μέρες της νέας κυβέρνησης η υφυπουργός κ. Ψαρούδα-Μπενάκη.

Η κάθαρση που άρχισε πρέπει να προχωρήσει και στον τομέα του πολιτισμού εις βάθος. Διότι η κάθαρση δεν είναι μόνον πολιτική.

Έν αρχή ήν τό χάος

Όταν αναγγέλθηκε η ανάληψη καθηκόντων στο υπουργείο Πολιτισμού, ο κ. Γ. Μυλωνάς είχε δηλώσει περίπου τα εξής σε ραδιοφωνική του συνέντευξη: χάος επικρατεί σε τούτο το υπουργείο. Τα βασικά σημεία αυτού του «χάους» είχε ήδη επισημάνει η κ. Άννα Ψαρούδα - Μπενάκη στο έγγραφο σημείωμα που του παρέδωσε.

Φιλίες

Τουλάχιστον άστοχη υπήρξε κατά την κρίση μας η δεύτερη δήλωση του νέου

υπουργού μετά την παραλαβή του υπουργείου του για την «φιλία του με την Μελίνα Μερκούρη και τον αδελφό της Σπύρο Μερκούρη» (17/7/87).

Γραμματέας με άποψη

Τέλος: ουδείς ψόγος ως προς την άποψη του νέου Γενικού Γραμματέα του ΥΠ.ΠΟ. κ. Θ. Τρικούκη σχετικά με το ότι «έχουμε τη δυνατότητα να διεκδικήσουμε κάποια θέση και διεθνώς στο σύγχρονο πολιτιστικό γίγνεσθαι» (ΤΑ ΝΕΑ 18.7.1989). Πλην όμως: Τα τρέχοντα επείγουν.

Η έννοια, λοιπόν, του σημερινού μας σημειώματος είναι να υπομνήσει ορισμένα από τα τρέχοντα και επείγοντα καθήκοντα της νέας ηγεσίας του ΥΠ.ΠΟ., τα οποία, συνοψίζονται στα ακόλουθα: α) οικονομικός έλεγχος, β) αποκατάσταση της διοικητικής τάξης και διαφάνειας, γ) αποτελεσματική διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων του ΥΠ.ΠΟ. με έμφαση στα μεγάλα έργα που είναι ήδη σε εξέλιξη.

Χρηματοδοτήσεις πολιτιστικών σωματείων

Σύμφωνα με πληροφορίες του ΑΝΤΙ, πραγματοποιήθηκαν ανεξέλεγκτες χρηματοδοτήσεις και, σύμφωνα με ορισμένες φήμες που κυκλοφορούν από καιρό ευρύτατα στο ΥΠ.ΠΟ.: δόθηκαν χρήματα, σε ανύπαρκτα σωματεία, σε σωματεία - σφραγίδα. Πόσα χρήματα; Σε ποια σωματεία; Ποιοι διαχειρίστηκαν τα ποσά; Το μεγάλο μέρος αυτών των χρηματοδοτήσεων έ-

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

● «Αθήνα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 1985».

Έλεγχος επιβάλλεται στη διαχείριση των ειδικών συμβούλων της υπουργού κ. Σπύρου Μερκούρη και Μιχάλη Κουτούζη, καθώς και της κ. Μαρίας Πατελάρου. Φυσικά: και ον έτερον η συνακόλουθη έρευνα ήθελε δείξει. Θυμίζουμε το ποσόν που διαχειρίστηκε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δελφών τη ευγενή φροντίδα του κ. Περικλή Νεάρχου: 300.000.000 δραχμές.

Το άνοιγμα, χωρίς έννομα παραστατικά, είναι ύψους 53.000.000 δρχ. (31.12.88).

Ακόμη: από τον έλεγχο του καθηγητή κ. Αδαμ. Πεπελάση προκύπτουν χρεωστικά υπόλοιπα των προσωπικών λογαριασμών του κ. Νεάρχου (23.6/89: 6.182.000 δρχ.) και του κ. Κουτούζη (31/18/89: 26.000.000 δρχ.). Αυτά ως μία πρώτη γεύση.

γιναν στην πολύ πρόσφατη —προεκλογική— περίοδο.

● Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων

Πλήρης και νενομισμένος έλεγχος στα οικονομικά του. Σύμφωνα με τον απερχόμενο πρόεδρό του κ. Π. Μπιτσαξή, το ΤΑΠΑ και εύρωστος οργανισμός είναι και πλεόνασμα έχει να δείξει. Πόσο είναι;

Εμείς θα θυμίσουμε κάτι που γράψαμε παλαιότερα σχετικά με τη χρηστή διαχείριση του ΤΑΠΑ στη Ρόδο: την αντί πινακίου φακής ενοικίαση των ιδιοκτητών καταστημάτων του —χρυσωρυχείων σε τοπικούς παράγοντες του ΠΑΣΟΚ. Έτσι, ως απλό παράδειγμα.

● Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου

Καταχρήσεις και αυθαιρεσίες. Κακή διοίκηση. Κυκλώ-

ματα σκηνοθετών. Και πάλι το όνομα του Μιχάλη Κουτούζη. Αλήθεια, θα πληροφορηθούμε ποτέ υπεύθυνα για το πόρισμα των ΕΔΕ για την διαχείρισή του; Και ένα ερώτημα προς απάντηση βεβαίως: πώς και από ποιους ανατέθηκε λίγο πριν από τις εκλογές σε ιδιώτη, μόνιμο κάτοικο των ΗΠΑ, η *προώθηση των ελληνικών ταινιών*; Με ποια κριτήρια; Και με ποια αντιμιθία;

● Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιοτήτων

Έλεγχος στη διαχείριση των δυσανάλογα υψηλών για τα αρχαιολογικά πράγματα κονδυλίων του. Έχουν διατυπωθεί πολλές, πάρα πολλές καταγγελίες. Ας μην περάσει ντούκου —και πάλι— αυτή η υπόθεση.

● Γενική Γραμματεία Αθλητισμού

Η ΓΓΑ δεν θα ασχοληθεί με όσα βγαίνουν από τις έρευνες για το σκάνδαλο Κοσκωτά και αναφέρονται στην άλωση και τη διαφθορά στο χώρο του αθλητισμού;

Δεν είναι μόνον το ΠΡΟ-ΠΟ (Σωτηρήλης) είναι κυρίως οι εξαγορές ομάδων, παραγόντων κλπ. που έχουν μετατρέψει το χώρο του αθλητισμού σε ζούγκλα. Ο «Φάκελλος αθλητισμός» με τα οικονομικά, κοινωνικά και ηθικά σκάνδαλα περιμένει.

● Εθνική Πινακοθήκη

Τα ονόματα των Μιχάλη Κουτούζη, Σπύρου Μερκούρη και Δ. Παπαστάμου συνδέονται άρρηκτα με την διοργάνωση εκθέσεων στο εξωτερικό. Και όμως για τις εκθέσεις αυτές έχουν πολλά ειπωθεί: την διοργάνωσή τους, τις αποζημιώσεις των τεχνικών, τις μεταφορές των έργων κλπ.

Πώς με ανώμαλο νομοθέτημα παρέμεινε ο κ. Παπαστάμος στη θέση του Διευθυντή της Εθνικής Πινακοθήκης; Μήπως εδώ επείγει ακόμα ένας νέος διορισμός; —εκτός εκείνων που αφορούν στο κ. Περ. Νεάρχου και τον κ. Πολιτόπουλο.

Ο προϋπολογισμός 1990 και το δάνειο των 10 δισεκατομμυρίων δραχμών

Τα ταμεία του ΥΠ.ΠΟ. είναι λοιπόν άδεια εντελώς άδεια. Σύμφωνα με πληροφωρία του ΑΝΤΙ 80% του προϋπολογισμού του ΥΠ.ΠΟ. είχε απορροφηθεί μέχρι τις παραμονές των εκλογών. Κατά συνέπεια κάτι πρέπει να γίνει και μάλι-

στα επείγοντως. Αποφάσισε λοιπόν ο νέος υπουργός να ζητήσει με έγκριση του υπουργείου Οικονομικών ένα δάνειο 10 δισεκατομμυρίων από την Εμπορική Τράπεζα, προς το ΠΡΟ-ΠΟ, που θα εγγυηθεί και την επιστροφή του.

Έχει καλώς. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα τρέχοντα οικονομικά ζητήματα προς εξέταση και έλεγχο. Τα ΜΟΠ για παράδειγμα. Έλεγχος στην έως τώρα διαχείρισή τους και, παράλληλα, έλεγχος στο τμήμα ΕΟΚ του ΥΠ.ΠΟ. που διαχειρίζεται(;) τόσο τα ΜΟΠ όσο και τα κονδύλια του Κοινωνικού Ταμείου της ΕΟΚ. Υπάρχουν πολλές απορίες και σκοτεινά σημεία.

Αφήνουμε κατά μέρος τα «διαφυγόντα κέρδη» λόγω ασχετοσύνης, ανεπάρκειας ή / και αδιαφορίας ορισμένων «παραγόντων» που χειρίζονται «υπεύθυνα» τις σχετικές ευρωπαϊκές υποθέσεις. Παράδειγμα: τα σχεδόν χαριστικά δάνεια (χαμηλός τόκος, περιοδός χάρτης) του Συμβουλίου της Ευρώπης, κυρίως το δάνειο του Ταμείου Αποκατάστασης Προσφύγων (ΤΑΠΣΕ). Υπήρξε η δυνατότητα και *ακόμη υπάρχει...* 'Ηδη η Τουρκία ίδρυσε δεύτερο πανεπιστήμιο στην Άγκυρα, ενώ η Ιταλία επωφελήθηκε αμέσως.

Πρέπει επίσης ν' αναφερθεί σχετικά με το δάνειο υπό την εγγύηση του ΠΡΟ-ΠΟ:

Ποιος κωδικός του ΠΡΟ-ΠΟ προβλέπει πολιτιστικές δαπάνες; Μήπως είναι άνευ αντικειμένου η ιδέα του δανείου;

τους οι διευθυνσεις του ΥΠ.ΠΟ. πώς πρόκειται να αντιμετωπισθούν πρακτικά και αποτελεσματικά;

—Τα παραμάγαζα των ειδικών συμβούλων που εγκαθιδρύθηκαν επί ΠΑΣΟΚ πώς θα διαλυθούν; Με ποιο τρόπο θα περάσουν *ομαλά* οι υποθέσεις που χειρίζονταν έως τώρα πλήθος αρμόδιοι - αναρμόδιοι στις υπεύθυνες διευθύνσεις του ΥΠ.ΠΟ;

β. Κρατικά Θέατρα.

—Πώς θα αντιμετωπισθεί δραστηρίως το ζήτημα του κ. Κ. Πολιτοπούλου. Με άλλα λόγια: πώς είναι δυνατόν να παραμένει ακόμη στη θέση του ο Διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου τη στιγμή που αποτελεί την πέτρα σκανδάλου για τον καλλιτεχνικό κόσμο; Ποια είναι τα προσόντα του και ποια η καλλιτεχνική συνεισφορά του;

Και εν πάση περιπτώσει, τι σημαίνει η αινιγματική φράση του κ. υπουργού «*υπάρχει, όμως, εκφρασμένη διάθεση να μείνει*»;

—Πώς θα κλείσει, επιτέλους, η υπόθεση του «αδειούχου» κ. Μ. Βολανάκη; Αρχίζει και γίνεται προκλητική η ανευθυνότητά του (καλλιτεχνική αδεία, μήπως;). Και με ποιο τρόπο θα επανέλθει στην ομαλότητα το ΚΘΒΕ το οποίο, σημειωτέον, αυτή τη στιγμή είναι ακέφαλο και χωρίς ΔΣ; (Ο τελών χρέη προέδρου του ΔΣ κ. Μητσομπόνης, εκτός από το πράσινο χρώμα του ποια άλλα προσόντα διαθέτει;). Επείγει η α-

νέβα - Παπανδρέου τινάζει τα πάντα στον αέρα. Η σχολή έχει αδρανοποιηθεί και η υπόθεση των παρόντων απολυθέντων καθηγητών βρίσκεται στη δικαιοσύνη.

Πώς θα αποκατασταθεί η έννομος τάξη στη Σχολή *πριν την έναρξη* του ακαδημαϊκού έτους;

● Συναφή ως προς τα παραπάνω είναι το ζήτημα του *Οργανισμού του ΥΠ.ΠΟ.* Αυτό το γεφύρι της Άρτας πρέπει να τελειώσει. Στη νέα Βουλή, εξυπακούεται' εκείνη που θα προκύψει από τις επόμενες εκλογές. Προς το παρόν μήπως θα έπρεπε να συσταθούν τάχιστα επιτροπές, κατά θέματα που θα εξετάσουν και ιεραρχήσουν τις έως τώρα προτάσεις των διευθύνσεων και των περιφερειακών μονάδων του ΥΠ.ΠΟ; Μια ολιγομελής επιτροπή θα μπορούσε να *κωδικοποιήσει* τις παραπάνω προτάσεις. Και αυτό θα ήταν δυνατό να αποτελέσει το *οριστικό*, πλέον, Σχέδιο Νόμου που θα κατατεθεί προς ψήφιση στη μελλοντική Βουλή.

Ανάλογη διαδικασία θα μπορούσε να ακολουθηθεί και για τον *Αρχαιολογικό Νόμο*. Υπάρχουν οι προτάσεις των αρμοδίων αρχαιολόγων και των νομικών. Εάν, μετά την κωδικοποίηση των ήδη διατυπωμένων προτάσεων προκύψουν κενά και πάλι, υπάρχουν οι αρμόδιοι αρχαιολόγοι για περαιτέρω επεξεργασία.

Τα παραπάνω ως απλό σχόλιο στη δήλωση του κ. Μ. Τρικούκη (ΤΑ ΝΕΑ 18/7/89) «Έχω όμως τη γνώμη ότι χρειάζεται ένα άλμα στο χώρο της πολιτιστικής πολιτικής...» Φιλοδοξώ όμως σε στενή συνεργασία με τον υπουργό κ. Μυλωνά να *ετοιμάσουμε τις προϋποθέσεις*, για να γίνει αυτό το άλμα».

Πριν το άλμα, δεν θα ήταν άσχημο να αποκτήσει επί τελους το ΥΠ.ΠΟ. τον Οργανισμό του, καθώς και ένα σύγχρονο Αρχαιολογικό Νόμο...

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Ι. Λειτουργία.

Τα θέματα που αφορούν στις —διογκωμένες πλέον— δυσλειτουργίες της (λχ. περιφερειάρχες), αλλά και στην ορθολογική στελέχωσή της, συναρτώνται άμεσα από την οριστική διατύπωση του Οργανισμού και την κατάθεση προς ψήφιση στη μελλοντική Βουλή. Ας σημειωθεί ότι οι έγκυρες προτάσεις και απόψεις των αρμοδίων αρχαιολο-

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Προκύπτουν και εδώ ορισμένα ερωτήματα:

α. Διευθύνσεις ΥΠ.ΠΟ.

—Τα τρέχοντα προβλήματα που έχουν ήδη διατυπώσει στα σχετικά υπομνήματά

νανέωση του ΔΣ σύμφωνα με τις έγκυρες διατυπωμένες προτάσεις του πνευματικού κόσμου.

γ. Κρατική Σχολή Χορού.

Στην Κρατική Σχολή Χορού η παρέμβαση της κ. Σ. Κατσα-

γων του ΥΠ.ΠΟ. έχουν κατά κόρον διατυπωθεί στην περίοδο 1981-1988. Επομένως, ε-
πείγει η κωδικοποίηση και η οριστική διατύπωσή τους. Γενικά χρειάζεται μια προσεκτική ανάγνωση των δημοσιευμάτων (1988) Πρακτικών του Εκτάκτου Συνεδρίου για τον Οργανισμό του ΥΠ.ΠΟ. που θα ήταν ιδιαίτερως χρήσιμη, ώστε να αποφευχθούν άσκοπες ταυτολογίες και ενδεχόμενοι αυτοσχεδιασμοί.

II. Προστασία των μνημείων.

α. Η απρόσκοπτη υλοποίηση τρεχόντων προγραμμάτων που σκοντάφτουν στα γραφειοκρατικά γρανάζια, είναι πρωταρχικό καθήκον της υπουργίας Μυλωνά. Οι προτεραιότητες:

—Ακρόπολη (προς Θεού, να προχωρήσει απρόσκοπτα και ομαλά).

—Επικούρειος Απόλλων.

—Βυζαντινά Μνημεία Θεσσαλονίκης.

—Μυστράς.

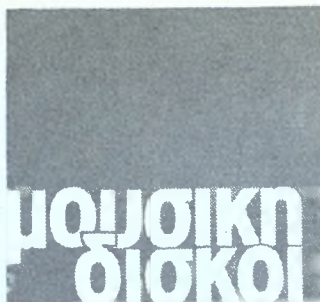
—Τελευταίο, αλλά όχι έσχατο, ένα έργο υποδομής μακράς πνοής: το υπό εκπόνηση Εθνικό Αρχείο Μνημείων. Τι θα γίνει με τα κονδύλια που —φτύνοντας κυριολεκτικά, αίμα— πήρε από την ΕΟΚ; Τα πήρε όμως; Θα τα χάσει και αυτά; Άγνωστον.

β. Τα αποτελέσματα του κατακερματισμού της «προστασίας» των Μνημείων σε δύο φορείς (ΥΠ.ΠΟ. και ΥΠΕΧΩΔΕ) ξαναέρχονται στην επικαιρότητα: τα πρόσφατα διατάγματα (ΦΕΚ 293/Δ/16.5.86 και 345/Δ/2.6.89) για την αυθαίρετη αύξηση των συντελεστών εκμετάλλευσης στους παραδοσιακούς οικισμούς των Κυκλάδων, θα οριστικοποιήσουν την καταστροφή τους (βλ. ανακοίνωση του ΣΑΔΑΣ).

Δεν βρίσκεται πέραν των καθηκόντων και των δυνατοτήτων της νέας ηγεσίας των δύο υπουργείων η πρωτοβουλία για την αναστολή των διαταγμάτων. Παράλληλα η επανεξέταση του αιτήματος για τη δημιουργία ενός *Ενιαίου Φορέα Προστασίας των μνημείων*, δεν ξεπερνά τις πρωτοβουλίες που οφείλει να πάρει ο κ. Γ. Μυλωνάς, σε συνεργασία με τους αρμοδίους επιστημονικούς φορείς.

Τελειώνοντας:

Η απογραφή των προβλημάτων που ταλανίζουν την Αρχαιολογική Υπηρεσία είναι έργο κατεπείγον. Ας ευχθούμε να τεθούν από τώρα οι βάσεις για την μελλοντική υπερκομματική αντιμετώπιση των ζητημάτων που αφορούν στην μνημειακή πολιτική. Θα είναι η κυρίως προσφορά της υπουργίας Μυλωνά.

Δύο Συναυλίες της Φιλαρμονικής Ορχήστρας της Βαρσοβίας στο Ηρώδειο

Διήμερη εμφάνιση της Φιλαρμονικής Ορχήστρας της Βαρσοβίας, στις 17 και 18 Ιουλίου, στο Ηρώδειο με τη συμμετοχή δύο γνωστότατων ελλήνων σολιστ. Την πρώτη βραδιά ο Δημήτρης Σγούρος, και την επόμενη ο Λεωνίδας Καβάκος.

Η ορχήστρα της Βαρσοβίας που ιδρύθηκε το 1901 κατέχει περίοπτη θέση, τόσο στην Πολωνία, όπου μετέχει στα μεγαλύτερα καλλιτεχνικά φεστιβάλ, όσο και στον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο. Από το

όμως —όπως ήταν φυσικό— επικεντρώθηκε στις συμμετοχές των δύο σολιστ.

Στις 17.7 ο Δημήτρης Σγούρος απέδωσε το «Κοντσέρτο για Πιάνο και Ορχήστρα αρ. 1 σε Μι ελάσσωνα» (1830) του Φρ. Σοπέν (1810-1849). Το νεανικό αυτό έργο του Σοπέν —το συνέθεσε σε ηλικία 21 ετών— παραμένει από πλευράς αισθητικής «το πρότυπο πιανιστικού κοντσέρτου της πρώιμης ρομαντικής εποχής». Απαιτεί από τον εκτελεστή να προβάλει την τεχνική του, αλλά κυρίως τις εκφραστικές του ικανότητες. Ο Δημήτρης Σγούρος στάθηκε στο ύψος της αίγλης που έχει δημιουργήσει, αν και προκάλεσε αίσθηση το ότι η επιλογή του ρεπερτορίου του ανέδειξε κατά κύριο λόγο την εκφραστικότητα του και όχι τόσο τις δεξιότητες του ικανότητες.

Σ' αυτό το σημείο θα θέλαμε να διατυπώσουμε κάποιες σκέψεις για τον καλλιτέχνη. Ο Δημήτρης Σγούρος έπαψε πια να είναι παιδί. Και κατά συνέπεια παιδί - θαύμα. Παρά το νεαρό της ηλικίας του, ανήκει πλέον στους δεξιότεχνες

ψαν το ενδιαφέρον του κόσμου πάνω του.

Στον αντιποδο αυτών, η δυσπιστία, η κακεντρέχεια, ίσως η ασυνείδητη ζήλεια των μετριοτήτων, υποθαλαπτόμενες από κάποιες άστοχες επιλογές (όπως να εμφανίζεται ο μουσικός Σγούρος πριν καν συμπληρώσει την εφηβεία, και να καλείται να μιλήσει για πολιτική) γέμισαν «αμφιβολίες» τους θεατές του «φαινομένου».

Τώρα που ο νεαρός καλλιτέχνης έπαψε πια να είναι παιδί, ας αφεθούμε, χωρίς προκαταλήψεις, να ακούσουμε το λόγο του, τη γλώσσα της μουσικής που με ευχέρεια χειρίζεται και ας αποφανθούμε για αυτόν αργότερα, όταν με σαφήνεια θα έχει χαράξει την καλλιτεχνική του πορεία.

Στις 18.7 ο Λεωνίδας Καβάκος ερμήνευσε την «Ισπανική συμφωνία» έργο 21 (1813) του Ed Lalo (1823-1893). Έργο γραμμένο από έναν βιολονίστα —για τον σπουδαίο βιρτουόζο του βιολιού Pablo de Sarasate— διαθέτει μια υποδειγματική διαύγεια και λεπτότητα στην ενορχήστρωσή του.

Πλαί στην εντυπωσιακή εκτέλεση του Καβάκου, πρέπει να εξάρουμε τον τρόπο που ο Kazimierz Kord «τιθάσσε» την ογκώδη ορχήστρα του, και την τέλεια ηχητική ισορροπία που απέδωσε ανάμεσα σ' αυτή και τον σολιστ.

Κατά τα τρία συνεχή «Bis» που ακολούθησαν ερμήνευσε ακόμα έργα: Ysaÿe, Bach, και Paganini. Υπενθυμίζουμε πως το 1986 στο διεθνές διαγωνισμό βιολιού «Ινδιανάπολις» είχε κερδίσει τα ομώνυμα τρία ειδικά πρώτα βραβεία.

Πάντως για τον Καβάκο πέρα από τα διεθνή βραβεία που έχει κερδίσει ενδεικτική είναι η δόξαση του Ροστρόποβιτς «Παρά την μικρή ηλικία του, ο Λεωνίδας Καβάκος είναι αυτή τη στιγμή ένας από τους πιο σημαντικούς βιολονίστες».

Μια τελευταία γενική παρατήρηση που έχουμε, είναι ότι μια πρώτη φορά στις φετινές μουσικές εκδηλώσεις του Φεστιβάλ Αθηνών, «γέμισε» το Ηρώδειο.

Ο κόσμος είχε έρθει για τους συγκεκριμένους καλλιτέχνες και μόνο. Χτυπητό παράδειγμα ο όγκος των χειροκροτημάτων που συνόδευε την εμφάνιση ή την αποχώρησή τους. Και η μάλλον «αισθητή» αποχώρηση ενός μεγάλου μέρους του κοινού —(στις 17.8) μετά το τέλος της εμφάνισης του Σγούρου στο πρώτο μέρος της συναυλίας.

N. Μητρόπουλος

Ο Λεωνίδας Καβάκος στο Ηρώδειο.

«πόντιουμ», αυτής, έχουν περάσει ονομαστοί μαέστροι, όπως οι Στοκόφσκυ, Ρίχτερ, Μενουχίν.

Από το 1977 καλλιτεχνικός και μουσικός διευθυντής είναι ο Kazimierz Kord που με σταθερό χέρι την καθοδήγησε στις δύο εμφανίσεις της στο Ηρώδειο.

Την πρώτη μέρα στα έργα του Johannes Brahms —(1833-1897) «Παραλλαγές σ' ένα θέμα του Haydn» (1873), και «Συμφωνία αρ. 4» (1855)— και τη δεύτερη στην εισαγωγή «Κοριολανός» —έργο 62 (1807) του Λ. Β. Μπετόβεν, και του Σεργκέι Ραχμάνινωφ «Συμφωνία αρ. 2» σε Μι ελάσσωνα έργο 27— η ορχήστρα επιβεβαίωσε την τεχνική της αρτιότητα και την «πειθαρχία» της.

Το ενδιαφέρον του κοινού

σολιστ με διεθνή αναγνώριση. Και σ' αυτό το επίπεδο θα πρέπει να κρίνεται.

Η ροή του χρόνου άφησε στο παρελθόν το σάλο που δημιούργησαν οι χειροκροτητές ή οι επικριτές του «παιδιού».

Η πληγωμένος εγωισμός όσων αναζητήσαν στην ύπαρξη μιας ιδιοφυΐας το στήριγμα για να εδραιώσουν την περιφάνειά τους· η πικρία για την μη αξιοποίηση ταλέντων που πέθαναν απ' αυτή τη χώρα, και που τα αναγνωρίσαμε, όταν έφτασε ο απόηχος των χειροκροτημάτων απ' τους πολιτισμένους του έξω κόσμου· η εμφάνιση το 1980 ενός εντεκάχρονου που υπό τον Ροστρόποβιτς ερμήνευσε το 3ο κοντσέρτο του Ραχμάνινωφ, όλοι αυτοί ήταν ικανοί παράγοντες και δίκαια έστρε-

● **Χέρμπερτ φον Κάραγιαν**
● **Μουσική ιδιοφυία ή στυγνό επιχειρηματικό πνεύμα;**

Στις 16 Ιουλίου έφυγε μία από τις πιο αμφιλεγόμενες αλλά και επιβλητικότερες μουσικές φυσιογνωμίες του 20ού αιώνα.

Ο Χέρμπερτ φον Κάραγιαν, τέρας ή θεός, πρώην μέλος του ναζιστικού κόμματος και αργότερα απολιτικός όπως δήλωνε αυτόρεσκα ο ίδιος, συνεχιστής του βαγνερικού πάθους στη συμφωνική μουσική, ο απόλυτος ισόβιος — όπως όλοι οι αυτοκράτορες — μονάρχης της Συμφωνικής Ορχήστρας του Βερολί-

γώντας μιαν ολοκληρή αυτοκρατορία που δρούσε προς χάριν του στο παρασκήνιο.

Διότι τα «μαγικά χέρια» του Κάραγιαν δεν κατεύθυναν μόνον επί μία τριακονταετία τους μουσικούς της Φιλαρμονικής και τα φεστιβάλ του Σαλτσμπουργκού αλλά και τη μεγαλύτερη εταιρεία δίσκων κλασικής μουσικής την Deutsche Grammophon — ένα τρίτο από τα κέρδη της οποίας προέρχονταν από τους δίσκους του μαέστρου — καθώς και μερικά από τα μεγαλύτερα διεθνή πρακτορεία καλλιτεχνών και διοργανώσεως συναυλιών όπως το Columbia Artists Management απ' όπου προμηθευόταν όχι μόνον τους νέους μουσικούς του αλλά και καθόριζε τις παχυλές προσωπικές αμοιβές του, όπως αποκαλύφθηκε ένα χρόνο πριν το θάνατό του.

Ευθανασία

στο Θ.Π. που σκέφτηκε το θέμα
Ιδρώσαμε ώσπου να αρχίσουμε να «προστατεύουμε» τα λεγόμενα νεοκλασικά, κάνοντας έτσι μια «ρατσιστική» διάκριση ανάμεσα σε άξια προστασίας και σε ανάξια. Δηλαδή, βλέποντας την αρχιτεκτονική όχι ως ενιαίο σύνολο (όπως είναι και παράγεται) αλλά χωρισμένη σε «κατηγορίες», ώστε να έχουμε δικαίωμα ζωής ή θανάτου στα δείγματά της. Έτσι καταδικάζουμε ανεξέλεγκτα σε φρικαλέες παραμορφώσεις και ακρωτηριασμούς κομμάτια ολόκληρα του λεγόμενου «αστικού ιστού» (και ανάθεμα αν ξέρουμε για ποιο πράγμα μιλάμε ακριβώς).

Παράδειγμα ενδεικτικό: το ολοένα συχνότερο ξεκοιλίασμα των ισογείων σε προπολεμικές πολυκατοικίες του κέντρου (για να γίνουν μαγαζιά), τον εξωραϊσμό των όψεων με πελώριες επιγραφές (ώστε να αντισταθμίζεται το μειονέκτημα εγκατάστασης υπηρεσιών σε όροφο) και τους «εκσυγχρονισμούς» (αλλαγή κουφωμάτων, προσθήκες κλιματισμού). Οπότε τα παλιά «κελύφη» (μάλλον για κουφάρια πρόκειται) παίρνουν μια παράταση ζωής, ώστε να αντεπεξέλθουν στις καινούριες ανάγκες — τον πολλαπλασιασμό του εμπορίου, των γραφείων και υπηρεσιών στο κέντρο της πόλης.

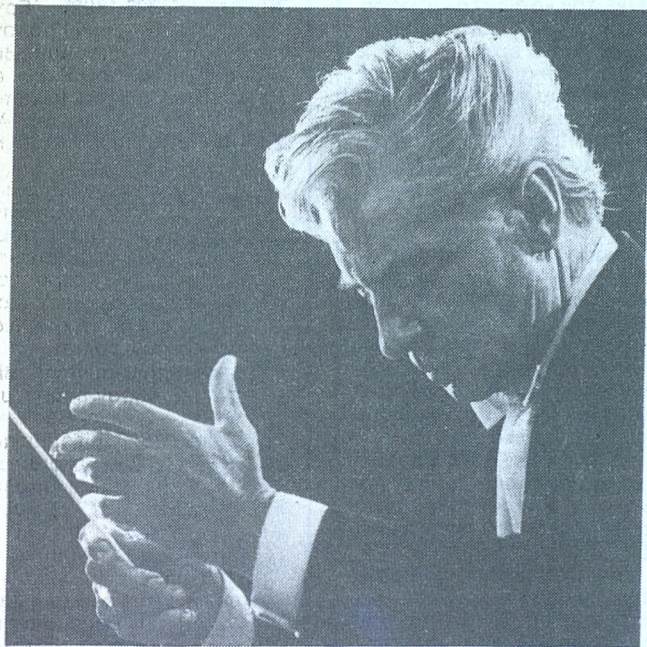
Ωρες ώρες μάλιστα αναλογίζομαι πως συμφέρει περισσότερο (ή είναι πιο χριστιανικό) όλες αυτές οι βασανισμένες υπάρξεις να φεύγουν αξιοπρεπώς από το μάταιο αυτό κόσμο με μια κατεδάφιση, παρά να παρατείνεται έτσι άσπλαχνα το μαρτύριό τους. Αυτό το μια-κι-έξω, που εδώ και λίγα χρόνια θεωρείται πλέον «βάρβαρο», ίσως μας διδασκε την αξία που έχουν αυτά τα υπολείμματα από παλιότερα στρώματα της πόλης, ώστε να τα σεβόμαστε σωστότερα.

Γιατί έτσι όπως καταντάνε υποχείρια των εκμεταλλευτι-

κών μας ορέξεων, μάλλον εξυπηρετούν στενά οικονομικά συμφέροντα, παρά τη δήθεν επιθυμία προστασίας ή διατήρησής τους για διδακτικούς ή αισθητικούς λόγους. Όσοι δεν πείθονται στα παραπάνω, ας κάνουν μια βόλτα στο Κολωνάκι χαζεύοντας βιτρίνες (σικ μεταμοντέρνες με γρανίτες ή / και κλασικιστικές μαρμαρόστρωτες), αλλά την ίδια στιγμή, τους παρακαλούμε να ρίχνουν πότε πότε και κάποιο βλέμμα στο τι υπάρχει από πάνω τους, στους ορόφους.

Οι «αντιθέσεις» και «συγκρούσεις» που θα παρατηρήσει ανάμεσα στην από πάνω εγκατάλειψη και στην από κάτω λαμπρότητα, ή και ανάποδα: ανάμεσα στην από πάνω παλαιική αξιοπρέπεια και στην από κάτω χυδαιότητα, δεν είναι μέρος του συνθετικού παιχνιδιού αλλά δείγματα ύψιστης αδιαφορίας και συχνά χοντροκοπιάς. Δε λέμε βέβαια να γίνουν όλα «μουσεία» και να μπουιν παντού ταμπέλες «μην αγγίζετε», αλλά να καλλιεργηθεί κάποια στοργή απέναντι σε αυτά τα κτίσματα, ώστε οι παρεμβάσεις, που πάντοτε θα χρειάζονται να γίνουν, να εμπλουτίζονται και όχι να ριμάζουν ό,τι υπάρχει. Και αν δεν είναι κάτι τέτοιο εφικτό, τότε να εφαρμόζεται η μέθοδος της ευθανασίας...

Δημήτρης Φιλίππιδης

νου, ο «μάγος» που με την μπαγκέτα του κατόρθωσε να κρατήσει επί πέντε δεκαετίες το κοινό του καθηλωμένο υπό την επίρροια των πλούσιων σε καθαρές αποχρώσεις συγκινησιακών ήχων του αλλά και του μύθου που ο ίδιος είχε δημιουργήσει.

Ενός μύθου που ο μαέστρος περίτεχνα είχε πλέξει όχι μόνο πάνω στη σκηνή διευθύνοντας πάντα χωρίς παρτιτούρα με σφιχτόκλειστα μάτια και εξευγενισμένες κινήσεις — ακριβώς όπως έχει αποτυπωθεί πάνω στις κινηματογραφικές λήψεις — ντοκουμέντα που ο ίδιος επέβλεπε και τα πρωτότυπά τους φυλάσσονται σε τράπεζα της Ελβετίας αλλά και δημιουρ-

Ο φαντασμαγορικός μύθος Κάραγιαν είχε αρχίσει από καιρό για τους στενούς συνεργάτες του στη Φιλαρμονική να χάνει τη λάμψη του, αλλά ο μαέστρος θαμπωμένος από τον ίδιο του τον εαυτό δεν ήταν σε θέση πια να τον αναζωογονήσει.

Παρέμενε μέχρι το τέλος αγκιστρωμένος από το είδωλό του πάνω στη σκηνή εξαντλώνοντας και τα τελευταία όρια της σωματικής του αντοχής. Οι 900 δίσκοι LP καθώς και οι κινηματογραφικές λήψεις, θα τον διατηρήσουν ως ανάμνηση για το πιστό κοινό του, αλλά η σκιά των τελευταίων ετών δεν θα μπορέσει να σβήσει.

□

Η ηλεκτρονική εικόνα ως μέσο εικαστικής έκφρασης

Μια πολύ ενδιαφέρουσα, αν και μικρή σε μέγεθος έκθεση έλαβε χώρα στη Δημοτική Πινακοθήκη, στα πλαίσια του «4ου Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας», από 28-6 έως 5/7.

Θέμα της έκθεσης η video-τέχνη. Είναι μια σχετικά καινούρια μορφή εικαστικής έκφρασης που ξεκίνησε στη δεκαετία του '60, αναπτύχθηκε στη δεκαετία του '70 και έγινε δημοφιλής και καθιερώθηκε σαν μια αποδεκτή και έγκυρη

μορφή έκφρασης, τα τελευταία 7 χρόνια. Εντάσσεται σε μια καινούρια κατηγορία οπτικοακουστικών τεχνών που περιλαμβάνει κι άλλες μορφές έκφρασης όπως π.χ. την ηλεκτρονική εικονογραφία.

Η ηλεκτρονική εικόνα από την στιγμή που αναδεικνύεται σε μέσο εικαστικής έκφρασης, αποκτά μια ιδιαιτερότητα. Το ευρύτατο φάσμα πρακτικών εφαρμογών (τηλεόραση, οικιακό βίντεο, οθόνι ΗΥ, κάμερες παρακολούθησης κ.ά.), μοιάζει να μας εξοικειώνει μαζί της.

Το βίντεο διαφοροποιείται από τα παραδοσιακά εκφραστικά μέσα (π.χ. ζωγραφική, φωτογραφία, κινηματογράφος). Μέσα που δίνουν την δυνατότητα έκφρασης και αναπαράστασης της πραγματικότητας μέσα τα οποία όμως ταυτόχρονα, διαμορφώνουν τον τρόπο που μπορεί κανείς να προσεγγίσει την πραγματικότητα αυτή.

Η παραγωγή της ηλεκτρονικής εικόνας συντελείται σε τρία στάδια: λήψη, εγγραφή και αναπαραγωγή. Τα αντίστοιχα για κάθε στάδιο εργαλεία, που ο καλλιτέχνης έχει στην διάθεσή του, είναι η βιντεοκάμερα για την λήψη, το μαγνητοσκόπιο για την εγγραφή και η συσκευή τηλεόρασης για την αναπαραγωγή της εικόνας.

Στην περίπτωση της οπτικοχημικής εικόνας, λήψη και εγγραφή συμπίπτουν. Κάτι που δεν ισχύει για το video όπου με τη θέση σε λειτουργία της video-κάμερας, η εικόνα παράγεται χωρίς απαραίτητα να εγγράφεται αυτόματα.

Οι απόψεις των καλλιτεχνών της video art, πολυστανται όσον αφορά τον ορισμό της. «Αν θες έναν ορισμό, θα πρέπει να σου πω ότι η video-τέχνη δεν ορίζεται. Για να είμαστε ειλικρινείς, ούτε καν περιγράφεται. Περιγράφεται μόνο ό,τι έχει γίνει μέ-

χρι τώρα. Βίντεο-τέχνη είναι κάτι ανοιχτό. Ο κάθε καλλιτέχνης αντιλαμβάνεται διαφορετικά την τεχνολογία του video, καθώς επιδιώκει διαφορετικά πράγματα όταν κάνει video-τέχνη» έχει διαφορετικούς στόχους, αισθητικούς ή ιδεολογικούς» αναφέρει ο Νίκος Γιαννόπουλος.

Η έκθεση στη Δημοτική Πινακοθήκη της Πάτρας, δίνει την ευκαιρία στον επισκέπτη να κατανοήσει την video - τέχνη, τόσο χρησιμοποιώντας το οπτικό τους αισθητήριο «ανακαλύπτοντας» μέσα από τα εκθέματα μια συναρπαστική προσέγγιση ενός κόσμου διαφορετικού αλλά και εξίσου συνηθισμένου όσο και με την ενημέρωσή του με πρόσθετα στοιχεία που αφορούν την video-τέχνη.

Στην έκθεση συμμετέχει ο Νίκος Γιαννόπουλος με το έργο «Χορεύτρια του Διαστήματος» — απομίμηση γιγάντιου καβουκιού χελώνας, ένα αφιέρωμα στον Wolf Vostel.

Σίγουρα ήταν το πιο εντυπωσιακό έκθεμα. Ο ίδιος ο καλλιτέχνης δίνει την εξήγηση της σύνθεσης χελώνας - τηλεόρασης. Οι δυο οθόνες «χωνεμένες» στην πλάτη της χελώνας συμβολίζουν την αδυναμία του κοινού, όταν αντιμετωπίζει ένα καλλιτεχνικό πρόγραμμα, να κριτικάρει την τηλεόραση. «Την βλέπει σαν ένα εξωτικό φαινόμενο. Δεν την κριτικάρει. Αισθάνεται — το κοινό — σαν τη χελώνα τοποθετημένη πάνω στην πλάτη της. Με άλλα λόγια το να κάνεις καλλιτεχνικό video είναι σα να γυρίζεις τον κόσμο ανάποδα. Φυσικά δεν πρόκειται πάντα για μια τοποθέτηση της χελώνας κατά αυτή την έννοια, την χρησιμοποίησα απλώς μεταφορικά ώστε, να δείξω τι είναι αυτό που πρέπει να κάνει η video-τέχνη».

«Το αρχαίο απολίθωμα της

γιγαντίας χελώνας / εκφράζει την τέχνη της φύσης / κατ' εικόνα και κατ' ομοίωσή της / ο Άνθρωπος - Νάρκισσος είναι ένα καλλιτέχνημα της φύσης / κι η τέχνη του αφήνει πίσω της απολιθώματα / κατ' εικόνα και κατ' ομοίωσή του / τα απολιθώματα κινούνται αντίστροφα στον χρόνο / Μετακινούνται και γεμίζουν τον χώρο / με ταχύτερες ιλιγγιώδεις / μεγαλύτερες από αυτήν της φωτιάς / τ' απολιθώματα / ακίνητες Μνήμες στο παρελθόν / αποκτούν κίνηση και μέλλον και παρόν / καθώς έρχονται σε επαφή με τις αισθήσεις μας».

Στην ίδια έκθεση η Νέλλυ Κασιμάτη παρουσίασε την «Ωραία και το τέρας» (video-γλυπτική) ή «Athens by Day» μια σύνθεση που εκφράζει τη σχέση ανθρώπου-πόλης.

Ο Μάνθος Σαντοριναίος παρουσίασε μια Βίντεο-κατασκευή, τον «Δαίδαλο» ίσως το πιο ρεαλιστικό και παράλληλα συμβολικό έργο.

Δίνει την αίσθηση του ανθρώπου που προσπαθεί, ζώντας την ψευδαισθηση (πέταγμα), που προκαλεί η τηλεόραση και το video, να «ξεφύγει» από το προσωπικό του λαβύρινθο.

«Mirror». Επίσης από τον Ν. Γιαννόπουλο. Ο καθρέφτης αντανakλά και δεν αντανakλάται. Η επίπεδη αυτή κατασκευή αντανakλά τη διαφορετική οπτική των video - καλλιτεχνών ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι πιο παραδοσιακές τέχνες αντιμετωπίζουν την πραγματικότητα.

Η κατασκευή αυτή έγινε ειδικά για την προβολή των έργων των βιντεοκαλλιτεχνών που συμμετείχαν στην έκθεση.

Στην ίδια έκθεση ο επισκέπτης είχε την ευκαιρία να δει από κοντά μια νέα τεχνική στην... τέχνη: την «ολογραφία» μια από τις πολλές εφαρμογές της ακτίνας λέιζερ. Αυτή σαν φως μονοχρωματικό, εκπέμπει σε μια συχνότητα, δημιουργώντας σε φωτοευαίσθητη επιφάνεια τρισδιάστατη εικόνα, το ολόγραμμα.

«Μανιάτικο Μάρμαρο», «Μαύρη Τρύπα», «Αντικατοπτρική Εικόνα», «Ολογραφικές σταγόνες», «Έκτρωρας», «Commercial», από τον Γιώργο Τσολοδήμο.

Ακόμα στην έκθεση συμμετείχαν με τα έργα τους «εικαστικές αναζητήσεις» (Computer Graphics) και «παράτηρούν / βλέπουν II», (video - εγκατάσταση), οι: Νέστωρας Παπανικολόπουλος και Νίκος Πατηνιώτης αντίστοιχα.

Σπύλιος Ροδόπουλος

ΝΙΚΟΥ
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

ΣΤΑΥΡΩΣΗ ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ένα βιβλίο του γνωστού λογοτέχνη που ζωντανεύει την παραγμένη εποχή των πρώτων 40 χρόνων του αιώνα μας. Χρόνια που τάρaxαν και σημάδεψαν την Αθηναϊκή κοινωνία. Κυκλοφορεί σε τρίτη έκδοση από τις εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ και προβάλλεται σε σήριαλ από την ΕΡΤ 1.

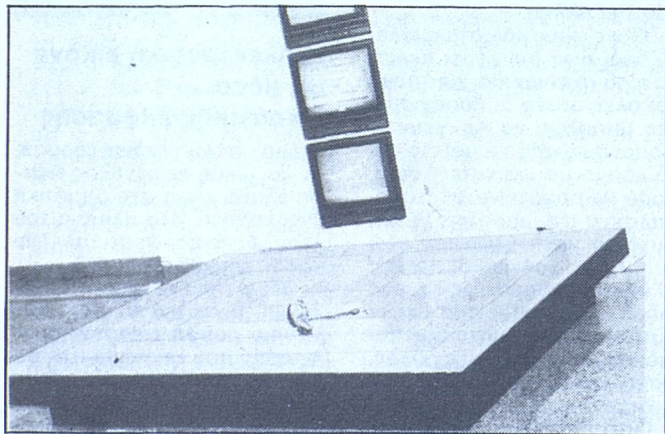
Φ.Α. MINIE

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Ένα βιβλίο με την σφραγίδα της έντιμης αντικειμενικότητας του συγγραφέα του. Μια έκθεση θαυμαστά μεθοδική, της Γαλλικής Επανάστασης, από άποψη ακρίβειας και αληθινότητας στη διαδοχή κι αλληλεπίδραση των ιστορικών γεγονότων. Ένα βιβλίο κλασικό.

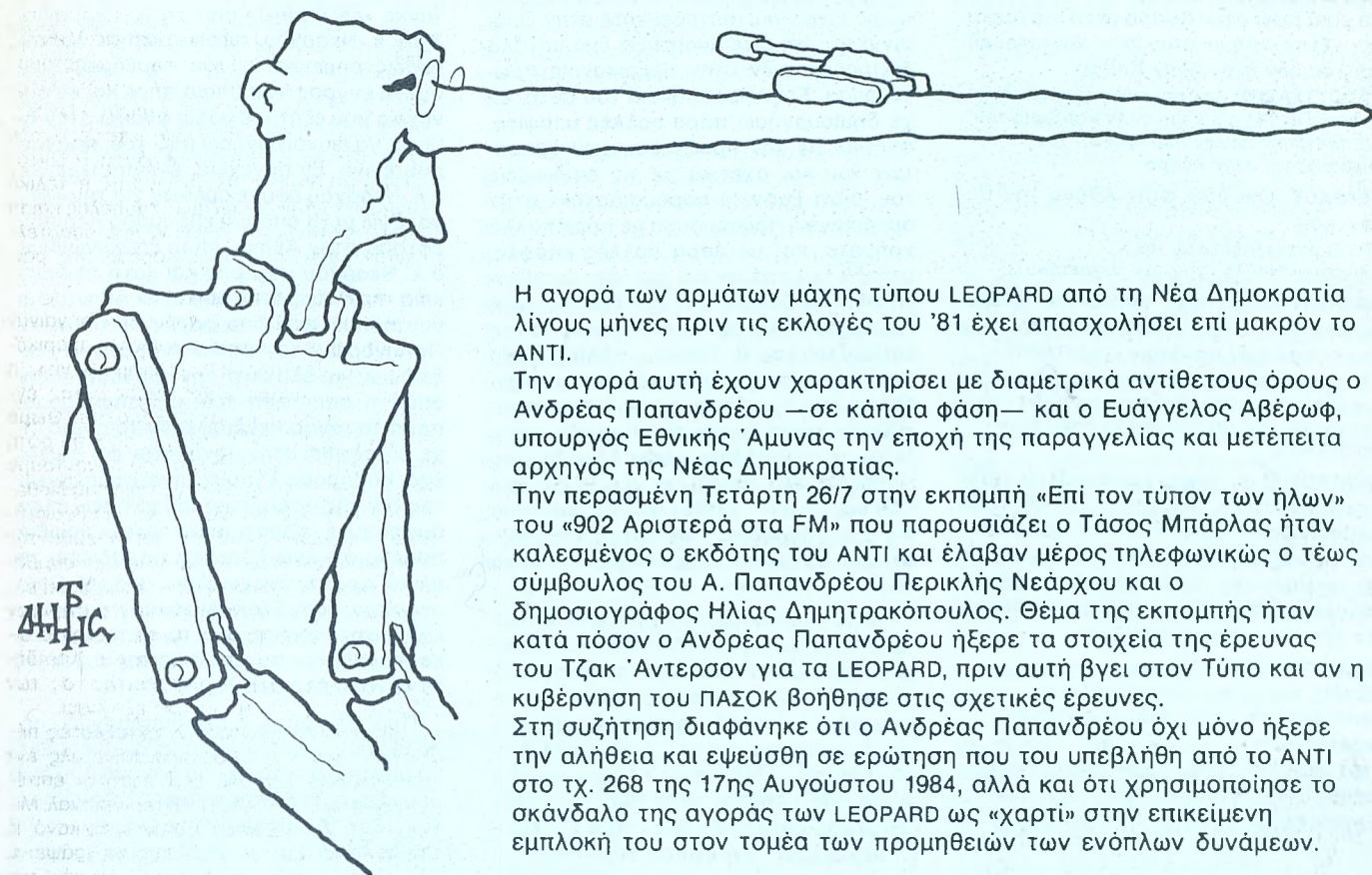
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΩΡΙΚΟΣ

Μαυρομιχάλη 64,
Τηλ. 3629675
ΑΘΗΝΑ

«Δαίδαλος»

ΜΙΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟΝ «90,2 ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΤΑ FM»

Η αγορά των αρμάτων μάχης τύπου LEOPARD από τη Νέα Δημοκρατία λίγους μήνες πριν τις εκλογές του '81 έχει απασχολήσει επί μακρόν το ANTI.

Την αγορά αυτή έχουν χαρακτηρίσει με διαμετρικά αντίθετους όρους ο Ανδρέας Παπανδρέου —σε κάποια φάση— και ο Ευάγγελος Αβέρωφ, υπουργός Εθνικής Άμυνας την εποχή της παραγγελίας και μετέπειτα αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας.

Την περασμένη Τετάρτη 26/7 στην εκπομπή «Επί τον τύπον των ήλων» του «902 Αριστερά στα FM» που παρουσιάζει ο Τάσος Μπάρλας ήταν καλεσμένος ο εκδότης του ANTI και έλαβαν μέρος τηλεφωνικώς ο τώως σύμβουλος του Α. Παπανδρέου Περικλής Νεάρχου και ο δημοσιογράφος Ηλίας Δημητρακόπουλος. Θέμα της εκπομπής ήταν κατά πόσον ο Ανδρέας Παπανδρέου ήξερε τα στοιχεία της έρευνας του Τζακ Άντερσον για τα LEOPARD, πριν αυτή βγει στον Τύπο και αν η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ βοήθησε στις σχετικές έρευνες.

Στη συζήτηση διαφάνηκε ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου όχι μόνο ήξερε την αλήθεια και εψεύσθη σε ερώτηση που του υπεβλήθη από το ANTI στο τχ. 268 της 17ης Αυγούστου 1984, αλλά και ότι χρησιμοποίησε το σκάνδαλο της αγοράς των LEOPARD ως «χαρτί» στην επικείμενη εμπλοκή του στον τομέα των προμηθειών των ενόπλων δυνάμεων.

Ο Ανδρέας με ψευδείς δηλώσεις στον Τύπο και «κατά το δοκούν» χρήση των στοιχείων που κατέχει, παραπλανά για το σκάνδαλο των «Λέοπαρντ».

Η μαρτυρία των:
Περικλή Νεάρχου,
Ηλία
Δημητρακόπουλου
και του εκδότη του
«ANTI».

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΑΛΗΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΕΡΙΚΛΗ ΝΕΑΡΧΟΥ

ΕΡ.: Πήγατε στα μέσα Ιουλίου του 1984 στην Κύπρο και με ποια ιδιότητα;

ΝΕΑΡΧΟΥ: Έχω κυπριακή καταγωγή και πηγαίνω αρκετά συχνά στην Κύπρο. Οπότε δεν καταλαβαίνω με ποια ιδιότητα πρέπει να πάω...

ΕΡ.: Έχουμε μαζί μας τον κ. Παπουτσάκη εκδότη του ANTI ο οποίος θα ήθελε να σας κάνει μια ερώτηση.

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Μου το είχατε επιβεβαιώσει πριν από 2 χρόνια όταν σας ρώτησα αν πήγατε στα μέσα Ιουλίου του 1984 στην Κύπρο. Ήταν η εποχή που ύστερα από 1

μήνα έσκασε το σκάνδαλο των «ΛΕΟΠΑΡΝΤ». Μου είχατε πει ότι είχατε πάει τότε και είχατε συναντήσει έναν Ελληνοαμερικάνο δημοσιογράφο. Σας θυμίζει τίποτε αυτό;

ΝΕΑΡΧΟΥ: Όχι δεν είχα συναντήσει τον δημοσιογράφο στην Κύπρο. Στην Κύπρο είχα πάει για διακοπές. Είχα συναντήσει στην Αθήνα έναν δημοσιογράφο που είχε ζητήσει πληροφορίες για θέματα «ΛΕΟΠΑΡΝΤ».

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Εάν θυμάμαι καλά εγώ σας είχα ρωτήσει και μου είπατε ότι είχατε πάει στην Κύπρο εκ μέρους του Α. Παπανδρέου για να συναντήσετε τον Ελληνοαμερικάνο δημοσιογράφο Ηλία Δημητρακόπουλο προκειμένου να ανταλλάξετε στοιχεία εσείς ως απεσταλμένος της κυβέρνησης κι αυτός

σαν δημοσιογράφος που δούλευε για το «Σιντικέιτεντ» του Τζακ Άντερσον σχετικά με το σκάνδαλο των «ΛΕΟΠΑΡΝΤ».

ΝΕΑΡΧΟΥ: Όχι δεν ήταν στην Κύπρο. Η συνάντησή με τον Ηλία Δημητρακόπουλο έγινε εδώ στην Αθήνα και ζήτησε να επιβεβαιωθούν από δική μας πλευρά ορισμένα στοιχεία για αυτό το θέμα. Και εγώ είχα πάει στην Κύπρο μετά για διακοπές. Στην Αθήνα ήταν ο κ. Δημητρακόπουλος δεν ήταν στην Κύπρο.

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Δεν τον συναντήσατε στην Κύπρο; Γιατί έχουμε μια άλλη μαρτυρία του κ. Δημητρακόπουλου που λέει ότι τον συναντήσατε στην Κύπρο.

ΝΕΑΡΧΟΥ: Όχι εδώ στην Αθήνα τον συνάντησα.

ΕΡ.: Τι ανταλλάξατε με τον κ.

Δημητρακόπουλο όταν τον συναντήσατε;

ΝΕΑΡΧΟΥ: Αυτός είχε ορισμένες πληροφορίες από τον κ. Άντερσον σχετικά με την αγορά των αρμάτων «ΛΕΟΠΑΡΝΤ».

ΕΡ.: Ο κ. Άντερσον τον Ιούλιο του 1984 έκανε μια έρευνα για την «Ουάσινγκτον Ποστ» για την αγορά από την Ελλάδα των αρμάτων «ΛΕΟΠΑΡΝΤ».

ΝΕΑΡΧΟΥ: Ο κ. Δημητρακόπουλος ήρθε εκ μέρους του κ. Άντερσον και ήθελε να επιβεβαιώσει ορισμένες πληροφορίες και να μαζέψει στην ουσία στοιχεία για να τεκμηριώσει αυτές τις πληροφορίες που έλεγε. Και ζήτησε από την κυβέρνηση στοιχεία γι' αυτό το θέμα.

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Παρέδωσε σε σας κάποιο φάκελο, για να τον δώσετε στον τότε πρωθυπουργό, σχετικά με το σκάνδαλο;

ΝΕΑΡΧΟΥ: Όχι σε μένα, δεν παρέδωσε κανένα φάκελο. Σε μένα απλώς είπε τι θέλει.

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Σε σας γιατί; Με ποια ιδιότητα;

ΝΕΑΡΧΟΥ: Σε μένα τότε, με την ιδιότητα του συμβούλου του πρωθυπουργού.

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Ενημερώσατε τον πρωθυπουργό;

ΝΕΑΡΧΟΥ: Ενημέρωσα τον Πρωθυπουργό. Από και και πέρα δεν ξέρω τι έγινε.

ΕΡ.: Δεν ξανασυναντηθήκατε ποτέ με τον κ. Δημητρακόπουλο;

ΝΕΑΡΧΟΥ: Όχι. Εγώ μόνο μια φορά συναντήθηκα με τον κ. Δημητρακόπουλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΗΛΙΑ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟ

ΕΡ.: Μίλησαμε πριν από λίγο με τον κ. Νεάρχου, ο οποίος μας είπε ότι συναντήθηκε μαζί σας στην Αθήνα, και του ζητήσατε πληροφορίες για το τι ήξερε η κυβέρνηση του κ. Παπανδρέου τότε, για τα άρματα «ΛΕΟΠΑΡΝΤ». Θα θέλατε να μας πείτε τη γνώμη σας;

ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχουν δυο λάθη σε αυτά που είπε ο κ. Νεάρχου. Το πρώτο λάθος είναι ότι εγώ ήρθα εκ μέρους του κ. Τζακ Άντερσον. Δεν έκανα έρευνα για λογαριασμό του Τζακ Άντερσον. Ο κ. Άντερσον, είναι πολύ στενός φίλος μου επί μακρά σειρά ετών. Και δεύ-

τερο λάθος, ότι συναντηθήκαμε μόνο μια φορά. Συναντηθήκαμε περισσότερες φορές από τη μία, όχι μία φορά. Εν πάση περιπτώσει το ιστορικό της υποθέσεως έχει ως εξής: Το καλοκαίρι του 1984, είχα αρχίσει έρευνα μεγάλη στην Ουάσινγκτον, σχετικά με το ρόλο του Έλληνα εμπόρου όπλων, Βασιλείου Τσάκου, ο οποίος είχε εγκατασταθεί τότε στην Ουάσινγκτον και είχε αναπτύξει ένα μεγάλο δίκτυο επαφών στην αμερικανική πρωτεύουσα. Στην προσπάθειά του αυτή, είχε δημιουργήσει πάρα πολλές υποψίες, σχετικά με την προέλευση των χρημάτων του και σχετικά με τις επιδιώξεις του, διότι ξαφνικά παρουσιάστηκε στην αμερικανική πρωτεύουσα με πάρα πολλά χρήματα, και με πάρα πολλές επαφές, μετά από των οποίων και τον τότε διευθυντή της CIA Καίηου. Είς την έρευνα αυτή τελικά, απεκάλυψα τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του Β. Τσάκου, αλλά μεταξύ των άλλων ανακάλυψα, πέραν του σκανδάλου των ενεργειών του εις την αμερικανικήν πρωτεύουσα, το ότι αυτός σχολείτο μεταξύ άλλων, μέσω Ελλάδος εις την αποστολή πολεμικού υλικού εις το ΙΡΑΝ και το ΙΡΑΚ. Καθώς και το ρόλο του εις την προμήθεια των τανκς «ΛΕΟΠΑΡΝΤ» από τη Δυτική Γερμανία, πριν από το 1981.

Όταν συγκέντρωσα το σύνολο αυτών των στοιχείων, τα έδωσα στον παλιό μου φίλο και γνωστό Αμερικανό αρθρογράφο Άντερσον του οποίου τα άρθρα δημοσιεύονται σε 1.000 εφημερίδες σε όλη την Αμερική και σε όλο τον κόσμο. Και του ζήτησα να περιμένει τη δημοσίευση, μέχρις ότου έχουμε αντιδράσεις από την ελληνική κυβέρνηση, διότι τότε επρόκειτο να κατέβω στην Κύπρο που ήμουν καλεσμένος από την Κυπριακή κυβέρνηση, για να παραστώ στις τελετές σχετικά με την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, τον Ιούλιο του '84.

Προτού αναχωρήσω από την Ουάσινγκτον, λόγω της σοβαρότητας του θέματος, τηλεφώνησα στην κ. Αγγέλα Κοκκόλα, την ιδιαίτερα γραμματέα, του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου, στην οποία εξέθεσα ότι υπάρχει ένα πολύ σοβαρό εθνικό θέμα το οποίο έχει πολλές πτυχές, και νομίζω ότι ο πρωθυπουργός έπρεπε να ενημερωθεί. Η κ. Κόκκολα υποσχέθηκε να μου τηλεφωνήσει την επομένη, πράγμα το οποίο εγένετο, και μου είπε ότι ο πρωθυπουργός ενδιαφέρετο ζωηρότατα και επείγεται γι' αυτό το θέμα. Και κατόπιν αυτού, αντί να περιμένει την άφιξη μου στην Αθήνα, θα έστελνε τον ειδικό σύμβουλό του για θέματα εξωτερικής πολιτικής, κ. Π. Νεάρχου. Κατόπιν αυτού, μετέβην εις την Κύπρο, στα μέσα Ιουλίου του 1984, και όντως κατά την διάρκεια της εκεί παραμονής μου, μόλις αφίχθηκα στην Κύπρο, με επεσκέφθη στο ξενοδοχείο που έμενα, ο τότε πρόεδρος της Ελλάδος κ. Ζαχαράκης, συνοδευόμενος από τον κ. Νεάρχου, τον ο-

ποίον μου συνέστησε εν συνεχεία ενημέρωσα διεξοδικώς τον κ. Νεάρχου για το σύνολο των πληροφοριών, σχετικά με τις δραστηριότητες του Τσάκου και το εμπόριο όπλων στο ΙΡΑΝ και ΙΡΑΚ, που διεξήγαγε μέσω της Ελλάδος, καθώς και όλες τις πληροφορίες που είχα μέχρι στιγμής συγκεντρώσει για το θέμα των τανκς «ΛΕΟΠΑΡΝΤ» από τη Δ. Γερμανία. Στον κ. Νεάρχου, αφού κράτησε λεπτομερείς σημειώσεις, του παρέδωσα ορισμένα έγγραφα τα οποία πήρε και εν συνεχεία μου εξήτησε μόλις φθάσω στην Αθήνα, να επικοινωνήσω μαζί του, πράγμα που έγινε. Εν συνεχεία, εγώ παρέμεινα, ο κ. Νεάρχου έφυγε αμέσως για την Αθήνα. Εγώ μετά από μια εβδομάδα περίπου έφτασα στην Αθήνα, όπου επικοινωνήσε ο κ. Νεάρχου μαζί μου και κατά τη διάρκεια της παραμονής μου στην Αθήνα, συναντήθηκα τότε δυο φορές με τον κ. Α. Παπανδρέου τον οποίο ενημέρωσα διεξοδικώς για όλη αυτή την υπόθεση. Πλην όμως η απάντησή του κ. Παπανδρέου, παρά το ισχυρό ενδιαφέρον το οποίο είχε εκδηλωθεί στην αρχή, ήταν ότι «άστα, έχω σοβαρούς λόγους, που εφάπτονται της εθνικής ασφάλειας της χώρας», πλην όμως τότε παρατήρησα στον πρωθυπουργό ότι εγώ ήδη είχα παραδώσει το υλικό, προτού αναχωρήσω από την Ουάσινγκτον, στον Τζακ Άντερσον, ο οποίος είχε κινητοποιήσει όλο το επιτελείο του και εργαζόταν συνεχώς και εν συνεχεία τα έβγαλε όλα στη δημοσιότητα.

Παρ' όλα αυτά, ο πρωθυπουργός επέμεινε ότι για αυτόν, αυτό το θέμα έπρεπε να μην πάρει έκταση, για λόγους που δεν μου εξήγησε. Κατόπιν αυτού, ειδοποίησα τον Τζακ Άντερσον στην Ουάσινγκτον, ότι δεν θα υπάρχει βοήθεια, εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησεως, εις την έρευνα την οποία έκανε, για το ρόλο του Β. Τσάκου και μετά από αυτό ο Άντερσον και το επιτελείο του επέτεινε τις ενέργειές του, για όλα αυτά τα θέματα. Εν συνεχεία μετά από μερικές μέρες με πληροφόρησε ότι είχε ολοκληρώσει την πρώτη του έρευνα και επρόκειτο να δημοσιεύσει τα πρώτα άρθρα σχετικά με αυτό το θέμα, στην Ουάσινγκτον Ποστ και στις άλλες αμερικανικές εφημερίδες. Ειδοποίησα σχετικά τον κ. Νεάρχου σε μια ύστατη προσπάθεια, μήπως τυχόν αλλάξει άποψη η ελληνική κυβέρνηση, διότι ήδη το θέμα έβγαине στην αμερικανική πρωτεύουσα πλην όμως η στάση του πρωθυπουργού δεν μετεβλήθη. Κατόπιν αυτού επικοινωνήσα με τον κ. Χρ. Παπουτσάκη, του περιοδικού ΑΝΤΙ, τον οποίον ενημέρωσα σχετικά με την αρθρογραφία αυτή και το υλικό που είχε συγκεντρωθεί κατόπιν των προσπαθειών μου, και παρακάλεσα τον Άντερσον και μου έστειλε στην Αθήνα τα πρώτα άρθρα, από την Ουάσινγκτον Ποστ, τα οποία με την έγκρισή του Άντερσον παρέχώρησα στο ΑΝΤΙ το οποίο άρχισε να εκθέτει όλο το σχετικό σκάνδαλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ

ΕΡ.: Σε ένα τεύχος του περιοδικού ΑΝΤΙ στις 17/8/84, αναφέρει μερικά πράγματα. Θα μας τα εξηγήσετε;

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Κατ' αρχήν, να δώσουμε τα στοιχεία αυτής της εκπομπής. Αυτό που προκύπτει, κατά τη γνώμη μου είναι όσα ακολουθούν. Δεν συζητάμε αυτή τη στιγμή το σκάνδαλο των «ΛΕΟΠΑΡΝΤ», αυτό είναι μια ιστορία που κάποτε θα διευκρινιστεί. Θέλω όμως να καταδείξουμε, πρώτον, ότι ο τέως πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, ψεύδεται συνεχώς και για μεγάλα αλλά και για μικρά πράγματα. Και δεύτερο ότι κάνει χρήση των σκανδάλων ο ίδιος, «κατά το δοκούν».

ΕΡ.: Νομίζω στηρίζετε σε μια δήλωση του Α. Παπανδρέου, ο οποίος σε συνέντευξη Τύπου, στις 27/6/84 στο Ζάππειο, που αναφερόταν στην αγορά των 100 «ΛΕΟΠΑΡΝΤ» και σε ερώτηση του ΑΝΤΙ...

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Όχι. Τότε, έδωσε μια συνέντευξη Τύπου, περί παντός του επιστητού και σε κάποια στιγμή ανέφερε ότι υπάρχει και κάποιο σκάνδαλο στην αγορά των «ΛΕΟΠΑΡΝΤ» χωρίς να επιμεινεί. Όταν εμείς πήραμε τα άρθρα του Άντερσον και κάναμε την έρευνά μας, θελήσαμε να έχουμε μια δήλωση από τον πρωθυπουργό.

Είχαμε μια δήλωση που χαρακτήριζε την αγορά αυτή, και μια δεύτερη δήλωση: Τον ρωτήσαμε, εάν, όταν έκανε την

συνέντευξη Τύπου στο Ζάππειο, είχε υπόψη του τα στοιχεία του Άντερσον. Η απάντηση του κ. Παπανδρέου, ήταν η εξής: «Σχετικά με το τελευταίο ερώτημα σας, θέλω να σας δηλώσω ότι κατά τον χρόνο της συνέντευξης Τύπου, δεν γνώριζα το περιεχόμενο της έρευνας του Τ. Άντερσον». Ακούσαμε και από τον κ. Νεάρχου, και από τον κ. Δημητρακόπουλο, ότι ο κ. Παπανδρέου ήταν ενημερωμένος. Είπε λοιπόν, ένα «χοντρό» ψέμα, σε μια αποκλειστική δήλωσή του προς τον Τύπο.

Το δεύτερο στοιχείο που πρέπει να σημειώσουμε, και προκύπτει και από την δήλωση του κ. Δημητρακόπουλου, είναι η απροθυμία του Α. Παπανδρέου στην αποκάλυψη του σκανδάλου των «ΛΕΟΠΑΡΝΤ». Ο λόγος που εμείς γνωρίζουμε καλώς, είναι ότι ήδη το 1984, ο Α. Παπανδρέου, ως υπουργός Άμυνας, τότε και πρωθυπουργός, είχε αρχίσει να συγχρωτίζεται με τους αντιπροσώπους των «ΛΕΟΠΑΡΝΤ» υπήρχε μια εισροή νέων προμηθειών, και μια συναλλαγή με τους τότε προμηθευτές των «ΛΕΟΠΑΡΝΤ». Επίσης το ότι ενώ κάποια στιγμή, για μια εβδομάδα του Αυγούστου του 1984 ο κ. Παπανδρέου ήταν επιθετικός προς τον Ε. Αβέρωφ, μετά από 2 χρόνια περίπου, όταν έγινε μια συζήτηση στη Βουλή, ο κ. Παπανδρέου δηλώνει στην Βουλή, ότι «δεν έχω καν την μικρότερη αμφιβολία για τον έντιμο πολιτικό βίο του κ. Αβέρωφ

και την έντιμη παρουσία του στον πολιτικό βίο της χώρας και στο κοινοβούλιο». Αυτά σε σχέση με την διαχείριση Αβέρωφ, στο σκάνδαλο «ΛΕΟΠΑΡΝΤ».

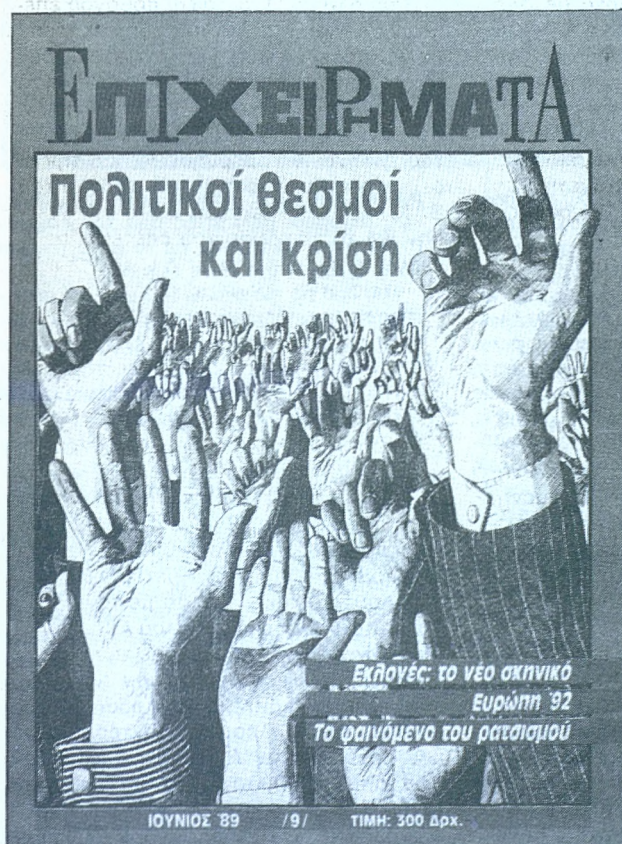
Για μένα, ντοκουμενταρισμένα, προκύπτει, πρώτον:

- η ασύστολη ψευδολογία και απόκρυψη στοιχείων από τον τότε πρωθυπουργό και υπουργό Άμυνας Α. Παπανδρέου, και

- δεύτερον η «κατά το δοκούν» χρήση των σκανδάλων, άλλοτε για να επιτεθεί στον κ. Αβέρωφ και άλλοτε για να τον στηρίξει. Και όλα αυτά πάντα με μια κόκκινη γραμμή που τα συνδέει και που είναι η δική του, προσωπική συναλλαγή στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΕΡ.: Γιατί ο κ. Παπανδρέου, δεν είπε την αλήθεια στην ερώτηση που του κάνατε στις 27/6/84; Εκεί θέλω να επικεντρώσετε κάποιο συμπέρασμα.

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ: Δεν μπορώ να είμαι στο μυαλό του τέως πρωθυπουργού, όμως μου κάνει εντύπωση, ότι γενικώς αρέσκειται, έχει μια τάση να λέει ψέματα, με προφανή σκοπό: Ο ίδιος έχει ορισμένα στοιχεία, τα χρησιμοποιεί όποτε θέλει και όταν θέλει, και αποκρύπτει τα πραγματικά στοιχεία, τα πραγματικά περιστατικά τα οποία ο ίδιος ξέρει. Αλλά πάντα αρνούμενος την αλήθεια, χρησιμοποιεί ένα μέρος αυτής της αλήθειας, όταν τον συμφέρει και για τον σκοπό που τον συμφέρει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ 1910-1989

Δεν είμαι ρομαντικός, ούτε νοσταλγικός, απλούστατα κατάλαβα μεταξύ άλλων ότι η ανάγκη της ζώνης προϋπήρξε της ανάγκης του παντελονιού και ότι η ζωγραφιστή με χύμα ζώνη είναι πιο αρχαία από την υφαντή ή την πέτσινη, επίσης γνωρίζω ότι η ζωγραφική αναπτύχθηκε πριν από τις αρχιτεκτονικές κατασκευές μέσα στα έτοιμα σπίτια που έκανε η φύση: τα σπήλαια. Κατάλαβα πως αυτός που δέχεται τη φύση όμως με επιμονή επαναλαμβάνεται δεν μπορεί να θαμπώνεται εύκολα με το φυσιολογικό των επισημώνων.

Γιάννης Τσαρούχης, 1975

Αν όσα γράφτηκαν και ακούστηκαν από τη στιγμή κιόλας που ανακοινώθηκε ο θάνατος του ζωγράφου Γιάννη Τσαρούχη, ίσχυαν και κατά το ήμισυ, είναι αμφίβολο αν θα απόμνευε έπαινος για καλλιτέχνες του παρελθόντος δικούς μας και ξένους που να μην αχρηστεύεται από την υπερβολή και την αμετροέπεια. Η αλήθεια είναι ότι στη χώρα μας ενδημεί το φαινόμενο να αποδίδεται μεγαλοσύνη, ανευλαβές κατά το πλείστον και για τους ίδιους τους δημιουργούς. Στην περίπτωση του Τσαρούχη το πράγμα επιτείνεται, κι αυτό πολύ πριν το θάνατό του, από ένα πνεύμα λαϊκισμού που υφείρπε, αλλά εδέσποσε την τελευταία οκταετία και όπως φαίνεται θα επιζήσει. Οι αναγνώστες ενός κατεξοχήν κριτικού περιοδικού όπως το «ΑΝΤΙ» δεν θα περιμένουν ασφαλώς να προσθέσουμε μια νεκρολογία αυτού του είδους. Ο ίδιος άλλωστε ο εκλιπών —όπως και κάθε άξιος του ονόματος— καλλιτέχνης στις ευτυχέστερες στιγμές του διακατέχταν από κριτική σκέψη —και συχνά αυτοσαρκασμό— που δεν θα ευνοούσε κάτι τέτοιο.

Το δείγμα καθολικής συναίνεσης αυτών των ημερών δεν θα είχε ίσως τόσο ενδιαφέρον, αν δεν είχε προηγηθεί η ομόφωνη και στερεότυπα ενθουσιώδης αποτίμηση της κριτικής, «μαρξιστικής» και «αστικής», στο όνομα —αποκλειστικά— μιας λαϊκώτρησης «ελληνικότητας», που κατεξοχήν πρότυπό της θεωρήθηκε η ζωγραφική του Τσαρούχη. Δεν είναι της ώρας να αναζητήσουμε τις αντικειμενικές αιτίες για την υποκατάσταση του αισθητικού λόγου από τον ιδεολογικό, και πολύ λιγότερο, για τη μεταφορά μέσω του λόγου της κριτικής ενός εξω-αισθητικού αιτήματος —ιδεολογικού και πολιτικού— στον καθαρά καλλιτεχνικό χώρο. Έτσι κι αλλιώς, σε κάθε χρονική στιγμή —στη δεκαετία του '30, του '60 ή σήμερα οι μύθοι της «ελληνικότητας» ως λόγος αναπτύχθηκαν παρασιτώντας πάνω στα καλλιτεχνικά έργα, ενώ η βασική μειονεξία των πρώτων απέναντι στα δεύτερα ή ακόμα και στον ίδιο τον καλλιτέχνη που εκ των πραγμάτων ήταν Έλληνας και ελληνικά αντιστοίχως πηγάζει από την παράλογη αναζήτηση του προφα-

νούς. Σε κάθε περίπτωση και πολύ περισσότερο στον Τσαρούχη το κεντρικό ζήτημα παραμένει ο απεγκλωβισμός και η απελευθέρωση της καλλιτεχνικής δημιουργίας από ιδεολογικά σχήματα ξένα προς αυτήν και την ιδιαίτερη φύση της που την αλλοτριώνουν υπό το πρόσχημα μάλιστα της ευλαβούς ανάδειξης. Αρκεί να θυμίσουμε ότι η επίκληση «ελληνικότητας» της ζωγραφικής που βασίστηκε σε καθαρά εξωγενή στοιχεία, όπως η κουλτούρα, και οι εθνικές παραδόσεις, η ελληνική ιστορία και κοινωνία, ενώ η αναζήτηση του προοδευτικού της χαρακτήρα ταυτίστηκε αποκλειστικά με την «προοδευτική» εικονογραφία.

Το γεγονός ότι κάποιοι —πολλοί έστω— διάβασαν ή νόμισαν ότι διάβασαν άμεσα το έργο του ως «ελληνικό» έχει κι αυτό το ενδιαφέρον του, αλλά προέχει πάντα να δούμε τις προθέσεις αυτού του τελευταίου απέναντι στις ελληνικές αναφορές που χρησιμοποιεί. Προέχει ακόμη και από τα λόγια του ίδιου του καλλιτέχνη που τα παραλήρην, περισσότερο από όσο χρειάζεται, τοις μετρητοίς. Ο ίδιος άλλωστε που δεν εγκατέλειψε ποτέ την παιδιά και την πρόκληση φτάνοντας συχνά ως την αυτοαναίρεση των «θεωριών» του, συνήθιζε να αναφέρει χαρακτη-

ριστικά όχι χωρίς κάποια δόση ειρωνείας, πώς διάφοροι μελετητές που τον επισκέπτονταν τον ρωτούσαν για το έργο του και μετά έγραφαν όσα τους είχε πει!

Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες και συζητήσιμες οπωσδήποτε διαπιστώσεις της κριτικής αφορά τη σύνθεση στο έργο του ελληνικών και δυτικών παραδόσεων, όταν η διαπίστωση αυτή δεν χρησιμοποιήθηκε ως ιδεολογικό αντίβαρο στον καινοφανή τότε και εισαγόμενο μοντερνισμό. Η μείξη είναι πράγματι ορατή και στις δύο γραφές που υιοθετεί ο Τσαρούχης κατά την κίρια διάκριση του ίδιου, τη *χρωματική* και τη *νατουραλιστική*. Θα μπορούσε μάλιστα να ισχυριστεί κανείς ότι στη δεύτερη που είναι και μεταγενέστερη υπερτερούν οι λεγόμενες δυτικές αναφορές, κατά τρόπο αντιστρόφως ανάλογο προς την υπέρμετρα ελληνοκεντρικώς εμμένουσα μεταπολεμική κριτική. Ας σημειωθεί ότι προσφάτως με την ανακάλυψη του μεταμοντερνισμού έγινε προσπάθεια να επανεκτιμηθεί η προτελευταία αυτή περίοδος αλλά προς όφελος και πάλι της «ελληνικότητας» θεωρούμενης αυτή τη φορά ως μιας προ του γράμματός μεταπρωτοπορείας. Και ενώ αποσιωπάται εντελώς σχεδόν μια σειρά πρώιμων έργων με υπερρεαλιστικά ή

ανεικονικά στοιχεία (ως μη «ελληνικά»); αρκετά από τα οποία έχουν δωρηθεί από τον ίδιο στην Εθνική Πινακοθήκη, η λεγόμενη «χρωματική» περίοδος (1938, α' έκθεση) είναι αυτή που για τους περισσότερους εγκαθιστά την «ιθαγένεια» της ζωγραφικής του. Στην πραγματικότητα, τόσο το κύριο πλαστικό πρόβλημα αυτής της περιόδου, η σχέση φιγούρας-φόντου, όσο και η προσφυγή σε ελληνιστικές βυζαντινότητες ή λαϊκότητες μεθόδους (πορτραίτα Φαγιούμ και πομπηϊνά, φιγούρες Καραγκιόζη κ.α.) νοούνται μέσα από μια ματισκή προβληματική σύμφωνα με την οποία ο εξπρεσιονισμός της γραφής —μέσω του χρώματος και των σχεδιαστικών παραμορφώσεων— επιτρέπει την κατάκτηση της *εικαστικής αλήθειας*. Αυτό είναι το κυρίως ζητούμενο για τον καλλιτέχνη, που στις καλύτερες στιγμές του το πετυχαίνει με εκείνη την ξεχωριστή λεπτότητα και ευαισθησία που έχουν ο *Νέος με τα άσπρα λινά*, οι *Σκεπτόμενοι* ή ο *Ναύτης σε ροζ φόντο*. Από κει και πέρα, κι αν θελήσει κανείς να βρει αντικειμενικά δεδομένα που έθρεψαν εθνικιστικές και λαϊκιστικές ή «αριστερές» εξάρσεις, μια και κανένα ιδεολόγημα δεν είναι στον αέρα ή εντελώς πλασματικό, θα έπρεπε να τονίσει δύο εξίσου βασικές συνιστώσες του εικαστικού συστήματος: α) την αυξημένη χρήση ανεκδοτικού κοινωνικά προσδιορισμένου στοιχείου και εθνικής πολιτιστικής συμβολιστικής, β) τη χρήση ενός αναλογικού, «ρεαλιστικού» κώδικα με έντονο προθεσμιακό χαρακτήρα. Ο υψηλός βαθμός αναγνωσιμότητας, η ευκολία αναγνώρισης της ζωγραφικής του Τσαρούχη, μαζί με τα «οικεία», «λαϊκά» και «εθνικά» θέματα είναι οπωσδήποτε η βάση της γενικευμένης αποδοχής της. Ωστόσο, αν και ευκολοδιάβαστη η εξωτερική πραγματικότητα δεν είναι «αθώα» ως εικαστική. Μνημειακότητα, υπερτονισμός τυπικών «ταξικών» χαρακτηριστικών των εικονιζόμενων προσώπων (προλετάρων, μικροαστών, γυναικας-μάνας), εξιδανίκευση ρόλων, τόπων, και καταστάσεων (έρωτας, χορός, καφενείο, ηρωισμός, ονειροπόληση), είναι στοιχεία που συντελούν σε μια μυθοποίηση του πραγματικού, μ' ό,τι αυτό συνεπάγεται: άδειασμα της ιστορικότητάς του, σχηματοποίηση της αληθινής κοινωνικά προσδιορισμένης ουσίας του. Σε τέτοιες περιπτώσεις αν ήταν να μιλήσουμε με τους πολιτικούς όρους που μίλησε μια μερίδα της κριτικής, θα λέγαμε ότι στην ουσία έχουμε να κάνουμε με μια ανώδυνη λαϊκότητα, ευγενικά μετουσιωμένη μέσα από αστικές φαντασιώσεις, και πάντως πολιτικά αμείσητη.

Αντί άλλου κλεισίματος στο σύντομο αυτό σημείωμα, και σε πείσμα κάθε καθησυχαστικής ομοφωνίας θα επικαλεστούμε και πάλι τον πατριανό ρόλο του *μυθολόγου* και την ανάγκη κριτικών μεθοδολογικών εργαλείων. Έξω από εθνικιστικούς εγκλωβισμούς και προκαθορισμένα σχήματα το ολοκληρωμένο πια έργο του Τσαρούχη πρέπει να επαναπροσδιοριστεί σε αντικειμενική βάση. Το ίδιο και το ιδεολογικό «φαινόμενο Τσαρούχη», κυρίως σ' ό,τι αφορά αυτό που στο πλαίσιο της λεγόμενης γενιάς του '30 πέρασε σαν «ελληνική» και άρα «αυτόνομη» πρόταση για τη ζωγραφική.

Θάνατος και έρως 1948.

Ηφήμη του σαν πνευματώδους και θυμόσοφου σχολιαστή της ελληνικής ζωής, οι συμπυκνωμένες ετοιμολογίες του που έχουν πάρει τη μορφή ανώνυμων λαϊκών ρήσεων κοινής χρήσης («Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις») έχουν τα τελευταία χρόνια επισκιάσει την υπόληψή του σα ζωγράφου. Για το Πανελλήνιο έχει γίνει «ιερό τέρας» που τον περιέφεραν τον τελευταίο καιρό σαν ασπροντυμένο μάντη που ψέλλιζε σχεδόν ακατάληπτα αποφθέγματα.

Δεν είναι γι' αυτό κυρίως που θα μείνει στις μνήμες μας και στην ιστορία της νεοελληνικής τέχνης, αλλά γιατί:

- Καταξίωσε πρώτος στη σύγχρονη ζωγραφική — όχι μόνο στην ελληνική — την ανδρική μορφή, γυμνή, δίχως σεμνοτυφία ή μυθολογία, όπως είχε να παρουσιαστεί από τον καιρό των αρχαίων·
- Αποκάλυψε πρώτος αυτός έντεχνος ζωγράφος (κοντά στον «ασπούδαχτο» Θεόφιλο) τις ζωγραφικές δυνατότητες λαϊκών μαγαζιών και καφενείων όχι μόνο στις προσόψεις τους, δίχως γραφικότητες και αισθηματισμούς·
- Έμεινε αμετανόητος παραστατικός (figuratif), ακλόνητος από τις αλλεπάλληλες αμφισβητήσεις της συμβατικής ζωγραφικής που ξεκίνησαν με τον κυβισμό κι' έφτασαν στο άμορφο (informel) και στο ελάχιστο (minimal).
- Ανύψωσε το «ζωγραφικό ρεαλισμό» του (που τον επισήμαινα από το 1947 στα πρώτα του έργα κιόλας) ως το σημείο να παράγει αργότερα πρωτότυπες συνθέσεις σαν εντροπίες μεγάλων «ζωγράφων-ζωγράφων» όπως ο Καραβάτζιο, ο Βερμέερ, ο Βελάσκουθ. Κι' αυτές οι αναφορές του σε δασκάλους του παρελθόντος, και μάλιστα μετ-Αναγεννησιακούς, με τους οποίους έννοιωθε ιδιαίτερη συνάφεια, δεν είναι αντίγραφα ή pastiches, αλλά πρωτότυπες δημιουργίες από ένα δάσκαλο του 20ού αιώνα. Ήταν ίσως η δικιά του απάντηση στις περιπέτειες της σημερινής ζωγραφικής, υπόμνηση ότι όσες και να είναι οι μεταμορφώσεις από τις οποίες περνάει, η πορεία της παραμένει κυκλική περιδιάβαση μέσα στον κόσμο των μορφών και των χρωμάτων. Δάσκαλος δίχως «μαθητές», τα χνάρια της σοφής του τέχνης

διαωνίζονται ανεξίτηλα στα έργα σχεδόν όλων των κατηνιών του ζωγράφου, είτε το ομολογούν οι ίδιοι, είτε όχι.

Κατείχε όλες τις τεχνικές της συμβατικής ζωγραφικής από την ακουαρέλα (νερομπογιά την έλεγε) ως το λάδι, περνώντας από την τέμπερα του αυγού, την γκουάς, την κόλα και το φρέσκο.

Η ζωγραφική των αρχαίων αγγείων, των ελληνιστικών ψηφιδωτών, των πορτρέτων του Φαγιούμ, των βυζαντινών αιογραφιών, του Θεόφιλου και του Καραγκιόζη δεν είχε γι' αυτόν μυστικά. Ούτε όμως και η ζωγραφική της Δύσης. Η υφαντική και τα φυσικά χρώματα των κοπτικών υφασμάτων τον γοήτευσε, και ήξερε πώς ραβδών μια φουστάνελλα ή μια γυναικεία εσθήτα. Στο Παρισιό του δεκαοχτάμηνο ένοιωσε βαθύτατη συνάφεια με τον χρωματιστή και σχεδιαστή Ματίς, δοκίμασε στη χαρακτηριστική το σουρεαλισμό, από τον οποίο βγήκε κι η εντυπωσιακή σειρά των τσολιάδων στο ποδήλατο με τα ξινά, ψυχρά χρώματά τους.

Ως προς την «ελληνικότητα» με την οποία τον συσχέτισαν, θα έλεγα ότι γρήγορα λευτερώθηκε με το μεγάλο του ταλέντο, από τις δεσμεύσεις του Κοντόγλειου δόγματες. Συντέλεσε σ' αυτό και το Παρίσι. Ο αισθησιασμός του με τη ζωγραφική έκανε τα υπόλοιπα, όπως του Καβάφη για την ποίηση. Κι οι δυο ήταν «ελληνικοί» χωρίς τα ελληνικά τους θέματα να τους εντάσσουν στο «κίνημα» της ελληνικότητας.

Το θέατρο ήταν δεύτερη φύση του, σαν σκηνογράφος όσο και σαν σκηνοθέτης, ενίοτε και σαν ηθοποιός. Το πιό ασήμαντο σκηνικό είναι σπημένο με την ίδια αίσθηση του σχεδιασμένου χώρου, εσωτερικού ή εξωτερικού που δείχνουν οι πίνακές του. Οι μισογυμνοί Εσατζήδες κι οι χορευτές του κινούνται σε εξίσου πραγματικό χώρο με τη Μηδία στη σκηνή του Κόβεντ Γκάρντεν, με τις Τρωάδες της οδού Καπλανών.

Μαζί με τη χρωματική απόλαυση που μεταδίδουν τα έργα του, είναι και η εύροια κι η συμπυκνωμένη λιτότητα του σχεδίου που χαρίζουν στα καλύτερα έργα του, κι είναι πολλά, τη μοναδική, μόνιμη ποιότητά τους.

Σίφνος 21.7.89

Αλέξανδρος Ξύδης

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

Η εικονογράφηση του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης

Το άρθρο τούτο γράφτηκε εξ αφορμής δημοσιευμάτων σε εφημερίδες και ψηφισμάτων από ιδρύματα και επιστημονικά σωματεία, σχετικών προς την εικονογράφηση του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης. Αλλά, πριν αναλύσω τα σχετικά προς το εν λόγω ζήτημα, τα αρχαιολογικά δεδομένα του, θα εκθέσω μian ίσως άγνωστη στους πολλούς όψη των σχέσεων της Εκκλησίας προς την Αρχαιολογική Υπηρεσία.

1. Από δεκαετίες υποβόσκει κάποια κρίση ανάμεσα στις σχέσεις της Εκκλησίας προς την Αρχαιολογική Υπηρεσία, εννών τον κλάδο της τον επιφορτισμένο την εποπτεία — και την προστασία — των παλαιοχριστιανικών, των βυζαντινών και των μεταβυζαντινών μνημείων της Χώρας — εκείνων δηλαδή που χρονολογούνται στο ιστορικό διάστημα το από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες και έχουν χριστιανικό περιεχόμενο ως στα χρόνια της αποκατάστασης του Νεοελληνικού Κράτους — συμβατικώς στο έτος 1830.

Πρόκειται για την εποχή, στην οποία βυθίζονται αμεσότερον οι ρίζες του ελληνικού λαού, η πολιτισμική του παράδοση. Η κρίση, για την οποία μιλώ, δεν είναι επίσημη, «δηλωμένη», ούτε λείπουν παραδείγματα αρμονικής συνεργασίας. Παρουσιάζεται απλώς ως εκτεταμένη σειρά μεμονωμένων συγκρούσεων που εκδηλώνονται με αρνήσεις και από τα δύο μέρη.

Οι αρχαιολόγοι αρνούνται να επιτρέψουν αυθαίρετες επεμβάσεις σε παλαιές εκκλησίες, επεμβάσεις που να αλλοιώνουν την εν γένει παλαιά όψη των, τόσο στο εσωτερικό των όσο και στο εξωτερικό. Θέλουν να διαφυλάξουν την παλαιά καλαισθησία, όπως την έχει διασώσει σε πλείστες περιπτώσεις η λαϊκή ευσέβεια. Την άρνησή των τη βασίζουν στις διατάξεις του Αρχαιολογικού Νόμου. Αλλ' ατυχώς οι περιπτώσεις διαφύλαξης λιγοστεύουν όλο και περισσότερο. Οι καταστροφές των παλαιών εκκλησιών, που εκτός του ότι, όπως όλα τα έργα των ανθρώπων — και η φύση —, έχουν περιορισμένα τα όρια αντοχής, γίνονται στα τελευταία χρόνια ασυγκράτητες, καθώς με την κάποια — την μεταπολεμική — ευημερία οι επεμβάσεις, με προσπάθειες επεκτάσεων, ανακαινίσεων (επιδίωξη άνεσης και σύγχρονης ομορφιάς) και με επίδειξη θρησκευτικού ζήλου, συνιστούν πλέον τον κανόνα. Το κακό είναι δε ότι πολλοί από τους εκκλησιαστικούς παράγοντες δεν έχουν αρκετή παιδεία ούτε καλλιεργημένη ευαισθησία, ώστε να συγκρα-

τούν τους πιστούς και, με τη βοήθεια της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, να τους κατευθύνουν προς τις πρόπουσες και σωτήριες επεμβάσεις για τη διάσωση των λειψάνων του λαϊκού πολιτισμού, που αντιπροσωπεύουν μάλιστα τον κλάδο μεσαιωνικού πολιτισμού που αναπτυσσόταν ιδιαιτέρως υπό την επήρεια της Εκκλησίας. Το χειρότερο είναι ότι συχνά οι πιστοί και ο κατώτερος κλήρος ενθαρρύνονται από τον ανώτερο κλήρο, που φαίνεται να νομίζει ότι, με τις αυθαίρετες ανακαινίσεις των λειψάνων του παλαιού εκκλησιαστικού βίου, κρατεί ζωντανή την εκκλησιαστική δράση, ότι της δίνει νέα πνοή. Αντίστοιχες επεμβάσεις γίνονται και από τοπικούς πολιτικούς παράγοντες, με πιέσεις κατά των περιφερειακών αρχαιολογικών οργάνων, κάποτε τούτο και από το Κέντρο, με αποτέλεσμα όσοι τυχόν από τους αρχαιολογικούς υπαλλήλους της περιφέρειας επιμένουν να μένουν πιστοί στον όρκο των, να τηρούν τον Νόμο και να υπακούουν στην επιστημονική των συνείδηση, να αντιμετωπίζουν δυσμένεια με όλα τα επακόλουθα της (σχετικά παραδείγματα δεν λείπουν).

Ο ανώτερος κλήρος σ' αυτές τις περιπτώσεις — οι εξαιρέσεις πάντοτε υπάρχουν — διαπνέεται από κληρικοκρατική νοοτροπία και παρουσιάζεται ως υπερασπιστής της εκκλησιαστικής περιουσίας. Στη συνείδησή του θεωρεί την εκκλησία ως —θείο— ίδρυμα ξένο προς την έννοια του έθνους, αποχωρισμένο έτσι από το Έθνος. Ή —αντιθέτως— ταυτίζει το έθνος προς την εκκλησία και θεωρεί ως εθνικό μόνον εκείνο που συμπορεύεται με την κληρικοκρατική νοοτροπία. Παρένθεση: Πριν περίπου από τρεις δεκαετίες, όταν υπηρετούσα ως Έφορος Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, στην Επαρχία, κάποιος Μητροπολίτης, με ομολογουμένως δι-

καιο αίτημα που όμως αντικειμενικές δυσκολίες δεν επέτρεπαν ικανοποίηση παρά μόνον ύστερα από την πάροδο μικρού χρόνου, ως που να αρθούν οι δυσκολίες, απαιτούσε άμεση ικανοποίηση και απειλούσε την Κεντρική Υπηρεσία με τηλεγραφήματα ότι θα ξεσηκώσει το λαό να επιβάλει τη θέλησή του. Το Υπουργείο με διάταξε τότε να δώσω λύση στο σχετικό αίτημα με απόλυτη ελευθερία, που όμως δεν απέσειε την επιστημονική μου ευθύνη. Επήγα τότε επί τόπου, συνάντησα τους ενδιαφερόμενους κληρικούς και επιτρόπους της σχετικής ενορίας, τους πρότεινα μια μέση —προσωρινή— λύση, την αποδέχθηκαν χωρίς αντιρρήσεις, μάλιστα με κάποιαν έκπληξη για την απλότητά της, και παρουσιάσθηκα στον Μητροπολίτη για να του αναγγείλωμε ότι το θέμα προσωρινώς τακτοποιήθηκε. Εκείνος όμως άναψε. Προσπαθούσα να τον πείσω, όταν σ' ένα μου επιχείρημα δέχθηκα την απάντηση: «Δεν ξέρω εγώ μουσεία και σκ... όλα τα χ...» (!). Μείναμε όλοι άναυδοι, εγώ διέκοψα την επίσκεψή μου και έφυγα, ο δε Μητροπολίτης ύστερα από λίγο, φορώντας μόνο το αντερί και ξεσκούφωτος, βημάτιζε στο πεζοδρόμιο για να ξεσηκώσει τους κατοίκους σε επανάσταση — να σπάσουν τις πόρτες των προσωρινών αρχαιολογικών συλλογών και να διαρπάσουν. Βεβαίως έλαβε τότε ο γράφων τα νόμιμα μέτρα, με αντίμετρο από μέρους του Μητροπολίτη δύο καταγγελίες — στην Ιερά Σύνοδο και στο Υπουργείο — εναντίον του επί «κομμουνισμώ και αθεΐα» (!). Κλείνει η παρένθεση.

Είναι όμως επίσης αλήθεια ότι και στους αρχαιολόγους δεν διαφεύγουν υπερβολές ή αστοχίες. Δεν νομίζω ότι π.χ. ήταν απαραίτητο, για τη συντήρηση του καθολικού — με τα ψηφιδωτά — της Μονής του Οσίου Λουκά,

ΤΟΝΙΖΟΥΝ ΕΠΩΝΥΜΟΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟ
«Οποιαδήποτε παρέμβαση
θα βλάψει το μνημείο»
«Θεσσαλονίκη» 10.2.1989

«Παράγοντες» εναντίον μνημείων

Πολλαπλασιάζονται τα κρούσματα παράνομων επεμβάσεων
εις βάρος αρχαιοτήτων μεγίστης αρχαιολογικής αξίας

«Το Βήμα» 12.3.1989

ΥΠΗΡΕΣΙΑ

του Δ.Ι. Πάλλα

καθολικού μονής εν ενεργεία, ο χαρακτηρισμός του ως Μουσείου, με απαγόρευση της άσκησης ιεροτελεστιών μέσα σε τούτο, με τοποθέτηση κοσμικών φυλάκων αρχαιοτήτων και είσπραξη εισιτηρίου. Αστοχία και για λόγους καλλιέργειας αρμονικών σχέσεων της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας προς τους ανθρώπους που ζουν στο άμεσο περιβάλλον του μνημείου και γιατί, με τη μουσειοποίηση, αφαιρέθηκε από τον μουσειακό χώρο τον τούτον, αλλά μαζί και έργο τέχνης και μουσειακό αντικείμενο, ο λειτουργικός προορισμός του, ως έργου θρησκευτικής τέχνης για μια λατρεία εν ενεργεία. Συνεπώς αφαιρέθηκε κάτι από τη θερμότητα και την πληρότητα της αισθητικής λειτουργίας του. Τι θέλω να ειπώ το αντιλαμβάνεται εύκολα ο αναγνώστης, αν αναλογισθεί το αντίθετο εκείνου που μόλις περιγράφηκε, εννών τον σε κλειστό χώρο εγκλωβισμό ενός γλυπτού που δημιουργήθηκε για να είναι στημένο στο ύπαιθρο και προορισμένο να δημιουργεί εξωτερικό χώρο, όμως τώρα ξεριζωμένου από τη φυσική του θέση για να γίνει μουσειακό αντικείμενο, με αλλαγμένον τον προορισμό του. Ασφαλώς γίνεται τούτο από ανάγκη, για να διασωθεί το γλυπτό, αλλά η μουσειοποίησή του συνιστά περίπτωση παράλληλη μεν αλλά όχι όμοια προς τη μουσειοποίηση του καθολικού της Μονής του Οσίου Λουκά. Επίσης μετατράπηκε σε Μουσείο η εκκλησία της Παρηγορητισσας στην Άρτα (παρομοίως με ψηφιδωτά), αλλά εδώ χωρίς να διαφαίνεται κάτι σαν αντιεκκλησιαστικό πνεύμα (ήταν και αυτή αρχικώς μονή —μέσα στην πόλη — αλλά από καιρό διαλυμένη).

Υπάρχει βεβαίως το προηγούμενο της μουσειοποίησης της Μονής Δαφνίου, με το επίσης γνωστό για τα ψηφιδωτά καθολικό της, και της Μονής Καισαριανής. Εδώ όμως η μουσειοποίησή των — από τη δεύτερη δεκαετία του αιώνα μας — επιβλήθηκε από ανάγκη, ως μόνος τρόπος προστασίας των, επειδή είχαν απομείνει έρημες από καλογήρους. Θα ήταν δυνατόν όμως, κατά τη γνώμη μου, να ξαναμετατραπούν — και η Μονή Αστερίου (άλλοτε ερημητήριο της Φρειδερίκης) — υψηλότερα από την Καισαριανή σε μονές εν ενεργεία, αν θα το επιθυμούσε η Εκκλησία, χωρίς να βλαβεί ούτε κατά το ελάχιστον η αρχαιολογική μνημειακότητά των, αν μάλιστα η Αρχαιολογική Υπηρεσία, με κάποιαν ευλυγισία, χρησιμοποιήσει ως φυλάκες-διορισμένους ως δημοσίους υπαλλή-

λους και υπό την άμεση εξάρτησή των από αυτήν — μοναχούς ή μοναχές, όπως εν μέρει συμβαίνει τούτο στο Μυστρά. Γιατί είναι βέβαιο, βεβαιωμένο από τα πράγματα, ότι ένα ακίνητο συντηρείται καλύτερα όταν είναι κατοικημένο. Θα ξαναθυμίσω, αυτή τη φορά από αυτές τις σελίδες, το —από έλλειψη και σκέψης και εμβάθυνσης στο πρόβλημα — θλιβερό περιστατικό με ορισμένα από τα κοσμικά κτίρια του Μυστρά: μοναδικά παραδείγματα βυζαντινής αστικής αρχιτεκτονικής. Είχαν διασωθεί ως στις ημέρες μας, για τον απλό λόγο ότι εξακολουθούσαν να χρησιμοποιούνται ως κατοικίες, που όμως, για να τα μεταμορφώσουμε σε «αρχαία», τα απαλλοτριώσαμε, δώσαμε τους κατοίκους **υποχρεώνοντάς τους να συναποκομίσουν και τις στέγες και τις πόρτες και τα παράθυρα των τώες ιδιοκτησιών των**, με πρόθεση να φτιάξουμε μνημειακά ερείπια — ευφύια (!) διεθνούς προβολής για βράβευση — για να εισπράττουμε εισιτήριο. Και βλέπουμε τους τοίχους των, που επί αιώνες — χρήσιμοι στους ανθρώπους — έστεκαν όρθιοι, τώρα, παραδομένοι στη ρομαντική θέα, να διαλύονται. Και επισπεύδουμε τις φροντίδες για την αναστήλωσή των (!). Είναι τυχαίο το ότι οι τοιχογραφίες των μεγάλων και ιστορικών μοναστηριών, π.χ. του Αγίου Όρους κ.λπ. — εκεί βεβαίως όπου η μεταγενέστερη ευσέβεια η συνδυασμένη με το μεσαιωνικό πνεύμα επιδείξης δεν πρόσθεσε νέο ζωγραφημένο στρώμα — διατηρήθηκαν επί αιώνες;

Νομίζω ότι για χάρη των μνημείων, και ως έργων τέχνης καθ' εαυτά και ως τεκμηρίων του μεσαιωνικού ελληνικού πολιτισμού, του διαπλασμένου υπό την επήρεια της Εκκλησίας, επιβάλλεται ν' αποκατασταθεί κάποιος τρόπος συνεργασίας ανάμεσα στους αρχαιολόγους και στους ανώτερους κληρικούς. Οι αρχαιολόγοι, που είναι εύλογο να διαπνέονται από κοσμικό πνεύμα και να διακατέχονται από επιστημονικά (ερευνητικά) ενδιαφέροντα, αλλά και ως δημόσιοι υπάλληλοι είναι ενταλμένοι να εφαρμόζουν τον Νόμο, όσον αφορά στη συντήρηση και τη διαφύλαξη των μνημείων της Χώρας, είναι ευκαίον, προς το συμφέρον των μνημείων και της Υπηρεσίας, να ενεργούν με τρόπο που να μη προκαλεί είτε την ευσέβεια είτε τη φοβία των κληρικών και του λαού, του υπό την επιρροή των. Λίγο λιβάни, ένα-δύο καντήλια και ένα-δύο κερία από κεριά της μέλισσας δεν είναι καταστρεπτικά ούτε των τοιχογραφιών ούτε των ψηφιδωτών. Αντιθέτως προσθέτουν κάποιαν επιθυμητή συμβολή και άλλων αισθήσεων στην αισθητική πρόσληψη του αντικείμενου της όρασης — έτσι μέσα από κάποια μέθεξη στη λειτουργικότητά του. Στον Μυστρά η Παντάνασσα και η Μητρόπολη, παρά την ιδιότητά των ως μνημείων καθ' εαυτά και του ότι ευρίσκονται μέσα σε κλειστόν

αρχαιολογικό χώρο, αποπνέουν ελαφράν οσμή λιβανωτού και κάποιο δειλό, ευγενικό φως καντηλιού γλυκαίνει τον χώρο των. Όλοι θα γνωρίζουμε τη νεότερη τάση, να χρησιμοποιούνται σε τέτοιες περιπτώσεις πρόσθετα οπτικοακουστικά μέσα, τα προσφερόμενα από τη σύγχρονη τεχνολογία. Σε ό,τι μας αφορά το κεριά, το φως από το καντήλι και το θυμίαμα συνιστούν τέτοιο μέσο, ενεργό στη ζωντανή μας παράδοση (η παράδοση είναι πάντα δεμένη με τη ζωή, αλλιώς δεν είναι παράδοση), ανεξαρτήτως του ποια είναι η ατομική στάση απέναντί της. Απαγορευτέο είναι το σύγχρονο κεριά, το από παραφίνη και άλλα λίπη, και που είναι ωστόσο γνωστό ότι αποτελεί και σημαντικό εκκλησιαστικό έσοδο — καθώς και το πολύ λιβάни. Γιατί όχι απλώς μαυρίζουν αλλά σε μεγάλο βαθμό και καταστρέφουν ανεπανορθώτως τη γραπτή διακόσμηση των εκκλησιών, τις εικόνες των καθώς και τα παλαιά άμφια. Είναι όμως δυνατόν να εξευρεθεί και ως προς τούτο, με καλή θέληση, διάμεση λύση (να μετατεθεί π.χ. η μεγάλη αφιέρωση κεριών σε ιδιαίτερους χώρους). Είναι δυνατόν ακόμη να προσφέρουν τη βοήθειά των οι αρχαιολόγοι — και το κάνουν με ιδιαίτερη ευχαρίστηση — στις κατά τόπους εκκλησιαστικές αρχές, συμβάλλοντας με την πείρα των, τις ειδικές γνώσεις των και όσα τυχόν τεχνικά μέσα διαθέτουν, όταν αυτές θέλουν είτε να συντηρήσουν με εκκλησιαστικές δαπάνες μια παλαιά εκκλησία είτε να διαφυλάξουν τα εκκλησιαστικά κειμήλια της περιφέρειάς των σε ασφαλείς εκκλησιαστικές συλλογές: βοήθεια που συμπιπτει και προς τα υπηρεσιακά καθήκοντά των (την εφαρμογή του Αρχαιολογικού Νόμου).

Μια επιθυμητή συνεργασία Εκκλησίας και Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, μέσα στα όρια του Αρχαιολογικού Νόμου, είναι δυνατόν να ρυθμισθεί στο πνεύμα των σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας, που θα επιδιωχθεί ν' ανακαθορισθούν με την ψήφισή του Νέου Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας. Να αποφεύγονται έτσι συγκρούσεις αρμοδιοτήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, καθηκόντων υπαγορευομένων από διαφορετικές πνευματικών τάσεων και αντιλήψεων. Να μην αναπτυχθούν κληρικοκρατικές θέσεις ως προς τα μνημεία, ακόμη και υπό ένα ενδεχόμενο πλήρη χωρισμό της Εκκλησίας από την Πολιτεία, ότι δηλαδή αποτελούν ιδιοκτησία της Εκκλησίας — πέρα από τον έλεγχο του Αρχαιολογικού Νόμου. Γιατί είναι λογικά, και αν ακόμη η Εκκλησία θα τελεί υπό καθεστώς μη Δημοσίου Δικαίου, να ασκεί η Πολιτεία τον έλεγχο επί των μνημείων και των κειμηλίων της Εκκλησίας, όσον εμπίπτουν στις διατάξεις του Αρχαιολογικού Νόμου, όπως ακριβώς συμβαίνει και με το δικαίωμα της Πολιτείας να εποπτεύει και να ελέγχει τη συντήρηση και διαφύλαξη όσων μνημείων,

ακινήτων ή κινητών (οικοδομημάτων, αρχαιολογικών συλλογών), ανήκουν σε ιδιώτες. Με συνέπεια: όσα μνημεία θ' αδυνατεί ενδεχομένως η Εκκλησία να συντηρήσει να περιέρχονται στο Κράτος, όταν υποχρεωθεί τούτο να δαπανήσει για τη συντήρησή των και να μη μπορεί να διακινήσει κατά οποιονδήποτε τρόπο κειμήλιά της η Εκκλησία παρά μόνον υπό τους όρους που ισχύουν για τις ιδιωτικές συλλογές. Γιατί τα εκκλησιαστικά μνημεία και τα εκκλησιαστικά κειμήλια, ακόμη και υπό απαραβίαστο εκκλησιαστικό ιδιοκτησιακό καθεστώς, συνιστούν πρωτίστως τεκμήρια του ιστορικού βίου του Έθνους. Είναι βεβαίως ενδεχόμενο να ιδρύσει η Εκκλησία, υπό καθεστώς Ιδιωτικού Δικαίου, είδος ιδιικής της αρχαιολογικής υπηρεσίας για την επιστημονική έρευνα και συντήρηση των μνημείων της. Αλλά και πάλι θα είναι αναγκαίο να προκαθορισθούν οι κατηγορίες χριστιανικών μνημείων περιοχών ευθύνης των δύο ενδιαφερομένων και καταμερισμού αρμοδιοτήτων. Καταχωρίσα αυτές τις σκέψεις, επειδή συχνά διατυπώνονται άδικες κατηγορίες από εκκλησιαστικά πρόσωπα κατά αρχαιολόγων, ότι τάχα αδιαφορούν απέναντι των αιτήσεων των εκκλησιαστικών αρχών για τη συντήρηση παλαιών εκκλησιών. Είναι ανάγκη να προσθέσω ότι ποτέ οι αρχαιολόγοι δεν αδιαφορούν, ότι, αντιθέτως, διαπνέονται από θερμό ζήλο και ότι οι εξαιρέσεις, αν τυχόν υπάρχουν (όπως παντού), συνιστούν απολύτως μειονεκτήματα ατόμων και όχι κρατικής υπηρεσίας, της οποίας μάλιστα τα πρόσωπα διαπνέονται από επιστημονικά ενδιαφέροντα και σπεύδουν στο ν' αποκτήσουν νέο υλικό για επιστημονική πραγμάτευση; Ή και να πληροφορωθώ ότι δεν έχουν πάντοτε στη διάθεσή των τα υλικά μέσα, όσα απαιτούνται για την προστασία ενός μνημείου και ότι δεν αποφαινόμεθα με ενδεχομένως ένα «όχι» από κακή πρόθεση ή από αδιαφορία, όπως συχνά κατηγορούνται; Πολλές φορές όμως — σχεδόν κατά κανόνα — συμβαίνει τούτο: να περιμένουν δηλαδή τα εκκλησιαστικά πρόσωπα ανάληψη της δαπάνης από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, η οποία τότε δεν θα αντιμετωπίσει ζητήματα από μέρος των ενδιαφερομένων ως προς την εφαρμογή των απαιτούμενων για την περίπτωση αναστηλωτικών προτάσεων: αλλά σε περίπτωση υλικής αδυναμίας της να ικανοποιήσει κάποιο αίτημα, οι δ' εκκλησιαστικές αρχές έχουν εξεύρει με τους δικούς των τρόπους τις δαπάνες, εκείνες δεν είναι πρόθυμες στο να συμμορφωθούν προς τις σχετικές προτάσεις της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

2. Έρχομαι στο φλέγον θέμα της αγιογράφησης της αψίδας του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης γύρω από το οποίο έχει ξεσπάσει ζωηρή αντίθεση ανάμεσα στην Αρχαιολογική Υπηρεσία που λέει «όχι» και στον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης που θέλει «ναι». Το θέμα είναι κά-

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Μετά τους προτασιακούς ελέγχους από την αρχαιολογική υπηρεσία...

Συνεννόηση η συγγραφή επιτομής, η οποία θα αποφανεί τελικά για το...

μάνης, Γ. Αλβέρτος και Ν. Μουτσόπουλος, η διαμόρφωση του Αρχαιολογικού Μουσείου κ. Ι. Βασιλειάδου, ο πρόεδρος «Έθνος» 2.3.1989

Επ' συνάντησή που είχε για: η κ. Μεταίωση με τα μέλη του Δ.Σ. του ΚΘΒΕ, συζητήθηκε το θέμα Βολανάκη.

πως περίπλοκο. Θα προσπαθήσω να το ξεδι-αλύνω.

Είναι πασίγνωστη η ιστορική σημασία της λατρείας του Αγίου Δημητρίου στη Θεσσαλονίκη, με κέντρο την εκεί εκκλησία του. Θυμίζω μόνον ότι η περίφημη βασιλική του Αγίου Δημητρίου σωζόταν σε σχετικά καλή κατάσταση ως το έτος 1917, όταν καταστράφηκε η Θεσσαλονίκη από πυρκαϊά, κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, κήκε δε μαζί τότε και ο Άγιος Δημήτριος. Αποτελούσε τη μία από τις δύο — μαζί με τη βασιλική της Αχειροποιήτου, επίσης στη Θεσσαλονίκη — σημαντικές παλαιοχριστιανικές βασιλικές της Ελλάδας — και είχε πολλές — που έμεναν όρθιες, χωρίς αλλοιώσεις τόσες που να προδίδουν σε μεγάλο βαθμό την αρχική μορφή των. Αναστηλώθηκε και αποδόθηκε στη λατρεία εκ νέου (1948) μόλις κατά τα πρώτα έτη από τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Οι ζημιές της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου από την πυρκαϊά ήσαν μεγάλες, έγιναν όμως αφορμή να ερευνηθεί το μνημείο με ανασκαφές και να μελετηθεί και να πλουτισθούν οι γνώσεις μας τόσο οι σχετικές προς τη λατρεία του Αγίου Δημητρίου όσο και οι γενικότερες, εννοώ τις σχετικές προς τη λατρεία των μαρτύρων και προς την παλαιοχριστιανική τέχνη. Αλλά και τα προβλήματα που έθετε η αναστήλωσή της ήσαν πολλά και δυσεπίλυτα. Έγιναν κραυγαλέα αναστηλωτικά σφάλματα, η περιβολή π.χ. του μνημείου από ένα κέλυφος πλινθοπεριβλητής τοιχοδομίας, χαρακτηριστικού εκκλησιών μεταγενέστερης περιόδου, έτσι που να δημιουργείται — στον επι-

οντα θεατή — δυσάρεστο συναίσθημα από τον οπτικόν αναχρονισμό, από τη χρονολογική δηλαδή αντίφαση ανάμεσα στην εντύπωση από την τοιχοδομία του οικοδομήματος και στην εντύπωση από τον αρχιτεκτονικό του τύπο. Η συνηθισμένη τοιχοδομία μιας παλαιοχριστιανικής ελλαδικής βασιλικής — αργολιθοδομή σε διάμεσες ζώνες (ντουζένια) από πλινθίνες σειρές — απαιτούσε το πολύ κάλυψη των εξωτερικών επιφανειών με επίχρυσμα (από ασβεστοκονίαμα) και το πολύ ένα πρόσθετο υδροχρωματισμό. Επέτρεπε δε, κάτω από αυτήν την κάλυψη, οποιαδήποτε σύγχρονη μέθοδο για τη στερέωση των παλαιοχριστιανικών τοίχων, όσων είχαν απομείνει όρθιοι. Ατυχώς δεν συζητήθηκαν δημοσία τα επί μέρους αναστηλωτικά προβλήματα της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου και δεν ανακοινώθηκαν, όσον τουλάχιστον γνωρίζω, οι λόγοι που επέβαλαν όσες λύσεις προτιμήθηκαν, έτσι, ώστε να μη μπορούμε σήμερα να κρίνουμε αν έχουμε το δικαίωμα να διατυπώσουμε διαφορετικές απόψεις, όπως η αμέσως παραπάνω. Ευρισκόμαστε εμπρός σ' ένα τετελεσμένο γεγονός με τα χαρακτηριστικά του αναπόφευκτου.

Ανακύπτει όμως τώρα, με την πρόταση να διακοσμηθεί η αψίδα με ψηφιδωτό ή τοιχογραφία (και αργότερα να εικονογραφηθούν όλοι οι γυμνοί τοίχοι της εκκλησίας), ένα νέο και επίσης σοβαρότατο αναστηλωτικό πρόβλημα, τώρα να αφορά στην εντύπωση από το εσωτερικό της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου. Για να οδηγηθούμε δε στη σωστή επί του προκειμένου λύση είναι ανάγκη να δοθεί προηγουμένως απάντηση στα ακό-

Το ΥΠΠΟ απαγορεύει η Μητρόπολη προχωρεί

Με εκτενή επιστολή του

«Τα Νέα» 10.2.1989

Ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης αντικρούει τις αιτιάσεις για τη διακόσμηση της κόγχης του ιερού του Αγ. Δημητρίου

«Μακεδονία» 11.2.1989

«Στοπ» στην εικονογράφηση του Αγ. Δημητρίου

λουθα ερωτήματα: Ποια ήταν η αρχική γραπτή διακόσμηση της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου; Ποιο είναι σήμερα το σύστημα εικονογραφικής διακόσμησης των εκκλησιών και τι προτείνεται για το παλαιοχριστιανικό μνημείο, ώστε να μη καταντήσουμε σε αντιφάσεις και ως προς το εσωτερικό του, του οποίου ο παλαιοχριστιανικός χώρος είναι αποκατεστημένος με επιτυχία και με αρκετά από τα γνήσια στοιχεία του να διασώζονται στη θέση των; Και — πέρα από το σύστημα — ποιο μπορεί να είναι το καλλιτεχνικό ύφος της προτεινόμενης νέας γραπτής διακόσμησης, έτσι που να εναρμονίζεται στο χαρακτήρα του μνημείου;

Ως προς την εικονογραφική αρχική διακόσμηση της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου, μακρόστενης και ξυλόστεγης (κατά την αναστήλωσή της στεγάσθηκε με σύγχρονα υλικά αλλά με τρόπο που στην οροφή ν' αναπαράγεται λίγο ως πολύ η παλαιά ξυλόστεγη όψη), είμαστε μόνον εν μέρει πληροφορημένοι. Γνωρίζουμε όμως ότι η διακόσμηση αυτή — με παραστάσεις σε τεχνική ψηφιδωτού ή τοιχογραφίας — δεν ακολουθούσε αυστηρώς το λίγο ως πολύ καθιερωμένο εικονογραφικό σύστημα της εποχής της (από τον 5ον ως τον 7ον/8ον αι.). Ίσως δηλαδή δεν είχε απλωμένες στους τοίχους της σκηνές από τη Βίβλο (την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη) παρά μόνο σκηνές από τον βίο του Αγίου Δημητρίου και από τα θαύματά του, παραστάσεις του ίδιου του Αγίου αναθηματικές (αφιερωτικές) ως και προσώπων — κοσμικών, εκκλησιαστικών, κρατικών αξιωματούχων — δωρητών της εκκλησίας του· αλλά· επίσης και σκηνές από σύγχρονα ιστορικά γεγονότα, ταύτιστα και με άγνωστο το νόημά των, τα οποία όμως πιθανώς είχαν συναρτηθεί με τη θρησκευτική πίστη. Πρόκειται για μια ιδιοτροπία, όπως συνάγεται από την αρχαιολογική έρευνα του μνημείου, τους λόγους της οποίας αγνοούμε. Να συναγάγουμε από τα δείγματα ψηφιδωτών και τοιχογραφιών, όσων τυχαίως διασώθηκαν, με τα ωριμότερά των ν' ανάγονται στον 7ον/8ον αι., ότι οι επιφάνειες των τοίχων του Αγίου Δημητρίου έμεναν γυμνές από παράδοση, για να δέχονται αναθηματικές παραστάσεις;

Ως προς τη διακόσμηση της αψίδας, της οπτικής εστίας του χώρου, μόνον υποθέσεις είναι δυνατόν να διατυπωθούν: Ότι δηλαδή προσείλκυσε τη ματιά του πιστού είτε παράσταση του Αγίου Δημητρίου σε στάση δέησης, είτε κάποια συμβολική σύνθεση με βασικό της στοιχείο τον σταυρό, είτε παράσταση του Χριστού, ως αλληγορίας κάποιας θεολογικής έννοιας, όπως στην αψίδα της Μονής Λατόμου (ψηφιδωτό του αι.) επίσης στη Θεσσαλονίκη. Αλλά στην προκειμένη περίπτωση, μίας έστω πιθανής απόφασης που να συνιστά ως **αναστηλωτική** ολοκλήρωση την αναζωγράφιση της αψίδας, ποιος, σεβόμενος την επιστημονική του συνείδηση, θ' αναλάβει την ευθύνη να προτείνει αυτο-

σχεδιάζοντας υποθέσεις; Και σε ποιον ενδεχομένως θα εμπιστευθούμε την πραγματοποίηση; Και, αν μετά την τυχόν διακόσμηση της αψίδας, αποφασισθεί, ως πρόσθετη αναστηλωτική ολοκλήρωση, να διακοσμηθούν και άλλες — σήμερα γυμνές — επιφάνειες; Βεβαίως τώρα η λύση θα είναι ευκολότερη. Γιατί, εφόσον έχουμε ανακαλύψει στον Άγιο Δημήτριο μια συγκεκριμένη εικονογραφική ιδιοτροπία με χαρακτήρα μάλιστα μοναδικότητας, συνάγεται ως βασικό αναστηλωτικό καθήκον ότι πρέπει να σεβασθούμε το πνεύμα της. Και, λοιπόν, συνεπέστερο προς το πνεύμα εκείνο και τη σύστοιχη του αιώνων παράδοση θα ήταν το να συμπληρωθούν οι σήμερα γυμνές επιφάνειες με θέματα αντίστοιχα προς τα παλαιά· εννοώ με ιστορικές σκηνές από την πρόσφατη ιστορία (τους Βαλκανικούς Πολέμους και εξής) και παραστάσεις όσων προσώπων μόχθησαν για την έρευνα και την αναστήλωση του Αγίου Δημητρίου, ήτοι των: Γεωργίου Α. Σωτηρίου και της Μαρίας Γ. Σωτηρίου, του Αριστοτέλη Ζάχου, του Στυλιανού Πελεκανίδη, του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γενναδίου, του Μητροπολίτη Ρόδου Σπυρίδωνος, του σημερινού Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος και άλλων βασικών συνεργατών των, καθώς και των κυβερνητικών εκείνων παραγόντων που ενέκριναν την χορήγηση των δαπανών για την αναστήλωση του μνημείου. Αλλά· η «ιστορική» αυτή αναστηλωτική λύση, η τόσο σύμφωνη προς το πνεύμα όσων κατά την πρώτη χιλιετία υπήρξαν λάτρες του Αγίου Δημητρίου, προκαλεί βεβαίως στους σημερινούς λάτρεις του τον καγχασμό. Ωστόσο η ουσία της δεν αντιβαίνει προς την καλή πίστη που ωθεί προς την επιδιωκόμενη επέμβαση στον ιστορικό του μνημείου όσων θέλουν να διαδηλώσουν την ευσέβειά των και την εκκλησιαστική ζωή δραστηριότητα για θρησκευτική οικοδομή με την προσθήκη σε τούτου εντοίχιων ζωγραφημάτων, αλλά σε βάρος της εντύπωσης για την ιστορικότητά του.

Το σημερινό εικονογραφικό σύστημα των εκκλησιών, διαμορφωμένο περίπου από τα τέλη της πρώτης χιλιετίας με προϋπόθεσή του εκκλησίες τρουλλωτές, έχει δύο οπτικές εστίες: τον τρούλλο με κεντρικό θέμα τον Χριστό (Παντοκράτορα) και την αψίδα με κεντρικό θέμα την Θεοτόκο (Πλατυτέρα). Στις βυζαντινές ξυλόστεγες εκκλησίες, που ακολουθούν λίγο ως πολύ τον τύπο της παλαιοχριστιανικής βασιλικής, με οπτική εστία την αψίδα, συνεχίζεται σε αρκετό μέτρο και η παλαιοχριστιανική εικονογραφική παράδοση, δηλαδή με τον Χριστό στην αψίδα αλλά σε τύπο Παντοκράτορα. Στις κάπως μεταγενέστερες ακόμη βασιλικές τοποθετείται στην αψίδα η Πλατυτέρα συμφώνως προς την ήδη δημιουργημένη παράδοση εικονογράφησης των τρουλλωτών εκκλησιών, με μικρή όμως αναπροσαρμογή της· με τοποθέτηση δηλαδή του Χριστού στο μέτωπο του τόξου της αψίδας, ωστόσο όχι σε τύπο Πα-

ντοκράτορα αλλά· ως κεντρικού συνθετικού στοιχείου της Ανάλυψης, που την αποσπούν από την τυπική εικονογραφική συντροφιά της και την τοποθετούν σε συστοιχία προς την Πλατυτέρα (υψηλότερα της). Πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι ο χώρος των μεταγενέστερων βασιλικών πολύ απέχει, ως ύψος (ποιότητα), από τον χώρο μιας παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Η Θεοτόκος — ολόσωμη ή σε προτομή, όρθια ή ένθρονη — ως εικονογραφικό θέμα της αψίδας συνιστά, λοιπόν, σήμερα τον κανόνα. Είναι όμως αποδεκτή, ως εικονογραφικό θέμα του αρχισκεκτονικού και ιστορικού χώρου του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης χωρίς τον κίνδυνο εντύπωσης αναχρονισμού πάλιν, όπως η προκαλούμενη από τη λύση που δόθηκε κατά την αναστήλωση της εξωτερικής του όψης; Η αντίρρηση ως προς τούτο είναι σοβαρότερη, γιατί, ενώ η εξωτερική επένδυση του Αγίου Δημητρίου, έστω όλη ψεύτικη, παρουσιάζεται ως μία ενότητα, ως ενιαίο κέλυφος ενός παλαιοχριστιανικού χώρου ή και — ως το δεχθούμε — ως όψη ενός νέου κτίσματος, που μιμείται ή αντιγράφει μια παλαιοχριστιανική βασιλική (αυτό συμβαίνει με την εκκλησία του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου, των Καθολικών, της οδού Πανεπιστημίου στην Αθήνα), στο εσωτερικό του Αγίου Δημητρίου η αναστηλωτική προσπάθεια κατόρθωσεν ως τόσο να επιτύχει σε αρκετό μέτρο την αναπαραγωγή του παλαιοχριστιανικού χώρου, με αδύνατο σημείο — ευλόγως — το νέο μαρμαρίνο και άλλο υλικό. Αλλά ανάμεσά του συνυπάρχει και αναπνέει στη θέση του, ως έντονη ιστορική μνήμη, ό,τι — μολονότι σχετικώς λίγο — από το ιστορικό μνημείο διέφυγε την καταστροφή από την πυρκαϊά. Ποιος θα έχει το θάρρος (θάρρος;) ν' αναδεχθεί την ευθύνη να μειώσει την εντύπωση από την ιστορική μνήμη με πρόσθετα ζωγραφήματα εικονογραφικώς αναχρονιστικά, σε σχέση προς τον χώρο, και οπτικώς προκλητικά από τους έτσι είτε αλλιώς ζωηρούς χρωματισμούς των;

Από την τέταρτη δεκαετία του αιώνα μας δημιουργήθηκε και επικρατεί στην εκκλησιαστική ζωγραφική και στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, ως μία εύκολη και μάλιστα «νόμιμη», θα έλεγε κανείς, διέξοδος από την κατάσταση πνευματικής αδράνειας, στην οποία — παρά τις λιγοστές αλλά γένναίες αντίθετες προσπάθειες — οι τέχνες αυτές είχαν περιπέσει, ένας **νεοβυζαντινισμός** αντίστοιχος του νεοκλασικισμού του περασμένου αιώνα. Αλλά και ενός νεορωμανισμού στη θρησκευτική ζωγραφική της Δύσης, που φαίνεται να προηγήθηκε κατά τι του ελληνικού νεοβυζαντινισμού. Ο νεοβυζαντινισμός μας καλλιεργείται υπό διάφορες παραλλαγές — τούτου αφορά κυρίως στη ζωγραφική — αναλόγως προς τα βυζαντινά ή τα μεταβυζαντινά πρότυπα, στα οποία ανατρέχουν, και συμφώνως προς τις κλίσεις, τις διαθέσεις και την ικανότητα όσων τον ασκούν πολλών σήμερα, γιατί η

νεοβυζαντινή ζωγραφική — συρμός — έχει εξελιχθεί σε επικερδή απασχόληση. Πάντως το νεοβυζαντινό ύφος έχει αναδειχθεί σε μία «κοινή» με μόνο, κατά τη γνώμη μου, πλεονέκτημα το ότι είναι ανεκτή ή και ευάρεστη «άχρι καιρού», ως που δηλαδή να δημιουργηθούν συνθήκες ανάπτυξης μίας πνευματικής επιδομής που δεν θα θητεύει σε «...ισμούς». Νομίζω περιττή τη διατύπωση συμπεράσματος. Προσωπικώς, αν ήμουν υποχρεωμένος να δέχθω εικονογραφική διακόσμηση της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου, θα προτιμούσα να την αναλάβει εμπνευσμένος νεωτερικός καλλιτέχνης. Θα είναι πνευματικώς συγγενέστερος προς τους δημιουργούς του παλαιοχριστιανικού χώρου, ως όλου με την έγχρωμη διακόσμηση του· και θα σεβασθεί με περισσότερη ευλάβεια τα λείψανα των έργων των χεριών των.

Νομίζω ότι η ορθότερη απόφαση ως προς το εσωτερικό της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου θα είναι το να αφεθεί τούτο στο βαθμό λιτότητας, στο οποίο παραδόθηκε από τους αναστηλωτές της. Το πολύ να βαφούν οι τοίχοι της με κάποιο ουδέτερο χρώμα ή και περισσότερα και σε απαλούς τόνους, έτσι ώστε: να μένει καθαρότερη η εντύπωση από την αρχιτεκτονική του μνημείου, να μη ατονεί η παρουσία όσων λειψάνων από τη γλυπτή και προ πάντων τη γραπτή διακόσμηση της βασιλικής απέμειναν και, τέλος, να αφήνεται η φαντασία του επισκέπτη

— μνημείου, η σημασία του οποίου ξεπερνά τα ελλαδικά όρια — αλλά και του πιστού, ελεύθερη, εννών το μεταφέρεται στο παρελθόν του μνημείου και να συμπληρώνει ό,τι σχετικώς αισθάνεται ως κενό με ό,τι ως ατομική παιδεία διαθέτει. Υπενθυμίζω την παραπάνω παρατήρηση, ότι δηλαδή οι επιφάνειες των τοίχων του Αγίου Δημητρίου φαίνεται από παράδοση να έμεναν λίγο ως πολύ γυμνές. Προσθέτω ότι η γυμνότητα των τοίχων σε παλαιοχριστιανικές εκκλησίες, αλλά και αργότερα, δεν σήμαινε ούτε σκανδαλισμό ούτε ασέβεια. Περιορίζομαι σ' ένα παράδειγμα, το καθολικό της Μονής Σινά, με την αυστηρή ευσέβεια των μοναχών της, μεταξύ των οποίων και πρόσωπα πρώτης σειράς στην πνευματική ζωή της Εκκλησίας. Το καθολικό της, ξυλόστεγη βασιλική που διατηρεί ως σήμερα ακόμη και τις κατακόσμητες παλαιοχριστιανικές δοκούς της στέγης της, κτίσμα αυτοκρατορικό (του Ιουστινιανού), διατηρεί από τότε διακοσμημένη — με ψηφιδωτό — μόνο την κόγχη της αιψίδας, τις άλλες δ' επιφάνειες των τοίχων της έχει από τότε, επί σχεδόν δεκατέσσερις αιώνες, γυμνές. Τούτου σε μια μονή με μοναδική ειconoφιλία, αφού διαφυλάχθηκαν εκεί μ' ευλάβεια εκατοντάδες εικόνες, μερικές από τις παλιότερες της χριστιανοσύνης και πολυτιμότερες για εμάς· και όπου η άσκηση της ζωγραφικής δεν ήταν άγνωστη.

Δύο λέξεις ακόμη σχετικώς προς τη

λατρεία του Αγίου Δημητρίου στην εκκλησία του της Θεσσαλονίκης: Είναι βέβαιο — συνάγεται από τα κείμενα και επιβεβαιώθηκε από τις ανασκαφικές έρευνες — ότι ο Άγιος Δημήτριος δεν ήταν θαμμένος εδώ. Δεν υπήρχαν λείψανα του· και η παλαιοχριστιανική αρχαιότητα δεν γνώριζε του Αγίου Δημητρίου λείψανα αλλά εκτός από ένα κομμάτι πανί βουτηγμένο στο αίμα του, αυτό που, κατατεθειμένο στο εγκαινίο της εκκλησίας, υπήρξε αφορμή το «μαρτύριον» τούτου του Αγίου (η προς τιμήν του και με παρακαταθήκη το παραπάνω άγιο λείψανο ιδρυμένη βασιλική αυτή) της Θεσσαλονίκης ν' αναδειχθεί σε κέντρο της λατρείας του μάρτυρα και της ακτινοβολίας της. Συνεπώς ό,τι παρουσιάσθηκε πριν από λίγα χρόνια στη Θεσσαλονίκη και τιμάται στη βασιλική του Αγίου Δημητρίου ως άγιο λείψανο του είναι ψευδο-άγιο λείψανο, που το έφερε σε φως και το προέβαλε μια ψευδο-επιστήμη. Νομίζω ότι θα είναι φρόνιμο από μέρος της εκκλησίας να είναι σε τέτοια ζητήματα κάπως εφεκτική, με παιδεία και με κριτικό πνεύμα τουλάχιστον όσο διέθεταν ορισμένοι ιεράρχες των χρόνων του Βυζαντίου. Η ευθύνη της για τον ελληνικό λαό είναι ουσιαστικότερη από ό,τι υποσημαίνεται με τους από μέρος της λαϊκούς συναγερμούς γύρω από σεβαστά, άλλωστε, αντικείμενα λατρείας και άλλα εθνικά κειμήλια. □

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ινστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1989 - 1990

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχιατρική
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Δυναμική Ψυχιατρική
ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγή στις Αξιολογήσεις

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ (Group Analysts)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Σ. ΧΑΛΑΛΑΜΠΗ 9-11 & ΧΑΡΙΑΔΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5960

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ
Μανόλη 'Αναγνωστάκη

ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
(1941-1971)

ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ '68-'69
ποίηση

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΟΣ ΦΑΣΣΗΣ
‘Η ζωή και τὸ ἔργο του
Μία πρώτη απόπειρα κριτικής προσέγγισης
πεζογράφημα

ΑΝΤΙΔΟΓΜΑΤΙΚΑ
ἄρθρα καὶ σημειώματα (1946-1977)

ΤΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ
σημειώσεις κριτικής

δια λογος

ΟΙ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

● Για τους αντιρρησίες
συνείδησης και τις πειθαρχικές
ποινήες στο στρατό γράφει ο
Θανάσης Μακρής:

Σήμερα, μετά την υπό όρους αποφυλάκισή μου, έχοντας εκτίσει 15 μήνες από τους 19 συνολικά, της ποινής μου, έχουμε να αντιμετωπίσουμε τη συνεχιζόμενη απροθυμία της πολιτείας να σεβαστεί το δικαίωμα της άρνησης στρατεύσεως που κρατεί ακόμα εκατοντάδες θρησκευτικούς αντιρρησίες στη φυλακή και δεκάδες ιδεολογικούς σε δίωξη. Σήμερα, αιχμή των προσπαθειών μας είναι η άμεση αποφυλάκιση του Παναγιώτη Γρηγοριάδη που έθεσε το θέμα της αντισυνταγματικής αυθαίρετης παράτασης της θητείας με τις πειθαρχικές ποινές. Ο Γρηγοριάδης τιμωρήθηκε, πειθαρχικά, 65 μέρες, γιατί αποκάλυψε στοιχεία για το φακέλωμα των στρατιωτών. Για την άρνησή του να εκτίσει την πειθαρχική ποινή του, του επιβλήθηκε από το στρατοδικείο Ιωαννίνων ποινή 20 μηνών.

Η συνεχιζόμενη αυθαιρέσια και αυταρχισμός στο στρατεύμα, που συντηρούν τα αδιέξοδα και τις αυτοκτονίες στο στρατό, η απαράδεκτη δίωξη των αντιρρησιών, η συνεχιζόμενη διατήρηση της κατάστασης γενικής επιστράτευσης, η μακρόχρονη και εξαντλητική θητεία, δεν μπορούν να περιμένουν την κάθαρση, δεν μπορούν να περιμένουν τις συμφωνίες κορυφής.

Ενώ τα προβλήματα συσσωρεύονται, δεν μπορούμε να δεχτούμε τη δικαιολογία του παγώματος.

Τελικά, μένει σε μας, στον καθένα μας να τους εξαναγκάσουμε να δώσουν λύσεις στα προβλήματα, που ο στρατός και η πολιτική του ηγεσία μας δημιουργεί.

Θανάσης Μακρής

ΔΑΦΝΙ

● Από τον ψυχίατρο κ. Χ. Βαρουχάκη λάβαμε την ακόλουθη επιστολή:

Κύριε Διευθυντά,
Θα μου επιτρέψετε, παρακαλώ, κάποιες διορθώσεις στο κείμενο της κ. Καζαντζάκη (14-7-1989).

1. Το Φεστιβάλ στο «Δαφνί» δεν ήταν ασφαλώς η πρώτη προσπάθεια σπάσιμου του τείχους. Προηγήθηκαν πάμπολες άλλες.

2. Το Φεστιβάλ δεν ήταν «ένα από τα καίρια σημεία του προγράμματος» που διευθύνω. Τα πιο καίρια σημεία είναι άλλα. Λιγότερο εντυπωσιάζοντα, αλλά περισσότερο ωφέλιμα.

3. Το πρόγραμμα που διευθύνω υλοποιείται από το προσωπικό του 7ου ψυχιατρικού τμήματος του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής. Και από πολλούς άλλους αφανείς αλλά πρόθυμους και χρήσιμους Έλληνες εργαζόμενους. Η ιταλική ομάδα της Τεργέστης απλώς συνεργάζεται για τον πρώτο, κατ' αρχήν, χρόνο της εφαρμογής του. Προσφέρει δε την εργασία της και την εμπειρία της από την εφαρμογή αναλόγων προγραμμάτων αποϊδρυματισμού στην Ιταλία.

4. Το πρόγραμμα δεν «βασίζεται στις αρχές της δημοκρατικής ψυχιατρικής που έθεσε το '63 ο ψυχίατρος Φράνκο Μπαζάλια». Και ασφαλώς δεν αντιγράφει κανέναν. Βασίζεται απλώς στην κρατούσα άποψη ότι οι ψυχιατρικές υπηρεσίες πρέπει —και μπορούν σήμερα— να παρέχονται έξω από το άσυλο, στους τόπους της κοινής ζωής, σε συνθήκες ευέτερες και αξιοπρεπείς.

Το κλίμα της κλινικής που διευθύνω είναι βαθιά βέβαια επηρεασμένο —εδώ και πολλά χρόνια— από τις αρχές της δημοκρατικής ψυχιατρικής, όπως και από άλλες αρχές επιστημονικές και ηθικές. Και πάνω από όλα από την αρχή ότι ο ψυχικά άρρωστος δικαιούται του σεβασμού που οφείλεται στην αξία του προσώπου του.

5. Οι άρρωστοι στο Δαφνί δεν είναι 2.900. Είναι λιγότεροι από 2.000. Πιθανώς τούτο να οφείλεται και στις προσπάθειες αποϊδρυματισμού που άρχισαν και στη χώρα μας εδώ και αρκετά χρόνια.

6. Τα περί μπάνιων —με τα σχετικά θαυμαστικά αποδοκιμασίας— και άλλα σημεία της περιγραφής της ζωής του τμήματος είναι ανακριβή.

7. Το εντός πλαισίου κείμενο του Μπαζάλια τον αδικεί. Ο

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΡΟΔΟΥ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Η Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου προτίθεται να προσλάβει Καλλιτεχνικό Διευθυντή για την διαχείριση του Καλλιτεχνικού Τομέα (οργάνωση εκθέσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, επιμέλεια συλλογής, εκδόσεων κ.λ.π.). Απαιτούμενα προσόντα: Πτυχιούχος ή διδάκτορας Πανεπιστημιακής Σχολής / Τμήματος Καλών Τεχνών ή Μουσειολογίας ή Ιστορίας της Τέχνης ή Διαχείρισης Ιδρυμάτων Τέχνης ή Αρχιτεκτονικής της ημεδαπής ή αντίστοιχης ειδικότητας σχολών της αλλοδαπής και άρτια γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας.

Η σχέση εργασίας είναι μίσθωση έργου.

Η εκτέλεση του έργου θα παρακολουθείται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της Δημοτικής Πινακοθήκης Ρόδου.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στη Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου (0241-23766), κ. Θαρανάκη ή κ. Τηλιακό, ή στην Αθήνα στα τηλέφωνα 01-8068378 (κ. Παναγιώτη Γράβαλο) και 01-7235937/8 (Εθνική Πινακοθήκη, κ. Α. Ιωαννίδη).

Ο Πρόεδρος
Δρ. Σάββας Καραγιάννης
Δήμαρχος Ρόδου

Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

Τζαβέλλα 1 Τηλ.: 3604885

άνθρωπος έχει πει πολύ πιο αξιολογικά και πιο σωστά πράγματα.

8. Οι Ξένοι συνεργάτες μας δεν χρηματοδοτούνται από την ΕΟΚ, αλλά από την Ελλάδα. Για όσο δε καιρό μετέχουν στο πρόγραμμα υπάγονται στην διοικητική αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου του ΨΝΑ, και στην επιστημονική αρμοδιότητα του επιστημονικού υπεύθυνου του προγράμματος. Αυτοί και θα κρίνουν αν είναι χρήσιμη η ανανέωση της συμμετοχής τους.

9. Οι Νοσοκόμοι μας στερούνται πράγματι ειδικής εκπαίδευσης, όχι όμως παιδείας, (και ούτε ανατροφής).

10. Τα κατ' ευθείαν λεχθέντα ή εμμέσως υπονοηθέντα ή προβληθέντα από τις κυρίες Chidara Struti και Kärmen Poll, που εμφανίζουν την κατημένη την ιταλική ομάδα παλεύουσα μόνη και έρημη σε τρικυμώδη πελάγη προβλημάτων, ανομημάτων και αντιδράσεων αδαών, απαιδευτών και αναισθητών, για να κρατηθεί άσβεστη η σπιθα που εκείνη άναψε στην «αποτεφρωμένη γη του Δαφνίου» δείχνουν, φρονώ, ιδιάζουσας αντίληψη του αστείου. Και μη ανασκευάζόμενα αμέσως, συνιστούν βαρύ ατόπημα, βάθουν την υποψία της ύπαρξης αναιδούς πνεύματος αλαζονίας και ανάγκης αυτοπροβολής, ασυμβίβαστη προς την σοβαρότητα των προβλημάτων για τα οποία την κάθε στιγμή πρέπει να δώσουμε λύση.

Σας ευχαριστώ

Χαϊδάρη 22.7.89

Χ. Βαρουχάκης

Ψυχίατρος

Υπεύθυνος του προγράμματος
8158703/Β

Σ.Σ. Είναι τουλάχιστον λυπηρό αλλά και ιδιότυπο το γεγονός ότι μια κριτική όπως αυτή για το πρόγραμμα αποασυλοποίησης στο Δαφνί, που έγινε καλή τη πίστη και αφορά το γενικότερο πρόβλημα της Ψυχικής Υγείας αντιμετω-

πίζεται από τον Έλληνα υπεύθυνο του προγράμματος τόσο επιφανειακά με ασαφείς διακρίσεις εντελώς προσωπικού χαρακτήρα. Ιδιαίτερως όταν το τμήμα του Ε. Βαρουχάκη και όχι μόνον η ιταλική ομάδα παρουσιάζεται παρ' όλες τις υπάρχουσες ελλείψεις τόσο θετικά: «Το τμήμα, όπου εφαρμόζεται το πρόγραμμα αποτελεί, ακόμα και αν επιτύχει μια σπιθα μέσα στην αποτεφρωμένη γη του Δαφνίου». Ιδιαίτερα λυπηρό είναι επίσης το γεγονός ότι ο κ. Βαρουχάκης επιλέγει την οδό αυτή του διαλόγου, παρότι του είχε δοθεί η δυνατότητα της συνομιλίας με την συντάκτρια στο άσυλο (βρισκόταν μάλιστα στο διπλανό δωμάτιο), της οποίας δεν έκανε χρήση.

Όσον αφορά τις επιμέρους «διορθώσεις» της επιστολής:

1. Εκδηλώσεις είχαν γίνει και άλλες στο Δαφνί αλλά η περιστασιακότητά τους και η μικρή χρονική τους διάρκεια (συνήθως μιας ημέρας) είναι αυτονόητο ότι δεν θα μπορούσαν να προκαλέσουν ένα «σπάσιμο του τείχους» ανάλογο με εκείνο ενός 14ήμερου φεστιβάλ ποιότητας.

2. Αν η δημιουργία επαφών μεταξύ του «μέσα» και «έξω» κόσμου δεν αποτελεί μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις για την αποασυλοποίηση—πόσο μάλλον μέσα στα πλαίσια ενός 14ήμερου φεστιβάλ, όπου είχαν προσκληθεί καλλιτέχνες κάποιοι κύρους—τότε υπό ποίαν έννοια γίνεται αντιληπτή η αποϊδρυματοποίηση;

3. Το πρόγραμμα αυτό ανοικοδομήθηκε κοινή συναινέσει ιταλικής και ελληνικής πλευράς, γεγονός που δεν αμφισβητήθηκε ποθενά στο κείμενο. Ο υπολανθάνων ρατσισμός που διακρίνεται στο σημείο αυτό είναι τουλάχιστον ατυχής.

4. Η «κρατούσα άποψη» για τη δημοκρατική ψυχιατρική διαμορφώθηκε όπως θα γνωρίζει και ο κ. Βαρουχάκης όχι εκ της «επιφοίτησης του Αγίου Πνεύματος» από τη μία μέρα στην άλλη αλλά πάνω στην θεωρητική βάση διακεκριμένων ψυχιάτρων και μέσα από την έμπρακτη εφαρμογή τους στην Ευρώπη και την Αμερική. Ο ψυχίατρος Φράνκο Μπαζάλια υπήρξε ένας από τους βασικότερους εμπνευστές του κινήματος για την μεταρρύθμιση της υγείας που συγκλόνισε τη δεκαετία του '60 στην Ιταλία, απ' όπου και προέρχεται η ιταλική ομάδα, γι' αυτό και αναφέρθηκε. Κανείς δεν μίλησε για αντιγραφή και τα ίδια τα μέλη της ιταλικής ομάδας τόνισαν το γεγονός ότι «στόχος μας ήταν η παρεμπόδιση της απλής εισαγωγής ξένων τεχνικών στην Ελλάδα». Όσον αφορά το κλίμα της κλινικής στο οποίο αναφέρεται ο κ. Βαρουχάκης, αυτό δεν αλλάζει με διακρίσεις μικροκομματικού χαρακτήρα αλλά με την βελτίωση των συνθηκών μέσα στο ίδρυμα. Οι ρυθμοί αποϊδρυματοποίησης γενικότερα στην Ελλάδα αλλά και στο τμήμα του κ. Βαρουχάκη είναι ακόμα τρομερά χαμηλοί, πράγμα που αποδεικνύεται και από τα στατιστικά στοιχεία.

5. Στόχος της συντάκτριας ήταν η προβολή της αναλογίας αριθμού ασθενών και ιατρών στο Δαφνί. Ο κ. Βαρουχάκης παραμένει

και εδώ ασαφής. Οι προσπάθειες αποϊδρυματοισμού σε μονάδες όπως της Θεσσαλονίκης ή της Φωκίδας είναι γνωστές, όπως γνωστή είναι και η έλλειψη μιας κοινής στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης που θα εμπόδιζε τη δράση των μονάδων αυτών ως μεμονωμένες νησίδες. Άλλωστε η μείωση του αριθμού των ασθενών στο Δαφνί πρέπει να ειπωθεί και υπό το πρίσμα του ανοίγματος και άλλων μονάδων εφημερίας όπως στο Δρομοκαίτιο, κλπ. καθώς και της αύξησης των ιδιωτικών κλινικών.

6. Η περιγραφή της ζωής του τμήματος έγινε μετά την διεξαγωγή έρευνας διάρκειας μιας εβδομάδας και βασιζόμενη σε μαρτυρίες ιατρών, του νοσηλευτικού προσωπικού, των ασθενών κλινικών.

7. Ασφαλώς ο Φράνκο Μπαζάλια έχει πει και άλλα πράγματα που δεν εξαντλούνται στο κείμενο αυτό. Αλλά ο ρόλος του ψυχιάτρου και ιδιαίτερα ο ανενεργός ρόλος του μέσα στο άσυλο, αποτελεί βασικό σημείο της θεωρίας του.

Στον τόμο Ι, Γραπτά του Μπαζάλια με τίτλο «Ο ρόλος του ψυχιάτρου» αναφέρεται ρητά: «Με 3-4 ώρες παρουσίας σ' ένα ίδρυμα δεν χάνει κανείς τίποτα άλλο, παρά να διατηρεί την ήδη υπάρχουσα κατάσταση ασυλίας λειτουργίας και των νόμων του ασύλου».

8. Εδώ ο κ. Βαρουχάκης σφάλει. Η συνεργασία με την ιταλική ομάδα γίνεται μέσα στα πλαίσια του νόμου 815 ('83) της ΕΟΚ για την Ψυχική Υγεία. Τα προγράμματα της ΕΟΚ άρχισαν να εφαρμόζονται στην Ελλάδα από το '84. Η συμφωνία της ελληνικής πλευράς έγινε μέσα στα πλαίσια αυτά με τον ιταλικό οργανισμό ΕΝΑΙΡ ο οποίος πληρώνεται με χρήματα της ΕΟΚ. Στην συμφωνία αναφέρεται ότι η ιταλική πλευρά θα προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος τεχνική βοήθεια, επί καθημερινής βάσεως τον πρώτο χρόνο και σε τακτά χρονικά διαστήματα τον υπόλοιπο χρόνο.

Όπως και σε κάθε σύμβαση, αν μια πλευρά αποσύρει τη συμμετοχή, η συμφωνία διαλύεται.

9. Τα λογοπαίγνια που αποσκοπούν στη δημιουργία εσφαλμένων εντυπώσεων, δεν έχουν χώρο σ' ένα τόσο σοβαρό ζήτημα όπως αυτό. Στο κείμενο γίνεται λόγος για την έλλειψη ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης του νοσηλευτικού προσωπικού, που αποτελεί ένα από τα ακανθώδη προβλήματα της ψυχιατρικής στην Ελλάδα. Στο Δαφνί μόνον ένα πολύ μικρό ποσοστό των νοσοκόμων διαθέτουν επαγγελματική εκπαίδευση γενικού νοσοκόμου.

10. Πρόκειται για μια προσωπική επίθεση κενή επιχειρημάτων στις κάθε άλλο παρά αλαζονικές και μάλλον διαλλακτικές δηλώσεις δύο εκ των μελών της ιταλικής ομάδας οι οποίες στο εν λόγω κείμενο επεσήμαναν τη διάθεση συνεργασίας τόσο του προσωπικού και του κ. Βαρουχάκη, στην οποία και δεν θα επεκταθούμε. Ωστόσο παραμένει άξιον απορίας γιατί ο διευθυντής του προγράμματος διάλεξε τον τρόπο αυτό της δημοσιοποίησης των αντιθέσεων του και όχι στα πλαίσια των συνεδρίων που έλαβαν χώρα για το σκοπό αυτό.

ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΧΩΡΙΣ ΜΥΘΟΥΣ

● Για τις μετεκλογικές εξελίξεις γράφει ο Χρ. Ηλιόπουλος.

«Μια μεταθανάτια προοπτική όπου οι λέξεις ανήκουν πιο πολύ στην χών τους παρά σ' ό,τι λέει κανείς».

Ι. ΜΠΡΟΝΤΣΚΙ

Διατηρώντας τους μύθους και τις μάσκες η διαύγεια αποσύρεται με την ενθρόνιση εκείνης της μηχανοποιημένης σκέψης που διακρίνεται για την παραγωγικότητά της σε προϊόντα της άσπεφτης συνθηματολογίας.

Ορφανεμένη από το σκέπτεσθαι η σημερινή αντιπολίτευση πράττει: μονότονα κι ακούραστα επικαιροποιεί εκείνο που εντυπωσίασε πριν μια 15ετία και ενεργοποιεί τον μεταμφυλιακό λόγο κωφεύοντας για το γίνεσθαι.

Η όποια υποκειμενικότητα του ΠΑΣΟΚ εκφυλίζεται σε υποκειμενισμό καθώς υποδεικνύει τον θεολογισμό και το πρώτο ή έσχατο επιχείρημά της: δεν είναι αυτό που πράττει αλλά εκείνο που σημαίνει (όπως αυτο-ορίζεται).

Κινούμενος στις ίδιες ράγες πασοκικός σοσιαλισμός και αυριανοτιμπρισμός σχηματίζουν ένα πολιτικό ύφος (και ήθος) εκμαυλισμένο που ευνοεί εποχιακά συσπειρωμένους οπαδούς και μέλη. Στην άλλη όψη ενός νομίσματος που αποσύρεται (αντικομμουνισμός - αντιδεξιά).

Μ' έσχατο κριτήριο την παρούσα - απουσία του μυθοποιημένου ηγέτη αρνούνται ν' ανταποκριθούν σ' αυτό που τους δόθηκε (εκλογικά) ΠΑΣΟΚ και πρώην υιοθετώντας ως Διαλεκτική και Σοσιαλισμό ένα δόγμα υπεράνω του χρόνου εισηγούμενοι διαχωριστικές γραμμές και φορτισμένες ιδεοληψίες περί τζακιών κ.ά.

Οι εισηγητές τέτοιων παλινωρθώσεων αν δεν προσδοκούν την απόκριση των προβλημάτων ίσως αγωνιούν για τη διατήρηση των περιουσιακών τους αγαθών...

Εκείνα (σοσιαλισμός, αυτοδιαχείριση, εν γένει οράματα) που επιμένουν να δοξολογούν αρνούμενοι να αναμετρηθούν με αντιφάσεις(;) π.χ. άρθρο 4, Πρέκας, Καλτζέας κ.ά. και προσπάθειες που πνίγονται στα όρια της λειτουργίας των (κομματικές διαδικασίες).

Εν τη άκρη η «ήσυχη συνειδηση» του ΚΚΕ εσ. - Α.Α.Α.

διαξευγμένη από την αυτοκριτική βουλιάζει σε μια πολιτική χωρίς κόσμο ανίκανη; να διακρίνει την διαφορά του «ιστορικά και πολιτικά ώριμου». Στον αριστεριστικό αστερισμό γεννοβολά πλαστούς αφορισμούς που εξαγοράζουν πιθανούς κραδασμούς. Η μετεκλογική περισυλλογή αντιστοιχεί στην έκδοση ετυμολογιών για εκείνο που είναι και σημαίνει πρωτόγνωρο, δηλαδή την πολιτική ωριμότητα του Συνασπισμού απαλλαγμένη από λαϊκίστικα σύνδρομα μας διέψευσε μετεκλογικά αντιστεκόμενη σ' όλες τις Σειρήνες που χρέωναν την πορεία του στο πασοκικό άρμα.

Η πρόσφατη έκδοση μεταφυσικών και μηχανιστικών διλημμάτων (ακινητοποιημένες ιδέες) περί ρήξης ή συσσωμάτωσης προάγουν την επικαιροποίηση ενός σχολαστικού μαρξισμού εκμηδενίζοντας τις παρούσες εν κινήσει διεργασίες. Δηλήματα που βοηθούν να ξεγλιστρά κανείς από τη δοκιμασία του παρόντος (πολιτικά) και να σηματοφορεί σ' εσχολογικές ιδεοληψίες εξισώνοντας πολιτικές (συγκυριακές) με ταξικές συμμαχίες.

Τέλος, η αντικατάσταση των χειρονομιών απόγνωσης αυτόχειρων κομμάτων με ντιρεκτίβες με σχεδιασμένες τεχνικές (επαγγελματικές) κάποιων που συλλαμβάνουν τα όντα και τα πράγματα εν τω πολιτικώ γίνεσθαι βαυκαλιζόμενοι στην ιδιόκτητη χρήση μιας παρελθούσης αριστερής ιστορίας προκαλούν περισσότερο ερωτηματικά και δευτερεύουσες κρίσεις αξιολογικές —εφ' όσον βέβαια απουσιάζουν τα πτώματα.

Το άμετρο ξέσπασμα ενάντια στην κοινωνική Αριστερά (Συνασπισμός) αν δεν συντελεί για να εξουσιάζει και να χειραγωγήσει μέλη και ψηφοφόρους των ενεργούντων τις επιθέσεις στην άκριτη και αμετάβλητη αλήθεια των τι συνιστά; Τους υπόγειους ήχους που εναντιώνονται στο τέλμα του αστισμού —αόματοι στο αριστεριστικό τέλμα— ή στη συνάντηση με τους συνηγούς των δολοφόνων του Περίου;

Οι ωδίνες του τοκετού για την «απελευθέρωση» (ή κοινωνικοποίηση) της Αριστεράς από περιττολογίες και νεκρούς μύθους από αιμοσταγείς κραυγές και πρακτικές που επιμένουν να επεκτείνουν το παρελθόν στο παρόν και στο μέλλον θα 'ναι επώδυνες και αργόσυρτες.

Χρ. Ηλιόπουλος

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ

• Ο δικηγόρος Γιώργος Σταράντζης πρώην μέλος της ΚΕ της ΕΔΗΚ γράφει για την καθάρση και την εθνική συμφιλίωση:

Οι δύο παρατάξεις, που έκαναν δύο εμφυλίους πολέμους (1944, 1948), που κήκαν από τη φωτιά τους, οι δύο αυτές παρατάξεις την 1η Ιουνίου 1984 έδωσαν τα χέρια τους!! Αυτές οι παρατάξεις που έχουν διαμετρικά αντίθετες ιδεολογίες.

Τώρα γίνεται πραγματικότητα η εθνική συμφιλίωση, την εθνική συμφιλίωση που ενέπεξε το ΠΑΣΟΚ που την έκανε κερδοφόρα κομματική επιχείρηση, που τη λέρωσε διότι μόλυβε ό,τι άγγιξε στο πέρασμά του. Οι δύο παρατάξεις που κήκαν από τους δύο εμφυλίους είχαν την υποχρέωση και το καθήκον να συμφιλιωθούν και να κάνουν υπέρβαση του τραυματικού και διχαστικού παρελθόντος δίχως βέβαια να ρωτήσουν τον μεγάλο απώντα Ανδρέα Γεωργίου Παπανδρέου ο οποίος απουσιάζει από το 1937 και έρχεται το 1961 ως υπάλληλος του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Η χώρα μπαίνει, σε δημοκρατική ομαλότητα η οποία περνάει μέσα από εθνικό αίτημα, από λαϊκή επιταγή, την καθάρση του δημοσίου βίου προς κάθε κατεύθυνση, προς ΚΑΘΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ, διότι όπως αποκάλυψε «ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ» η συνολική πρόταση του ΠΑΣΟΚ «για το βάθεμα και το πλάτεμα πάλι της Δημοκρατίας» προς το Συνασπισμό ήταν να μείνει εκτός καθάρσεως ο Ανδρέας και το περιβάλλον του, το λαθρεμπόριο όπλων και το καλαμπόκι «για εθνικούς λόγους», τους ΔΕΚΟ με επικεφαλής τον Τόμπρα και έπειτα ν' αγγίξει τον Κουτσόγιωργα, Πέτσο, διανθισμένων με ένα δύο ακόμη (Τσοβόλα, Ρουμελιώτη), ΑΛΛΑ ΕΩΣ ΕΚΕΙ (βλέπε το «Βήμα της Κυριακής» «Από το Λένιν, στο Τζαννετάκη» άρθρο του Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ. «ΤΟ ΒΗΜΑ» είναι πάντα Δημοκρατικό και δυστυχώς έγκυρο για το ΠΑΣΟΚ.

Το «πακέτο», όμως για το Συνασπισμό ήταν «μισό και ανένδοτο» και για πανεθνικά θέματα όπως η ηθική καθάρση του δημοσίου βίου ήταν φυσικά αποκρουστικό. Η ηθική καθάρση δεν διαπραγματεύεται. Και ο Συνασπισμός θα ήταν συνεργός σε συγκάλυψη εγκλημάτων εάν ενέκρινε... το πακέτο με τα άνθη του κακού.

Γ. Σταράντζης
Κολωνάκι

Πως θα αποκτήσετε μια ΣΟΥΠΕΡ ΜΝΗΜΗ

Μια πρωτότυπη Μέθοδος που θα σας βοηθήσει να αποκτήσετε μια μνήμη τουλάχιστο 10 φορές πιο δυνατή από αυτή που έχετε σήμερα • να θυμάστε μια λίστα 100 διαφορετικών πραγμάτων με τη σειρά ή ανακατωτά • να θυμάστε ποια μέρα της εβδομάδας πέφτει μια οποιαδήποτε ημερομηνία του 20ου αιώνα • να συγκρατείτε στη μνήμη σας με τη σειρά όλα τα φύλλα μιας ανακατεμένης τράπουλας αφού τα δείτε μια μόνο φορά • να πολλαπλασιάζετε δύο τριψήφιους αριθμούς από μνήμης • να θυμάστε αριθμούς τηλεφώνων, ιστορικές ημερομηνίες, γεωγραφικά στοιχεία... όλα όσα θέλετε, όποτε θέλετε, χωρίς γραπτές σημειώσεις.

Ξεχάστε ότι έχετε αδύνατη μνήμη. Οι περισσότεροι άνθρωποι χρησιμοποιούμε ένα μικρό μόνο ποσοστό της δύναμης του μυαλού μας. Αυτό το ποσοστό μπορείτε τώρα να το αυξήσετε σημαντικά με 10 ευκολονόητα μαθήματα και ειδικές ασκήσεις που περιέχονται σε 4 κασέτες.

Για μια ΣΟΥΠΕΡ ΜΝΗΜΗ ταχυδρομήστε σήμερα το παρακάτω Δελτίο Παραγγελίας.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗ Ταξιαρχών 21, 174 55 ΑΛΙΜΟΣ

Τηλ. 984.0352, 983.0718.

Παρακαλώ στείλτε μου με αντικαταβολή δρχ. 6.500 τις τέσσερις κασέτες της Μεθόδου «Πως θα αποκτήσετε μια ΣΟΥΠΕΡ ΜΝΗΜΗ».

Όνομα

Οδός-αρ.

Ταχ. Κώδικας

Τηλ.

Πόλη

Υπογραφή

Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

Γιάννης Λυβεριάδης

«Τάνατος της Ζωής»
1958 1958

Τζαβέλλα 1
Τηλ.: 3604885

ΒΙΒΛΙΟ

Τό όνομα του παππού

Δελτίο Κέντρου
Μικρασιατικών Σπουδών,
τόμος έκτος,
'Αθήνα 1986-1987, σσ. 467

"Ένας φίλος μου καθηγητής, πού κρατάει από την Πόλη, μου έλεγε πώς στο τελευταίο του ταξίδι, εδώ και πεντέξι χρόνια, συνάντησε εκεί κάποιον παλιό του συμμαθητή, τώρα πλωτάρχη στο πολεμικό ναυτικό της Τουρκίας. Γνωρίζοντας τις κακές σχέσεις των γειτόνων με τη θάλασσα, τον ρώτησε πού βρίσκουν Ικανούς όπωςδήςποτε ναυτες για να επανδρώνουν τα σκάφη τους. 'Ο Τούρκος πλωτάρχης απάντησε πώς έχουν ένα είδος μονίμων ναυτών που προέρχονται κυρίως από τα μέρη της Μαύρης Θάλασσας. «Και είναι βέροι Τούρκοι;» ρώτησε ο δικός μας. «Δέν τούς ρωτάμε τό όνομα του παππού και της γιαγιάς τους», απάντησε ο άλλος.

Οι έπετηρίδες των «χαμένων πατρίδων» —κι αυτών που κινδυνεύουν να χαθούν, αν εξακολουθήσουμε να τραγουδάμε ενώ τό τσαρδί μας πήρε φωτιά— επιχειρούν ακριβώς εκείνο πού πολύ σοφά αποφεύγουν οι όμοροι μας: να κρατήσουν στην άδυνατισμένη μνήμη των νεοελλήνων τά όνόματα των παππούδων και των γιαγιάδων, είτε τά καλά τους έμειναν για πάντα στά «άγια χώματα» είτε βρήκαν τάφο εδώ. Καί έπειδή ή έντύπωσή μου είναι πώς στίς σχολικές αίθουσες περί πολλών μπορεί να φλυαρούμε αλλά ελάχιστα συντηρούμε την Ιστορική μνήμη του Γένους, για τούτο θεωρώ τις έπετηρίδες αυτές ως είδος κιβωτών, έστω και άθραυτων ή λανθανουσών. Μόνο πού συχνά λέει κανείς πώς να, δώ θα γείρουν, κεί θα γείρουν. Λιγότερο παραβολικά, αναρωτιέσαι αν θα βρούν τα αναγκαία χρήματα για τόν έπόμενο τόμο.

'Ακριβώς ένα χρόνο νωρίτερα είχα γράψει ένα σημείωμα για τόν Ε' τόμο του «Δελτίου Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών» («Καθημερινή» 26.6.88). 'Ομολογώ ότι δέν ήλιζα πώς θα μου δινόνταν ή ευκαιρία να παρουσιάσω τόν έκτο τόμο μέσα σ' ένα χρόνο. Χαίρομαι πού διαψεύσθηκα.

Θυμίζω ότι τό Κέντρο ίδρύθηκε από την Μέλπω και τόν 'Οκτάβιο Μερλιέ, στους οποίους ή Παιδεία της 'Ελλάδας χρωστάει όχι λίγα (ό υπογράφων είναι παντοτινός όφειλέτης του 'Οκταβίου Μερλιέ για τά τρία του παπαδιαμαντικά βιβλία). Καί άφού μιλάμε για φιλέλληνες, άς αρχίσω με την παρουσία του σπουδαίου R. M. Dawkins στο νέο τόμο. Στόν προηγούμενο δημοσιεύτηκε ή έργογραφία του από τόν κ. Μηνά 'Αλ. 'Αλεξιάδη, τώρα ό διευθυντής του Κέντρου κ. Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης ανακοινώνει καί σχολιάζει πέντε έπιστολές του 'Αγγλου σοφού και μία της Μ. Μερλιέ, πού δείχνουν την έγνοια τους για τη μελέτη του έλληνικού μικρασιατικού πολιτισμού. 'Ο κ. Γ. Δρέττας ανακοινώνει την καταρτισμένη από τόν Dawkins συλλογή βιβλίων και δημοσιευμάτων, πού έκδόθηκαν στην ΕΣΣΔ από τό 1931-1935 για τόν εκεί έλληνικό πληθυσμό. Πολύ ένδιαφέρον τό μελέτημα του κ. Γιώργου Α. Γιαννακόπουλου «'Η βιβλιοθήκη του 'Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως» (ά, τί όνόματα! 'Ηροκλής Βασιάδης, Χρηστάκης Ζωγράφος' και ή λαμπρή και βαρεία σειρά των άρχαίων τους; «Τό πούπουλο ενός κύκνου...»). 'Εξίσου ένδιαφέρον και τό βιβλιογραφικό δοκίμιο του κ. Στ. Α. 'Ανεστίδη «'Ιωακείμ ό Γ'», όπου πάντως θά ήθελα να έβλεπα και όσα γράφει για την ώραία αυτή μορφή ό Μωραϊτίδης. Καί «Οι 'Αγάσες» του κ. Σεραφείμ Ρίζου τί κόσμος, Θεέ μου!...

"Ακρως διαφωτιστική ή έκτεταμένη μελέτη της κ. Κυριακής Μαράνη «Σωματειακή 'Οργάνωση του 'Ελληνισμού στη Μικρά 'Ασία» (γ' μέρος) και οι υπόλοιπες μελέτες του τόμου, ήτοι: «Βουργάρο και Παραδείσι. Δύο άνδριώτικα μετόχια στην 'Αλώνη» του κ. Δ.Ι. Πολέμη, «On the formation of the Smyrna Chamber of Commerce and Industry, 1921-1922» του M.S. Macracis, «Παρουσία Τηλίων στη Μικρά 'Ασία, Φιλόπρωχη 'Αδελφότητα Ναζλίου» του κ. Χ. Μ. Κουτελάκη, και «'Η άρχαιολογία της Μικράς 'Ασίας και ή Βρε-

τανική 'Αρχαιολογική Σχολή 'Αθηνών» του κ. Μ.Β. Κοσμόπουλου.

Σήμερα πού καθαρογραφώ τούτο τό σημείωμα οι Μουσουλμάνοι της Ξάνθης και της Κομοτηνής ύψωσαν έκλογικό τρόποιο. Οι Τούρκοι ναύτες του Πόντου λέγονται Μεχμέτ και 'Αλής, ό παππούς τους Γιάννης και 'Ιορδάνης.

Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος

ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΑΛΑΣ
Κείμενα Ποιητικής και Αισθητικής
Θεώρηση-επιμέλεια:
Αλέξ. Αργυρίου
Εκδ.: Πλέθρον, Αθήνα 1982
Β' έκδοση: Γαβριηλίδης

Μ. Σπιέρος, Νικήτας Ράντος, Νικόλας Κάλας: ψευδώνυμα όλα του Νίκου Καλαμάρη, του ιδιότυπου ποιητή και κριτικού της τέχνης, που κατέγραψε μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα τροχιά. Από υπερρεαλιστής ποιητής της συλλογής (1933) «Οδός Νικήτα Ράντου», δοκιμογράφος και κριτικός σε έντυπα της Αθήνας (1929-1938), έως τον κριτικό και ιστορικό της τέχνης Ν. Calas που έγραφε πλέον γαλλικά και αγγλικά, υπάρχει μεγάλη απόσταση.

Η συγκέντρωση των ελληνικών κειμένων του, της περιόδου 1929-1938, αν και νεανικά, προσφέρουν στο μελετητή της νεοελληνικής λογοτεχνίας πλούσιο υλικό συγκεντρωμένο από δυσεύρετα, πλέον, σήμερα περιοδικά και δίνουν τη δυνατότητα της συγκρότησης μιας πληρέστερης εικόνας για το νεανικό, τουλάχιστον, έργο του Νικόλα Κάλας. Ο πρόσφατος θάνατός του θέτει εκ νέου το ζήτημα της συγκέντρωσης και μελέτης του συνόλου του έργου του.

HORST-DIETER BLUME
Εισαγωγή στο αρχαίο θέατρο
Μετάφ: Μαρία Ιατρού
Β' έκδοση: Μορφωτικό 'Ιδρυμα
Εθνικής Τράπεζας,
Αθήνα 1989

Ο γνωστός Γερμανός ερευνητής και καθηγητής της κλασικής φιλολογίας Hans-Dieter Blume επιχειρεί εδώ μια ενδιαφέρουσα προσέγγιση

των αντικειμενικών συνθηκών (συντελεστές, κτιριακές εγκαταστάσεις κ.ο.κ.), κάτω από τις οποίες ελάμβανε χώρα το αρχαίο θέατρο.

Η χρήση μιας απλής γλώσσας καθώς και η ύπαρξη πλούσιας βιβλιογραφίας αποτελούν δύο βασικά προτερήματα του εγχειριδίου που το κάνουν προσιτό τόσο στους ειδήμονες όσο και στον μη ειδικευμένο αναγνώστη.

ΒΑΣΙΛΗΣ Α. ΔΟΥΚΑΚΗΣ
Εθνικό εισόδημα και αναπαραγωγή
Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1989

Το έργο αυτό, το οποίο αποτελεί έρευνα και μελέτη μιας δεκαπενταετίας, επιχειρεί τη διερεύνηση του εθνικού εισοδήματος σε σχέση με τις αντιθέσεις τεχνικοοικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα που εμφανίζονται στη διάρκεια της παραγωγής και της διανομής του. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα αδιέξοδα, οικονομικά και κοινωνικά, των προηγμένων αλλά και των αναπτυσσόμενων χωρών.

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ
Ο βίος του Ισμαήλ Φερικ Πασά
Spina nel cuore
Εκδόσεις 'Αγρια, Αθήνα 1989

Την ιστορία του Ισμαήλ Φερικ Πασά, ενός αγοριού που μετά την αιχμαλωσία του έγινε μουσουλμάνος και σταδιοδούπησε στη διοίκηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αφηγείται το βιβλίο αυτό κινοούμενο ανάμεσα στο μύθο και την ιστορία.

ΠΙΕΤΕΡ ΧΑΝΤΚΕ
Σύντομο γράμμα για έναν μεγάλο αποχαιρετισμό
Μετάφραση: Μαρία Αγγελίδου
Εκδόσεις 'Αγρια, Αθήνα 1989

Το μυθιστόρημα αυτό, που δημοσιεύτηκε τό 1972, δέν είναι μόνο μια περιγραφή ενός ταξιδιού από την μια έως την άλλη άκρη της Αμερικής, όπως μπορεί να φανεί από μια πρώτη ανάγνωση. Γραμμένο από τον συγγραφέα λίγο καιρό μετά το χωρισμό με την γυναίκα του, μας μιλάει για μια περιπλάνηση στον υποκειμενικό χώρο των αναμνήσεων, ακροβατώντας ανάμεσα σε αυτόν το χρόνο και στον άλλο καθώς τα όρια είναι δυσδιάκριτα...

FERLINGHETTI
Ποιήματα
Μετάφραση:
Ρούμψη Θεοφανοπούλου
Εκδόσεις Πρόσπερος,
Αθήνα 1989

Τα ποιήματα του Λώρενς Φερλινγκέτι αποτελούν ένα γνή-

σιο απόφθεγμα του λεγόμενου ποιητικού κινήματος του Σαν Φρανσίσκο, που γεννήθηκε στη δεκαετία του '50 για να ξαναδώσει στον ποιητικό λόγο τη χαμένη του αμεσότητα και να τον απελευθερώσει από το ακαδημαϊκό του περίβλημα. Έναν ποιητικό λόγο που είναι απλός χωρίς να γίνεται απλοϊκός και διατηρεί αυτούσια τη μουσικότητα της γλώσσας των μπλουζ, που μπορεί να μεταβληθεί κάθε στιγμή σε τραγούδι.

Δείγμα γραφής:
Ο κόσμος είναι ωραίο μέρος / για να γεννηθείτε / αν δεν σας νοιάζει ότι η ευτυχία / δεν είναι πάντα / και τόσο διασκεδαστική / αν δεν σας νοιάζει μια δόση κόλασης / τότε τότε ακριβώς όταν όλα πάνε καλά / γιατί ακόμα και στον Παράδεισο δεν τραγουδούν / συνέχεια.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΡΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ
Η άνιση πρόσβαση
Εκπαιδευτικές ευκαιρίες στα
Πολυτεχνεία και τις
Πολυτεχνικές σχολές
Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1989

Με την μελέτη αυτή, ο συγγραφέας επιχειρεί να διερευνήσει την ποσοτική αντιπροσώπευση των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας, των επαγγελματικών στρωμάτων και των βαθμίδων εκπαίδευσης των οικογενειών των φοιτητών-σπουδαστών, έτσι ώστε να μπορέσει να υπολογιστεί ο βαθμός ανισότητας στις ευκαιρίες πρόσβασης στην ανώτερη εκπαίδευση. Στόχος δεν είναι μόνο η πλήρης εξάλειψη των εκπαιδευτικών ανισοτήτων αλλά ένα δίκαιο οικονομικό και πολιτικό καθεστώς, γιατί έχει αποδειχθεί ότι και με το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης τα παιδιά των φτωχών δεν έχουν την ανάλογη επαγγελματική αποκατάσταση και κοινωνική ανέλιξη με αυτά των μη-φτωχών.

ΣΤΕΛΛΑ ΒΟΓΙΑΝΤΖΟΓΛΟΥ
Το μαγγανοπήγαδο
Εκδόσεις Πύλη, Αθήνα 1980
Γ' αναθεωρημένη έκδοση.
Κέδρος

Η αλληλογραφία και το ημερολόγιο υπήρξαν ανέκαθεν οι δύο αποκλειστικοί τόποι έκφρασης της γυναίκας συγγραφέως. Η Στέλλα Βογιαντζόγλου κινούμενη ταυτόχρονα και στους δύο χώρους και κάνοντας χρήση των χαρακτηριστικών εκφραστικών τους μέσων, του α' προσώπου και της καθημερινής γλώσσας, επιτυγχάνει να περιγράψει με περιοχή ευαισθησία

την ιστορία χιλιάδων γυναικών που προσαρμόζονται στην καθημερινότητα του ρόλου της εργαζόμενης μητέρας - συζύγου, παραμερίζοντας κάθε τι το προσωπικό.

STEPHEN W. HAWKING
Το χρονικό του χρόνου
Εκδόσεις Κάτοπτρο, Αθήνα 1989

Με το βιβλίο αυτό ο συγγραφέας, ένας από τους κορυφαίους επιστήμονες του 20ού αιώνα, απευθύνεται στο ευρύ κοινό, περιγράφοντας τα όρια των γνώσεων της ανθρωπότητας για την φύση του χρόνου και του σύμπαντος.

Ανασκοπεί τις μεγάλες θεωρίες για το σύμπαν, και μας πληροφορεί για τα άλυτα προβλήματα τους καθώς και τα παράδοξα και τις αντιφάσεις τους.

Ξεκινώντας από την κοσμολαϊκή αντίληψη του Αριστοτέλη, μας εξηγεί με πολύ απλό τρόπο τις ανακαλύψεις του Γαλιλαίου και του Νεύτωνα, φτάνοντας τελικά στη γενική θεωρία της σχετικότητας του Αϊνστάιν και στην μεγάλη θεωρία του αιώνα μας την κβαντική μηχανική.

Ο Stephen W. Hawking κατέχει την έδρα που είχε ο Νεύτωνας στο Πανεπιστήμιο του Cambridge και θεωρείται ως ο λαμπρότερος θεωρητικός φυσικός από την εποχή του Αϊνστάιν.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΑΖΟΣ
Λεπτομέρειες από ένα δείπνο
Εκδόσεις «Λέσχη Αθηνών»,
Αθήνα 1989

Με βάση το «Συμπόσιο» του Πλάτωνα ο Βασίλης Μπαζός επιχειρεί εδώ μια ενδιαφέρουσα «ανασκευή» του πρωτοτύπου, υπό την μορφήν επιστολής αμφισβητώντας την αυθεντικότητα και την αληθοφάνεια των περιστατικών που αφηγήθηκε ο μαθητής του Σωκράτη και προσφέροντας παράλληλα στον αναγνώστη μια εικόνα από την καθημερινότητα του Αρχαίου Κόσμου.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΠ. ΠΑΝΟΥΣΗΣ
Πανεπιστήμιο: Καθηγητές και φοιτητές
Άρθρα 1986-1989
Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1989

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΘΑΝ.
ΠΑΠΑΖΩΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Ενώπιος - ενωπίω
Αθήνα 1989

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΑΝΤΙΝΗΣ
Μουργκάνα
Ένας δεύτερος Γράμμος
Εκδόσεις Πατάκη - Αθήνα 1989

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8 - Αθήνα, τηλ. 362.73.18

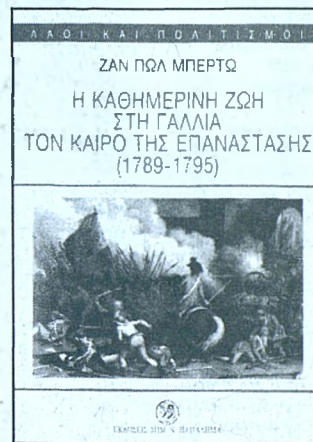

Οι εκδόσεις ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ συμμετέχουν στις εκδηλώσεις που γίνονται στη χώρα μας για τα

200 χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης (1789-1989)

με την έκδοση του βιβλίου του Γάλλου συγγραφέα

Jean Paul Bertaud

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ (1789-1795)

Μετάφραση

Σταυρούλα Αλεξανδράτου - Δέσποινα Αγγελοπούλου

Μεταφράσεις
Γερμανικά
Τάβος Φούλας
Düsseldorfer Str. 1
D-3070 Nienburg
Τηλ.: 0049502113334
Ραξ.: 0049502163190
Δυτική Γερμανία

ΜΕΣΟ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

● Ο γνωστός **Σωκρ. Κόκκαλης** της INTRAKOM χρηματοδότης της κομματικής εφημερίδας του ΠΑΣΟΚ «ΕΞΟΡΜΗΣΗ» αποσύρει τα κεφάλαιά του και τα μεταφέρει στο ραδιοφωνικό σταθμό Flash 96,1 γνωστό και ως «Ράδιο-Μιμής». Φίλος επιχειρηματίας του Ανδρέα και αυτός βλέπετε κι όχι του κόμματος τοποθετεί τα χρήματά σου στα σίγουρα. Το ΠΑΣΟΚ έρχεται και παρέρχεται. Ο Ανδρέας μένει.

● Μετά την ελεύθερη ραδιοφωνία και ελεύθερη (μη κρατική) τηλεόραση. Δυο ομάδες εκδοτών ετοιμάζονται ήδη για τον ...«άγνωστο» πόλεμο της Τ.Υ.

Η πρώτη ομάδα αποτελείται από τους **Χρ. Τεγόπουλο** («Ελευθεροτυπία»), **Χρ. Λαμπράκη** («Νέα» - «Βήμα»), **Γ. Μπόμπολα** («Έθνος»), **Β. Βαρδινογιάννη** («Μεσημβρινή»), **Γ. Αλαφούζο** («Καθημερινή») και ετοιμάζει το τηλεοπτικό κανάλι «MEGA». Η δεύτερη με την επωνυμία «Αντένα Τ.Υ.» αποτελείται από τους **Α. Βουδούρη** («Ελεύθερος Τύπος»), **Μ. Κυριακού** («Αντένα»), **Καραγιάννη** («Απογευματινή»). Οι πρώτες αντιδράσεις ήταν από τον **Γ. Κουρή** («Αυριανή») που απειλεί ότι θα κάνει δικό του κανάλι και τον **Χρ. Καλογρίτσα** («Πρώτη») που έμεινε απ' έξω μαζί με τον Σιαμαντά της «Επικαιρότητας» ενώ η-

ταν στο ίδιο γκρουπ με τον Κυριακού. Προβλέπεται συνέχεια και ένας μικρός «μύλος»...

Μαζί όμως αντέδρασε και το ΠΑΣΟΚ! («η εκχώρηση αδειών είναι μια πράξη χωρίς διαφάνεια, που εντάσσεται σε κομματικές σκοπιμότητες και υπολογισμούς»). Στο Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ απάντησε ο εκδότης της «Ε» Χρ. Τεγόπουλος. Στην απάντησή του αφού αναφέρεται στην παρελκυστική τακτική του ΠΑΣΟΚ πριν τις εκλογές καταλήγει «όταν το Σεπτέμβριο λειτουργήσει ο τηλεοπτικός σταθμός MEGA το Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ και ο πρώην πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου θα αντιληφθούν πως η ελεύθερη τηλεόραση δεν έχει καμιά σχέση με εργολαβίες και γαλαξία, πράσινα και προπαντός κίτρινα χρώματα».

Οι αδειες θα δινόνταν βέβαια ούτως ή άλλως μετά τις εκλογές και αυτό είχε ήδη συμφωνηθεί πολύ πριν τις εκλογές. Τα ουσιαστικά θέματα από δω και πέρα είναι με ποιους κανόνες θα λειτουργήσει η ιδιωτική TV και αν υπάρξει και τρίτο κανάλι. Τι θα γίνει με την κρατική τηλεόραση, ποια μορφή θα πάρει ο ανταγωνισμός και ποιες επιπτώσεις θα υπάρξουν στην ιδιωτική ραδιοφωνία και τον ημερήσιο Τύπο.

Οι επόμενες εκλογές πάντως θα γίνουν και με ιδιωτική ραδιοφωνία και ιδιωτική Τ.Υ. Για το αν θα γίνουμε «πολίτες της Ευρώπης, πολίτες όλου του κόσμου» με την ιδιωτική τηλεόραση είναι ένα άλλο ζήτημα. Το σίγουρο είναι ότι «Τόλημη και γοητεία» θα χορτάσουμε και από γκολ θα μπουχτίσουμε. Από αυτά οι «αιθέρους» θα μας έχουν πολλά. Προς το παρόν ας μην πετάμε και ας είμαστε προσγειωμένοι. Η σύγχρονη βιομηχανία του ελεύθερου χρόνου καιρός ήταν να έρθει και σε μας. Ας την υποδεχθούμε τουλάχιστον ως πολίτες του κόσμου και όχι ως «πολίτες» των τηλεοπτικών αιθέρων...

● Ιδιωτική ραδιοφωνία, ιδιωτική τηλεόραση και έπονται βέβαια καλωδιακή τηλεόραση κλπ. Όλα αυτά σημαίνουν υποδομή, εξοπλισμό, επενδύσεις κλπ. Με αρκετό ενδιαφέρον λέγεται ότι βλέπει αυτές τις εξελίξεις ο Ελληνοαμερικανός εφοπλιστής Κουλουκουντής ο οποίος ασχολείται και με ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις. Δεν αποκλείεται να έχουμε εισροή κεφαλαίου...

● Οι μικρομεσαίοι «γιάπες» του ΠΑΣΟΚ αποκτούν ραδιοφωνικό σταθμό. Το «ΚΛΙΚ» εκπέμπει το Σεπτέμβριο. Λέτε 3η του Σεπτεμβρίου η έναρξη;

● Ο «Αθήνα 9,84» μετά τις αποχωρήσεις φαίνεται να ψάχνεται. Αρκετοί μιλάνε για αλλαγές τον Σεπτέμβριο μέχρι και για ανακατατάξεις στην κορυφή.

● Ο κ. **Βαγγέλης Μπιστικός**, παρ' όλα όσα αναφέρονταν στο προηγούμενο τεύχος είναι και παραμένει και εργάζεται στον ραδιοφωνικό σταθμό «Αθήνα 9,84». Παραμένει σύμβουλος, πάντως έκδοσης της «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ» του κ. Αλαφούζου.

● Ανακατατάξεις στην πολιτική ζωή, ανακατατάξεις και στην πολιτική γραμμή των εφημερίδων. Ενδιαφέρουν βέβαια όσες πάλοι ποτέ στηρίζαν την πάλοι ποτέ «Αλλαγή», γιατί οι της ΝΔ παραμένουν σταθερές και αναλλοίωτες. Η **ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ** από καιρό εγκατέλειψε το μότο της «Στηρίζουμε την Αλλαγή, ελέγχουμε την εξουσία» και μετά από ένα διάστημα λευκού επανήλθε με το μότο «Στηρίζουμε την καθαρή, ελέγχουμε την εξουσία». Την καθαρή μεν στηρίζει σαφώς, τη σημερινή δε εξουσία ελέγχει σαν να ήταν πολιτική κυβέρνηση με πρόγραμμα τουλάχιστον μιας θετικής κι όχι μια ιδιότυπη κυβέρνηση με συγκεκριμένη αποστολή και χρονική διάρκεια. Το **ΕΘΝΟΣ** κρίνει σκληρά τη διακυβέρνηση Παπανδρέου και δε χάνει την ευκαιρία να μπηγεί το μαχαίρι όσο πιο βαθιά μπορεί. Για ΠΑΣΟΚ βέβαια ούτε θέλει να ακούσει. Κάποτε το **ΕΘΝΟΣ** ήταν το χειρίδιο του «καλού πρασινοφρουρού». Σήμερα υποστηρίζει —έμμεσα— τη ΝΔ. Όσο για το συγκρότημα της Χρήστου Λαδά τα μεν **ΝΕΑ** το παίζουν «αντικειμενικά», δηλαδή ΠΑΣΟΚ, τρώοντας ορισμένα προσχήματα, ενώ το **ΒΗΜΑ** της Κυριακής με γριφώδη και στρεβλή αρθρογραφία συγκαλύπτει την αμηχανία του και τις ενδόμυχες προτιμήσεις του για ένα Κέντρο-Δεξιό ΠΑΣΟΚ. Τι απέμεινε στο ΠΑΣΟΚ με τους Πόπωτα και Κοσκωτά στη φυλακή; Τα ημεπίσμα κομματικά όργανα του Ταύρου, η «Αυριανή» και η πρωινή της εκδοχή, ο «Δημοκρατικός Λόγος», το επίσημο όργανο **ΕΞΟΡΜΗΣΗ** και το κρυφίως επίσημο **ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ**. Και τώρα τι θα γίνουμε χωρίς εφημερίδες και τηλεόραση;

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.48.240

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«**ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ**» Α.Ε.
Θέση Μαρτίδα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ.
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «**ΑΝΤΙ**»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

Ημερόδιον
ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΛΙΟΣ 1989

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΛΑΣ
Δ ο κ έ μ ι α
· ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΙΩΣ ·

10

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ 28 ΙΟΥΛΙΟΥ

Γιάννης Ξανθούλης

Ο χάρτινος Σεπτέμβρης
της καρδιάς μας

Μυθιστόρημα

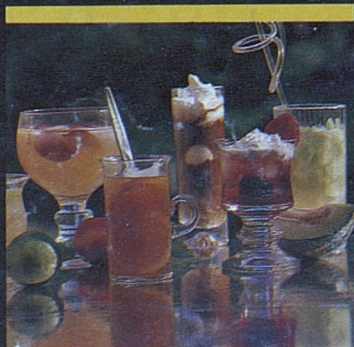
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Προσέξτε τη γεύση του γιατί πολλοί τρελάθηκαν

“Φέτος το καλοκαίρι
δροσιστείτε με ...Peachtree.

Νέα εκρηκτική δροσερή και
ελαφριά γεύση που πίνεται όλες
τις ώρες. Βάλτε λίγο στο
κοκτέιλ σας ή πιείτε το σκέτο.

Peachtree δοκιμάστε, κλείστε
τα μάτια και ...απογειωθείτε!”

FUZZY NAVEL

Γεμίστε ένα ψηλό ποτήρι
με πάγο.
Προσθέστε μία μεζούρα
Original Peachtree.
Γεμίστε το ποτήρι
με χυμό πορτοκάλι.
Ανακατέψτε.

Original
PEACHTREE®
LIGHT FRUIT LIQUEUR

